Stečajni zakon za Kraljevinu Jugoslaviju, 1929.

Sadržaj

Predgovor

Prvi dio

Stečajno pravo

Prva glava

Učinak (dejstvo) otvaranja stečaja

I Odsjek. Opća naređenja

II Odsjek. Pobijanje pravnih djela učinjenih prije otvaranja stečaja

Druga glava

Zahtjevi u stečaju

Treća glava

Učinak skinuća stečaja

Drugi dio

Stečajni postupak

Prva glava

Redovni stečaj

I Odsjek. Sudska vlast

II Otvaranje stečaja

III Organi stečajnog postupka

IV Utvrđivanje stečajne mase

V Utvrđivanje zahtjeva

VI Raspolaganje imovinom stečajne mase i polaganje računa

VII Dioba mase
VIII Prinudno poravnanje
IX Skinuće stečaja iz drugih razloga

Druga glava

Skraćeni stečajni postupak

Treća glava

Opća naređenja o stečajnom postupku

Zakon o prinudnom poravnanju van stečaja, 1929.

Sadržaj

Predgovor k tome zakonu
I Odsjek. Otvaranje postupka za poravnanje
II Pravni učinak (dejstvo) otvaranja tog postupka
III Organi postupka za poravnanje
IV Zahtjevi u postupku za poravnanje
V Ročište za poravnanje
VI Sadržina poravnanja
VII Odobrenje poravnanja. Dovršenje i obustava postupka
VIII Pravni učinak poravnanja
IX Ništavost poravnanja i poravnanje bez učinka
X Posebna naređenja o postupku za poravnanje novčanih zavoda, koji se bave primanjem uloga na štednju

XI Pravni lijekovi i opća naređenja o postupku
XII Krivičnopravna naređenja
XIII Završna naređenja

Zakon o uvođenju u život Stečajnog zakona i Zakona o prinudnom poravnanju van stečaja, 1929.

Sadržaj

I Stavljanje na snagu
II Prelazna naređenja
III Završno naređenje

Уведено у нови инвентар бр. 780 (1)
1-јануара 1942 год.
Београд.

STEČAJNI ZAKON

ZA

KRALJEVINU JUGOSLAVIJU,

ZAKON

O PRINUDNOM PORAVNANJU
VAN STEČAJA
I
ZAKON O UVOĐENJU U ŽIVOT
OBIJU ZAKONA

SVA TRI OD 22. XI. 1929.

ГЕНЕРАЛНА ДИРЕКЦИЈА ЗАДРУЖНИХ ПОСЛОВА У ЦАРСТВУ СРБИЈИ БЕОГРАД
3326

TEKST ZAKONA POPRATIO S UVODOM I PRIMJETBAMA

D^R. IVO POLITEO
ADVOKAT

БИБЛИОТЕКА Министарства Правд Београд

1929

TISAK „TIPOGRAFIJA" D. D. ZAGREB



PREDGOVOR K STEČAJNOME ZAKONU.

Svaki zakonodavni rad obilježen je nastojanjem da se staro zamijeni novim, preživjelo onim što bi imalo biti sposobnim za život. Zakonodavni rad u našoj državi dobiva još jedno posebno obilježje: nastojanje da se zakoni sa raznih pravnih područja unificiraju. Novi zakon o stečaju od 22. XI. 1929., kao plod toga nastojanja ,ujedno je odziv brojnim željama gradjana, naročito privrednika. Jer ako je za svaki zakon potrebno da urodi uspjehom u pravcu svoje posebne svrhe, naročito je to potrebno za stečajni zakon. On treba da bude primijenjen u času kad je jedna privredna jedinica klonula i postala privrednim invalidom; što više, kad ona prijeti da povuče za sobom i druge, da onesposobi za privredu i one, čija egzistencija često ovisi o izvršenju dužnikovih obveza — t. j. vjerovnike. Onda stečaj sa svojim zakonom ima svrhu da spasi što se spasiti dade. No iskustvo je pokazalo da je zakon često propustio spasiti onoga, tko bi se još mogao spasiti, i mjesto toga zadavao nove štete i stvarao nove invalide. Premda je prikor, koji je zbog toga upućen zakonu, dosta jednostran, jer nije uvažio i p r a k s u, koja je osujetila mnogu dobru namjeru i pogoršala mnogo dobro slovo zakona — ipak taj prikor, bar za neka pravna područja u našoj državi, u svojoj biti stoji i on je bio opravdanim povodom, da se što brže donese što bolji stečajni zakon.

Komisija, koja je još godine 1927. kod nas izradila osnovu novog stečajnog zakona — sačinjavali su ju Đorđe B. Nestorović, drž. savjetnik i kasacioni sudac u m., Dr. Antun Skumović, profesor ljubljanskog sveučilišta, Dr. Velizar Mitrović, profesor beogradskog sveučilišta i Dr. Srećko Zuglia, profesor zagrebačkog sveučilišta, — izabrala je uzorom austrijski stečajni zakon od 10. XII. 1914., koji i danas važi u Sloveniji i Dalmaciji. Izbor je bio dobar. Spomenuti austrijski zakon slovi kao jedan od najsavršenijih. Izradjen je nakon iskustva od gotovo pola vijeka (prijašnji austrijski zakon datirao je još iz godine 1868.), a na temelju iscrpivog naučnog rada vrlo spremnih austrijskih pravnika, teoretičara i praktičara. Utjecaj austr. zakona bio je tako moćan, da se nacrt i tamo, gdje je u početku, vodjen težnjom za samostalnošću i originalnošću, htio otstupiti od austr. uzora, povratio ipak ovome. To će vrlo lijepo vidjeti onaj, koji bude uporedio prvobitni nacrt s osnovom, kako je predložena u novembru o. g. Vrh. Zakon. Savjetu, i onda sa samim zakonom kako je iz Zakon. Savjeta izašao.

Prvobitna osnova stečajnog zakona izradjena je bez obzira na vanstečajno prinudno poravnanje, jer je onda vladalo još neraspoloženje prema tome institutu, tako da se mislilo da ovaj neće biti ni uzakonjen. Osim toga osnova je izradjena u pretpostavi da će prije stečajnog zakona stupiti na snagu novi procesni zakoni. No s vremenom dozrijela je uvidjavnost, da je potreban i Zakon o prinudnome poravnanju van stečaja a da bi i on i stečajni zakon imali stupiti na snagu još prije procesnih zakona. Obzirom na to povjerio je Ministar Pravde g. Dr. Milan Srškić Dru Bertoldu

Eisneru, senatskome predsjedniku Vrhovnoga suda za B. i H. u Sarajevu, i Gj. Nestoroviću izradbu zakona o prin. poravnanju van stečaja resp. preradbu obiju zakona sa stanovišta njihova koneksiteta kao i sa stanovišta da oba zakona imaju dobiti obaveznu snagu još prije stupanja na snagu procesnih zakona. U tome pravcu preradjen je i uvodni zakon k obim zakonima.

I tako će oba zakona početi da se primjenjuju u čitavoj državi dne prvoga svibnja naredne godine (1930.). Primjena njihova, napose stečajnoga zakona, bit će vrlo laka u Sloveniji i Dalmaciji, jer je novi zakon u glavnome sačuvao pretežni dio propisa austr. zakona. Neće biti teška njegova primjena ni na pravnome području banskoga stola u Zagrebu, jer se ni naš hrv. stečajni zakon u glavnim načelima nije udaljivao od austrijskoga. Što više, to je bio razmjerno dobar zakon (u tzv. »Denkschrift« k austr. stečajnome zakonu on se na par mjesta spominje) pa ga u času njegova nestajanja moramo uzeti u obranu od mnogobrojnih prikora. On je bio manje više jaganjac, koji je ponio sa sobom grijehe naše p r a k s e. Treba poželjeti novome zakonu da bude sačuvan od sličnoga udesa! Najteža bit će mu primjena u krajevima, koji uopće nijesu imali stečajni zakon (kao Crna Gora) ili gdje je zakon odviše zastario (kao u bivšoj kraljevini Srbiji). Ovo izdanje, s primjetbama k pojedinim paragrafima, ima da olakša primjenu u njezinim prvim počecima. Ta čedna svrha lišava ga sama po sebi ambicije da se uzdigne do komentara. Potonje ne bi mogao biti ni zbog pomanjkanja d o m a ć e judikature — osim one ne baš bogate na pravnome području stola sedmorice, odjela B. Primjetbe nijesu pisane za

laike, već uglavnome za pravnike. Namijenjene prvoj praktičnoj potrebi one se teorije tu i tamo tek dodiruju. Opazit će se, da je Zakon o prin. poravnanju van stečaja popraćen razmjerno obilnijim primjetbama nego li stečajni zakon. Uzrok leži u tome, što sam u početku namjeravao ograničiti se samo na Zakon o prin. poravnanju van stečaja pak sam se na njemu dulje i zadržao. Tek sticajem prilika dopao me zadatak da izradim primjetbe i k stečajnome zakonu. Kako oba zakona imadu mnogo toga zajedničkog, a to sam obradio već u prvome zakonu, nisam se kod stečajnoga zakona htio ponavljati pa sam mjesto toga volio da uputim na — po redu ovoga izdanja — kasnije primjetbe k Zakonu o prin. poravnanju van stečaja. Za potonji napisao sam i posebni predgovor.

Zakonski tekst reprodukovan je točno, dakle i sa štamparskim pogrješkama, kako je otštampan u »Službenim Novinama«. Drukčije se nije ni smjelo postupati; u dotičnim primjetbama upozorio sam na vjerojatnost da se radi o štamparskoj pogrešci. U jednome od narednih brojeva »Službenih Novina« bit će one po svoj prilici i ispravljene; nakladnik nije smatrao potrebnim da čeka s izdanjem do toga časa.

Budu li s ovim izdanjem zakona konkurirala i druga, ja za taj slučaj stečaja raznih izdanja prijavljujem ove svoje primjetbe u treći red tražbina. Budu li htjeli oni, koji će se njima služiti, da ih u svojoj ocjeni pomaknu u višji red, bit ću, dakako, zadovoljan, makar kako time bili premašeni moja namjera i moje očekivanje.

U Zagrebu, dne 10. decembra 1929.

Dr. I. P.

MI

ALEKSANDAR I.

po milosti Božjoj i volji Narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog Našeg Ministra pravde, a po saslušanju Pretsednika Našeg Ministarskog saveta, propisujemo i proglašujemo:

STEČAJNI ZAKON

ZA KRALJEVINU JUGOSLAVIJU

PRVI DEO.

Stečajno pravo.

PRVA GLAVA.

Učinak (dejstvo) otvaranja stečaja.

I. ODSEK

OPŠTA NAREĐENJA.

Početak učinka stečaja.

§ 1.

Pravni učinci otvaranja stečaja nastaju od početka onoga dana, kojega je proglas o otvaranju stečaja pribijen na sudskoj tabli stečajnog suda.

Ako se otvori stečaj u isto vreme, kada se obustavi postupak za poravnanje van stečaja, ili ako se

otvori stečaj po predlogu stavljenom u roku od petnaest dana pošto je taj postupak obustavljen, onda pravni učinak otvaranja postupka za poravnanje ostaje u snazi sve dotle dok se ne otvori stečajni postupak. Rokovi, koji se po ovome zakonu imaju računati od dana kada je podnet predlog za otvaranje stečaja ili od dana otvaranja stečaja, računaće se u pomenutim slučajevima od dana, kojega je podnet predlog za otvaranje postupka za poravnanje, odnosno od dana otvaranja toga postupka.

§ 1. ovoga zakona ispravlja pogrješku §-a 1. hrvatskog stečajnog zakona, po kojemu je pravna krjepost otvorenja stečaja nastala već početkom onoga dana, kojega je otvorenje stečaja bilo po sudu zaključeno. Dakle ne samo već onda kada zaključak o otvorenju nije mogao nikome biti ni poznat, nego čak još prije otvorenja stečaja, naime »početkom onoga dana«. Novi zakon stavlja se na sasvim ispravno stanovište, da jedan čin može tek onda radjati pravnim učinkom kad bude poznat resp. kad se učini ono što je potrebno da dodje trećim licima do znanja. A to bi bilo časom pribića proglasa o otvaranju stečaja na sudsku ploču. Doduše, otvorenje stečaja postaje uistinu opće notornim tek onda, kad proglas bude publiciran u novinama, ali zakon mora računati već s najmanjom mogućnošću notornosti, a ta nastaje već pribićem proglasa na sudsku ploču.

I kod postupka za poravnanje van stečaja počinje pravni učinak časom pribića proglasa o otvaranju postupka na sudsku ploču (§ 11. Zak. o prin. por. van stečaja).

Ako je dužnik trgovac pa je postupak za poravnanje obustavljen, otvorit će se stečaj nad njegovom imovinom već po službenoj dužnosti čim postane pravnosnažnom odluka o obustavi postupka za poravnanje (§ 57. Zak. o prin. por. van stečaja, zadnja alin.). Ako pak nije trgovac a postupak se za poravnanje obustavi, sud će čekati petnaest dana na eventualni predlog za otvaranje stečaja pa će tek onda obustaviti mjere, koje je izdao prigodom otvaranja postupka za poravnanje. Zato bi i bez izričitog propisa prve rečenice druge alineje pravna krjepost otvaranja postupka za poravnanje ostala na snazi sve dotle dok se ne otvori stečajni postupak.

Budući da postupak za prinudno poravnanje imade prednost pred postupkom za otvorenje stečaja, tako da se ne može otvoriti stečaj dok traje postupak za poravnanje resp. ne može se otvoriti stečaj makar je predlog za nj podnesen ali je prije njegova riješenja stavljen predlog za otvaranje postupka za poravnanje — budući, dakle, da je postupak za poravnanje zaprekom otvaranju stečajnog postupka, logičan je propis druge rečenice druge alineje o početku računanja tamo navedenih rokova.

Hrv. stečajni zakon poznavao je (u §-u 76.) t. zv. predstečajni postupak i odsvojnu zabranu kao jednu od njegovih mjera. Ako je takva odsvojna zabrana bila javno oglašena, počimali su izvjesni učinci otvaranja stečaja (navedeni u §-u 11. istog hrv. steč. zakona) već časom proglašenja odsvojne zabrane. Prema tome takav slučaj bio je izuzetak od pravila, kada je počimala pravna krjepost otvorenja stečaja. Takve iznimke ne poznaje novi zakon, jer on uopće ne poznaje ni predstečajnog postupka ni odsvojne zabrane kao njegove mjere. Zašto ovaj zakon nije usvojio ovu ustanovu predstečajnog postupka, opravdava se u obrazloženju njegove osnove ovako:

»U prilog takih mera govori svakako činjenica, da baš onda, kada je podnet predlog za otvaranje stečaja, zaista postoji opasnost, da ne bi insolventni dužnik preduzeo pravna dela na štetu verovnika, odnosno da ne bi pogodovao neke verovnike na štetu ostalih, ili da ne bi uklonio neki deo svoje imovine, ili da ne bi neki verovnici sebi osigurali povoljniji položaj na štetu ostalih verovnika.

Ali se s druge strane ne sme smetnuti s uma, da se takvim privremenim mjerama dužniku, a naročito dužniku-trgovcu oduzima, može biti bez potrebe, kredit i nanosi mu se nenaknadiva šteta, ako ne dodje do otvaranja stečaja, a u mnogim slučajevima će se dužnici, koji zapravo još nisu insolventni, baš usled takvih mera oterati u stečaj. Zatim treba uvažiti, da se time bezobzirnim i nesavesnim verovnicima daje u ruke jedno

vrlo opasno sredstvo, da vrše presiju na dužnika i ovim putem sebi izvojevaju naročite pogodnosti na štetu ostalih verovnika. Naposletku preti od takvih privremenih mera još i ta opasnost, da sud, s obzirom na naredjene privremene mere, neće predlog za otvaranje stečaja smatrati hitnim i stoga da neće žuriti sa donošenjem odluke o ovom predlogu, a to mora imati za posledicu ne samo odugovlačenje stečajnog postupka nego i povećanje troškova stečajnog postupka, i, na kraju, smanjivanje kvote za stečajne verovnike.

Po intenciji propisa projekta mora se predlog za otvaranje stečaja rešiti što većom brzinom. Ako je tako — a mora se pretpostaviti da će sudije tako i postupiti —, onda je znatno umanjena opasnost da bi se u spomenutom kritičnom razdoblju mogle preduzimati štetne radnje, pogotovo kad se uvaži, da po propisima projekta sva razlučna prava, stečena izvršenjem za poslednjih trideset dana pre otvaranja stečaja gube važnost čim se otvori stečaj (§ 13. projekta st. zak.) i da je po propisima projekta pobijanje onih pravnih dela, koja ne gube važnost po sili zakona, znatno olakšano.

Iz ovih razloga smatrao je projekat da se ne može preporučiti da se preuzme institucija t. zv. predstečajnog postupka, kako je poznaje hrvatski stečajni zakon.

Ovde je vredno zabeležiti, da se je i Stol Sedmorice u Zagrebu u svome mišljenju izjasnio protiv preuzimanja ove institucije«.

Koji su pak pravni učinci otvorenja stečaja na dužnika, na njegovu imovinu, njegove parnice i na njegove vjerovnike itd. — sve je to opisano u narednim paragrafima.

Oduzimanje imovine od stečajnog dužnika.

§ 2.

Otvaranjem stečaja oduzima se stečajnom dužniku slobodno raspolaganje svom onom imovinom, koju on u to vreme ima ili je pribavi dok stečajni postupak traje, u koliko ta imovina nije oduzeta od izvršenja (stečajna masa).

U stečajnu masu spadaju i lutrijski dobitci kao i ulošci stečajnog dužnika kod poštanske štedionice.

Dužnikova imovina uzima se na čuvanje i upravu po naređenjima ovoga zakona, i upotrebljava se za zajedničko namirenje ličnih verovnika, koji u vreme, kad se stečaj otvara, imaju imovinsko-pravnih zahteva protiv dužnika (stečajni verovnici).

Čim se stečaj otvori, pretvara se dužnikova imovina u t. zv. stečajnu masu. Ali ne sva: ono, iz česa se vjerovnici ne mogu namiriti bez stečaja ili izvan stečaja, iz toga se ne mogu namiriti ni u stečaju. Dakle onaj dio dužnikove imovine, koji je zakonom oduzet od izvršenja, ne spada u stečajnu masu. Ono, što dužnik privredi radom svojim za vrijeme stečaja ili što mu bude kroz to vrijeme darovano, spada djelomice u stečajnu masu a djelomice i ne spada u nju. Ne spada onaj dio darovanoga ili zasluženoga, koji je nuždan dužniku za njegovo izdržavanje ili za izdržavanje lica, koja je po zakonu obvezan izdržavati. Višak nad tim, da ga tako nazovemo, nužnim dijelom ide u stečajnu masu (§ 5.). Isto tako ne spada u stečajnu masu onaj dio, na koji su razlučni vjerovnici stekli pravo odvojenog namirenja (§ 11.).

Stečajna masa ostaje dužnikovim vlasništvom, tek što on gubi pravo da s njom slobodno raspolaže. Čuvanje i uprava te imovine prelazi na upravitelja stečajne mase pod nadzorom suda i vjerovnika.

Sadržaj druge alineje morao bi se primijeniti i onda, kad i ne bi bilo tog njenog izričitog propisa.

Pravna dela stečajnog dužnika.

§ 3.

Pravna dela stečajnog dužnika, koja se odnose na stečajnu masu, a učinjena su posle otvaranja stečaja, nemaju nikakvog pravog učinka prema stečajnim verovnicima. Ono što je masa primila iz takvih dela,

vratiće se drugoj strani, u koliko je masi od toga ostalo koristi.

Ako se koji dug plati stečajnom dužniku posle otvaranja stečaja, obvezanik se oslobađa samo onda, ako je ono što je bilo plaćeno, ušlo u stečajnu masu ili ako obvezanik u vreme plaćanja nije znao da je stečaj otvoren i da to njegovo neznanje nije posledica propuštanja potrebne pažnje (nije morao znati).

Propis prve alineje jest posljedica načela izraženog u §-u 2. Ako je dužnik izgubio pravo slobodnog raspolaganja sa svojom imovinom, sada već stečajnom masom, onda ne mogu imati nikakav učinak ni njegova pravna djela, u koliko se odnose na tu imovinu. Stečajem (konkursom) stječu se (konkuriraju) svi vjerovnici; stečajna masa ima da ostane netaknuta u svrhu da se medju njih jednako resp. prema odredjenim propisima razdijeli pa zato nesmije da utječe na nju nikakav čin stečajnog dužnika učinjen poslije otvorenja stečaja.

Dužnik stečajnog dužnika resp. stečajne mase ima da plati upravitelju stečajne mase a ne dužniku. Plati li dužniku, dug njegov ostaje i dalje, izuzevši samo u dva slučaja: 1. da je ono, što je izravno dužniku bilo plaćeno, ipak ušlo u masu, i samo u toliko u koliko je ušlo; 2. ako dužnik stečajnog dužnika nije u vrijeme plaćanja znao niti pri potrebnoj pažnji mogao znati da je stečaj otvoren. Potonje je izuzetak od pravila §-a 1., da pravni učinak otvaranja stečaja nastaje od dana kojega je proglas o otvoranju stečaja pribijen na ploču stečajnog suda. Mnogi i mnogi vjerovnici, pa čak i većina njih i ne čita oglase na sudskoj ploči; za njih, dakle, nikako ne bi bio propust potrebite pažnje, ako nisu proglas na sudskoj ploči čitali pa zato nijesu znali za otvorenje stečaja. Što više, ni nečitanje oglasa u službenim novinama ne znači još propust potrebne pažnje kod svakoga obvezanika; za obvezanika, koji po prirodi svoga posla i zanimanja ne čita službene novine, može se takav propust ispričati; obratno, za obvezanika, kome zvanje nalaže ili bar preporuča čitanje službenih novina, bit će nečitanje njih propust potrebite pažnje. Medjutim mogu u pojedinim kon-

kretnim slučajevima nastupiti i drugi momenti, koji odlučuju kod prosudjivanja o tome, postoji li ili ne postoji potrebna pažnja.

Sticanje nasledstvom, legatom i namenom među živima.

§ 4.

Upravitelj stečajne mase može u mesto stečajnog dužnika prihvatiti nasledstvo, ali samo pod uslovom popisa; ako on ne prihvati nasledstvo ili ako odbije legat ili ono što mu je pravnim poslom među živima namenjeno onda se dotično pravo izdvaja iz stečajne mase u korist stečajnog dužnika.

Čin upravitelja steč. mase, kojim on odbija za dužnika kakav legat ili poklon, može biti od utjecaja na stečajnu masu; može time da ona bude prikraćena, što bi bilo na štetu ne samo stečajnog dužnika, nego i vjerovnika. Zato je takav čin upravitelja ovisan o odobrenju vjerovničkog odbora. (§. 128., t. 5.).

Izdržavanje stečajnog dužnika i njegove porodice.

§ 5.

Ono što stečajni dužnik steče svojim radom dok traje stečaj, ili što mu ko besplatno nameni, mora mu se ostaviti, ukoliko je nužno za njegovo izdržavanje i za izdržavanje onih lica, koja je on po zakonu obavezan izdržavati.

Stečajni dužnik nema prava na izdržavanje iz stečajne mase. No upravitelj stečajne mase može stečajnom dužniku i njegovoj porodici ipak, po pristanku verovničkog odbora, davati nužno izdržavanje iz stečajne mase.

Ako stečajni dužnik stanuje u kući, koja pripada

stečajnoj masi, upravitelj stečajne mase mora mu ostaviti najnužnije prostorije za stanovanje njegovo i onih članova njegove porodice, koji sa njime zajedno žive, dok se kuća ne preda kupcu; no, ako dužnik čini smetnje, može mu stečajni sudija, po predlogu upravitelja, oduzeti ove prostorije.

Bolesnici i porodilje nemogu se prinuditi da napuste stan sve dotle, dok ga nebi mogli napustiti bez opasnosti po svoje zdravlje.

Stečaj jest, takorekuć, kolektivna, univerzalna, po izvjesnim propisima provedena ovrha na dužnikovu imovinu. Zato i u stečaju mora vrijediti isto načelo, koje vrijedi i za običnu, pojedinačnu, vanstečajnu ovrhu (izvršenje, eksekuciju) da se naime nesmije dirati u ono, što je nužno ovršeniku resp. dužniku za njegovo i z d r ž a v a n j e. Dakle ono, što je on za vrijeme stečaja svojim radom pribavio, mora mu se ostaviti netaknuto do mjere potrebne za izdržavanje; inače uskrata takve zasluzbe ne samo da bi bila nepravedna, nego bi bila i nesocialna, jer bi se njom odvraćalo dužnika od rada. Sililo bi ga se na nerad, od kojega ni on ni vjerovnici (preko stečajne mase) ne bi imali nikakve koristi. Isto tako nema razloga da mu se uskrati primanje i uživanje darova, ali opet samo u granicama potrebnim za izdržavanpe. Jer kojim pravom da se zabrani prijateljima, rodbini itd. da mu dobrovoljno poklone potrebno za život? Zasluzba, dakle, stečena radom i darovi m o r a j u mu se ostaviti za izdržavanje; hoće li mu se pak iz stečajne mase takodjer dati i koliko za izdržavanje, ovisi o odluci upravitelja i pristanku vjerovničkog odbora.

Kuća kao sastavni dio stečajne mase imat će se poput ostale mase realizirati, prodati. No do časa, kad se to zbude, nema u pravilu razloga kratiti dužniku stanovanje, ako je već prije stanovao u kući. Stanovanje je i onako dio izdržavanja.

Nužno izdržavanje ne spada u stečajne dugove ni uopće u stečajne tražbine, jer zakon veli, da se zasluzba i darovi imadu dužniku »ostaviti«, čime hoće reći da to uopće i ne ulazi u stečajnu masu.

Učinak stečaja na parnice.

§ 6.

Parnice, u kojima se ostvaruje ili obezbeđuje neki zahtev na imovinu, koja spada u stečajnu masu, ne mogu se posle otvaranja stečaja ni pokrenuti ni nastaviti protiv stečajnog dužnika.

Parnice zbog razlučnih zahteva ili radi toga, da se iz stečajne mase izluče predmeti, koji u nju ne spadaju, mogu se posle otvaranja stečaja pokrenuti ili nastaviti, ali samo protiv upravitelja stečajne mase.

Parnice o zahtevima, koji se uopšte ne odnose na imovinu, koja spada u stečajnu masu, a naročito one, kojih je predmet neka lična činidba stečajnog dužnika, može stečajni dužnik i dok traje stečaj pokrenuti ili nastaviti, a takve parnice mogu biti pokrenute ili nastavljene i protiv njega.

Svaka parnica pokrenuta proti dužniku ima svrhu da se utvrdi i ostvari zahtjev vjerovnika proti njemu. Istu svrhu imade i stečajni postupak, s tom ipak rezervom da je ostvarenje zahtjeva ograničeno veličinom stečajne mase; u stečajnome postupku jest ispitivanje, dakle, i utvrdjivanje tražbina namijenjeno upravitelju i ročištu za ispitivanje tražbina; dioba pak stečajne imovine ide za (u pravilu djelomičnim) namirenjem tražbina. Nema, dakle, smisla da se paralelno sa stečajnim postupkom vode i p a r n i c e s istom svrhom. Zato se one u pravilu imadu i prekinuti čim se otvori stečaj. U koliko se imaju nastaviti, ne može ih u pravilu voditi dužnik, jer se one tiču njegove (sada već stečajne mase) imovine, a on je izgubio slobodno raspolaganje nad tom imovinom. Može ih dalje voditi samo onaj, na koga je prešla uprava i čuvanje te imovine, a to je upravitelj stečajne mase. §§ 6.—8. opisuju pod kojim uvjetima morat će stečajni upravitelj preuzeti parnice.

Kad svrši ročište za ispitivanje tražbina a uparničena tražbina bude osporena, ima se dotična parnica nastaviti tako da

ju preuzme stečajni upravitelj ili pak ovjerovnik(-ci), koji joj na ročištu prigovorio.

Sve to ne vrijedi za parnice (bilo pasivne bilo aktivne), koje uopće ne diraju u stečajnu imovinu, ili kojima je predmet lična činitba dužnika. Ne može se zahtijevati od dužnika da nešto lično učini i da tom činitbom poveća stečajnu masu u korist njenih (resp. njegovih) vjerovnika. Zato je i pokretanje, preuzimanje i uopće nastavljanje t a k v e parnice lična njegova stvar, u kojoj je on neovisan o upravitelju stečajne mase i o stečajnome postupku.

Prekidanje i preuzimanje parnica.

§ 7.

Sve parnice, koje je pokrenuo stečajni dužnik ili kogod protiv njega, izuzevši one, pomenute u § 6. stavu trećem, prekidaju se otvaranjem stečaja. To se prekidanje tiče i suparničara stečajnog dužnika, ako oni s njime čine jednu jedinstvenu parničnu stranku (§ 115. Zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama).

Postupak mogu preuzeti upravitelj stečajne mase, suparničar stečajnog dužnika i protivnik.

Parnice u pogledu onih zahteva, koje se moraju prijaviti u stečaj, ne mogu se preuzeti pre svršetka ročišta, određenog za ispitivanje prijavljenih tražbina. Te parnice, umesto upravitelja stečajne mase, mogu preuzeti i oni verovnici, koji su na pomenutom ročištu osporili dotičnu tražbinu.

Vidi § 115. Zak. o sud. p. u građ. parn. citiran kod §-a 122. ovoga zakona.

Upravitelj stečajne mase ne preuzima parnicu.

§ 8.

Kad upravitelj stečajne mase odbije da uđe u parnicu, koju je stečajni dužnik pokrenuo ili koja je protiv njega bila povedena radi izlučenja stvari, što ne spadaju u stečajnu masu, onda se zahtev ili dotične stvari izdvajaju iz stečajne mase.

Smatra se da je upravitelj stečajne mase odbio da uđe u parnicu, ako se ne izjasni u roku, koji mu je parnični sud odredio za ulazak u parnicu.

Postupak može u tom slučaju preuzeti stečajni dužnik, njegov suparničar i protivnik.

Upravitelj steč. mase može, ali ne mora ući u parnicu pokrenutu po stečajnome dužniku ili protiv ovoga radi izlučenja stvari. Parnični sud odredit će mu rok, u kojemu se ima izjasniti. Ako odbije da udje — bilo da izrijekom odbije ili da odbije tako da se u određenom roku ne izjasni — može od toga nastati šteta po stečajnoga dužnika a da ne nastane ipak nikakva korist samoj stečajnoj masi. Zato zakon odredjuje za takav slučaj da se zahtjev izdvaja iz stečajne mase t. j. ono, što dobije dužnik nakon svršene parnice, kojom je on zahtjev pokrenuo, pripada njemu a ne stečajnoj masi. Medjutim ako se parnicom zahtijeva izlučenje kakove stvari iz stečajne imovine, onda se i bez nastavka parnice te stvari iz mase izdvajaju. Dakle se pravo za izlučenje (izdvajanje) stvari osniva ne na presudi (do koje neće ni doći, jer se parnica uslijed nepreuzimanja i ne nastavlja), već na tome što je upravitelj steč. mase odbio da udje u parnicu.

Prekidanje zastarevanja.

§ 9.

Prijavom zahteva u stečaj prekida se njeno zastarevanje onako isto kao i tužbom, i zastarevanje traž-

bine protiv stečajnog dužnika počinje nanovo teći po proteku onog dana, kad je zaključak o skinuću stečaja postao pravnosnažnim.

U pogledu zahteva, osporenih na ročištu za ispitivanje tražbina, smatra se da je zastarevanje zaustavljeno od dana prijave dotičnog zahteva do proteka roka, određenog za podizanje tužbe.

Zabrana pokretanja zahtjeva na stečajnu imovinu tužbom kao i prekidanje parnicâ s već pokrenutim zahtjevom traži sasvim prirodno da se prekine i zastara tražbina. No zastara se prekida pod uvjetom da tražbina bude prijavljena i zato tek danom prijave (a ne danom otvorenja steč. postupka), jer prijava privremeno surogira tužbu odn. parnicu. (Analogno i u postupku o prin. por. van. steč. § 28.).

U stečaju prijavljena i po svima priznata ali po dužniku osporena tražbina djeluje samo u stečajnome postupku; takvo priznanje, probijeno osporenjem po dužniku, vrijedi samo za stečajnu masu i prema stečajnoj masi. Hoće li vjerovnik nakon ukidanja stečaja ostvariti svoju tražbinu proti dužniku a iz one imovine, koja mu je preostala poslije stečaja ili koju je stekao poslije svršenog stečaja, mora ustati tužbom proti dužniku. Zato se za takve općenite priznate ali po dužniku izrečno osporene tražbine zaustavlja prekidanje zastare onoga dana kada je riješenje o ukidanju stečaja postalo pravomoćno. Naprotiv, što se tiče općenito t. j. i po steč. upravitelju osporene tražbine u stečaju, ima vjerovnik podići tužbu već zato da se može namiriti (dakako djelomice) iz stečajne mase. Za nju ima on više razloga da tuži nego li vjerovnik, kome je tražbina priznata. Zato se i prije zaustavlja prekid zastare prema njemu; zaustavlja se protekom roka, koji mu je odredio sud za podizanje tužbe. Ako, dakle, on promaši taj rok, ne samo da mu nastavlja teći zastara za dotičnu tražbinu, nego mora snositi i posljedice odredjene u §§ 122., 143. stav 3., 146. stav 2. i 179. stav 2 ovoga steč. zakona.

Razlučna i njima izjednačena prava.

§ 10.

Pošto je stečaj otvoren, ne može se zbog tražbine protiv stečajnog dužnika steći nikakvo prinudno založno pravo niti prinudno pravo na namirenje iz stvari, koje spadaju u stečajnu masu.

S pravom na zadržanje (retenciju) postupa se u stečaju kao sa založnim pravom.

U koliko ovaj zakon što drugo ne naređuje, vrede naređenja o razlučnim verovnicima i za one lične verovnike stečajnog dužnika, koji su radi obezbeđenja svojih zahteva stekli izvesne predmete njegove imovine, naročito njegove tražbine po knjigama.

Ono, što je u času otvorenja stečaja sačinjavalo stečajnu masu, ne može tijekom steč. postupka biti izdvojeno iz nje; može tijekom postupka doći do ustanovljenja da nešto, što je prividno spadalo u stečajnu masu, ne spada u nju, ali se ne može u samome stečajnome postupku osnovati kakvo pravo izdvojenja (izlučno ili razlučno). Protivilo bi se to i načelu stečaja da se sa svim vjerovnicima ima jednako postupati.

Budući da pravo na retenciju radja jednakim učinkom kao i založno pravo, ima se s obim pravima u stečaju jednako postupati. Razlučnim vjerovnicima smatrat će se i oni, koji su stekli izvjesne predmete dužnikove imovine (razumijevajući ovamo i tražbine po trg. knjigama) samo zato da se tim sticanjem osiguraju; ti predmeti su prividno njihovi, ali prava je svrha sticanju bila pod vidom vlasništva tih predmeta dobiti u njima zalog i osiguranje uopće. Na temelju tog prividnog pravnog posla oni bi mogli da izlučuju dotične predmete iz stečajne mase, dakle bi ovu umanjivali i tako izigrali stečajne vjerovnike. Da se to spriječi, ne priznaje im zakon izlučna prava, već ih smatra ravnim samo razlučnim vjerovnicima. Uostalom, to odgovara i načelu §-a 916. o. g. z.

Zakon veli da se ne može pribaviti nikakvo prinudno

založno pravo; da se ne može pribaviti ni dobrovoljno založno pravo, slijedi već iz toga što je dužnik izgubio slobodno raspolaganje sa stečajnom imovinom pa su njegova pravna djela i onako bez pravnoga učinka (§§ 2. i 3.).

Učinak stečaja na razlučna i izlučna prava.

§ 11.

Otvaranje stečaja ne dira u pravo odvojenog namirenja razlučnih verovnika (§ 47), kao ni u pravo, da se traži izlučenje onih stvari, koje ne spadaju u stečajnu masu.

Stečajni sud ili sudija može ipak odložiti prinudnu prodaju (dražbu) stvari najviše za šezdeset dana, ako to smatra potrebnim da bi se postigla povoljnija kupovnina, ili da bi se otklonila šteta, koja bi se inače nanela stečajnim verovnicima. Vreme, za koje je prinudna prodaja odložena, ne uračunava se u rok, na koji je ograničeno prvenstveno pravo zaloge za javne dažbine.

Razlučna prava, stečena tek izvršenjem radi namirenja ili obezbeđenja, u vreme poslednjih šezdeset dana pre otvaranja stečaja, izuzev razlučna prava javnih dažbina, prestaju važiti usled otvaranja stečaja; no ova prava dobijaju opet svoju snagu, ako se stečaj skine u smislu § 178.

Ako je obustavljen dražbeni postupak u pogledu nepokretnina i ako je po predlogu podnetom u roku propisanom zakonom o izvršenju i obezbeđenju dozvoljeno prinudno založno pravo sa prvenstvenim redom zabeleške dozvole dražbe, onda odlučuje dan kada je u javnoj knjizi zabeležena dozvola prinudne prodaje.

Ako je unovčenje traženo samo na osnovu ovakvog razlučnog prava, onda se postupak o izvršenju mora obustaviti po traženju stečajnog sudije ili po predlogu upravitelja stečajne mase.

Ako je unovčenje izvršeno pre ili posle otvorenog stečaja, onda se mora onaj deo kupovnine, koji pada na takva razlučna prava, uneti u stečajnu masu.

Poslije otvorenja stečaja ne može se steći razlučno pravo, ali se može izvršiti razlučno pravo stečeno već prije otvorenja stečaja. Može, dakle, doći, do prinudne prodaje i tijekom stečajnog postupka. Medjutim masa može imati interesa na uharnoj prodaji založnog objekta, jer ako se slabo proda, neće biti razlučni vjerovnik potpuno namiren pa će s nenamirenim ostatkom konkurirati ostalim stečajnim vjerovnicima; obratno, proda li se dobro, bit će ne samo razlučni vjerovnik namiren, nego će višak kupovnine poslije namirenja njegove tražbine pripasti masi. Zato može stečajni sudija odložiti izvršenje prinudne prodaje na šezdeset dana.

Dok predzadnja alineja govori o slučaju traženog unovčenja (»izvršenja«), dotle zadnja alineja vrijedi za slučaj izvršenog unovčenja. Unatoč saglasnosti ove alineje s autrijskim zakonom ne vidimo ipak mogućnosti da se unese u stečajnu masu kupovnina, ako je unovčenje izvršeno prije otvorenja stečaja i razlučnom vjerovniku kupovnina već doznačena — osim pobijanjem.

Ovome §-u 11. steč. zak. odgovara § 14. Zakona o prin. por. van stečaja.

Upisi u javne knjige o nepokretninama.

§ 12.

Uknjižbe i predbeležke u javne knjige o nepokretninama mogu se dozvoliti i izvršiti i posle otvaranja stečaja, ako se njihov prvenstveni red upravlja po danu, koji pada pre otvaranja stečaja.

Ovaj propis jest iznimka od načela §-a 10., prve alineje, ali iznimka koja nužno slijedi iz zabilježbe o redu prvenstva u javnim knjigama.

Neodređene tražbine i tražbine s rokom.

§ 13.

Tražbine, kojih predmet nije novac, ili kojih je novčani iznos neodređen ili izražen u stranoj valuti, moraju se prijaviti u stečaj u vrednosti, obračunatoj u domaćoj valuti na dan otvaranja stečaja.

Tražbine s rokom važe u stečaju kao dospele.

Beskamatne tražbine s rokom mogu se prijaviti u stečaj samo u onom iznosu, koji, kad mu se doda zakonska kamata za vreme od otvaranja stečaja do dospelosti, daje iznos, na koji glasi tražbina.

Sve u stečaju prijavljene tražbine moraju biti n o v č a n e, i to domaće valute. Zato treba sve nenovčane tražbine ili one sa stranom valutom preračunati. Na ročištu za ispitivanje tražbina ispitat će se i to preračunavanje pa ako bude osporen njegov rezultat, smatrat će se to osporenjem same tražbine. Da se, dakle, postigne priznanje ispravnosti preračunanja, trebat će se prijavljeni vjerovnik uteći tužbi.

Otvorenjem stečaja dospjevaju sve tražbine proti dužniku, dakle i one, koje bi inače kasnije dospjele. Zato a i obzirom na to, što otvorenjem stečaja prestaje svako ukamaćenje tražbina (§ 56, točka 1.), imale bi nedospjele a beskamatne tražbine prednost pred ukamativim, kad bi se uvažile u svojoj potpunoj glavničnoj vrednosti. Da se izjednače s ukamativim tražbinama, morat će se od njih odbiti interimni kamati .

Tražbine, koje imaju za predmet periodične činidbe.

§ 14.

Tražbine, koje imaju za predmet plaćanja godišnjih renti, prinose za izdržavanje ili druge periodične

činidbe, pretvaraju se u glavnicu, ako im je vreme trajanja određeno na taj način, što će se svaki pojedini obrok utvrditi po § 13. stavu 3. pa će se tako utvrđeni iznosi sabrati.

Tražbine, označene u prvom stavu, kojih trajanje nije određeno, moraju se prijaviti u vrednosti, koju po proceni imaju na dan otvaranja stečaja.

U alineji prvoj ovoga §-a provadja se samo dosljedno načelo izraženo u drugoj i trećoj alineji prethodnog §-a 13. Ali nešto drukčije i težje je s periodičnim tražbinama n e o d r e đ j e n a trajanja. Vjerovnik takve tražbine ne prijavljuje kapital, koji bi davao dotičnu rentu da onda dobije k v o t u o d r e n t e iz stečajne mase, s kojom se ili koja mora prijavljeni kapital osigurati. On prijavljuje odmah na temelju svoje periodičke (rentne) tražbine ocjenjeni kapital, da onda dobije iz stečajne mase jednom za uvijek kvotu prijavljenog procjenjenog k a p i t a l a kao otpravninu. Kolika je ta procjenbena vrijednost, ustanovit će stručnjaci. Kod osiguravajućih društva i ureda za osiguranje radnika postoje pouzdane tablice u tu svrhu.

Uvetne tražbine.

§ 15.

Ko ima uvetnu tražbinu, može tražiti iz stečajne mase obezbeđenje isplate za slučaj da nastupi odgodni ili da ne nastupi raskidni uvet. U pogledu tražbine s raskidnim uvetom može verovnik tražiti isplatu, ako dade obezbeđenje da će vratiti ono što je primio, čim nastupi raskidni uvet.

Vjerovnik tražbine s odgodnim uvjetom može tražiti samo obezbjedjenje (osiguranje); onaj s raskidnim uvjetom i obezbedjenje i isplatu, no u potonjem slučaju mora sam dati sigurnost.

Prava sadužnika i poruka prema stečajnoj masi.

§ 16.

Sadužnici, koji odgovaraju nerazdeljno, kao i poruci stečajnog dužnika mogu tražiti u stečaju da im se vrati ono, što su platili za stečajnog dužnika pre ili posle otvaranja stečaja, u koliko im pripada pravo na regres prema stečajnom dužniku.

Oni mogu prijaviti u stečaj i svoje zahteve da im se obezbedi ono, što će možda morati da plate za stečajnog dužnika. Ali takva se prijava uzima u obzir samo ako verovnici, kojima oni jamče, nisu prijavili svoju tražbinu u stečaj.

Posle otvaranja stečaja mogu saobvezanici stečajnog dužnika otkupiti tražbinu od svoga verovnika ili od poslednika koji ima protiv njih pravo na regres.

Treba naglasiti da solidarni dužnici i poruci prve alineje mogu prijaviti kao svoju tražbinu samo onaj iznos, koji su i sami platili. Osim toga tu se radi o sudužnicima i porucima, koji imadu pravo na regres prema steč; dužniku. Oni ne mogu otkupiti svoj i steč. dužnika dug t. j. platiti eventualno manju svotu i na temelju te manje svote prijaviti kao tražbinu veću svotu t. j. prvobitni otkupljeni dug. Zadnja alineja radi o solid. dužnicima i porucima, koji nemaju pravo na regres. Oni smiju poslije otvorenja stečaja tražbinu odn. dug otkupiti i prijaviti kao stečaj. tražbinu u visini otkupljene svote (a ne tek one manje s kojom su otkupili).

Pravo verovnika prema saobvezanicima.

§ 17.

Verovnik, kojemu odgovaraju više dužnika nerazdeljno za isti dug, može, sve dok nije potpuno namiren, prijaviti tu tražbinu u stečaj svakoga dužnika

sa celim iznosom, koji još nije isplaćen u vreme otvaranja stečaja.

Ako se posle potpunog namirenja verovnika pokaže višak, onda ima mesta pravu na regres do visine toga viška u smislu opštih zakonskih propisa.

Propisi gradjanskog prava, koji dolaze do primjene, jesu §§ 1359, 896 i 894 o. g. z. Glase:

§ 1359.: »Ako se poručilo više osoba za isti cijeli iznosak, odgovara svaka za cijeli iznosak. Ako je pak jedna od njih platila cijeli dug, pristoji joj isto kao sudužniku (§ 896) pravo iskati povrat od ostalih.«

§ 896. »Sudužnik nerazdjelno obvezan, koji je platio od svoga sav dug, povlašten je da mu i nije ustupljeno pravo, iskati od ostalih sudužnika naknadu, i to na jednake dijelove, ako drugo kakvo osobito odnošenje ne opstoji medju njima. Ako je koji od njih bio nesposoban obvezati se ili ako nije u stanju zadovoljiti obvezi svojoj, dio njegov imaju uzeti na se istim načinom svi suobvezanici. Oslobodjenje jednoga suobvezanika ne može škoditi ostalima u iskanju naknade (§894).«

§ 894. »Sudužnik, koji se podlaže težim uvjetima prema vjerovniku, ne može time škoditi ostalim sudužnicima, i ako je komu od sudužnika što otpušteno, ili je česa oslobodjen za svoju osobu, ostalim sudužnicima to nimalo ne pomaže.«

Prebijanje.

§ 18.

Tražbine, koje su se već u vreme otvaranja stečaja mogle prebiti ne treba prijaviti u stečaj.

Prebijanje nije isključeno zbog toga što u pogledu verovnikove tražbine ili protivtražbine stečajnog dužnika, u vreme otvaranja stečaja, još nije nastupio rok ili uvet, niti zbog toga što verovnikova tražbina ne glasi na novac. Verovnikova traž-

bina utvrdiće se radi prebijanja po naređenjima §§ 13. i 14.

Ako je verovnikova tražbina uvetna, može stečajni sud prebijanje učiniti zavisnim od toga, da verovnik dade obezbeđenje.

Prebijanje (prijeboj, kompenzacija) jest jedan od načina, na koji se ukidaju obveze, namiruju tražbine. Prema tome tražbina, koja se mogla prebiti još prije otvorenja stečaja, više i ne postoji; ona je prebijanjem, sama po sebi, automatski ukinuta, namirena, ispunjena. Zato nije ni potrebno resp. pravno nije ni moguće prijaviti ju. Medjutim stečajni zakon polazi dalje u pravu prebijanja nego li propisi gradjanskog zakonika. Po §-u 1439 hrv. o. g. z. nema prebijanja izmedju dospjele i nedospjele tražbine, a po §-u 1440 niti izmedju tražbina raznovrsnih t. j. izmedju novčane i nenovčane. Druga alineja gornjeg paragrafa dozvoljava ipak prebijanje i kod nedospjelih, nenovčanih i uvjetnih tražbina. Ova pogodnost za nenovčane tražbine odgovara načelu iz §-a 13. ovoga zakona, da se sve tražbine u stečaju moraju preračunati u novčane.

Iznimke od prava prebijanja navedene su u slijedećem §-u.

§ 19.

Prebijanje nije dopušteno, kad je koji stečajni verovnik, tek pošto je stečaj otvoren, postao dužnik stečajne mase, ili kad je tražbina protiv stečajnog dužnika bila pribavljena tek posle otvaranja stečaja. Isto važi i onda, kad je dužnik stečajne mase protivtražbinu pribavio, istina, još pre nego što je stečaj bio otvoren, ali je u vreme pribavljanja znao ili morao znati, da je njegov dužnik (stečajni dužnik) postao nesposoban za plaćanje ili da je protiv njega podnet predlog za otvaranje stečaja.

Prebijanje je ipak dopušteno, ako je stečajni verovnik pribavio protivtražbinu na šest meseci ranije

nego što je stečaj otvoren, ili ako je bio obavezan preuzeti tražbinu, a u vreme kad se na to obavezao nije znao niti morao znati, da je njegov dužnik (stečajni dužnik) nesposoban za plaćanje, ili da je protiv njega podnesen predlog za otvaranje stečaja.

Dopušteno je prebijanje i u pogledu tražbina, koje postanu na osnovu naređenja §§ 21. do 25. ili koje opet ožive po § 40.

Dužniku stečajne mase, koji je pribavio protivtražbinu prije otvorenja stečaja, mora se dokazati znanje ili da je morao znati pri potrebitoj pažnji, dok obratno, stečajni vjerovnik mora sam dokazati neznanje odn. nemogućnost znanja u slučaju kad je bio obvezan preuzeti tražbinu.

Odgovornost onoga, koji ustupi tražbinu u inostranstvo.

§ 20.

Verovnik odgovara stečajnoj masi za svaku štetu nanetu joj time, što je on kakvu tražbinu, pre ili posle otvaranja stečaja, bilo posredno bilo neposredno, ustupio licu, koje živi u inostranstvu, pod uslovima, po kojima je prebijanje te tražbine isključeno (§ 19.), dočim je u inostranstvu dopušteno prebijanje po naređenjima dotičnog stranog prava.

Kad je tražbina ustupljena pre otvaranja stečaja, odgovara verovnik za takvu štetu onda, ako je u vreme ustuplenja znao ili morao znati, da je stečajni dužnik postao nesposoban za plaćanje.

Pravo prebijanja škodi stečajnoj masi resp. njezinim vjerovnicima, jer se takav vjerovnik prebijanjem namiruje de facto potpuno ili bar u većemu dijelu nego li ostali vjerovnici, koji dobivaju samo kvotu (a prema razlici slučajeva,

možda ni ovu). Zato treba paziti da to pravo prebijanja ne bi bilo zloupotrebljeno. Takav je oprez potreban napose u slučajevima, kad je po pravu inostranstva prebijanje dopušteno, a po našemu nije. U takvome slučaju moralo bi se priznati pravo inostranstva, ali da se spriječi ili otešča izigravanje, donesen je ovaj § 20. (Austr. zakon ga nema.). Po njemu vjerovnik, koji inače nema po našem zakonu pravo na prebijanje, odgovara za štetu, koju je prouzrokovao time što je svoju tražbinu ustupio licu koje živi u inostranstvu, gdje je prebijanje dopušteno.

Ispunjenje dvostranih ugovora.

a) uopšte.

§ 21.

Ako u vreme otvaranja stečaja ni stečajni dužnik ni druga strana nisu još nikako ispunili dvostrani ugovor ili ga nijedan od njih nije sasvim ispunio, upravitelj stečajne mase može ga umesto stečajnog dužnika ili ispuniti i tražiti od druge strane ispunjenje ili odustati od ugovora.

O tome se mora upravitelj stečajne mase izjasniti u roku, koji će mu, po predlogu druge strane, odrediti stečajni sudija, inače se smatra da je odustao od ugovora.

Ako upravitelj stečajne mase odustane, druga strana može tražiti naknadu nanesene joj štete kao stečajni verovnik.

Druga strana, koja je dužna ugovor prva ispuniti, može uskratiti ispunjenje sve dotle, dok ugovor ne ispuni upravitelj stečajne mase, ili dok on ne dade obezbeđenje da će ga ispuniti, a to samo onda, kad ona pri sklapanju ugovora nije znala niti morala znati za loše imovno stanje stečajnog dužnika.

§§ 21—26 odredjuju razlike u slučaju stečaja obzirom na ispunjenje ugovora prema dotičnim propisima o. g. z. resp. trgovačkoga zakona.

b) pri fiksnim ugovorima o dobavljanju.

§ 22.

Ako je predmet ugovora dobavljanje robe, koja ima tržišnu ili berzansku cenu, a ugovoreno je da se dobavi tačno u određeno vreme ili tačno u određenom roku, pa to vreme ili dan proteka roka pada tek posle otvaranja stečaja, neće se moći tražiti ispunjenje ugovora nego samo naknada štete, koja je nanesena time, što ugovor nije ispunjen.

Iznos štete, koji treba naknaditi, ravan je razlici između ugovorene kupovnine i tržišne ili berzanske cene, koju takva roba, pri zaključcima sa istim rokom ispunjena, ima drugog radnog dana posle otvaranja stečaja na mestu ispunjenja ugovora ili na tržištu, po kojem se upravljaju cene u mestu ispunjenja.

Ovaj paragraf tiče se tzv. fiksnih poslova i prema tome on je iznimka od prethodnog paragrafa. Potonji daje steč. upravitelju pravo izbora, koje mu ovaj paragraf oduzima. Tu ni upravitelj ni stranka ne mogu tražiti ispunjenje ugovora. Ovaj se uopće ne može ispuniti; ima da se dade samo naknada štete zbog neispunjenja (bilo da naknadu traži upravitelj bilo pak druga stranka). Bit fiksnog posla sastoji baš u tome, da kontrahent mora imati svijest sigurnosti da će ugovor biti ispunjen u odredjenome roku. Ako bi se, dakle, i kod fiksnoga posla dozvolilo steč. upravitelju pravo izbora, izgubio bi sukontrahent tu potrebnu i fiksnome poslu svojstvenu sigurnost. Gornji propis daje mu pak sigurnost, da ugovor neće biti ispunjen čim je i jer je stečaj otvoren. U času otvorenja stečaja on dobiva drugu sigurnost, a ta je

da će moći tražiti samo naknadu štete zbog neispunjenja ugovora.

v) pri ugovorima o porabi (upotrebi).

§ 23.

Ako je stečajni dužnik uzeo kakvu stvar u porabu, a ona mu u vreme otvaranja stečaja još nije predata, može porabodavac odustati od ugovora; ali se on na zahtev upravitelja mora bez odlaganja o tome izjasniti; ako se ne izjasni, primeniće se propis § 21.

Ako je stečajnom dužniku stvar već predata, može upravitelj stečajne mase ili porabodavac ugovor otkazati u zakonskom ili u ugovorenom kraćem otkaznom roku; no tim otkazom ne dira se u pravo na naknadu štete.

Ako je porabnina unapred plaćena, važiće otkaz porabodavca tek kad proteče vreme, za koje je porabnina unapred plaćena.

Otvorenjem stečaja ne ukida se uporabni odnos sam po sebi. Potreban je tome otkaz — kako u slučaju da je stečajni dužnik poraboprimac (§ 23) tako i u slučaju da je porabodavac (§ 24). Ipak se razlikuje otkazni rok u stečaju od otkaznog roka izvan stečaja; ako je, naime, otkazni rok ugovoren i dulji je od zakonskoga, onda može upravitelj stečajne mase otkazati u tom zakonskom (kraćem od ugovornoga) roku (pretpostavlja se da je stvar uporabna dužniku i predana). Tu pogodnost nema poraboprimac kada je porabodavcem stečajni dužnik (§ 24). Onda se može otkazati u ugovornom roku, makar je taj dulji od zakonskoga resp. poraboprimac mora priznati takav eventualni dulji od zakonskoga ugovorni otkazni rok. Kad ne bi zakon pravio tu razliku u korist stečajnoga dužnika, spriječilo bi se masi da iskoristi kako treba za sebe prihod iz uporabnoga objekta.

§ 24.

Ako je stečajni dužnik dao kakvu stvar u porabu, porabni se odnošaj nastavlja sa upraviteljem stečajne mase. Ali isplata porabnine unapred, u koliko nije upisana u javne knjige, važi prema upravitelju stečajne mase samo za ono vreme, za koje bi još ugovor trajao, da je otkazan bez odlaganja posle otvaranja stečaja u ugovorenom roku, ili, kad takvog nema, u zakonskom otkaznom roku.

Time se ne dira u pravo na naknadu štete.

Svako otuđenje porabne stvari, koje se izvrši u stečaju, ima, u pogledu porabnog odnošaja, učinak prinudnog otuđenja.

Stečajna masa može, dakako, tražiti isplatu uporabnine i za vrijeme stečaja, u koliko kroz to vrijeme traje i uporabni odnos. No ako je poraboprimac platio uporabninu unapred, onda nema ni njegove obveze na platež. Medjutim zakon uvažuje tu navodno unapred plaćenu najamninu samo: 1.) u koliko je upisana u javnim knjigama; 2.) ili, ako to nije, samo za vrijeme otkaznoga roka, kod česa se otkazni rok mora računati od dana otvorenja stečaja. To ograničenje uvaženja unaprijed plaćene najamnine uneseno je zato da se predusretne prevarnim dogovorima steč. dužnika s poraboprimcem.

Inače se upućuje na primjetbu kod §-a 23.

g) pri ugovorima o službi.

§ 25.

Ako je stečajni dužnik službodavac, a služboprimac je u službu već stupio, može služboprimac bez otkaza raskinuti službeni odnošaj u roku od mesec dana posle otvaranja stečaja, a upravitelj stečajne mase može taj službeni odnošaj otkazati u zakonskom ili u ugovorenom kraćem otkaznom roku.

Ako službeni odnošaj prestane usled otkaza upravitelja stečajne mase pre nego što proteče vreme, za koje je služba bila ugovorena, ili ako je ugovorom bio predviđen duži otkazni rok, može služboprimac tražiti naknadu štete kao stečajni verovnik.

Propisi posebnih zakona o tome, kako dejstvuje stečaj na službeni odnošaj, ostaju na snazi.

Ni službovni odnos ne prekida se automatski samim otvorenjem stečaja; za njegovo razriješenje potreban je (kao i kod uporabnoga odnosa) o t k a z. No kod toga zakon čini razliku izmedju slučaja kad steč. dužnik resp. upravitelj stečajne mase u ime ove otkaže i slučaja kad otkazuje služboprimac. Praveći tu razliku on polazi sa sasvim ispravnog stanovišta, da je služboprimac ekonomski slabiji i da je napose otvorenjem stečaja dospio u nepovoljniji položaj. Zato mu daje pravo da može kroz prvi mjesec poslije otvaranja stečaja i bez otkaza raskinuti službovni odnošaj. Naprotiv, ako stečajni upravitelj želi raskinuti odnos, mora to učiniti otkazom u zakonskom ili ugovorenom roku. Ipak, ako je ugovorni rok dulji od zakonskoga, imat će plaću, koja otpada na dio odgovarajući zakonskome roku, plaćati kao stečajni dug, a dio plaće, koji bi otpao na vrijeme preko zakonskoga a do svršetka duljega ugovornoga roka kao stečajnu tražbinu I. reda, i to ne više s naslova plaće već s naslova naknade štete. Može biti sporno, da li ta tražbina s naslova naknade štete zbog toga, što steč. upravitelj otkazuje u zakonskom a kraćem no ugovornome roku, spada u tražbine I. reda ili II. reda. Mislim, da stilizacija §-a 50., 2-ga točka (»kao i otšteta zbog otkaza pre roka«, jer bi to bio svakako otkaz prije ugovornog roka) daje opravdanje tumačenju da takva otštetna tražbina spada u I. red stečajnih tražbina.

Riječi prve rečenice druge alineje »Ako službeni odnošaj .. pre nego što proteče vreme za koje je služba bila ugovorena« odnose se na slučaj, kad je službovni odnos ugovoren na t o č n o o d r e d j e n o vrijeme, kad dakle on prestaje već bez otkaza a samim izminućem tog vremena. No jer zakon govori i za taj slučaj o t k a z u upravitelja steč. mase, znači da i takav službovni odnos s ugovorenim trajanjem ima upravitelj otkazati u zakonskome roku, i plaća za otkazni rok ide u dugove steč. mase, a plaća od dana izminuća tog otkaznog roka pa do svršetka ugovorenog trajanja službovnoga odnosa ide u I. red stečajnih tražbina.

Posebni zakoni o tome, kako djeluje stečaj na službovni odnos, postoje samo na pravnome području Stola sedm., odeljenje B. u Zagrebu (za Sloveniju i Dalmaciju). Misli se pod tim tzv. Handlungsgehilfengesetz od 16. I. 1910.

Nalozi i ponude.

§ 26.

Nalog, koji je stečajni dužnik nekome dao, prestaje važiti otvaranjem stečaja.

Ponuda, koju stečajni dužnik nije prihvatio pre otvaranja stečaja, ostaje na snazi, u koliko se iz okolnosti ne vidi drukčija volja ponudioca.

Ponuda stečajnog dužnika, koju druga strana nije prihvatila još pre otvaranja stečaja, nije obavezna za upravitelja stečajne mase.

Odstupanje u ovome §-u od općih propisa gradjanskog i trgovačkog zakona jest izraz s jedne strane pogodovanja stečajne mase a s druge prekida gospodarske djelatnosti dužnika časom otvorenja stečaja.

II. ODSEK.

POBIJANJE PRAVNIH DELA UČINJENIH PRE OTVARANJA STEČAJA.

Pravo na pobijanje.

§ 27.

Po naređenjima ovoga odseka mogu se pobijati i proglasiti, da su bez učinka prema stečajnim verovnicima sva pravna dela, koja se tiču imovine stečajnog dužnika, a učinjena su pre otvaranja stečaja

Pobijanje ne sprečava činjenica, da je za delo koje se pobija, stečen izvršni naslov ili da je ovo delo već ostvareno izvršenjem. Ako se to pravno delo proglasi da je bez učinka, onda prema stečajnim verovnicima prestaje i učinak izvršnog naslova.

Kao pravna dela smatraju se i propuštanja, usled kojih je dužnik izgubio kakvo pravo, ili kojima su protiv njega imovinsko-pravni zahtevi bili zasnovani, održani ili obezbeđeni. Isto važi i za slučaj da je stečajni dužnik propustio prihvatiti nasledstvo.

Hrv. s t e č. zakon od 28. III. 1897. nije sadržavao propise o pobijanju pravnih djela prije otvaranja stečaja, već je o tome postojao posebni zakon o pobijanju pravnih djela glede imovine insolventnog dužnika od 24. III. 1897. Novi stečajni zakon poveo se za austrijskim pa je recipirao propise o pobijanju pravnih djela u stečaju, tako da ovi čine njegov sastavni dio. To su §§ 27—42. Medjutim spomenuti hrv. stečajni

zakon sadržavao je i propise o pobijanju pravnih djela i z v a n stečajnoga postupka. T i propisi (§§ 23—42. hrv. pobojnog zakona i §§ 43—47 kao zajedničke ustanove) ostaju i dalje na snazi, jer nemaju nikakve veze sa stečajnim postupkom.

Pobijanje nema svrhu ni učinak da sasvim poništi pobijano pravno djelo; ono i pored pobijanja ostaje, tek što gubi svoju važnost prema stečajnim vjerovnicima. Učinak je, dakle, pobijanja relativan.

Pravna djela, koje se ne tiču i m o v i n e stečajnog dužnika, ne mogu se uopće pobijati. Pobijanje ima, naime, samo u toliko smisla, u koliko utječe na i m o v i n u.

Druga alineja gornjeg paragrafa ima da spriječi izigravanje pobijanja putem zaodijevanja dotičnog pravnog djela u sudsku formu osude ili ovrhe (izvršenja). Budući da stečajna imovina može štetovati ne samo komisivnim pravnim djelom, nego i omisivnim, mogu se pobijati i propuštanja, ako su imala utjecaj na imovinu.

Razlozi za pobijanje.

a) n a m e r a o š t e ć e n j a.

§ 28.

Pobijati se mogu sva pravna dela:

1., koja je stečajni dužnik učinio za vreme poslednjih deset godina pre otvaranja stečaja u nameri da ošteti svoje verovnike, a ta je namera drugoj strani bila poznata;

2., kojima se nanosi šteta verovnicima stečajnog dužnika, a koja je on učinio za vreme poslednje dve godine pre otvaranja stečaja, ako je druga strana morala znati za nameru oštećenja.

3., kojima se nanosi šteta verovnicima stečajnog dužnika, a koja je učinio za poslednje dve godine pre otvaranja stečaja prema svome bračnom drugu, pre ili za vreme braka, ili prema drugim

bliskim svojacima, ili u korist spomenutih lica, osim ako druga strana u vreme preduzimanja pravnih dela nije znala niti morala znati za dužnikovu nameru oštećenja.

Što starije je pravno djelo, to težje je pobijanje, to brojniji su i strožiji uvjeti za nj. Za sve tri vrste pravnih djela nabrojenih u gornjemu §-u potreban je momenat ili uslov namjere oštećenja sa strane steč. dužnika. No ako je djelo staro deset godina (računajući od otvorenja stečaja), potrebno je pored toga i znanje druge stranke o toj namjeri oštećenja. I jedno i drugo ima da dokaže pobijač, i u tome leži teškoća pobijanja. Za pravna djela stara dvije godine ili manje potrebna je mogućnost da je druga stranka pri potrebnoj pažnji znala za namjeru oštećenja. Eventualno, dakle, i nije znala za tu namjeru, ali pri potrebnoj pažnji morala joj je biti poznata. I opet sve to mora pobijač da dokaže. Jednako stara pravna djela, ali sklopljena s licima spomenutim u točci 3-ćoj, pobitna su već uslijed samoga fakta da ona oštećuju stečajne vjerovnike, koji fakt presumira ujedno i samu namjeru oštećenja. Pobijač, dakle, ne mora dokazivati da je namjera bila poznata drugoj stranci. Ova naprotiv, hoće li se ukloniti posljedicama pobijanja, mora dokazati da nije znala odn. pri potrebnoj pažnji nije morala znati za dužnikovu namjeru oštećenja; tužena, dakle, stranka mora pobiti ovu zakonsku presumpciju.

b) Otuđivanje imovine u bezcenje.

§ 29.

Pobijati se mogu ugovori o kupnji, promeni i dobavljanju, koje je stečajni dužnik sklopio za vreme poslednjih šest meseci, pre otvaranja stečaja, ako je druga strana znala ili morala znati, da dužnik pomenutim ugovorima otuđuje imovinu u bezcenje na štetu svojih verovnika.

Tu nije potrebna namjera dužnika na oštećenje a prema tome ni znanje protustranke o takvoj namjeri. Dovoljan je fakt oštećenja, ali proizvedenog otuđenjem imovine u bescenje. Pobijač mora dokazati drugoj stranci znanje ili da je morala znati o 1) samome oštećivanju; 2) o otuđivanju imovine u bescenje.

vj besplatna i njima izjednačena raspolaganja.

§ 30.

Sledeća pravna dela, učinjena za vreme poslednje dve godine pre otvaranja stečaja, mogu se pobijati:

1., besplatna raspolaganja stečajnog dužnika, u koliko nisu u pitanju ispunjenje kakve zakonske dužnosti, uobičajeni prigodni darovi ili raspolaganja u primerenoj visini, koja su učinjena za opšte korisne svrhe, ili kojima je stečajni dužnik ispunio kakvu moralnu dužnost ili kakav zahtev pristojnosti:

2., sticanje dužnikovih stvari na osnovu odluke sudske ili upravne vlasti, ako je protivvrednost data iz sredstava stečajnog dužnika; ako su ove stvari stečene od bliskih svojaka stečajnog dužnika, onda se predmnjeva da je protivvrednost data iz sredstava dužnikovih;

3., obezbeđenje ili povraćaj miraza, osim u koliko je stečajni dužnik bio na to obavezan zakonom zbog toga što je prestala bračna zajednica, ili ugovorom zaključenim pri sklapanju braka ili uglavljenim prilikom davanja miraza, ili ugovorom zaključenim ranije od dve godine pre otvaranja stečaja;

4., obezbeđenje i predaja uzmirazja i udovičkog izdržavanja.

Narav ovdje nabrojenih pravnih djela dozvoljava njihovo pobijanje i bez namjere oštećenja sa strane dužnika.

Kod točke 2. mora pobijač (tužitelj) dokazati da je protuvrijednost dana iz imovine steč. dužnika. Medjutim ako je stečnik (kupac) bliski svojak steč. dužnika, onda se to presumira pa pobijani (tuženi kupac) mora dokazati da nije protuvrijednost dana iz imovine steč. dužnika. (Tko je to bliski svojak, tumači § 34.)

Na točku 3. valja primijetiti: ako je miraz obezbjedjen ili povraćen kroz vrijeme od dvije godine prije otvorenja stečaja ali su to obezbjedjenje i povraćaj uglavljeni bili ranije od dvije godine, onda se ne mogu pobijati.

g) Pogodovanje verovnika.

§ 31.

Pobijati se može obezbeđenje ili namirenje verovnika učinjeno pošto je stečajni dužnik postao nesposoban za plaćanje, ili je protiv njega podnesen predlog za otvaranje stečaja, ili učinjeno za poslednjih šezdeset dana pre toga:

1., ako verovnik uopšte nije mogao tražiti obezbeđenje ili namirenje, ili bar ne u ono vreme, u onom obimu ili na onaj način, osim ako obezbeđeni ili namireni verovnik time nije stavljen u povoljniji položaj prema ostalim verovnicima;

2., ako je obezbeđenje ili namirenje učinjeno u korist bliskih svojaka, osim ako oni dokažu da nisu znali niti morali znati da je stečajni dužnik nameravao pogodovati ih prema ostalim verovnicima;

3., ako je obezbeđenje ili namirenje učinjeno u korist drugih lica, a ne onih koja su pomenuta pod

brojem 2., a ova su znala ili morala znati da ih stečajni dužnik namerava pogodovati prema ostalim verovnicima;

Ali pobijanje je isključeno, ako je verovnik bio stavljen u povoljniji položaj prema ostalim verovnicima najmanje šest meseci pre nego što je stečaj otvoren.

Ovaj paragraf radi samo o onim pravnim djelima, kojima se namiruje ili obezbjedjuje vjerovnik i time ujedno stavlja u povoljniji položaj pred ostalim vjerovnicima. Kritički rok jest 60 dana prije dužnikove nesposobnosti za plaćanje ili prije podnesenog stečajnog predloga. Ipak ni taj rok ne smije premašiti vrijeme od 6 mjeseci prije samog otvorenja stečaja. Kod slučajeva pod 1 i 3 teret dokaza pada na pobijača, a kod slučaja pod 2. na pobijane (tužene bliske svojake).

d) Znanje za nesposobnost plaćanja.

§ 32.

Pobijati se mogu sledeća pravna dela učinjena pošto je stečajni dužnik postao nesposoban za plaćanje ili je protiv njega podnesen predlog za otvaranje stečaja:

1., Pravna dela, kojima je bliski svojak stečajnog dužnika dobio obezbeđenje ili namirenje za svoju stečajnu tražbinu kao i pravni poslovi, koje je stečajni dužnik sklopio sa svojim bliskim svojakom, a štetni su za stečajne verovnike, osim ako taj bliski svojak dokaže da nije znao niti morao znati, da je dužnik postao nesposoban za plaćanje ili da je protiv njega podnesen predlog za otvaranje stečaja;

2., Pravna dela, kojima je drugi koji stečajni verovnik obezbeđen ili namiren, kao i svi pravni po-

slovi, koje je stečajni dužnik sklopio sa drugim licima, a štetni su za verovnike, ako je druga strana znala ili morala znati, da je dužnik nesposoban za plaćanje, ili da je protiv njega podnesen predlog za otvaranje stečaja.

Ako je u vreme, kada je preduzeto koje pravno delo ili koji pravni posao, koji se po propisima stava prvog mogu pobijati, bio protiv stečajnog dužnika u toku postupak za prinudno poravnanje van stečaja, onda se druga strana ne može braniti da nije znala za dužnikovu nesposobnost za plaćanje.

Ne mogu se po propisima stava prvog pobijati pravna dela stečajnog dužnika ili upravitelja poravnanja, koja su učinjena za vreme trajanja postupka za poravnanje, a koja u cilju nastavljanja radnje dužnikove dopušta zakon o prinudnom poravnanju van stečaja.

Pobijanje je isključeno, ako su dela. pomenuta u ovom §-u, učinjena najmanje šest mjeseci pre nego što je stečaj otvoren.

Odlučna su ovdje za pobijanje dva momenta: da je dužnik postao nesposoban za plaćanje i (zapravo: ili) da je protiv njega podnesen predlog za otvorenje stečaja. Bliski svojak (slučaj pod 1) mora da dokaže da te momente nije znao ili pri potrebitoj pažnji nije morao znati; kod slučaja pod 2) pobijač mora da dokaže opstojnost tih momenata.

Da ne bi postupak za vanstečajno prinudno poravnanje bio ugrožen takvim djelima, donesen je propis predzadnje alineje.

Pobijanje isplate menica i čekova.

§ 33.

Na osnovu propisa § 31. br. 2. i 3. i § 32. stav prvi ne može se tražiti povraćaj onoga, što je stečajni dužnik platio po menici, ako je druga strana po meničnom zakonu morala primiti isplatu, da ne bi izgubila pravo na regres protiv ostalih meničnih obvezanika.

Ali verovnik, kojemu pripada pravo na pobijanje, može tražiti naknadu isplaćene menične svote od poslednjeg regresnog obvezanika ili, u slučaju da je ovaj izdao menicu za račun trećeg lica, od tog lica, ako su taj poslednji regresni obvezanik u vreme kad je menica stavljena u promet, ili pomenuto treće lice u vreme, kad je dalo nalog da se menica stavi u promet, znali ili morali znati da ih stečajni dužnik namerava pogodovati prema ostalim verovnicima, ili da je stečajni dužnik nesposoban za plaćanje, ili da je protiv njega podnesen predlog za otvaranje stečaja.

Prednja naređenja shodno će se primenjivati i na isplatu čeka.

Sigurnost prometa s mjenicama i čekovima traži da se stečajni zakon prilagodi mjeničnim i čekovnim propisima, a ne obratno. Budući da vjerovnik na osnovu mjenice m o r a primiti ponudjenu isplatu od svega prednika pod pretnjom da izgubi pravo regresa protiv ostalih prednika, ne može se takvo primanje isplate pobijati po §-u 31. br. 2. i 3. i § 32. br. 1.

Ko se smatra za bliskog svojaka.

§ 34.

Kao bliski svojaci smatraju se bračni drug i lica, koja su u odnosu srodstva ili tazbine sa stečajnim dužnikom ili njegovim bračnim drugom u pravoj liniji ili do četvrtog stepena pobočne linije; zatim posinak ili poćerka, poočim ili pomajka, hranitelj ili

hranjenik ili onaj, koji živi sa stečajnim dužnikom u vanbračnoj zajednici.

Vanbračno srodstvo izjednačuje se s bračnim.

Ako je stečajni dužnik društvo s ograničenom odgovornošću, onda se članovi toga društva i njihovi bliski svojaci u odnosu prema društvu smatraju kao bliski svojaci.

Pravna narav dioničkih društva i zadruga kao juridičkih lica isključuje pobijanje s naslova srodstva. Ali obzirom na to, što se kod takvih juridičkih lica može raditi više puta o prikrivenom vlasništvu pojedinačnih lica ili obitelji, oprez bi zahtijevao da se pobijanje s tog naslova srodstva protegne i na svojake pretstavnika ili dokazanih pravih vlasnika takvih preduzeća pod imenom juridičkih lica, da se, dakle, za njih donese propis sličan onome treće alineje ovoga §-a.

Pobijanje pojedinačnih prodaja.

§ 35.

Prodaja pojedinih pokretnih stvari u obrtnom preduzeću stečajnog dužnika može se pobijati samo iz razloga navedenih u § 28. br. 1. do 3.

Sigurnost prometa u obrtu na malo traži ograničenje, koje je dao gornji paragraf. Ono je, uostalom, sasvim u skladu s §-om 367. o. g. z. (»Tužbi o vlasnosti nema mjesta suprot poštenomu posjedniku stvari pokretne, ako on dokaže, da je tu stvar pribavio ili na javnoj dražbi, ili od kojega obrtnika, ovlaštenoga voditi takav promet, ili za plaću od onoga, komu ju povjeri isti tužitelj, da se njom služi, da ju čuva, ili u koju mu drago inu svrhu. U ovim slučajevima pošteni posjednik zadobiva vlasnost, a prijašnji vlasnik ima pravo na naknadu štete samo suprot onima, koji su mu za to odgovorni«). Uporedba u zaporci citiranog §-a o. g. z-a s daljnjim §§ 38. i 39. ovoga steč. zakona, pokazuje da i tužba o vlasnosti i tužba o pobijanju imadu jednaki učinak, tek što se ovaj postizava u jednome slučaju s jednoga a u drugome s drugoga naslova.

Propisi 1—3 alineje slijede iz § 6—8. ovoga zakona.

Ovlašćenje na pobijanje parnica koje su u toku.

§ 36.

Na pobijanje je ovlašćen upravitelj stečajne mase.

Zahteve za pobijanje, koje su pojedini stečajni verovnici ostvarivali izvan stečaja, kao i izvršenja na osnovu naslova, koje su stečajni verovnici izdejstvovali za svoje zahteve za pobijanje, može, dok stečajni postupak traje, ostvarivati samo upravitelj stečajne mase. Iz imovine, koja prema rezultatu tih parnica, odnosno izvršenja, pripadne stečajnoj masi, moraju se prvenstveno namiriti parnični troškovi dotičnih verovnika.

Ako su parnice verovnika zbog zahteva za pobijanje u vreme, kada se otvara stečaj, u toku, one se otvaranjem stečaja prekidaju. Upravitelj stečajne mase može u mesto verovnika stupiti u parnicu ili to odbiti (§ 8. st. 2.).

Ako upravitelj stečajne mase odbije da stupi u parnicu, mogu je parnične stranke nastaviti samo u pogledu parničnih troškova. Time što je odbio da stupi u parnicu, upravitelj stečajne mase ne gubi pravo da pobija dotično delo po naređenjima ovoga zakona.

Naređenja st. 1. do 4. ne vrede u pogledu zahteva za pobijanje, koji pripadaju razlučnim verovnicima prema propisima o pobijanju izvan stečaja radi održanja svojih prava na odvojeno namirenje, ili radi

osporavanja zahteva kojeg drugog razlučnog verovnika u pogledu odvojenog namirenja.

Propisi 1—3 alineje slijede iz § 6—8. ovoga zakona.

Propis četvrte alineje ne čini se opravdanim, jer ako se propusti pobijanje uslijed toga što upravitelj steč. mase n e ć e da stupi u parnicu a dotični vjerovnici n e s m i j u da ju nastave, onda time gubi stečajna masa, koja bi u protivnom slučaju mogla biti eventualno i povećana.

Razlučni vjerovnik pobija samo za sebe, u svoju korist, pa ga u tome ne može priječiti upravitelj stečajne mase, koji pobija za čitavu masu, u korist sviju stečajnih vjerovnika. Zato iznimka u zadnjoj alineji.

Protivnik pobijanja.

§ 37.

Zahtev za pobijanje može se ostvarivati ne samo prema drugoj strani, naspram koje je učinjeno pravno delo, nego i naspram onih lica, koja su tim delom pogodovanja, ako u pogledu njih postoji koji od razloga za pobijanje navedenih u §§ 28. do 33. i 35.

Pobijanje zasnovano protiv ostavioca nasledstva može se ostvariti i protiv njegovih naslednika.

Protiv drugog pravnog poslednika ili protiv primaoca prava dopušteno je pobijanje, koje je zasnovano protiv njegovog prethodnika, samo onda:

1. ako je u vreme sticanja dotičnog prava znao ili morao znati za okolnosti, na kojima je zasnovan zahtev za pobijanje protiv njegovog prethodnika.
2. ako se njegovo sticanje zasniva na besplatnom raspolaganju njegovog prethodnika.
3. ako je on bliski svojak stečajnog dužnika, osim ako dokaže da u vreme sticanja nije znao

niti morao znati za okolnosti, koje zasnivaju pravo pobijanja protiv njegovog prethodnika.

Krug lica, protiv kojih je upravljeno pobijanje, mnogo je širje nego li u hrv. zakonu za pobijanje. Protivnik pobijača nije samo kontrahent stečajnog dužnika, nego i svaki onaj, u čiju korist je steč. dužnik ono djelo učinio. No u tom slučaju moraju i za ta treća, od kontrahenta različna lica, vrijediti razlozi §§ 28 do 33 i 35.

Ovaj paragraf razlikuje u glavnome dvije grupe pravnih sljednika. Prva je grupa onih, koji nasljeđuju u slučaju smrti pravnog prednika (ostavioca, bilo na temelju zakona, oporuke, ili nasljedovne pogodbe), dok u drugu grupu spadaju svi ostali pravni sljednici. Protiv prvih može se pobijati, čim i ako je osnovano pobijanje protiv ostavioca; pravnome sljedniku, dakle, ne treba ništa više ni drugo dokazati, nego što je dokazano već ostaviocu. No kod druge grupe pravnih sljednika postavljaju se za pobijanje protiv njih još i drugi uslovi, dakle je tu pobijanje oteščano, što je i sasvim pravedno.

Sadržina zahteva za pobijanje.

§ 38.

U stečajnu masu uneće se sve ono, što usled pravnog dela, na koje se odnosi pobijanje, nije ušlo u imovinu stečajnog dužnika ili što je iz nje bilo otuđeno ili napušteno. Ako to nije učinljivo, nadoknadiće se šteta.

Protivnik pobijanja smatra se za nepoštenog posednika, a njegov naslednik samo onda, kad je znao ili morao znati za okolnosti, na kojima je zasnovan zahtev za pobijanje protiv ostavioca.

Ko je činidbu, na koju se odnosi pobijanje, primio u dobroj veri i besplatno, dužan ju je vratiti samo u toliko, ukoliko je njom obogaćen, osim ako bi se njegovo sticanje moglo pobijati i kao naplatno.

Uslijed pobijanja ima da se sve vrati u ono stanje, koje je postojalo prije nego je došlo do pobijanog pravnog djela. Tek u slučaju nemogućnosti naknađuje se šteta.

§ 39.

Kad su treća lica na stvarima, koje se moraju usled pobijanja vratiti u stečajnu masu, stekla prava, koja se ne daju pobijati, onda mora onaj, za vreme čijeg su poseda stvari bile opterećene, naknaditi stečajnoj masi štetu, ako se njegovo sticanje od strane dotičnog posednika moglo pobijati. Naređenje § 38. st. 3. primenjuje se i ovde.

Protivzahtevi protivnika pobijanja.

§ 40.

Protivnik pobijanja može tražiti, da mu se vrati protivčinidba iz stečajne mase, u koliko se ona još nalazi u masi i kao takva se u njoj može raspoznati, ili da mu se vrati ono za koliko je masa ovom protivčinidbom obogaćena. Zahtev da mu se što vrati preko toga, kao i tražbina, koja je oživela usled toga što je verovnik ispunio zahtev za pobijanje, može se ostvariti u stečaju samo kao stečajna tražbina.

Obogaćenje sastoji u onome višku vrijednosti stečajne mase, do kojega ne bi bilo došlo, da nije bilo uopće pobijanog pravnog djela.

Nedopušteno prebijanje.

§ 41.

Sa zahtevom za pobijanje ne može se prebiti tražbina, koju onaj, protiv kojega je pobijanje upravljeno, ima prema stečajnom dužniku.

Ostvarivanje zahteva za pobijanje.

§ 42.

Zahtev za pobijanje ostvaruje se tužbom ili prigovorom.

Tužba se mora podneti u roku od godine dana posle otvaranja stečaja, inače zahtev za pobijanje prestaje.

Tužilac može tražiti, da parnični sud naredi zabeležbu tužbe u javnoj knjizi, gde će se kasnije sprovesti upisi, ako tužba uspe.

Učinak takve zabeležbe jeste, da presuda u parnici, koja se vodi radi pobijanja, važi i protiv svih onih lica, koja su posle zabeležbe stekla kakvo knjižno pravo u pogledu dotičnih nepokretnina.

Zahtjev za pobijanje ostvaruje se prigovorom u parnici, koju stečajni vjerovnik diže protiv steč. dužnika resp. stečajne mase.

DRUGA GLAVA.

ZAHTEVI U STEČAJU.

Zahtevi za izlučivanje.

§ 43.

Ako se u stečajnoj masi nalaze stvari, koje u celosti ili delimično ne pripadaju stečajnom dužniku, onda se stvarno ili obavezno pravo na izlučivanje tih stvari prosuđuje po opštim pravnim načelima.

Ako je takva stvar otuđena posle otvaranja stečaja, može ovlašćenik tražiti, da mu se iz mase

izluči već data naplata, ili, ako naplata još nije data, da mu se ustupi pravo na naplatu; ali označenim traženjem ovlašćenik ne gubi pravo na dalju naknadu, koja bi mu pripala po opštim zakonskim propisima.

Ako bi se stečajnom dužniku ili upravitelju stečajne mase, morali naknaditi izdatci, za stvar, koja se mora vratiti, ili izdatci koji su bili potrebni da se dođe do naplate, onda se moraju ti izdatci naknaditi uz istovremenu protivčinidbu.

Već je u §-u 11. rečeno da se otvaranjem stečaja ne dira u pravo da se traži izlučenje onih stvari, koje ne spadaju u stečajnu masu. Zato se izlučivanje tih stvari vrši po propisima gradjanskoga prava.

Dalnju otštetu, koju ima vlasnik otudjene poslije stečaja stvari a o kojoj otšteti govori druga alineja, ostvaruje on kao tražbinu trećega reda (§ 52). Nije isključeno ni njegovo pravo da čini lično odgovornim upravitelja steč. mase, ako je ovaj, znajući za vlastitost robe, ipak ju prodao.

Ovlašteniku se neće vratiti stvar ili uručiti kupovnina, ako istovremeno — Zug um Zug« veli § 44. austr. steč. zak. — ne naknadi gotove izdatke. Ta naknada može se vršiti i prebijanjem po upravitelju steč. mase, ako se isplati kupovnina; ako se pak ima vratiti stvar, postupat će upravitelj steč. mase po općim propisima gradjanskog prava.

Propis druge alineje osobito je važan kod stečajeva bankovnih zavoda, koji se bave pohranom (depotom) ili kod komisionara, koji imadu mnogo komisionalne robe.

Pravo na poteru.

§ 44.

Prodavac ili komisionar za kupovanje robe može tražiti, da se povrati roba, koja je stečajnom dužniku bila poslata iz drugoga mesta, a stečajni dužnik je još nije potpuno platio (pravo na poteru);

ali označeno pravo ne pripada prodavcu ili komisionaru, ako je roba još pre otvaranja stečaja stigla na mesto isporuke, te ju je stečajni dužnik ili koje drugo lice za njega preuzelo na čuvanje.

»Pravom na potjeru« prevedeno je ovdje ono, što Nijemci zovu »Verfolgungsrecht«, Francezi »droit de suite«, Englezi »right of stoppage«.

Pravo na potjeru jest nova ustanova u našem stečajnome pravu, jednako kao i u austrijskome zakonu, iz kojega je preuzeta. Ona znači otstupanje od propisa trg. zakona a u korist prodavalca. Po §-u 344. trg. zakona »od časa, kada bude predana roba otpremniku ili vozaru ili inoj osobi za prevažanje opredijeljenoj, imade pogibelj, koja postigne robu, nositi kupac.« Ovome se smatra stvar predanom već onda i time što je predana otpremniku; od toga časa on se smatra vlasnikom robe. To je tzv. juristička tradicija, koja se razlikuje od tjelesne tradicije ali koja ju u slučaju distancne kupnje nadomještuje. (Po rj. stola sedm. od 4. XII. 1890 br. 3556 smatra se roba, što je prodavalac preda otpremniku, po kupcu primljenom, te se može radi kupčeva duga zaplijeniti.). Prema tome stečajni bi dužnik odn. stečajna masa bili vlasnicima te robe pa ju prodavalac ne bi mogao ni izlučivati. Da se ipak udovolji zahtjevu pravednosti i pravnome osjećaju trgovaca, koji ne smatraju još neplačenu robu vlasništvom kupca sve dotle dok mu nije stigla u neposredni njegov posjed, dano je prodavalcu pravo da traži povrat takve u drugo mjesto poslane robe. Uvjet za izvršenje takvoga prava jest da roba nije plaćena (makar i ne potpuno plaćena) i da u času otvorenja stečaja nije još preuzeta po stečajnome dužniku ili kome drugome za njega na mjestu predaje.

Dugovi stečajne mase.

§ 45.

Dugovi stečajne mase jesu:

1. troškovi stečajnog postupka; sa troškovima postupka za poravnanje van stečaja, koji je pret-

hodio stečajnom postupku, postupaće se kao i sa troškovima stečajnog postupka, ako je stečaj otvoren u isto vreme, kada je obustavljen postupak za poravnanje ili ako se stečaj otvori po predlogu podnesenom u roku od petnaest dana pošto je taj postupak obustavljen;

2. izdatci za održavanje stečajne mase i upravljanje njome kao i javne dažbine, koje u pogledu stečajne mase dospevaju za vreme stečajnog postupka; to isto vredi u pogledu zahteva pomenutih u § 157. zakona o osiguranju radnika kao i u pogledu prinosa za osiguranje propisanih drugim zakonima;

3. zahtevi, koji nastaju iz pravnih dela upravitelja stečajne mase, kao i obaveze iz pravnih dela dužnika ili upravitelja poravnanja, koja su po propisima zakona o prinudnom poravnanju van stečaja dopuštena u cilju nastavljanja radnje dužnikove, ako je stečaj otvoren u isto vreme, kada je obustavljen postupak za poravnanje van stečaja ili ako se stečaj otvori po predlogu podnesenom u roku od petnaest dana, pošto je taj postupak obustavljen.

4. zahtevi, koji se odnose na ispunjenje dvostranih ugovora, u koji je stupio upravitelj stečajne mase umesto stečajnog dužnika;

5. zahtevi iz naslova neopravdanog obogaćenja stečajne mase;

6. najnužniji izdatci za pogreb stečajnog dužnika, ako je umro posle otvaranja stečaja.

Hrv. stečajni zakon razlikovao je stečajne dugove od stečajnih troškova. Stečajni d u g o v i bili su po §-u 32. ovi: 1. tražbine osnovane na pravovaljanim činima stečajnog upravitelja. 2. tražbine na temelju dvostrano obveznih ugovora prezaduženikovih, u koliko zahtijeva stečajni upravitelj da se ispune ili u koliko se imadu i bez toga ispunjavati za vrijeme nakon otvorenja stečaja. 3. tražbine s protupravna obogaćenja mase. Stečajni pak t r o š k o v i po §-u 33. bili su: 1. troškovi otvorenja stečaja, nadalje svi troškovi u tu svrhu da se ustanovi, osigura, uzdrži, upravlja, unovči i razdijeli stečajna imovina; 2. troškovi, spojeni sa ustanovljivanjem tražbina stečajnih, u koliko u smislu ovoga zakona ne idu na teret pojedinih vjerovnika; 3. porezi i javne daće, koji terete masu, te dospijevaju poslije otvorenja stečaja; 4. najnužniji troškovi liječenja i pogrebni, ako je prezaduženik umro nakon otvorenja stečaja u potpunu siromaštvu; 5 troškovi uzdržavanja, dozvoljeni prezaduženiku.

Kako se iz gornjeg §-a 45. vidi, on je ukinuo stečajne troškove ili, točnije, ukinuo je to ime pa je pod zajedničkim imenom stečajnih dugova naveo i bivše troškove i bivše dugove — uz neke razlike, koje su vidljive uporedbom citiranih mjesta.

§ 157. Zakona o osiguranju radnika od 14. V. 1922. glasi: »Sve tražbine, koje središnji ured za osiguranje radnika ima prema preduzeću a koja se tiču rukovanja blagajnom za osiguranje radnika, obračuna ili zloupotreba, imaju se u slučaju stečaja uvrstiti u isti razred sa državnim porezom«. S tim u savezu je i § 43. istoga zakona, koji glasi: »U slučaju stečaja imadu se potraživanja središnjeg ureda za osiguranje radnika uvrstiti u isti red sa državnim porezom. — Svi prvostepeni (prvomolbeni) sudovi dužni su poslati okružnom uredu sve izdane odluke o obustavi plaćanja i otvaranju stečaja.«

Ako se dobro pazi kod zahtjeva za otvaranje stečaja, teško može doći do s r a z m j e r n o g a t. j. samo djelomičnoga namirenja dugova stečajne mase, jer se po § 77. ovoga zakona stečaj ne bi smio u pravilu ni otvoriti ako se vidi da dužnikova imovina neće biti dovoljna za pokriće troškova resp. po §-u 179. druga alineja, morat će se stečaj ukinuti, kad se u njegovu toku pokaže da stečajna imovina nije dovoljna za pokriće stečajnih troškova.

Što je to posebna masa, tumači naredni § 47. u prvoj alineji, a što je opšta masa, govori isti § i onda još § 49. ovoga zakona.

§ 46.

Iz stečajne mase moraju se najpre izmiriti njezini dugovi, i to iz one mase, na koju se odnose.

Ako masa nije dovoljna za potpuno izmirenje dugova stečajne mase, izmiriće se najpre troškovi i izdaci pomenuti u § 45. br. 1. i 2., koje je upravitelj za masu izmirio svojim novcem. Ostali dugovi stečajne mase izmiruju se u takvom slučaju srazmerno. Ali se ne može tražiti povraćaj onoga, što je na ime dugova stečajne mase već isplaćeno preko iznosa, koji bi na njih pao, da su srazmerno izmireni.

Kad se posumnja, da li se izvesni troškovi odnose na opštu ili na koju posebnu masu, uzeće se, da se odnose na opštu masu. O tome odlučuje stečajni sud, pošto po potrebi izvrši izviđanje (§ 185, st. 5). Parnica o tome nije dopuštena.

Zahtevi za razlučivanje.

§ 47.

Verovnici, koji imaju pravo na odvojeno namirenje iz određenih stvari stečajnog dužnika (razlučni verovnici), isključuju do visine iznosa svojih tražbina stečajne verovnike od namirenja iz tih stvari (posebne mase).

Ono što preostane od posebnih masa, pošto su namireni razlučni verovnici, ulazi u opštu masu.

Razlučni verovnici, kojima je stečajni dužnik i lično obavezan, mogu u isto vreme zahtevati svoje namirenje i kao stečajni verovnici.

Zakonsko založno pravo, koje pripada porabodavcu po propisima građanskog zakonika, može porabodavac ostvariti u stečaju samo u pogledu onih zaostataka porabnine, koji nisu postali ranije od godine dana pre otvaranja stečaja. Ovo se naređenje ne odnosi na založno pravo zakupodavca nepokretnina namenjenih poljoprivredi.

Već § 11. veli da »otvaranje stečaja ne dira u pravo odvojenog namirenja razlučnih verovnika« i razlaže način izvršenja razlučnog prava. Ovaj pak § 47. izvodi zaključke iz tog pravila. Dok razlučni vjerovnici isključuju stečajne vjerovnike od namirenja iz zaloga, (osim ako bi zalog dostajao, makar djelomice, i za njihovo namirenje, a nakon potpunog namirenja razlučnog vjerovnika), dotle stečajni vjerovnici ne mogu isključiti razlučne vjerovnike od razmjernog namirenja iz opće mase, u koliko nisu već namireni sa zalogom.

Porabodavac ima zakonsko založno pravo već po §-u 1101. o. g. z. ali ono mu je suženo četvrtom alinejom gornjega §-a. Kao što se prvenstvo nekih tražbina (§ 50, točka 2.) ograničuje na rok od god. dana, tako je ovdje ograničeno i prvenstvo koje slijedi iz založnog prava. Eventualnoj šteti, koju bi mogao porabodavac imati od takvog ograničenja, može on izbjeći time da obustavi daljnju vjeresiju poraboprimcu pa da iz neplaćanja najamnine povuče konsekvence otkazom. Bilo bi, medjutim, štetno za z e m l j o r a d n i k a — kome naše zakonodavstvo, i s pravom, svagdje pogoduje — kad bi zakupodavca jednakim ograničenjem na godinu dana sililo da otkaže zakup. Poznato je da narav zemljišnog prihoda dozvoljava i zahtijeva dugoročne zakupnine a katkad, bez krivnje zakupca (radi slabe žetve itd.), i onemogućuje t o č n o njihovo plaćanje. Zato gornja alineja izuzima zakupodavca z e m l j o r a d n i č k i h nekretnina od onoga ograničenja ostavljajući mu razlučno pravo (pravo zaloga) bez obzira na datum i veličinu zaostatka.

§ 48.

Iz koristi stvari kao i iz kupovnine prodate stvari, koja spada u posebnu masu, izmiriće se najpre troškovi oko upravljanja, unovčenja i deobe te posebne mase.

U pogledu prvenstvenog reda, po kojem se izmiruju pojedini zahtevi iz posebne mase, važe za sva otuđenja, izvršena u stečajnom postupku, propisi zakona o izvršenju i obezbeđenju.

U nacrtu (jer sam zakon još nije sankcioniran) Zakona o izvršenju (ovrsi) i obezbedjenju (osiguranju) §§ 168—173, koji se odnose na red kojim se namiruju pojedine tražbine iz predmeta prodanih na dražbi, glase:

§ 168. Deobnu masu sačinjavaju:

1. kupovnina ili veća ponudjena cena odnosno iznos dat za povišenje kupovnine (§ 152.)

2. prihodi privremene uprave;

3. jamčevina položena od kupca, koji je zadocnio sa plaćanjem kupovnine kao i obroci kupovnine, koje je ovaj položio po naredjenjima onoga zakona ili po dražbenim uslovima a isto tako deobnoj masi pripadaju i drugi iznosi, koje je naknadio kupac zajedno sa kamatama (§ 156);

4. iznosi, koje mora kupac da vrati po § 157. kao i svi ostali iznosi, koji po naredjenjima ovoga zakona spadaju u deobnu masu.

Kamate, dobivene od položenih obroka kupovnine kao i one, koje kupac mora da plati na kupovninu dok je ne isplati, neće se uzeti u deobnu masu. Ovi iznosi sačinjavaju posebnu masu, koja će se razdeliti medju verovnike, upućene u pogledu namirenja svojih zahteva na kupovninu kao naknada za kamate, koje im pripadaju za vreme od dana dosude do dana namirenja. Ova će se posebna masa razdeliti medju verovnike po srazmeri iznosa, koji su im pripadali pri deobi mase.

§ 169. Iz deobne mase namiriće se prvenstveno po sledećem redu:

1. izvršni troškovi tražioca izvršenja, učinjeni u korist svih verovnika kao i još ne namireni troškovi prinudne uprave, ako se je ona vodila za vreme dražbenoga postupka u korist ovih lica, upućenih u pogledu namirenja svojih zahteva na kupovninu;

2. za posljednje tri godine pre dosude zaostali porezi i druge javne dažbine, koje se plaćaju od prodate nepokretnosti, u koliko im pripada zakonsko pravo zaloge ili zakonsko prvenstveno pravo, zajedno sa kamatama za poslednje tri godine, ako su prijavljene u smislu § 132. stav. 3.;

3. za poslednje pola godine pre dosude zaostale plate službinčadi i nadničara, koji su radili u gazdinstvu prodate nepokretnosti;

4. za poslednje pola godine pre dosude zaostale tražbine ureda za osiguranje lica, pomenutih u br. 3, a koje vlasnik nepokretnosti mora da plati, kao i prinosi, koje ta lica moraju dati sama, ako su već odbijeni od njihove plate, a nisu bili predati uredu za osiguranje radnika;

§ 170. Iz iznosa, koji preostane pošto budu izmirene tražbine pomenute u § 169. namiriće se tražbine obezbedjene zalogom na nepokretnosti, tražbine radi kojih se vodi izvršenje na prodatoj nepokretnosti (§ 112. stav. 2. i § 91. stav 3), iznosi koji imaju da služe kao pokriće za službenosti, preživitke i druge realne terete, koje kupac preuzima uračunavajući njihovu vrednost u kupovnini, kao i tražbine na ime naknade za uknjiženo porabno pravo i za druga prava i terete, koje po dražbenim uslovima i rezultatu dražbovanja ne mora kupac preuzeti; sve ove tražbine namiriće se po prvenstvenom redu, koji im pripada prema upisu u javnoj knjizi odnosno plenidbenom popisu ili prema drugim dokazanim pravnim naslovima, na kojim se osniva njihovo pravo.

§ 171. Onaj isti prvenstveni red koji pripada glavnici koje od tražbina, pomenutih u br. 2—4 § 169. i 170., pripada i uknjiženim kamatama od te glavnice koje nisu zaostale za duže vreme od tri godine pre dosude, kao i parnični i izvršni troškovi koje je već sud odmerio, a koji su nastali usled ostvarenja kojeg od pomenutih zahteva.

Pojedina plaćanja iz renti ili plaćanja za izdržavanje ili

druga plaćanja, koja se ponavljaju a nisu starija od tri godine od dana dosude imaju isti prvenstveni red kao i samo pravo, koje je izvor tim plaćanjima.

Isti prvenstveni red kao i glavnica imaju i zahtevi, koji potiču iz ugovora, uglavljenog za slučaj da se pre vremena isplati kakva tražbina, obezbedjena pravom zaloge.

Ako deobna masa ne dostigne, namiriće se pomenute sporedne pristojbine pre glavnice.

§ 172. Ako nešto preostane iz deobne mase, pošto budu namirene sve tražbine, pomenute u § 169. i 171., namiriće se:

1. zaostali porezi i druge javne dažbine, koje se moraju plaćati od prodate nepokretnosti, a koji su zaostali duže od tri godine, u koliko im po postojećim propisima pripada zakonsko založno pravo;

2. kamate, rente, plaćanja za izdržavanje i druga plaćanja, koja se ponavljaju, a koja su zaostala duže od tri godine, prema prvenstvenom redu glavnice odnosno samoga prava koje je izvor tim plaćanjima, koja se ponavljaju.

Višak deobne mase, koji preostaje, pošto budu svi pomenuti zahtevi namireni, dodeliće sud izvršeniku.

§ 173. Ako deobna masa ne dostigne tražbine, kojim pripada isti prvenstveni red, namiriće se zajedno sa sporednim pristajbinama po srazmeri njihovih celokupnih iznosa.

Opšta stečajna masa i izplatni red.

§ 49.

Stečajna imovina, koja je preostala posle izmirenja dugova stečajne mase i razlučnih verovnika, sačinjava opštu stečajnu masu, iz koje se izmiruju stečajne tražbine po redu, navedenom u sledećim paragrafima. Tražbine istoga isplatnog reda izmiruju se srazmjerno prema iznosima tražbina.

Izvan stečaja vrijedi načelo: Prior tempore potior jure. Stečaj ima baš da spriječi primjenu tog načela, a u interesu jednakosti vjerovnika i pravednosti. Nesmije da imade koristi

uvijek onaj koji je hitriji i lukaviji. Steč. pravo nadomjestilo je rečeno načelo s principom: Par conditio creditorum, t. j. zakonodavac svrstava vjerovnike u redove i oni mogu doći do namirenja jedino po tom redu. Nikakav njihov čin za vrijeme stečaja ne može im dati povoljniji položaj, prioritet u tome redu, a da im neki čini i izvan stečaja odn. prije stečaja ne dadu to pvrenstvo, pobrinuo se također stečajni zakon sa svojim propisima o pobijanju.

Prvi red.

§ 50.

U prvi red dolaze:

1. troškovi oko pogreba učinjenog prema mesnom običaju, staležu i imovini stečajnog dužnika, ako je ovaj umro pre otvaranja stečaja.

2. plata i ostale prinadležnosti onih lica, koja su bila u službi kod stečajnog dužnika, za poslednju godinu pre otvaranja stečaja, a ako je stečajni dužnik umro pre otvaranja stečaja, onda za poslednju godinu pre smrti stečajnog dužnika i za vreme od njegove smrti do otvaranja stečaja, kao i zahtevi zbog raskidanja službe pre roka, u koliko oni ne prelaze iznos godišnjih prinadležnosti; dalje tražbine trgovačkih agenata za isplatu provizija i izdataka u gotovu, u koliko su te tražbine stečene ili su dospele u poslednjoj godini pre otvaranja stečaja; svi ti zahtevi osim tražbina za isplatu gore pomenutih izdataka u gotovu, spadaju u prvi red samo do iznosa od dvadeset hiljada dinara za svakoga pojedinog verovnika;

3. tražbine lekara, babica, bolničara i apotekara zbog činidbi i dobavljanja, koja su označena lica učinila u svom zanimanju, ako su te činidbe i dobavlja-

nja za vreme poslednje godine pre otvaranja stečaja ili pre smrti stečajnog dužnika izvršeni u korist stečajnog dužnika, njegove porodice ili u korist lica, koja su bila u pomenuto vreme upotrebljavana u njegovom kućanstvu, gospodarstvu ili obrtu.

Hrvatski stečajni zakon poznavao je tri razreda tražbina stečajnih vjerovnika. I novi zakon poznaje tri razreda ili reda, ali se ovi znatno razlikuju od razreda hrv. zakona. U potonjemu je glavni razred bio drugi, dok treći nije u praksi uopće dolazio u obzir (u trećI,naime, razred, dolazili su po §-u 54. zaostatci kamatni i rentovni ili ostalih periodičnih plaćanja, koji ne idu u isti red s glavnicom, dotično samim pravom na rente ili na periodička plaćanja). Medjutim u novome zakonu jest glavni razred treći; taj bi uglavnome odgovarao bivšemu drugome razredu hrv. zakona. Prvi pak i drugi red, po novome zakonu, podijelio si je tražbine prvoga razreda hrv. stečajnog zakona dodavši im izvjesne promjene resp. dodatke.

Ako je stečajni dužnik umro p o s l i j e otvaranja stečaja, onda najnužniji trošak za njegovu sahranu ide u dugove stečajne mase (§ 45 ,točka 6.).

Točka 2. ovoga pragrafa (50) odgovara u glavnome §-u 30. točci 2. Zakona o prin. poravnanju van stečaja. Upućujemo na tamo stavljene primjetbe, napose o minimumu za egzistenciju.

D r u g i r e d.

§ 51.

U drugi red dolaze:

1. sve javne dažbine, koje su dospele za vreme poslednje tri godine pre otvaranja stečaja, a nisu izmirene iz onih stvari, na koje se odnose; to isto vredi i za zahteve koje središnji ured za osiguranje radnika, prema preduzeću pod stečajem, ima u smislu § 157. zakona o osiguranju radnika; kao i u po-

gledu prinosa za osiguranje, propisanih drugim zakonima:

2. u stečajevima novčanih zavoda, koji se bave primanjem uloga na štednju, tražbine za isplatu uloga, i to u iznosu do deset hiljada dinara za svakog pojedinog ulagača; ako neko lice ima kod jednog zavoda više uloga, isplatiće se po ovome redu samo pomenuti iznos makoliko uloga imao kod tog zavoda.

3. zahtevi za naknadu štete do visine iznosa od trideset hiljada dinara, koju je stečajni dužnik kao zakonski zastupnik (otac, staralac) prouzrokovao svojim staranicima neurednim upravljanjem njihove imovine. No takav zahtev ne dolazi u ovaj red, ako nije kod suda pokrenut u roku od dve godine pošto je prestala uprava.

Predlagalo se da se prvenstvo za javne dažbine ograniči na vrijeme od jedne godine. Predlog, u načelu opravdan, izazvao bi ipak u praksi tu posljedicu, da bi erar strože utjeravao javne dažbine, samo da izbjegne šteti od gubitka prvenstva. Stroži pak i brži ovršni postupak erara bio bi veće zlo od prvenstva javnih dažbina na tri godine.

§ 157. zak. o osig. radnika citiran je već u primjetbi kod §-a 45.

Točka 2. ovoga paragrafa odgovara uglavnome §-u 67. Zakona o prin. poravnanju van stečaja. Tamo navedene primjetbe vrijede i za ovaj paragraf.

Tražbina pod 3. spadala je u četvrti podrazred p r v o g a razreda hrv. steč. zakona. Tamo ona nije bila ograničena na svotu, kao ovdje, od Din 30.000.—, dok je rok bio tri godine, a ne dvije kao ovdje.Ograničenje po novome zakonu opravdano je, jer i ako malodobnici i skrbljenici zaslužuju posebnu zaštitu zakona, tu su i nadtutorstvene vlasti, koje imaju nadzirati upravu njihovom imovinom.

Treći red.

§ 52.

U treći red spadaju sve ostale stečajne tražbine.

Kao što je rečeno kod §-a 50., ovaj red odgovara uglavnome drugome razredu po hrv. steč. zakonu. Praktički ovo pomicanje bivšeg drugoga razreda u treći, koje je nastalo uglavnome raspadom i razdiobom bivšega prvoga razreda u dva razreda (ili reda), ne znači mnogo. Jedino kod novčanih zavoda moglo bi namirenje tražbina prvoga reda biti tangirano prvenstvom, koje je dano ulošcima do iznosa od Din 10.000— (§ 51., točka 2.). Pa i tu odlučuje u konkretnome slučaju omjer tražbina iz uloga prema tražbinama iz drugoga naslova.

Sporedne pristojbine i tražbine za naknadu.

§ 53.

Sporedne pristojbine, koje su nastale pre otvaranja stečaja, dolaze u isti red, u koji dolazi i glavna tražbina.

Tražbine, kojima se zahteva naknada onoga što je dato za izmirenje duga stečajnog dužnika, spadaju u isti red, u koji bi spadao i izmireni dug.

Tražbine žene stečajnog dužnika.

§ 54.

Činjenicu, da je mužu, stečajnome dužniku, zaista predat miraz, može žena dokazivati samo ispravama, koje su izdate u obliku zakonom propisanom još u vreme kad je miraz bio primljen, ili najkasnije dve godine pre nego što je stečaj otvoren.

Datum privatne isprave, kojom se potvrđuje prijem miraza, ne daje sam po sebi dovoljan dokaz.

Ako miraz sastoji u nepokretnim dobrima, u pravima ili u stvarima pokretnim, koje se ne kvareći sućanstva mogu uživati (§ 1228. o. g. z.), onda se žena smatra vlasnicom a muž uživalcem miraza. U takvome slučaju može žena izlučivati predmete miraza iz stečajne mase. No ako miraz sastoji u gotovu novcu, u iskanjima ustupljenim (vjeresijama) ili u stvarima potrošnim ili ako se dokaže da je muž uzeo miraz uz naznačenu cijenu i da se samo obvezao povratiti u novcu tu cijenu (§ 1227 i 1228 o. g. z.), onda je žena stečajni vjerovnik kao svaki drugi s tražbinom u novčanoj svoti, koja odgovara vrijednosti danoga miraza. No u svakome slučaju žena mora dokazati da je zaista miraz predala mužu. Po §-u 1226. o. g. z. »ako se otvori stečaj nad muževljevom imovinom, tad pismeno ili usmeno priznanje muža, da je primio miraz, čini dokaz suprot svakome, ako je učinjeno prije, nego je otvoren stečaj. Ali ako je priznanje učinjeno, pošto je otvoren stečaj, nema ono protiv vjerovnika nikakove dokazne moći.« Ovim §-om 54. steč. zakona ukida se netom citirani § 1226 o. g. z. pa se za dokaz o predanom mirazu zahtijeva stroža kvalifikacija.

Tražbine trgovačkih verovnika.

§ 55.

Tražbine onih verovnika, kojima po propisima trgovačkog prava pripada prvenstvo pred tražbinama iz bračnih ugovora, izmiriće se iz stečajne mase onim iznosom, koji bi iz stečajne mase na njih pao, da nema takvih tražbina. U koliko bi takav verovnik imao više da primi da nema tražbina iz bračnog ugovora, uzeće se iz onoga udela, koji bi pripao bračnom drugu kao stečajnom verovniku za njegov zahtev iz bračnog ugovora.

Hrv. trgovački zakon iz g. 1875, koji vrijedi i na području Apelacionoga suda u Novome Sadu, ne propisuje nikakvog prvenstva trgovačkim vjerovnicima pred tražbinama iz ženid-

benih ugovora, jer ne poznaje ni upis tih ugovora u trgovački registar, o kojemu bi upisu imalo biti uvjetovano ono prvenstvo. Ovo poznaje samo bivši austrijski trgovački zakon iz g. 1862, koji vrijedi u Sloveniji i Dalmaciji, pa se prema tomgornji § 55. može primjenjivati samo na ovome području. Naime §§ 16. i 17. uvedbenoga zakona od 17. XII. 1862. k austr. trg. zakonu glase:

»§ 16. Imovinska prava iz ženidbenih ugovora supruge trgovca, čija je tvrtka unesena u trgovački registar, imaju — da budu valjana prema trgovačkim vjerovnicima — takodjer biti predmetom unosa u trgovački registar, bez obzira na to da li su ženidbeni ugovori sklopljeni prije unosa tvrtke u registar ili poslije tog unosa.

Ta prava vrijede prema istim vjerovnicima tek od onoga dana kada su ženidbeni ugovori uneseni u trgovački registar kod onoga trgovačkoga suda, u čijem području trgovačko preduzeće ima svoje sjedište.

Valjanost tog unosa nastupa prema trećim osobama bez obzira na to, jesu li one doznale za onaj upis ili nijesu.

U slučaju stečaja spomenuta prava supruge dolaze istom iza trgovačkih tražbina vjerovnika supruga, ako su potonje tražbine nastale prije unosa (ženidbenih ugovora) u registar.

Ti propisi vrijede i u slučaju kakve promjene ženidbenih ugovora, došlo do te promjene sporazumom ili pak na temelju sudačke izreke.

Sve ovdje propisano vrijedi i za članove protokolirane trgovačke tvrtke, koji lično jamče.

§ 17. O sadržaju i promjeni ženidbenih ugovora ima se doprinijeti bilježnička ili sudbeno ovjerovljena isprava ili pak pravomoćna osuda. Dotične isprave imaju se pohraniti u ovjerovljenome prepisu kod trgovačkoga suda.

U trgovački registar imadu se zabilježiti samo datum ženidbenih ugovora i njihovih promjena, ime, prezime, stališ i prebivalište supruga i dan upisa.

I sadržaj obznane ima se ograničiti na te navode.

Žena je ovlaštena zahtijevati unos ženidbenih ugovora i — u koliko ženidbeni ugovori nijesu još bilježnički ili sudbeno ovjerovljeni — ona ima pravo muža na to prisiliti.«

Tražbine koje se u stečaju ne izmiruju.

§ 56.

U stečaju se ne izmiruju:

1. kamate na tražbine stečajnih verovnika od otvaranja stečaja, kao i troškovi, koje su imali pojedini stečajni verovnici usled svoga učestvovanja u stečajnom postupku;

2. novčane kazne zbog kažnjivih dela ma koje vrste;

3. tražbine iz ugovora o darivanju, a kad je stečaj otvoren nad zaostavštinom, i tražbine koje se osnivaju na legatu;

4. zahtevi za izdržavanje, osnovani na zakonu, koji se odnose na vreme posle otvaranja stečaja, osim ako je stečajni dužnik obavezan davati to izdržavanje kao naslednik onoga, koji je bio dužan davati to izdržavanje.

Točke 1.—3. nalaze se i u analognome §-u 33. Zakona o prin. poravnanju van stečaja. Treba naglasiti da gornji propis ne poništava dotične tražbine; one se samo u stečaju ne mogu namiriti. Ako dužniku preostane imovine poslije dovršenoga stečaja, može vjerovnik da pokuša i te tražbine proti njemu ostvariti.

Tražbine inostranih verovnika.

§ 57.

U koliko međunarodnim ugovorima ili vladinim izjavama, objavljenim u »Službenim Novinama«, nije što drugo propisano, pripadaju inostranim verovnicima podjednaka prava kao i našim državljanima, ako uzajamnost zaista postoji.

Kad stečajni sud posumnja, da li zaista postoji

uzajamnost, zatražiće objašnjenje Ministra Pravde; to objašnjenje je obavezno za sud.

Ova naređenja važe i za tražbine, koje su posle otvaranja stečaja prešle sa inostranaca na naše državljane.

TREĆA GLAVA.

UČINAK SKINUĆA STEČAJA.

Prava stečajnog dužnika posle skinuća stečaja.

§ 58.

Čim rešenje stečajnog suda o skinuću stečaja postane pravnosnažnim, stiče stečajni dužnik pravo, da svojom imovinom slobodno raspolaže.

Otvorenjem stečaja oduzelo se stečajnome dužniku slobodno raspolaganje nad njegovom imovinom. Pravomoćno ukinuće stečaja mora da mu vrati slobodnu raspoložbu. Kod postupka o prinudnome poravnanju van stečaja jest nešto drukčije; otvaranjem tog postupka biva raspoložba dužnika ograničena. Pravnosnažno odobrenim poravnanjem padaju i ta ograničenja.

Prava stečajnog verovnika posle skinuća stečaja.

a) pravo na tužbu.

§ 59.

Stečajni verovnici mogu, bez obzira nato dali su svoje tražbine prijavili u stečaj ili ne, ostvarivati svoje neizmirene tražbine iz imovine stečajnog dužnika, koja mu je ostala na slobodno raspolaganje ili koju je posle skinuća stečaja stekao.

Narav stečaja donosi sa sobom, da će veći dio vjerovnika za jedan bar dio svojih tražbina ostati nenamiren. Za nenamireni dio ostaje dužnik i dalje obvezan pa vjerovnici mogu namirenje tog dijela tražiti i kasnije od dužnika. Tužbom će ustati proti

dužniku samo onda, ako im je taj dio u stečajnom postupku utvrdjen ali ga je dužnik izrečno s čitavom tražbinom osporio (vidi dalnji § 60. i § 121.). Vjerovnici, koji nisu prijavili uopće tražbine u stečaj, nisu mogli zato ni doći do namirenja iz stečajne mase niti im je stečajni postupak dao prilike da im tražbina bude utvrdjena. Stoga, hoće li poslije svršenog stečaja da im tražbina bude priznata i namirena, moraju ustati tužbom proti dužniku.

Kod prinudnog poravnanja van stečaja, ako je ovo odobreno pravnosnažnom odlukom suda, oslobadja se dužnik obveze da svojim vjerovnicima naknadno namiri manjak koji su bili pretrpjeli poravnanjem (§ 60. Zak. o prin. por. van st.).

b) pravo na izvršenje.

§ 60.

Ako je tražbina u stečaju utvrđena, a dužnik je nije izrečno osporio, može se za nju, na osnovu upisa upravitelja stečajne mase u spisak prijavljenih tražbina, ili na osnovu kojega drugog izvršnog naslova, jednako kao na osnovu presude, sprovesti izvršenje na imovini, koja je dužniku ostala na slobodno raspolaganje, pošto je stečaj skinut, ili na imovini, koju je dužnik docnije stekao.

Tražbine, utvrdjene gornjim načinom, a neosporene izrečno po dužniku nije potrebno utužiti. Slično u §-u 61. Zak. o prin. por. van st.

Izuzetak u pogledu prinudnog poravnanja.

§ 61.

Naređenjima §§-a 58. do 60. ne dira se u pravne posledice, koje nastupe kad se stečaj skine usled prinudnog poravnanja.

Misli se prinudno poravnanje u stečaju (a ne van stečaja). O tome govore §§ 152.—177. ovoga zakona.

DRUGI DEO.

Stečajni postupak.

PRVA GLAVA

REDOVNI STEČAJ.

I. ODSEK.

Sudska vlast.

Nadležnost.

§ 62.

Za stečajni postupak nadležan je okružni sud, u čijem području dužnik ima svoje preduzeće ili, ako ga nema, gdje on ima svoje prebivalište.

Ako dužnik u našoj državi nema preduzeća niti ima u njoj prebivališta, nadležan je okružni sud, u čijem se području nalazi kakva njegova imovina.

Od više nadležnih sudova pozvan je da sprovede stečajni postupak onaj okružni sud, koji je stečaj najpre otvorio.

Po hrv. stečajnome zakonu (§ 62.) mogao je i kotarski (sreski) sud biti nadležan za stečajni postupak, ako je imao trgovačko-mjenbenu sudbenost. Po gornjem §-u nadležan je isključivo okružni sud. To je u skladu i sa Zakonom o uredjenju redovnih sudova za Kraljevinu Jugoslaviju od 18. I. 1929. (§ 14. treća alineja: »Okružni sudovi vrše sudsku vlast u stečajnom postupku, u koliko ovaj ne spada u nadležnost trgovačkih sudova«).

Za odredjenje mjesne nadležnosti mjerodavan je u prvome redu nastan preduzeća, a tek supsidiarno lični dužnikov domicil. Ako dužnik ima više preduzeća, onda će — shodno zadnjoj alineji — biti nadležan onaj okružni sud, koji je najprije otvorio stečaj.

§ 63.

Za stečaj nad imovinom trgovca ili njegove zaostavštine i za stečaj nad imovinom trgovačkih društava nadležan je trgovački sud, odnosno trgovačko veće okružnog suda, u čijem se području nalazi sedište preduzeća ili prebivalište trgovca odnosno društveno sedište; to isto vredi i u pogledu privrednih i gospodarskih zadruga.

Ako u isto vreme, kad se stečaj otvori nad imovinom trgovačkog društva ili u toku toga stečajnog postupka, treba otvoriti stečaj nad imovinom lično odgovornog drugara, onda je i za taj stečaj nadležan sud, koji je nadležan za društveni stečaj.

Ovaj zakon ne poznaje trgovački stečaj, kakav je bio uredjen npr. hrv. stečajnim zakonom. Za trgovca i netrgovca jednaki su uslovi za otvorenje stečajnoga postupka i jednake formalnosti postupka. Jedina razlika pridržana je ovdje za nadležnost; za stečaj nad imovinom trgovca ili njegove zaostavštine resp. nad imovinom trgovačkih društava nadležan je trgovački sud odnosno trgovačko vijeće okružnoga suda. Po §-u 127. citiranog Zakona o uredjenju sudova »Trgovački sudovi istog stepena kao i okružni sudovi postoje u Beogradu, Zagrebu i u drugim mjestima u kojima se osnuju naročitim zakonom. Trgovački sud u Beogradu nadležan je za grad Beograd i Ćukaricu, a Trgovački sud u Zagrebu za grad Zagreb. Ministar Pravde odrediće rok u kome će se obrazovati Trgovački sud u Zagrebu«. Druga alineja §-a 28. istoga zakona veli: »Osim toga vrše sudsku vlast (naime: trgovački sudovi) i u trgovačkim stečajevima«. § 14. pak glasi u drugoj alineji: »U mestima, u

kojima nema trgovačkoga suda, vode okružni sudovi upisnike (registre) trgovačkih firmi i vrše u trgovačkim predmetima sudsku vlast kao i trgovački sudovi«.

Odgovarajući § 64. austr. steč. zakona govori izrijekom o protokoliranom trgovcu (»dessen Firma im Handelsregister eingetragen ist«). Budući da naš zakon, i ako se povadja za austr., toga ne čini, opravdan je zaključak da se propis ovoga §-a 63. odnosi i na trgovca, koji nije protokoliran. Isto vrijedi i za javna trgovačka i komanditna društva, jer upis u trgovački registar nije za njih konstitutivni elemenat (kao kod dioničkih društva i zadruga).

§ 64.

Ako se stečajna masa u glavnom sastoji iz rudničke imovine, može se, iz razloga celishodnosti, stečajni postupak preneti na onaj okružni sud, koji je nadležan za rudničke stvari.

Prenos vršiće se po sporazumu dotičnih sudova, i to po predlogu ili po službenoj dužnosti. Ako se takav sporazum nemože postići, odlučiće apelacioni sud odnosno, ako treba stečaj preneti iz područja jednog apelacionog suda u područje drugog apelacionog suda, — Kasacioni sud.

Rudnički sud jest okružni sud u sjedištu Apelacionoga suda. Po §-u 15. Zakona o uredj. red. sudova od 18. I. 1929. »Okružni sudovi u sedištu Apelacionih sudova vode rudničke knjige i vrše rudarsku sudsku vlast u pitanjima rudnika za celo područje Apelacionoga suda, u koliko to nije u nadležnosti drugih sudova«. Baš zato jer je okružni sud s rudničkom nadležnošću samo jedan na području apelacionoga suda, može ali ne mora ovaj prenijeti postupak na takav okružni sud. Dakako, ako je u mjestu takvoga okružnoga suda s rudničkom sudbenošću ujedno i sjedište preduzeća dužnikova, onda je takav rudnički sud isključivo nadležan kako na temelju prethodnih dviju paragrafa tako i ovoga §-a 64.

Obim stečajnog postupka.

a) u pogledu imovine, koja se nalazi u našoj državi.

§ 65.

Stečajni postupak obuhvata svu dužnikovu pokretnu imovinu kao i onu nepokretnu imovinu, koja se nalazi u našoj državi.

Što se tiče dužnikove pokretne imovine, usvojeno je načelo univerzalnosti: sva dužnikova pokretna imovina ima se povući u stečaj. Mnogo pak uže načelo, ono teritorijalnosti, primijenjeno je na nekretnine; samo one nekretnine padaju pod stečaj, koje se nalaze u našoj državi. Na teritoriju druge države ne mogu naše sudske vlasti imati nikakve moći. One mogu samo zamoliti sudske vlasti druge države, da im izruče pokretnu imovinu dužnika, što se tamo nalazi — kako je to pobliže opisano u slijedećem §-u 66. — ali takav zahtjev nemoguć je za nekretnine već po naravi same stvari. Mogao bi se tražiti jedino postupak za realizaciju tih nekretnina u drugoj državi ili za pararelno otvorenje stečaja u drugoj državi ,ali to bi bilo skopčano s velikim poteškoćama, tako da bi praktički bilo jedva i provedivo.

b) u pogledu imovine, koja se nalazi u inostranstvu.

§ 66.

U koliko međunarodnim ugovorima ili vladinim izjavama, objavljenim u »Službenim Novinama«, nije što drugo propisano, pokretna imovina dužnikova, koja se nalazi u inostranstvu, uzeće se u njegov stečaj, koji je otvorio domaći sud; taj sud zamoliće nadležnu inostranu vlast, da mu izda ovu imovinu.

Kad se stečaj otvori u inostranoj državi, onda će se dužnikova pokretna imovina, koja se u našoj

zemlji nalazi, izdati inostranoj stečajnoj vlasti, ako ona to zahteva i ako se nad tom imovinom ne otvori stečaj i u našoj državi. Ali ta imovina izdaće se tek pošto budu namireni izlučni i razlučni verovnici, koji su stekli svoja prava još pre nego što je domaći sud primio molbu inostrane stečajne vlasti.

Gore pomenuti zahtev odbiće sud, ako inostrana država ne bi uzajamno postupala. Ako se posumnja, da li uzajamnost zaista postoji, zatražiće sud objašnjenje od Ministra Pravde; to je objašnjenje obavezno za sud.

Stečaj će se u drugoj državi uvijek prije, a često i mnogo prije otvoriti nego li našemu domaćem sudu stigne molba inostrane vlasti za izručenje pokretne imovine. Slijedeći opće načelo o početku krjeposti otvorenja stečaja, ne bi u medjuvremenu nitko smio steći nad tom pokretnom imovinom razlučna i izlučna prava. Ipak, zakon čini od tog načela iznimku a u korist domaćih vjerovnika: po njima stečena razlučna prava na te pokretnine vrijede, makar su stečena i poslije otvorenja stečaja, tek je odlučno da su stečena prije nego stigne domaćemu sudu molba inostrane stečajne vlasti za izdanje dotične pokretne imovine.

II. ODSEK.

OTVARANJE STEČAJA.

Uslovi za otvaranje stečaja.

§ 67.

Stečaj se otvara nad imovinom dužnika, koji je nesposoban za plaćanje (insolventnost).

Naročito će se smatrati da postoji nesposobnost za plaćanje, kad dužnik obustavi svoja plaćanja.

Hrv. steč. zakon razlikovao je obični stečaj od trgovačkoga: obični se stečaj nad netrgovcem otvarao u slučaju pasivnosti t.j. kada su dugovi dužnikovi nadilazili njegovu aktivnu imovinu (§ 73.); nad trgovcem, ako je već »obustavio plaćanja« (§ 219.). Što više, u takovu slučaju bio je trgovac po zakonu dužan sam prijaviti sudu obustavu plaćanja i sud je onda morao otvoriti stečaj.

Tu razliku izmedju dvije vrsti dužnika (a prema tome i dvije vrsti stečaja) novi je zakon ukinuo. On pozna samo jednu vrst stečaja i prema tome samo jedan uslov za otvorenje stečaja: n e s p o s o b n o s t p l a ć a n j a (insolventnost). Obustava pak plaćanja jest samo jedan indicij, kriterij, jest manifestacija nesposobnosti za plaćanje. Dakako da može biti i drugih kriterija, iz kojih se može zaključiti obustava plaćanja, kao npr. vodjenje ovrha, napose bezuspješnih, protiv dužnika; njegovo sakrivanje ili čak bijeg i uopće izbjegavanje da dodje u dodir s vjerovnicima; zatvaranje dućana, uzimanje zajma uz neobične uvjete, napose neobično visoke kamate, prodavanje robe po što po to, traženje odgode za dospjela plaćanja itd. itd.

Obustava plaćanja, da bude kriterijem za nesposobnost plaćanja, mora da bude trajna ili da bar pokaže tendenciju biti

trajnom. Časovita obustava, t.zv. zapinjanje u plaćanju još se ne može smatrati nesposobnošću za plaćanje, kakva je potrebna za otvorenje stečaja.

§ 68.

Nad zaostavštinom i imovinom pravnih lica, ukoliko ne postoje drugi zakonski propisi, otvara se stečaj i onda, kad dužnikovi dugovi prelaze njegovu imovinu (prezaduženost).

Naređenja ovoga zakona, koja se odnose na nesposobnost za plaćanje, shodno se primenjuju i na prezaduženost.

Prema zaostavštinama i pravnim licima zakon je već strožiji: da se nad njihovom imovinom otvori stečaj, dovoljno je već da su prezadužena (makar inače još solventna, sposobna za plaćanje). O tome je opširnije pisano u primjetbama kod §-a 1. Zak. o prin. por. van stečaja.

Otvaranje po dužnikovom predlogu.

§ 69.

Po dužnikovom predlogu stečaj će se odmah otvoriti. Dužnikova izjava, podnesena stečajnome sudu, da je obustavio plaćanja, smatra se kao predlog da se otvori stečaj.

Ako predlog ne stave svi lično odgovorni drugari ili likvidatori kojega trgovačkog društva, moraju se o predlogu preslušati svi ostali lično odgovorni drugari ili likvidatori. Ako se svi ne saglase o predlogu ili ako ne bi bilo mogućno da se svi bez odugovlačenja preslušaju, stečaj će se otvoriti samo ako je nesposobnost za plaćanje verovatnom učinjena.

Naređenje stava drugog shodno će se primenjivati

i onda, kad otvaranje stečaja nad imovinom pravnoga lica ne traže svi, koji su ovlašćeni za zastupanje, ili kad otvaranje stečaja nad zaostavštinom ne traže svi naslednici.

Oba prethodna paragrafa propisuju materijalne uslove za otvorenje stečaja. Ovaj § 69. kao i naredni § 70. odredjuju glavni formalni uslov, a to je predlog. Inicijativa za otvorenje stečaja mora doći bilo od dužnika bilo od vjerovnika. Bez te inicijative, bez predloga koga od njih nema otvorenja stečaja, makar postojao materijalni uslov za nj. Drugim riječima: nema otvorenja stečaja po službenoj dužnosti. Prvobitni nacrt zakonske osnove sadržavao je i takav način otvorenja stečaja, ali kako su sva mišljenja zapitanih faktora bila složno proti tome, ispao je taj propis iz zakona. To je dobro, jer otvaranje stečaja po službenoj dužnosti krije velikih pogibelji u sebi. Stečaju je svrha da zaštiti privatne interese vjerovnika pa nema razloga da ih država štiti preko volje tih interesiranih vjerovnika. Ako oni misle, da nije potrebno inicirati otvorenje stečaja, onda nema razloga ni da ga država odnosno sud sam iz vlastite inicijative otvara. I prigodom sastava austr. stečajnog zakona bilo je predloga da se dozvoli otvaranje stečaja po službenoj dužnosti (npr. poznati stručnjak u stečajnome pravu Pollak predlagao je to pod uvjetom, ako je u kratkome razmaku vremena protiv dužnika vodjeno više ovrha a on dotične tražbine ni poslije toga skoro nije platio), ali tamošnji zakonodavac nije taj predlog uvažio.

Treba spomenuti da francusko stečajno pravo (Code de commerce, art. 440) poznaje otvorenje stečaja po zvaničnoj dužnosti. Dok francuski sudac ima u tom pogledu toliku slobodu, engleskom su sucu možda i odviše vezane ruke. Engleski zakon (§ 4. The Bankruptcy Act. 1914.) limitativno nabraja slučajeve kada se može otvoriti stečaj. Poštivanje individualne slobode dužnika dovadja tamo u izvjesnu opasnost imovinske interese vjerovnika.

Dužnik ne mora izrijekom tražiti da se otvori stečaj. Dovoljno je da javi da je obustavio plaćanja; takva izjava smatrat će se jednakom predlogu za otvorenje stečaja. Dakle niti je dužnik obvezan prijaviti sudu obustavu plaćanja niti je sud

dužan ili ovlašten, ako inače sazna za takvu obustavu, već po službenoj dužnosti otvoriti stečaj; ali ako to sazna od samoga dužnika, onda će morati otvoriti stečaj. Medjutim i tu postoji jedno ograničenje. Ako dužnik pojedinac prijavi nesposobnost plaćanja, neće se istinitost prijave ispitivati, već će se uzeti kao da je istinita i bez daljnjega otvoriti će se stečaj. Bilo bi ipak neoprezno i opasno postupat tako, ako kod trgovačkoga društva ne stave predlog za otvorenje stečaja s v i lično odgovorni drugari ili likvidatori. Onda se moraju svi oni resp. svi ostali koji nisu stavili predlog preslušati pa kad je nesposobnost za plaćanje vjerojatnom učinjena, udovoljit će se predlogu pojedinog drugara.

Gore spomenuto otsustvo dužnikove obveze da javi sudu obustavu plaćanja treba shvatiti uz rezervu kaznene sankcije po §-u 344. i sl. k. z.

Otvaranje po predlogu verovnika.

§ 70.

Otvaranje stečaja mogu predložiti samo lični verovnici dužnikovi. Razlučni verovnici (§ 47. st. 3.) mogu predložiti otvaranje stečaja samo ako verovatnim učine, da se njihova tražbina neće moći potpuno izmiriti iz predmeta, na koji se odnosi njihovo razlučno pravo.

Otvorenjem stečaja ne dira se u prava razlučnih vjerovnika niti ovi u pravilu utječu na stečajnu imovinu i stečajni postupak. No može se dogoditi, da oni ne dodju do namirenja iz predmeta razlučnog prava. Onda oni s nenamirenim viškom nastupaju prema dužniku kao i svi ostali steč. vjerovnici. Prema tome ovlašteni su da stave predlog za otvorenje stečaja i razlučni vjerovnici pod uvjetima gornjeg §-a 70.

§ 71.

Po predlogu verovnika stečaj će se otvoriti, ako on verovatnim učini da postoji njegova ma i nedo-

spela tražbina kao i to da je dužnik nesposoban za plaćanje. Nije potrebno da se učini verovatnom nesposobnost dužnikova za plaćanje, ako je predlog podnet još pre obustave postupka za poravnanje van stečaja ili u roku od petnaest dana posle obustave toga postupka.

Sud će o predlogu, ako se to može učiniti na vreme, odmah preslušati dužnika ili lica, koja mogu dati objašnjenja o imovnom stanju dužnikovom. Bez preslušanja ovih lica i predlagača sud će predlog odbiti samo ako je očevidno neosnovan, a naročito, ako je očevidno da predlagač nije verovatnom učinio svoju tražbinu kao i nesposobnost dužnikovu za plaćanje.

Kad verovnik povuče svoj predlog za otvaranje stečaja (§ 75), ne može se taj predlog pre proteka šest meseci na osnovu iste tražbine nanovo staviti.

Otvorenje stečaja može tražiti samo onaj, čijim interesima stečaj ima izravno da posluži. A to je vjerovnik. No on se mora kao takav iskazati. Nije potrebno da u tu svrhu d o k a ž e svoju tražbinu; dovoljno je da ju u č i n i v j e r o j a t n o m Kako se tražbina prikazuje vjerojatnom i kako se čini vjerojatnim materijalni uvjet otvorenja stečaja, naime nesposobnost za plaćanje, o tome nema posebnih točno odredjenih pravila. Ocjena toga prepuštena je slobodnoj ocjeni suda. § 370. novog gradjanskog parničnog postupnika od 13. VII. 1929. veli o tome: »Ko ima verovatnom da učini koju činjeničnu tvrdnju, može se za to poslužiti svima dokaznim sredstvima dopuštenim po ovome zakonu, s izuzetkom dokaza, koji se izvodi saslušanjem stranaka. Dokazivanje, koje se ne može odmah izvesti, nije pogodno za to da se nešto učini verovatnim. Izvodjenje dokaza, koje biva u cilju da se koja okolnost učini verovatnom, nije vezano za posebne propise o dokaznom postupku«.

Nije potrebno da je tražbina vjerovnika dospjela. Ipak, druk-

čije će se prosudjivati nesposobnost za plaćanje, ako se radi o dospjeloj, a drukčije o nedospjeloj tražbini resp. tražbinama. Malo koji dužnik jest sposoban da udovolji i onim platežnim obvezama, koje nisu još dospjele; dospjetak obveza udešuje se baš prema sposobnosti plaćanja. Zato privremena nesposobnost dužnika da udovolji i nedospjelim obvezama nikako nije jednaka nesposobnosti plaćanja uopće.

Bez preslušanja dužnika sud može predlog samo odbiti, ali nipošto ne uvažiti. On će morati preslušati osim dužnika i ona lica, koja mu dužnik ili vjerovnik predlože a koja bi mogla dati podatke o dužnikovoj imovini. Ako sud poslije tog saslušanja steće uvjerenje da su oba momenta učinjena vjerojatnim, on će o d m a h otvoriti stečaj (u koliko, dakako, nema prepreka iz §§ 76.—77. ovoga zakona). Neće, dakle, ni na predlog vjerovnika ni poslije saslušanja dužnika otvarati t.zv. predstečajni postupak, koji je bio poznat hrv. stečajnome zakonu a preko kojega je ovaj zakon prešao. O tome smo govorili već kod §-a 1.

Druga rečenica prve alineje u skladu je s §-om 1., peti stav. i §-om 57., drugi i treći stav., Zak. o prin. por. van st.

Iznimku od pravila, sadržanog u trećoj alineji §-a 71., propisuje § 77. zadnja rečenica.

§ 72.

Ako verovnik predloži otvaranje stečaja nad imovinom dužnika, koji je u begstvu ili se krije, a drugi se uzrok ne može pretpostaviti, nego da je postao nesposoban za plaćanje, onda, ako nema lica, koja mogu dati objašnjenje o imovnom stanju dužnikovom, sud će dužniku postaviti skrbnika (staratelja) prvenstveno od srodnih mu lica, i tome narediti da u roku, ne dužem od osam dana, podnese pregled imovnog stanja dužnikovog. Po preslušanju verovnika sud će oceniti, dali je dužnik zaista nesposoban za plaćanje, pa će prema toj oceni: ili otvoriti stečaj ili odbiti predlog verovnika i osuditi

ga da plati troškove i nagradu skrbniku, ako to ovaj bude tražio.

§ 73.

Naređenja § 72. vrede i onda, kad je nepoznato boravište dužnikovo.

Otvaranje stečaja nad trgovačkim društvom.

§ 74.

Kad se stečaj otvori nad imovinom javnog ili komanditnog društva, tada se bez naročitog predloga neće otvoriti stečaj i nad zasebnom imovinom njegovih lično odgovornih drugara.

Ovaj paragraf u skladu je s načelom §-a 97. trgov. zakona, da se vjerovnici društva namiruju u slučaju stečaja ponajprije iz imovine društva, a ujedno je i posljedica supsidiarnog jamstva članova. Dok je nacrt ovoga zakona, kao što je već istaknuto, predlagao i otvorenje stečaja po službenoj dužnosti, dotle sam zakon ide u protivnome pravcu — i sasvim opravdano — tako daleko, da ne poznaje takvo otvorenje ni kod stečaja javnog ili komanditnog društva, tako da je i kraj takvog stečaja potreban naročiti predlog, a da se otvori stečaj i nad zasebnom imovinom lično odgovornih drugara.

Nedopuštenost povlačenja predloga za otvaranje stečaja.

§ 75.

Ni verovnik ni dužnik ne mogu odustati od svoga predloga da se otvori stečaj, čim je proglas o otvaranju stečaja pribijen na sudskoj tabli stečajnog suda.

Ovaj paragraf otstupa donekle od onoga, što je rečeno kod prethodnog paragrafa. Zakon ne pozna, doduše, o t v a r a n j e

stečaja po službenoj dužnosti, ali s ovim paragrafom uvadja podržavanje već otvorenog stečaja po službenoj dužnosti.

Drugo je opet, dakako, ako svi vjerovnici pristanu da se stečaj skine (§ 179. ov. z.).

Stečajne prepreke.

§ 76.

Ako postoji samo jedan lični verovnik, ali je dužnikova imovina po svoj prilici dovoljna, da se iz nje izmire troškovi stečajnog postupka, onda će se stečaj otvoriti samo ako predlagač verovatnim učini, da postoji koji zahtev za pobijanje. Pre nego što sud predlog odbije, preslušaće predlagača.

Pretpostava stečaja jest da ima više vjerovnika, jer samo više njih mogu da se stječu (concursus creditorum), da dijele dužnikovu imovinu. Kod jednog, dakle, samo vjerovnika stečaj nema smisla niti odgovara svojoj svrsi. Medjutim može eventualni zahtjev za pobijanje pravnoga djela dužnikova stvoriti novog vjerovnika, u kojem slučaju bit će ih već dva (osim onoga, koji kao do onda jedini predlaže otvorenje stečaja). Zato u takvome slučaju ovaj paragraf dopušta mogućnost otvaranja stečaja i kraj prvobitnog postojanja jednog jedinog vjerovnika.

§ 77.

Kad dužnikova imovina po svoj prilici neće biti dovoljna za pokriće troškova stečajnog postupka, stečaj će se ipak otvoriti, ako predlagač verovatnim učini, da postoji koji zahtev za pobijanje ili ako verovnik da primeren predujam na ime troškova. Takav predujam može sud tražiti, ma da je verovatnim učinjeno da postoji koji zahtev za pobijanje. Naknada ovog predujma može se ostvariti samo kao dug stečajne mase.

Ako se stečaj ne otvori zbog toga, što dužnik nema dovoljno imovine, sud će svoj zaključak objaviti u novinama, koje su određene za službena objavljivanja stečajnog suda i, po predlogu kojega verovnika, dužniku naložiti prokaznu (otkrivajuću) zakletvu (§ 111.). Ako se prilikom polaganja ove zakletve otkrije da dužnik ima dovoljno imovine, onda verovnik može bez obzira na naređenje § 71. stava 3. nanovo predložiti da se stečaj otvori.

Otvaranje stečaja ima praktične svrhe samo onda, ako postoje izgledi da će vjerovnici bar djelomice biti namireni iz stečajne imovine. No ako tog izgleda nema pa ako je imovina dužnika čak tako neznatna, da ne bi dostajala ni za namirenje troška stečajnog postupka, onda nema smisla otvarati stečaj, koji bi mjesto djelomičnog namirenja starih tražbina stvarao nove tražbine odnosno dugove pa ni te ne bi namirio. Medjutim ostvarenje zahtjeva za pobijanje može predbježno neznatnu imovinu dužnika i povećati; ako ima izgleda da bi tim pobijanjem odnosno povećanjem imovina mogla toliko narasti da bi se pokrili troškovi postupka, sud će stečaj otvoriti. A otvorit će ga i onda, ako vjerovnik položi primjereni iznos na ime troškova. Riziko za te troškove nosi, dakako, dotični vjerovnik. Katkad će mu se isplatiti nositi taj riziko, jer nije isključeno da dužnik svoju imovinu krije ili ju svijesno prenisko ocijejenjuje ili se uopće ova iz drugih razloga ne da u početku ispravno ustanoviti.

Čitavo naše zakonodavstvo, pa i ovaj stečajni zakon stoje na stanovištu da dužnika treba štedjeti i da prema njemu treba biti što više obziran. Kao što kriminalni dužnik (krivac), napose u stadiju istrage, ima pravo na zakonski obzir, tako ga imade i civilni dužnik. U ovome paragrafu, alineji drugoj, zakon čini iznimku od toga pravila, i to sasvim opravdano. Ako se stečaj, naime, ne može otvoriti samo zato što dužnik nema dovoljno imovine za pokriće troškova, onda će sud tu svoju odluku o neotvaranju stečaja objaviti u službenim novinama. To je kao neka vrst kazne za dužnika, koji je bio tako nesavjestan

pa je dozvolio propast svoje imovine do tolikoga stupnja te ne samo da ne može namiriti svoje vjerovnike nego nije kadar ni prvi trošak postupka naplatiti; to je i upozorenje svim onima, koji su već kreditirali takvome dužniku ili na koje bi se on obraćao radi daljnjega kreditiranja. Bit će sigurno rijetki slučajevi, u kojima bi se takva mjera protiv takvog dužnika mogla nazvati prestrogom.

Pravni lekovi.

§ 78.

Protiv zaključka stečajnog suda, kojim je stečaj otvoren ili predlog za otvaranje stečaja odbijen, mogu podneti rekurs sva lica, u čija prava dira to rešenje.

Rekursom se ne odgađa izvršenje zaključka, kojim je stečaj otvoren.

Pojam »lica, u čija prava dira to rešenje« nesmije se shvatiti preširoko. To su, bez sumnje, dužnik i vjerovnik ili ono lice, protiv koga bi se u slučaju stečaja moglo pobijati dotično pravno djelo. Pitanje je, je li ovlašten na stavljanje rekursa i vjerovnik, koji nije predložio otvorenje stečaja. Za jestan odgovor govorio bi razlog što on nije eventualno samo zato takav predlog stavio, jer je očekivao otvorenje na predlog vjerovnika, koji ga je stavio, pa ako unatoč tome očekivanju stečaj ne bude otvoren, njegovo je imovinsko pravo time dirnuto. S druge strane mogla bi mu se legitimacija za rekurs i uskratiti, jer njegovo pravo da sam samostalno predloži otvorenje stečaja, nije riješenjem o odbitku predloga drugoga vjerovnika tangirano.

Rekurs nema odgodne snage. Malo nepravedan propis (imao ga je i hv. steč. zakon!), ali u glavnome opravdan potrebom brzine postupka i sačuvanja dužnikove imovine. Napose je potreban u ovome zakonu, koji nema predstečajnog postupka, nema dakle sredstava s kojim bi se u medjuvremenu do riješenja rekursa, očuvala dužnikova imovina.

Objava o otvaranju stečaja.

§ 79.

Otvaranje stečaja objaviće se proglasom (edikt). Proglas mora sadržavati:

1. označenje suda, koji je stečaj otvorio;
2. ime i prezime (firmu), zanimanje i boravište dužnikovo kao i sedište njegovog preduzeća;
3. ime i službeno sedište stečajnog sudije;
4. ime i adresu upravitelja stečajne mase;
5. mesto, dan, čas i svrhu prvoga zbora verovnika, s pozivom da donesu isprave, kojima će svoje tražbine verovatnim učiniti;
6. poziv stečajnim verovnicima da svoje tražbine prijave u određenom roku, ma da o njima teče parnica, kao i kratko objašnjenje o pravnim posledicama, koje bi nastupile, ako propuste rok za prijavljivanje ili ako ne prijave sudu punomoćnika za primanje dostava (§ 116.);
7. mesto, dan i čas opšteg ročišta za ispitivanje tražbina;
8. opomenu licima, koja imaju predmete stečajne mase ili su dužnici stečajnog dužnika. da mu ništa ne izruče niti plate, već da dotične stvari odnosno dug i svoja izlučna i razlučna prava odmah prijave upravitelju stečajne mase;
9. novine određene za dalja objavljivanja.

Sud će odrediti: prvi zbor verovnika po pravilu najdalje za petnaest dana posle otvaranja stečaja, rok za prijavljivanje tražbina po pravilu za trideset do devedeset dana posle otvaranja stečaja, a opšte ročište za ispitivanje prijavljenih tražbina po pra-

vilu najdalje za petnaest dana posle proteka roka za prijavljivanje.

Po hrv. stečajnom zakonu proglas je sadržavao poziv na samo jedno ročište, tzv. likvidacionalno ročište, na kojemu se likvidirale tražbine i birao takodjer vjerovnički odbor. Ovo opće, zajedničko ročište novi zakon je podijelio u dva: jedno, tzv. prvi zbor vjerovnika, na kojemu se bira vjerovnički odbor, i drugo tzv. opće ročište za ispitivanje prijavljenih tražbina, na kojemu se imaju tražbine likvidirati. Budući da novi zakon poznaje postavljanje privremenog vjerovničkog odbora po sudu samo kao iznimku, dok je takvo imenovanje bilo kod hrv. steč. zakona pravilom, ima se prvi zbor vjerovnika sazvati već za petnaest dana. To je mala koncesija načelu autonomije vjerovnika.

Rokovi za sva ta ročišta odn. zborove i za prijavljivanje tražbina kraći su, nego li u hrv. steč. zakonu, što svakako doprinaša brzini postupka.

§ 80.

Proglas će se pribiti na sudskoj tabli stečajnoga suda istog dana, kad je stečaj otvoren i potvrdnica o tome priložiće se spisima. Osim toga proglas će se pribiti na sudskoj tabli onoga sreskog suda, kod kojega stečajni sudija ima svoje službeno sedište, a ako se prebivalište dužnikovo ili sedište njegovog preduzeća nalazi izvan sedišta stečajnog suda, onda će se proglas pribiti i na sudskoj tabli tih mesta.

Ako u mestu, gde se nalazi stanište (poslovni nastan) dužnika, čija je firma upisana u trgovački ili zadružni registar ili koji je protokolisan kao trgovac, postoji berza ili je dužnik član ili posetilac koje berze, proglas će se pribiti i u dotičnoj berzanskoj prostoriji.

§ 81.

U isto vreme mora se po jedan otpravak proglasa dostaviti svima stečajnim verovnicima, čije su adrese poznate, nadležnoj poreskoj vlasti i državnom pravobranioštvu.

Jedan izvod iz proglasa objaviće se u novinama, koje su određene za službeno objavljivanje stečajnog suda.

U ostalom, za objavu proglasa i za sve druge objave vrede propisi § 311. stav 2. i 3. zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama. Ovakve se objave stavljaju u novinama samo u izvodu.

Stav drugi §-a 311. Zak. o sudskom postupku u gradj. parnicama glasi:

»Oglas će se pribiti na oglasnu tablu parničnoga suda i jedanput staviti u novine„ koje su odredjene za službena objavljivanja toga suda. Ako je to u pojedinom slučaju celishodno i ako nije skopčano s nesrazmjerno velikim troškom, može se po predlogu ili po službenoj dužnosti narediti, da se oglas stavi i u druge novine ili da se više puta oglasi. Protiv te naredbe nema mjesta pravnom lijeku.«

Beleženje otvaranja stečaja.

§ 82.

Stečajni sudija postaraće se da se otvaranje stečaja, uz naznačenje dana, kojega je stečaj otvoren, zabeleži: u javnim knjigama kod dotičnih nepokretnina i upisanih tražbina stečajnog dužnika, zatim u trgovačkom odnosno zadružnom registru, ako je njegova firma u taj registar upisana, a prema potrebi i u svima drugim registrima, u kojima je kakvo pravo stečajnog dužnika upisano, kao i u plenidbe-

nim zapisnicima (popisima) o izvršenjima protiv stečajnog dužnika.

Sve te zabilježbe imadu svrhu da spriječe što više izgovor dužnikova obvezanika da nije znao da je stečaj otvoren ili da nije morao znati (§ 3. stav drugi).

Mere obezbeđenja i obaveštavanje o otvaranju stečaja.

§ 83.

Stečajni sud preduzeće sve mere, koje su potrebne u cilju obezbeđenja mase, a naročito može staviti u pritvor dužnika, ako sumnja da će pobeći.

U isto vreme kad se stečaj otvori, stečajni sud mora o tome izvestiti poštu, telegraf, carinarnicu, parobrodarske i železničke stanice, koje dolaze u obzir s pogledom na stan dužnikov i na mesto njegovog preduzeća, kao i vazduhoplovnu direkciju. Ove vlasti i stanice dužne su sve pošiljke upravljene na dužnika, izdavati upravitelju stečajne mase sve dotle, dok sud protivno ne naredi. Upravitelj stečajne mase dopustiće stečajnom dužniku da pregleda pomenute pošiljke i predaće mu one, koje se ne tiču stečajne mase.

Banke, kreditni zavodi i ustanove za čuvanje, kod kojih dužnik ima kakvu ostavu, tražbinu ili kasu (sef) kojima on sam ili s drugim zajednički raspolaže, stečajni sud obavestiće o otvaranju stečaja s tim, da dopuste raspolaganje ostavom, potraživanjem ili sefom samo po odobrenju stečajnog sudije.

Ako je dužnik u javnoj službi, o stečaju će se izvestiti njegova predpostavljena vlast.

Ministar Pravde može narediti još i dalja obaveštenja o otvaranju stečaja.

I hrv. stečajni zakon sadržavao je odredbu da se dužnik zatvori, bude li razložite bojazni, da će pobjeći. Austr. zakon takodjer je zadržao tu odredbu.

Ovdje je propušteno unijeti propis §-a 43. Zakona o osig. radnika od 14. V. 1922., da su »svi prvostepeni (prvomolbeni) sudovi dužni poslati nadležnom okružnom uredu sve izdane odluke o obustavi plaćanja i otvaranja stečaja.«

Objava o skinuću stečaja.

§ 84.

Ako je rekurs protiv zaključka, kojim je stečaj otvoren, pravnosnažno uvažen, onda se skinuće stečaja mora objaviti na isti način kao i otvaranje stečaja: po jedan otpravak zaključka o skinuću stečaja dostaviće se vlastima i ustanovama, koje su bile obaveštene o otvaranju stečaja.

U isto vreme postaraće se stečajni sudija da se zabeležke, izvršene u smislu § 82. brišu i da se opozovu naredbe, kojima je dužniku oduzeto slobodno raspolaganje imovinom.

III. ODSEK.

ORGANI STEČAJNOG POSTUPKA.

Stečajni sudija.

§ 85.

Stečajni sud odrediće jednog od svojih sudija za stečajnog sudiju. Iz razloga celishodnosti stečajni sud može za stečajnog sudiju odrediti starešinu sreskog suda u svojem području. Ako stečajni sudija bude sprečen, zameniće ga sudija, koji mu je inače određen za zamenika.

Stečajni sudija vodiće stečajni postupak kao sudija pojedinac i vršiće nadzor nad poslovanjem lica, kojima je povereno upravljanje stečajnom imovinom. On je naročito pozvan, da donosi sve sudske naredbe i odluke, u koliko ih ovaj zakon ne stavlja u nadležnost stečajnog suda.

Stečajni sud može u svako doba pregledati poslovanje stečajnog sudije, od njega tražiti izveštaje kao i iz važnih razloga smeniti ga i na njegovo mesto odrediti drugoga stečajnog sudiju.

Stečajnom sudiji moraju svi sudovi i druge vlasti bez odlaganja ukazivati pravnu pomoć.

Organi u stečajnome postupku jesu stečajni sudija, upravitelj stečajne mase, vjerovnički odbor i vjerovnički zbor. U teoriji i u praksi bilo je uvijek spornim pitanje medjusobnog odnosa tih organa. Pretežni dio privrednih korporacija zahti-

jevao je, u ime načela autonomije vjerovnika da se ovima dade glavna riječ u postupku, tako da bi upravitelj stečajne mase bio samo njihov izvršni organ, što više da bi bio lice isključivo njihova povjerenja, koje bi oni birali. I ako zahtjev izgleda načelno opravdan, ipak je u praksi vodio do velikih zloporaba. Jedan dio spretnih vjerovnika znao je majorizirati ostale i tako u postupku štititi samo svoje sebične interese. Medjutim u stečaju moraju biti zaštićeni interesi sviju vjerovnika jednako i stečajni upravitelj ima da bude objektivan pretstavnik tog zajedništva interesa, a ne ove ili one većine ili grupe. Napokon se i prema steč. dužniku ima sačuvati izvjestan obzir. Zato je zakon znatno ograničio tu autonomiju vj-e rovnika: prije svega pridržao je sudu imenovanje stečajnog upravitelja, a vjerovnicima dao samo pravo predlaganja ili pokretanja za promjenu lica stečajnog upravitelja. Zatim je potonjemu dao veću vlast i samostalniji položaj prema vjerovničkome odboru. No baš radi te širje vlasti i s njom skopčane veće odgovornosti podvrgavao ga je i jačemu nadzoru suda.

Dok stečajni sudija nadzire upravitelja steč. mase i vjerovnički odbor, dotle stečajni sud nadzire stečajnoga sudiju.

Upravitelj stečajne mase.

§ 86.

Stečajni sud po službenoj dužnosti postavlja upravitelja stečajne mase prilikom otvaranja stečaja i kad god se uprazni mesto upravitelja.

Za upravitelja stečajne mase postavljaće se neporočno, pouzdano lice, koje je stručno s obzirom na osobenost ili vrstu stečajne mase. Na pitanje suda u pogledu označenih svojstava lica moraju vlasti i dotične staleške organizacije bez odlaganja odgovoriti.

Za upravitelja stečajne mase ne mogu biti postavljena lica pomenuta u § 34., a tako isto ni ona

lica, koja su ranije, kao upravitelji, bila smenjena sa dužnosti zbog neurednosti.

Ako je postavljen za upravitelja advokat ili javni beležnik, onda on može odbiti primanje dužnosti samo iz važnih razloga, kojih opravdanost ceni stečajni sud.

Stečajni sud izdaće upravitelju stečajne mase dekret o postavljenju, a stečajni sudija uzeće od njega svečano obećanje, da će savesno vršiti svoju dužnost.

Bliža naređenja o izboru upravitelja stečajne mase može propisati Ministar Pravde.

Kao što je kod prethodnoga paragrafa već naglašeno, uvijek je stečajni sud onaj, koji postavlja stečajnog upravitelja. Za prvo postavljanje nije, uostalom, drukčije ni moguće, jer prigodom otvaranja stečaja jedva je jedan dio vjerovnika poznat, tako da kad bi se i htjelo dati pravo vjerovnicima da biraju upravitelja, ne bi to bilo u početku moguće, a stečajni upravitelj ipak mora biti smjesta postavljen čim je stečaj otvoren.

Hrv. stečajni zakon davao je prednost odvjetnicima kod postavljanja stečajnog upravitelja (§ 88). Novi zakon, povadjajući se za austrijskim, ukida to prvenstvo i traži kao kvalifikaciju za steč. upravitelje samo pouzdanost, neporočnost i stručnost obzirom na osobenost ili vrstu stečajne mase. O tome, koliko je oportuno imenovati ili ne imenovati odvjetnike kao stečajne upravitelje, govori se opširnije u primjetbama §-a 18. Zak. o prin, poravnanju van stečaja, u ovoj knjizi.

Po gornjoj zakonskoj stilizaciji nema zapreke da i žene budu stečajnim upraviteljima, što je sasvim u skladu s tendencijom našega i stranoga zakonodavstva (n. pr. danas žene mogu biti i advokati).

Dužnosti i odgovornost upravitelja.

§ 87.

Upravitelj stečajne mase dužan je: da iznađe stanje stečajne mase; da pribere i obezbedi masinu

imovinu; da se postara za utvrđivanje dugova i to naročito ispitivanjem prijavljenih zahteva; da vodi parnice, koje se u celosti ili delimično odnose na stečajnu masu; da, prema posebnim interesima pojedinih učesnika u stečaju, štiti zajedničke interese stečajnih verovnika; da vodi poslove stečajne mase s marljivošću, koju mora imati po svome položaju, veštini, obrtu i zanatu i prema vrsti poverenih mu poslova i da stečajnom sudiji polaže tačan račun o svome poslovanju.

Upravitelj stečajne mase odgovara svima učesnicima u stečaju za štetu, koju im nanese vršenjem službe protivno svojoj dužnosti.

Ovlašćenja upravitelja.

§ 88.

U odnošaju prema trećim licima upravitelj stečajne mase, osim slučajeva pomenutih u §§ 128. i 129., po sili svoga postavljenja, ovlašćen je da preduzme sve pravne poslove i pravna dela što ih iziskuje svrha njegovog postavljenja, u koliko stečajni sudija u pojedinom slučaju ne ograniči njegovu vlast i treća lica o tome ne izvesti.

Ako je upravitelju stečajne mase potrebna naročita legitimacija za preduzimanje izvesnog posla ili pravnog dela, stečajni sudija izdaće mu je od slučaja do slučaja.

Opširnome djelokrugu upravitelja steč. mase obzirom na d u ž n o s t i, kako je opisan u §-u 87., odgovara i djelokrug obzirom na p r a v a, kako je opisan u gornjemu paragrafu. Njegova punomoć je najširja; ona je odredjena svrhom njegova postavljanja, a osniva se na snazi tog postavljanja.

Zahtevi upravitelja.

§ 89.

Upravitelj stečajne mase ima pravo na naknadu izdataka, koje je za masu učinio u gotovom novcu, kao i na nagradu za svoj trud.

§ 90.

Upravitelj stečajne mase ne sme ni u kojem slučaju sam svoju nagradu naplaćivati iz stečajne mase niti sme na račun svojih zahteva zadržati što od novca, koji primi ili naplati za masu. Upravitelj stečajne mase može, po odobrenju stečajnog sudije, potrošiti od masinih novaca koliko je potrebno za izmirenje gotovih izdataka pri vođenju masinih sporova, o čemu će podneti tačan račun s potrebnim dokazima.

Nadzor nad upraviteljem.

§ 91.

Stečajni sudija ima pravo da od upravitelja stečajne mase traži usmene ili pismene izveštaje i objašnjenja kao i da pregleda njegove račune i spise, i vrši potrebne izvidjaje.

Stečajni sudija može narediti upravitelju stečajne mase, da o izvesnim pitanjima traži uputstva od verovničkog odbora, a ako takav odbor nije postavljen, onda mu može sam izdati takva uputstva.

Ako upravitelj stečajne mase ne ispunjava uredno svoje dužnosti, može ga stečajni sud, po predlogu stečajnog sudije, novčanom kaznom do pet hiljada dinara nagoniti na tačno vršenje njegove dužnosti, a

u hitnim slučajevima može na njegovu opasnost i trošak postaviti naročitog upravitelja za vršenje pojedinih poslova.

Pošto presluša stečajnog sudiju, a, po potrebi, i verovnički odbor, stečajni sud može, iz važnih razloga, upravitelja stečajne mase razrešiti od dužnosti Pre odlučivanja, ako je mogućno, preslušaće i upravitelja stečajne mase.

Baš obzirom na opsežna ovlaštenja upravitelja steč. mase mora se stečajnome sudiji dati mogućnost, da ta ovlaštenja ograniči, pa da izvjesna djela upravitelja učini ovisnim o uputstvima bilo vjerovničkog odbora bilo svojim.

Sankcije protiv upravitelja redaju se postepeno: najprije novčana kazna, zatim postavljanje naročitog upravitelja za vršenje pojedinih poslova (a da kraj toga upravitelj ostane u svojoj funkciji) i napokon posvemašnje razriješenje od te dužnosti. Potonjoj mjeri kao najstrožoj mora prethoditi preslušanje vjerovničkog odbora i samoga upravitelja, kojega se kani skinuti.

Zamenik upravitelja.

§ 92.

Iz razloga celishodnosti može se upravitelju stečajne mase postaviti zamenik, koji će ga zastupati, kad je sprečen. Za zamenika vrede ista naređenja kao i za upravitelja stečajne mase.

Po hrv. steč. zakonu (§ 88.) sud je odmah imenovao kako upravitelja tako i njegova zamjenika. Ovisjelo je onda o steč. upravitelju, koliko će doći do izražaja i taj zamjenik. Po novome zakonu sud imenuje zamjenika tek iznimno, i to samo iz razloga cjelishodnosti i kada je sâm upravitelj spriječen. Takav, dakle, zamjenik dolazi faktično u akciju i ima potpuno sva prava i dužnosti kao i sâm upravitelj.

Posebni upravitelji.

§ 93.

Ako obim poslova ili različita osobenost ili vrsta pojedinih delova stečajne mase iziskuje, mogu se uz upravitelja stečajne mase postaviti posebni upravitelji za izvesne grane uprave, a naročito za upravljanje nepokretninama i rudnicima. Za njihova prava i dužnosti vrede, u krugu poverene im uprave, ista naređenja kao i za upravitelja stečajne mase.

U slučaju da je pre otvaranja stečaja bila izdejstvovana prinudna uprava, za naročitog upravitelja biće postavljen dotadanji prinudni upravitelj, osim ako važni razlozi ne zahtevaju da se za naročitog upravitelja postavi koje drugo lice.

Ako su razlučni verovnici izdejstvovali prinudnu upravu tek posle otvaranja stečaja, onda će se već postavljenom naročitom upravitelju stečajne mase po pravilu poveriti i poslovi prinudnog upravitelja.

Rrazlika je izmedju zamjenika upravitelja, o kojemu govori prethodni paragraf, i naročitog upravitelja, o kojemu govori ovaj paragraf. Kao što je gore rečeno, zamjenik radi onda, kada upravitelj sâm ne može da radi, jer je spriječen; naročiti pak upravitelj radi i onda, kada upravitelj radi; on radi uz njega, ali ne na istome području. To je kao neka odvojena uprava.

Kontinuitet i načelo njezine koncentracije zahtijevaju, da dosadanji prinudni upravitelj ostane naročitim upraviteljem, a i obratno (za slučaj da je već postavljen naročiti, a razlučni vjerovnici poslije otvaranja stečaja ishode prinudnu uprauv).

Izbor upravitelja.

§ 94.

Na prvom ili kojem docnijem verovničkom zboru, sazvanom radi ovog pitanja, (§ 100, st. 3.) verovnički zbor može predložiti, da se smeni upravitelj stečajne mase i na njegovo mesto postavi drugo lice, koje je zbor izabrao.

Stečajni sud može ovaj predlog odbiti, ako smatra da je izbor s obzirom na ličnost izabranog nezgodan ili da je promena u osobi upravitelja stečajne mase štetna po zajedničke interese stečajnih verovnika.

Postavljanje novog upravitelja stečajne mase mora biti objavljeno.

Kako se vidi, utjecaj vjerovnika preko vjerovničkog zbora na ličnost upravitelja sastoji jedino u pravu predlaganja. Stečajni sud može, ali ne mora predlog uvažiti. Ipak, stilizacija druge alineje gornjeg paragrafa upućuje na to, da ga mora uvažiti, ako nema razloga navedenih u toj alineji, po kojima bi ga mogao odbiti.

Verovnički odbor.

§ 95.

Na prvom ili kojem docnijem verovničkom zboru (§ 100. st. 2.), može se izabrati verovnički odbor. On se sastoji iz tri, a najviše iz pet članova i potrebnog broja njihovih zamenika. Ako bude potrebno, izvršiće se novi izbor ili popuniti upražnjena mesta.

Verovnici, koji su sa svojim predlogom u ovom izboru ostali u manjini, i kojih tražbina iznosi najmanje jednu četvrtinu ukupnog iznosa tražbina, koje pripadaju prisutnim verovnicima, mogu zahtevati da uđe u verovnički odbor, osim izabranih lica, još

jedno, koje oni budu naimenovali, kao član, a jedno drugo kao njegov zamenik.

Za članove verovničkog odbora i njihove zamenike mogu biti izabrani i takva fizička i pravna lica, koja nisu stečajni verovnici.

Za vršenje svojih dužnosti može svaki izabrani član odrediti zastupnika na svoju opasnost i svoj trošak.

Izabrani članovi verovničkog odbora, koji su stečajni verovnici, mogu izbor odbiti samo iz važnih razloga, kojih opravdanost prosuđuje stečajni sud.

Izbor u verovnički odbor može opozvati verovnički zbor apsolutnom većinom glasova; no ako je u pitanju od manjine izabrani član ili zamenik, verovnički zbor može izbor opozvati samo takvom većinom glasova, koja bi premašila većinu od tri četvrtine glasova. Tako isto i stečajni sud može iz važnih razloga smeniti članove verovničkog odbora, a naročito ako oni zanemaruju svoju dužnost.

Izbor verovničkog odbora potvrđuje stečajni sud; on može iz važnih razloga i uskratiti potvrdu. Stečajni sudija može postaviti verovnički odbor za vreme dok sud ne potvrdi izabrani verovnički odbor, a tako isto i onda, kad taj odbor još nije izabran. Taj privremeni verovnički odbor može opozvati sam stečajni sudija.

Po dosadanjem hrv. stečajnome zakonu vjerovnički odbor bio je u pravilu o b l i g a t a n (§ 89.: »Sud će bez utezanja prije općega ročišta likvidacionalnoga upravitelju o bok postaviti privremeni, od stečajnih vjerovnika ili zastupnika takvih vjerovnika sastojeći odbor vjerovnički«. Samo »ako ima osobitih razloga proti tomu, da se postavi privremeni odbor vjerovnički, sud će u roku od 8 dana izreći o tom

obrazloženu odluku, ter ju odmah priobćiti vjerovnikom«.) Beziznimna pak obligatornost vjerovničkog odbora nastupala je prema §-u 97. hrv. stečajnog zakona na općem likvidacionalnom ročištu. Po novome zakonu izbor vjerovničkog odbora jest f a k u l t a t i v a n. Gornji paragraf veli: »m o ž e se izabrati vjerovnički odbor«. Ta fakultativnost vrlo je praktična, jer osobito kod malih stečajeva, vjerovnički odbor bio bi suvišan i oduzimao bi čitavome postupku potrebnu elastičnost i jeftinoću.

Ovaj paragraf uveo je i zaštitu vjerovničkih manjina. Kad bi se većini — a ta često ne mora biti ni znatna — dao neograničeni utjecaj na sastav vjerovničkog odbora, došlo bi do mnogih zloporaba. Zato druga alineja gornjeg paragrafa daje kvalificiranoj manjini pravo da bude u vjer. odboru zastupana po jednome članu i jednome zamjeniku.

Malo otstupanje od hrv. stečajnog zakona sastoji i u propisu, da u vjerovnički odbor mogu ući i lica, koja nisu stečajni vjerovnici. Dosad su po hrv. steč. zakona mogli ući u p r i v r e m e n i vjer. odbor samo vjerovnici ili njihovi zastupnici. Tek u s t a l n i vjerovnički odbor mogle su osim vjerovnika biti izabrane i »ine osobe«. Novi zakon dozvoljava izbor nevjerovnika u vjerovnički odbor u svakome slučaju, dakle i onda kad ne vjerovnička skupština već sud, po zadnjoj alineji ovoga paragrafa, postavlja privremeno vjerovnički odbor. Time se jedva tangira interes vjerovnika, jer takva lica mogu ući u odbor samo njihovom voljom (osim kod privremenog odbora, ali kako je prvi zbor vjerovnika već za petnaest dana, ne može privremeni odbor dugo opstojati). Osim toga novi zakon izrijekom veli, — što se dosad tek u praksi toleriralo — da i oni članovi vjerovničkog odbora, koji nisu pravna lica, mogu sebi odrediti zastupnika, ali na svoju odgovornost i svoj trošak.

Zakon je pridržao stečajnome sudu ingerenciju na sastav vjerovničkoga odbora najprije time, što sud ima pravo potvrdjivanja tog odbora, dakle može potvrdu i uskratiti, zatim što može iz važnih razloga i samostalno smijeniti pojedine članove odbora (analogno kao i upravitelja steč. mase) i napokon što može izmijeniti privremeno vjerov. odbor.

§ 96.

Sednice verovničkog odbora saziva stečajni sudija ili upravitelj stečajne mase, a moraju se uvek sazvati, kad to predloži većina članova odbora. Pozivi za sednicu dostaviće se svakome članu verovničkog odbora kao i zamenicima; ali ovi poslednji imaju pravo na glasanje samo ako je koji član odsutan. Zaključak je onda pravnovaljan, kad za nj glasa apsolutna većina svih članova verovničkog odbora; no ako se glasovi podele, odlučuje upravitelj stečajne mase. Glasati se može i pismeno.

U svojoj vlastitoj stvari niko ne može glasati.

Po hrv. stečajnome zakonu sazivao je sjednice vjerovničkoga odbora u pravilu njegov glavar. Novi zakon ne poznaje uopće glavara ni takvo konstituiranje vjer. odbora; po novome zakonu sazivlje sjednice ili stečajni sudija ili upravitelj steč. mase.

Dužnosti, odgovornost i nagrađivanje verovničkog odbora.

§ 97.

Dužnosti verovničkog odbora jesu:

1. da vrši nadzor nad poslovanjem upravitelja stečajne mase i da ga, po potrebi, u tome poslovanju potpomaže; radi toga odbor ima pravo u svako doba od upravitelja stečajne mase tražiti, da ga upozna sa stanjem mase, a po potrebi da mu o tome stanju podnese pismeni izveštaj s potrebnim dokazima;

2. da od vremena na vreme, bilo iz sopstvenih pobuda ili po naredbi stečajnog sudije, naredi, da bar dva člana pregledaju stanje gotovine i računskih isprava.

Stvari, koje pripadaju stečajnoj masi, mogu članovi verovničkog odbora sami ili preko trećih lica pribavljati samo na javnoj prodaji (dražbi) ili na predlog za preuzimanje u smislu zakona o izvršenju i obezbeđenju i to po odobrenju verovničkog zbora.

Članovi verovničkog odbora odgovaraju svima učesnicima u stečaju za svaku štetu, koju bi im naneli prekršajem naređenja stava drugog ili neurednim vršenjem svojih dužnosti. Stečajni sudija može ih novčanom kaznom do hiljadu dinara nagoniti, da uredno vrše svoje dužnosti.

§ 98.

Članovi verovničkog odbora nemaju pravo na nagradu za svoj trud; ali izdatci, koje budu učinili po masinim poslovima, a koji su bili potrebni (§ 39.), isplatiće im se u koliko je mogućno odmah iz masine gotovine.

Ako bi se članovima verovničkog odbora, naredbom stečajnog sudije ili zaključkom verovničkog zbora, poverili naročiti poslovi, stečajni sudija može im odrediti primerenu nagradu s obzirom na obim poslova, uloženi trud i postignuti uspeh.

Prava stečajnog sudije kad nema verovničkog odbora.

§ 99.

Sve dok ne bude postavljen verovnički odbor, stečajni sudija ima sve dužnosti verovničkog odbora. U koliko ovaj zakon naređuje, da je za preduzimanje poslova potreban pristanak verovničkog odbora,

stečajni sudija može tražiti da verovnički zbor o tome odluči.

Baš zato jer je vjerovnički odbor samo fakultativan, ostavljaju se njegove dužnosti, dok ga nema, stečajnome sudiji.

Verovnički zbor.

§ 100.

Stečajni sudija saziva zbor stečajnih verovnika i njima rukovodi.

Verovnički zbor naročito se saziva kad god upravitelj stečajne mase, verovnički odbor ili najmanje dva stečajna verovnika, čije tražbine prema oceni stečajnog sudije iznose najmanje jednu četvrtinu sviju prijavljenih stečajnih tražbina, predlože da se sazove verovnički zbor. U predlogu mora biti izloženo o čemu će se na zboru raspravljati.

Sazivanje zbora mora se objaviti s naznačenjem predmeta, o kojima će se na zboru raspravljati; objavljivanje nije potrebno, kad verovnički zbor odluči da se rasprava odloži i docnije nastavi i ujedno utvrdi mesto, dan i čas naredne rasprave. O predmetima, koji nisu na ovaj način objavljeni, ne može se na zboru pravnovaljano zaključivati. Od ovoga se izuzima zaključak o predlogu, da se sazove nov verovnički zbor.

Vjerovničke zborove saziva, doduše, stečajni sudija, ali prvi zbor saziva stečajni sud (§ 79, točka 5.).

Pravo na glasanje u verovničkom zboru.

§ 101.

Za donošenje pravnovaljanih zaključaka verovničkog zbora, koji je sazvan posle opšteg ročišta za

ispitivanje tražbina, potrebno je prisustvo najmanje dva verovnika, kojih tražbine, ovlašćene na glasanje, predstavljaju najmanje jednu četvrtinu iznosa sviju tražbina, prijavljenih u stečaj.

Za zaključke i za vršenje izbora potrebna je apsolutna većina glasova, koja se izračunava prema iznosu tražbina.

U koliko ovaj zakon što drugo ne naređuje, računaće se samo glasovi onih stečajnih verovnika, koji su došli na verovnički zbor.

Osim izbora, niko ne može u svojoj stvari glasati.

Kvorum, odredjen ovim paragrafom, vrijedi samo za vjer. zborove sazvane poslije općeg ročišta za ispitivanje tražbina. Dakle za prvi zbor, koji se ima sazvati najkasnije petnaest dana poslije otvaranja stečaja a svakako prije općeg ročišta i kojemu je glavna svrha izbor vjerovničkog odbora; nije potreban taj kvorum (kombiniran po broju vjerovnika i visini tražbina).

Osim toga za pravo glasa na prvome zboru nije potrebno da tražbine vjerovnika budu već utvrdjene (§ 102, al. prva); dovoljno je da vjerovnici učine svoje tražbine vjerojatnim (§ 79, točka 5.), dakle isti uvjet, koji je potreban da se vjerovnik legitimira kao takav kad predlaže otvorenje stečaja.

§ 102.

Na učestvovanje u glasanju ovlašćeni su verovnici, čije su stečajne tražbine utvrđene.

U koliko će se priznati pravo na glasanje po tražbinama, koje još nisu ispitane, ili su osporene ili uvetne, odlučuje po ispitivanju i preslušanju stranaka stečajni sud ili, ako tražbina ne prelazi dvadeset hiljada dinara, stečajni sudija.

To isto vredi i za tražbine razlučnih verovnika i za tražbine verovnika trgovačkih društava prijav-

ljene u stečaj lično odgovornoga drugara. Pravo na glasanje po ovakvim tražbinama priznaje se samo za onaj deo tražbina, koji verovatno nije drugim ostvarivanjem pokriven.

Rekurs protiv takve odluke nije dopušten; ali odluku može stečajni sudija, odnosno stečajni sud (stav 2.), po predlogu u svako doba izmeniti.

Tražbina se smatra u stečaju utvrdjenom, ako ju je upravitelj stečajne mase izrijekom priznao, a nitko ju od stečajnih vjerovnika za to ovlaštenih nije osporio (§ 121, prva alin.). Ali jer i na ovakav način još neutvrdjena tražbina može biti istinita, a bilo bi nepravedno njihovim vlasnicima (vjerovnicima) uskratiti utjecaj na izbor, daje zakon sudu resp. steč. sudiji pravo da i takvim t. j. neutvrdjenim tražbinama prizna pravo glasa.

§ 103.

Stečajni verovnici, koji su stekli kakvu tražbinu putem ustupljenja, izvršenog posle otvaranja stečaja, nemaju prava na glasanje po ovoj tražbini, osim ako su tu tražbinu preuzeli na osnovu obaveze, nastale pre otvaranja stečaja.

Da li je zahtijevani dokaz uspio, odlučuje, dakako, steč. sudija. Propis ovoga §-a donesen je, da se izbjegne prekupljivanju i umjetnom gomilanju tražbina u rukama jednoga vjerovnika.

Odlaganje i zabranjivanje da se izvrše zaključci verovničkog odbora ili zbora.

§ 104.

Upravitelj stečajne mase mora zaključke verovničkog odbora bez odlaganja dostaviti stečajnom sudiji.

Stečajni sudija može odložiti izvršenje zaključaka verovničkog odbora, dok verovnički zbor ne donese zaključak o dotičnom predmetu.

Ne mora upravitelj steč. mase odmah izvršiti zaključak vjer. odbora; on ga mora odmah samo dostaviti stečajnome sudiji, koji će onda odlučiti o izvršenju.

§ 105.

Stečajni sud može odbiti izvršenje kojeg zaključka verovničkog odbora ili verovničkog zbora, ako je zaključak u protivnosti sa zajedničkim interesima stečajnih verovnika; u hitnim slučajima, stečajni sud može zaključak zameniti svojom naredbom, u cilju da se otkloni očevidna šteta, koja bi inače nastala.

I ovdje se očituje velika vlast stečajnoga suda. Prem ona kolidira s načelom potpune autonomije vjerovnika, ipak je potrebna da se spriječe zloporabe te autonomije.

IV. ODSEK

UTVRĐIVANJE STEČAJNE MASE.

Popis i procena.

§ 106.

Stečajni sudija će sam ili, po njegovoj naredbi, upravitelj stečajne mase ili onaj, kojega sud ovlasti, sastaviti popisnik i to, ako je bez znatnog odlaganja toga posla mogućno, u prisustvu dužnika.

Zajedno s popisivanjem po pravilu se vrši i procena, ali procena može biti odložena, ako stečajni sudija to smatra za celishodno. Dovoljno je da se radi procene pozove samo jedan stručnjak; ali i to nije potrebno, ako jedan ili više članova verovničkog odbora, po pristanku stečajnog sudije, sami procenu izvrše.

Na procenu nepokretnina shodno će se primenjivati propisi zakona o izvršenju i obezbeđenju.

Uredbom se mogu propisati bliža naređenja o popisivanju kao i o procenjivanju pojedinih vrsti stvari.

Stečajni vjerovnici namiruju se iz stečajne imovine i isključivo iz nje. Prema tome važno je znati, što spada u nju i kolika je njezina vrijednost. Drugim riječima: treba ju popisati (inventirati) i procijeniti. Zato je dosadanji zakon polagao veliku važnost na taj popis i procjenu. Radi te važnosti on je tražio da popis obavi samo stečajni povjerenik ili javni bilježnik ili pak koji drugi izaslanik suda, a kod procjene trebalo je uzeti bar jednoga, kod stvari pak veće vrijednosti i više

vještaka. No takvo inventariziranje i procjena bili su dosta spori i skupi. Zato je novi zakon otstupio od tih uvjeta, i to tim više, što popis (inventarizacija) sam po sebi nije stvarao dužnikovu imovinu: nešto, ako je dužnikovo vlasništvo, pripada stečajnoj masi, makar i nije bilo popisano; obratno: nešto što nije vlasništvo dužnika, nije popisom moglo pripasti u stečajnu masu. Zato vidimo u ovome paragrafu da popisnik može sastaviti osim stečajnog sudije i stečajni upravitelj pa i svaka druga osoba, koju stečajni sudija na to ovlasti. Može, dakle, npr. i trg. pomoćnik dužnika; to će biti osobito zgodno, potrebno i jeftino kod vrlo detaljiranih i velikih poslova. Zatim zakon dozvoljava i odgodu procjene, jer na koncu konca odlučna je vrijednost za koju će se stvar realizirati, a ne ona za koju se procijeni. Napokon sud određuje u pravilu samo jednoga stručnjaka, pa čak i ovaj nije potreban, ako jedan ili više članova vjerovničkog odbora izvrše procjenu. Dakako potonje samo onda, ako stečajni sudija pristane. Sve to čini postupak znatno bržim i jeftinijim.

Za procjenu nepokretnina imao bi vrijediti prema nacrtu Zakona o izvršenju i obezbedjenju ovaj njegov § 116:

»Pri utvrdjivanju vrednosti nepokretnosti koju treba prodati, uzeće se za podlogu isprave, koje je podneo tražilac izvršenja (§ 109.); ali svaki učesnik ima prava da na ročište podnese druge isprave, koje bi bile podesne da se vrednost nepokretnosti utvrdi.

No sud može, ako to smatra celishodnim, pozvati na ročište i veštake, da ih presluša o vrednosti nepokretnosti.

U cilju utvrdjivanja vrednosti nepokretnosti, može se procenjivanje vršiti na licu mesta ali to samo onda kad je to prema okolnostima pojedinog slučaja celishodno, da se pouzdano vrednost nepokretnosti utvrdi, a to nije skopčano sa nesrazmernim troškovima. No sud to mora učiniti, kad su u pitanju nepokretnosti od velike vrednosti. Ujedno s procenjivanjem nepokretnosti opisaće se i proceniti i pripatci nepokretnosti, koji se na nepokretnosti nalaze.

Pri procenjivanju sud će označiti koju vrednost ima nepokretnost, ako ostanu u snazi službenosti, preživitci i drugi realni tereti, koji terete nepokretnost, a koju vrednost ona ima bez

svih ovih tereta; osim toga moraju ovi tereti biti sami za sebe procenjeni i u zapisniku biti označeni i iznosi u novcu koji odgovaraju njihovoj vrednosti.

U ovakome slučaju sud će utvrditi vrednost po slobodnom uverenju na osnovu podnesenih isprava, mišljenja veštaka i drugih podataka, iznesenih na ročištu.

Ministar Pravde izdaće pravilnik o postavljanju i izboru veštaka, i načela po kojima će se vršiti procenjivanje, kao i nagradjivanje veštaka.

Ako je nepokretnost bila već procenjena povodom kojega ranijeg dražbenoga postupka, a od tada nije proteklo više od godine dana i u tom medjuvremenu nije nastupila bitna promena u kakvoći nepokretnosti, u njezinom obimu i u kakvoći njezinih pripadaka, onda može sud kao vrednost nepokretnosti uzeti vrednost koja je utvrdjena već u ranijem postupku.

O tome će sud odlučiti na ročištu pomenutom u § 115.«

a) u pogledu tuđih stvari i stvari, koje drže druga lica.

§ 107.

Ako se posumnja, da li izvesne stvari pripadaju stečajnoj masi, moraju se ipak popisati, no ako treća lica na njih polažu zahtev, to se ima u popisniku zabeležiti.

Tko drži stvari, koje pripadaju stečajnoj masi, mora, čim dozna da je stečaj otvoren, o tome izvestiti upravitelja stečajne mase i dopustiti da se dotične stvari popišu i procene, inače odgovara za štetu, koja bi nastala njegovom krivnjom.

Ko je za vreme poslednje godine pre otvaranja stečaja stekao tražbine stečajnog dužnika po knjigama, mora, kad to traži upravitelj stečajne mase, ovome dati spisak tih tražbina, kao i obračune u pogledu

onih iznosa, koji su bili na račun dotičnih tražbina već otplaćeni.

Stečajni sudija može izdati potrebne naredbe, kako će se izvesti ono što je u prednjim stavovima naređeno.

Ima stvari, koje su u dužnikovu posjedu, a ipak nijesu njegove; obratno: koje nisu u njegovu posjedu, a njegovo su vlasništvo. U oba slučaja imadu se one popisati: u prvome slučaju uz zabilježbu zahtjeva lica, koja polažu na njih pravo, u drugome slučaju samo ako držalac stvari popis dopusti.

Treća alineja tiče se tzv. eskomptiranih tražbina. Često se tražbina dužnikove eskomptuju za mnogo manju svotu od nominalne a eskompteri ih ipak kao cedirane prijavljuju u nominalnoj svoti. Time je oštećen dužnik (u koliko nije u sporazumu s eskompteurom), ali svakako i stečajna masa. Da se tome izbjegne, traži zakon da dotični eskompteuri dadu točan obračun o takvim tražbinama. Kako će ih se na to prisiliti, stvar je stečajnoga sudije.

b) u pogledu nasledstava.

§ 108.

Ako je stečajnom dužniku još pre otvaranja stečaja pripalo kakvo nasledstvo, ali mu do dana kad se stečaj otvori nije još uručeno, onda će se uneti u popisnik stečajne mase samo ono, što pripada stečajnom dužniku prema raspravi za ostavštine.

Ako je i nad zaostavštinom otvoren stečaj, onda će se ovaj stečaj odvojeno sprovesti.

Ova naređenja primenjivaće se i na nasledstva, koja stečajnom dužniku pripadnu za vreme dok teče stečajni postupak.

Separatio bonorum, do koje po §-u 812. o. g. z. dolazi samo na predlog vjerovnika nasljedstva, nastaje ovdje ureda radi.

(§ 812. o. g. z. glasi: »Ako se koji vjerovnik nasljedstva, zapisovnik ili nužni nasljednik boji, da bi pravo njegovo moglo biti u pogibli radi smiješanja zaostavštine s imovinom nasljednika, može prije nego se prisudi nasljedstvo iskati, da se to razluči od imovine nasljednikove, da se hrani u sudu ili po skrbniku upravlja, da se njegovo pravo na nj predbilježi i namiri. Ali u ovom slučaju nasljednik ne odgovora više vjerovniku svojom imovinom, premda se bezuvjetno očitovao za nasljednika«.)

Dužnosti stečajnog dužnika.

§ 109.

Stečajni dužnik mora upravitelju stečajne mase dati sva objašnjenja, koja su mu potrebna za poslovanje.

Pendant ovoj dužnosti jest ona po §-u 117. da dužnik ima doći, ako je mogućno, i na opšte ročište za ispitivanje tražbina.

Spisak imovine i bilans.

§ 110.

Ako stečajni dužnik nije predao sudu tačan spisak imovine, pre nego što mu je stečaj otvoren, stečajni sudija pozvaće ga da to odmah učini.

U spisku se moraju navesti pojedini predmeti imovine kao i tražbine s napomenom, da li se i ukoliko se mogu naplatiti, a tako isto i svi dugovi s označenjem adresa verovnika i srodničkih veza koje bi, po rođenju ili po tazbini, postojale između dužnika i verovnika.

Ako je stečajni dužnik podneo bilans, upravitelj stečajne mase mora ga ispitati i ispraviti. U protivnom slučaju može stečajni sudija narediti upravitelju stečajne mase, da on sam sastavi bilans, držeći se naređenja § 106. stava 2.

§ 111.

Stečajni dužnik mora svojeručno potpisati spisak imovine ili bilans, koji je podneo, i ujedno ponuditi zakletvu o tome, da su njegovi podatci o aktivnom i pasivnom stanju istiniti i potpuni kao i da od svoje imovine nije ništa prikrio (prokazna zakletva).

Čim aktivno stanje bude popisnikom utvrđeno, stečajni će dužnik položiti prokaznu zakletvu, kad to upravitelj stečajne mase ili koji verovnik predloži ili kad to naredi stečajni sudija. Ročište za polaganje zakletve objaviće se na sudskoj tabli. Na ročište će se pozvati upravitelj stečajne mase, članovi verovničkog odbora i onaj, koji je predložio da se položi zakletva.

U stečajnome postupku nema propisa, da sudija može dužnika osloboditi od dužnosti polaganja zakletve, kako je to u postupku za poravnanje (§ 36., zadnja alineja, Zak. o. prin. por. van st.).

§ 112.

Ako je stečajni dužnik kakva zaostavština, trgovačko društvo ili pravno lice, stečajni će sudija odlučiti da li će prokaznu zakletvu položiti svi ili koji od naslednika, od lično odgovornih drugara ili od likvidatora, odnosno od lica, ovlašćenih za zastupanje pravnog lica.

Mere u pogledu osobe stečajnog dužnika.

§ 113.

Stečajni sudija može narediti da se stečajni dužnik silom dovede, ako se ne odaziva pozivima. Tako isto

može ga staviti u pritvor, ako on bez opravdanog razloga uporno neće upravitelju stečajne mase da dade objašnjenja u smislu § 109., ako neće da položi prokaznu zakletvu ili neće da podnese spisak imovine ili bilans, ili ako je pritvor potreban radi obezbeđenja stečajne mase, ili za to da bi se sprečile spletke, koje bi za verovnike mogle biti štetne.

Pritvor se ima izvršiti po propisima zakona o izvršenju i obezbeđenju. Pritvor, koji je stečajni sudija naredio, može trajati najduže šest meseci. Troškovi oko izvršenja pritvora jesu deo stečajnih troškova.

Pre nego što stečajni sudija odluči, da se stečajni dužnik stavi u pritvor ili da se ukine pritvor, mora preslušati verovnički odbor, ako je to mogućno bez opasnosti za postignuće svrhe takvih mera.

Pritvor je ovdje sankcija za djela odnosno propuste navedene u gornjemu paragrafu, dok je po §-u 83. preventivna mjera protiv dužnikova bijega.

Nacrt Zakona o izvršenju i obezbedjenju sadržaje u §§ 304.—9. ove propise o izvršenju pritvora:

»§ 304. Pritvor se izvršuje držanjem izvršenika u za to odredjenoj prostoriji. Ta prostorija mora biti odvojena od one, koja je odredjena za izvršivanje kazni izrečenih po kaznenom zakonu ili za lica protiv kojih je naredjen istražni pritvor.

Stavljanje u pritvor izvršuje izvršni organ po nalogu izvršnog suda, u kojemu mora biti naveden razlog lišenju slobode. Taj će se nalog dostaviti izvršeniku kad bude lišen slobode.

Pojedinom kaznenom naredbom ne može se narediti pritvor duži od dva mjeseca. Pošto proteče vreme pritvora naredjeno u kaznenoj naredbi, sud će po službenoj dužnosti pustiti izvršenika iz pritvora.

§ 305. Kad se naredi pritvor protiv lica, koje se nalazi u javnoj službi ili protiv kakvog nameštenika preduzeća, koje služi javnom saobraćaju, mora se to odmah, kad se dotično lice

liši slobode javiti njegovom neposrednom starešini da bi mogao postaviti zamenika.

Ako izvršeniku radi održavanja javne bezbednosti ili čuvanja drugih javnih interesa treba postaviti zamenike ,onda može izvršenik biti lišen sloboden tek pošto mu se postavi zamenik. Starešina izvršenikov, čim bude o naredjenom pritvoru obavešten mora bez odlaganja narediti što je potrebno.

§ 306. Ako treba izvršiti pritvor protiv izvršenika koji služi u vojsci, ratnoj mornarici ili žandarmeriji, onda će se izvršni sud za sprovodjenje dotične naredbe obratiti izvršenikovom starešini. Ministar Vojske i Mornarice, u sporazumu s Ministrom Pravde, propisaće kako treba u takvom slučaju postupati.

§ 307. Protiv mornara ili kojega drugog nameštenika kakvog pomorskog broda, ne može se pritvor izvršiti, ako je brod već spreman da otplovi, a ne može se odmah naći sposoban zamenik licu, kojeg treba staviti u pritvor.

Protiv lica, koje je mobilisano, ne može se izvršiti naredjeni pritvor, a ako se takvo lice već nalazi u pritvoru, onda će se pritvor prekinuti.

§ 308. Pritvor se ne sme izvršiti, dok bi time zdravlje izvršenikovo bilo izloženo bliskoj i znatnoj opasnosti. Pritvor će se ukinuti, ako takva opasnost nastupi, pošto je pritvor počeo.

§ 309. Troškove oko izvršenja pritvora i troškove za pritvorenikovu hranu, mora tražilac izvršenja predujmiti. On ih mora svake sedmice u odredjenom iznosu sudu unapred položiti.

Pre nego što se položi prvi predujam, neće se započeti sa izvršenjem pritvora. No ako se predujam ne obnovi najkasnije do podne poslednjega dana sedmice za koju je položen predjašnji predujam, onda će sud pritvor odmah po službenoj dužnosti ukinuti. U takvom slučaju kao i onda, kad tražilac izvršenja pristane na to, da se izvršenik pusti iz pritvora, smatraće se da je izvršenik izdržao pritvor koji je naredjen posljednjom kaznenom naredbom.

Ali tražilac izvršenja može predložiti ponovno da se izvršenik pritvori, ako se je on ponovno ogrešio o dužnosti, koja mu je naložena izvršnim naslovom. Neće se pak smatrati, da je izvršenik izdržao pritvor kad je pritvor zbog hitnih prilika za kratko vreme bio prekinut«.

V. ODSEK

UTVRĐIVANJE ZAHTEVA

Ostvarivanje tražbina.

§ 114.

Stečajni verovnici moraju svoje tražbine prijaviti u stečaj po sledećim naređenjima i onda, kad o njima već teče parnica.

Ako se stečaj otvori kako nad imovinom javnog ili komanditnog društva, tako i nad zasebnom imovinom kojega od lično odgovornih drugara trgovačkog društva, verovnici društveni moći će prijaviti svoje tražbine i u zasebni stečaj takvoga drugara, ali oni mogu otuda primiti samo onoliko, za koliko ne budu namireni iz mase društvenoga stečaja. U takvom slučaju njihove tražbine, koje su utvrđene u društvenom stečaju, smatraće se kao utvrđene i u zasebnim stečajima lično odgovornih drugara. Naprotiv, lični verovnici pojedinih drugara nemaju pravo prijaviti svoje tražbine u društveni stečaj.

Kad je stečaju prethodio postupak za poravnanje van stečaja (§ 1. st. 2.), onda će se tražbine prijavljene u postupku za poravnanje smatrati kao da su prijavljene u stečaj, ako je verovnik u svojoj prijavi naveo isplatni red, koji on zahteva za slučaj da se docnije stečaj otvori.

Već je u primjetbama k §-u 6. ovoga zakona istaknuto da se otvaranjem stečaja prekidaju sve parnice protiv stečajnog dužnika i zašto se prekidaju. Svaka pasivna parnica nadomještava se, — bar privremeno, do rezultata ispitivanja uparničenog zahtjeva u stečajnome postupku — prijavom u stečaj. Ova je uopće način, na koji se ostvaruju tražbine u stečaju — i opet, kao netom rečeno, samo privremeno, jer u koliko prijava ne bi dostajala da tražbina bude priznatom, trebat će se navodni vjerovnik utećí parnici.

Propis druge alineje ovoga §-a u skladu je s §-om 97. hrv. trg. zakona (»Vjerovnici društva namiruju se u slučaju stečaja ponajprije iz društvene imovine. Iz privatne imovine pojedinih članova mogu vjerovnici društva u slučaju stečaja tražiti namirenje onoga samo dijela tražbina svojih, koji nije dostao iz imovine društvene«), s čl. 122. Trg. zak. za Sloveniju i Dalmaciju (bivšeg austrijskog) i §-om 101. Trg zakona za Bosnu i Hercegovinu. Vidi primjetbe kod §-a 74. ovoga zakona i §-a 39. Zak. o prin. poravnanju van stečaja.

Propis treće alineje jest nov i prema dosadanjim steč. zakonima i prema praksi. On znatno pojeftinjuje i ujednostavljuje stečajni postupak i postupak za poravnanje a odgovara i stvarnoj vezi izmedju obiju postupka. S tim u savezu jest i peta alineja §-a 116. Bit će uputno da upravitelj poravnanja ostane i upraviteljem stečajne mase.

Sadržina prijave.

§ 115.

U prijavi mora biti označen iznos tražbine kao i činjenice, na kojima se ona zasniva; osim toga mora se označiti zahtevani isplatni red i tako isto i dokazna sredstva, koja služe za dokazivanje tražbine.

Pri prijavljivanju tražbine, o kojoj već teče parnica, mora se navesti parnični sud i oznaka spisa.

Razlučni verovnici, koji svoje tražbine i kao stečajni verovnici žele da ostvare, moraju prikazati

stanje stvari i tačno označiti predmet, na koji se odnosi njihov razlučni zahtev i navesti iznos, do kojega će njihove tražbine biti, po svoj prilici, pokrivene razlučnim pravom.

Podnošenje prijava i postupak s njima.

§ 116.

Tražbine se prijavljuju sudu, kod kojega stečajni sudija ima svoje službeno sedište.

S prijavom tražbine u stečaj trgovačkog društva može verovnik spojiti i prijavu iste tražbine u stečaj drugara.

Pismena prijava podnosi se u dva primerka. Njima se prilažu prepisi isprave i onda, kad je ona podnesena u izvorniku.

Stečajni verovnici, koji svoje prebivalište ili svoje stanište (poslovni nastan) imaju u inostranstvu, moraju imenovati sudu punomoćnika za dostave, koji prebiva u našoj državi, inače njega će postaviti stečajni sudija na trošak i opasnost stečajnog verovnika.

Jedan primerak podneska ili službeni prepis prijave, date na zapisnik, kao i prepisi priloga dostavljaju se upravitelju stečajne mase. Ako je stečaju prethodio postupak za poravnanje van stečaja (§ 1. stav 2.), onda upravitelj poravnanja mora pomenuta pismena, koja mu je dostavio sudija poravnanja, predati upravitelju stečajne mase.

Učesnici u stečaju mogu pregledati prijave i njihove priloge.

Upravitelj stečajne mase unosiće prijavljene tražbine po zahtevanim isplatnim redovima u poseban

spisak (spisak prijava), koji se ima podneti stečajnom sudu.

Ispitivanje tražbina.

§ 117.

Na opšte ročište za ispitivanje tražbina moraju doći upravitelji stečajne mase i, ako je mogućno, stečajni dužnik. Na to ročište moraju se doneti, u koliko je to mogućno, poslovne knjige i zabeleške stečajnog dužnika.

Prijavljene tražbine ispitivaće se po redovima, a u svakom redu po vremenu prijave.

Upravitelj stečajne mase mora se, u pogledu svake prijavljene tražbine, određeno i bezuslovno izjasniti o njezinoj ispravnosti i o isplatnom redu.

Stečajni dužnik može osporiti ispravnost prijavljenih tražbina, ali ne i njihov isplatni red.

Stečajni verovnici, čije su tražbine utvrđene, ili im je priznato pravo na glasanje, mogu osporiti kako ispravnost tako i isplatni red prijavljenih tražbina.

Dužnik mora doći na opće ročište samo »ako je mogućno«, dok u postupku za poravnanje mora svakako doći na ročište (vidi primjetbe kod §-a 34. Zak. o prin. por. van st.).

Stečajni dužnik ne može prigovoriti isplatnome redu prijavljene tražbine, jer je isplatni red pravno pitanje t. j. pravni zaključak iz činjenica. Dužnik, prigodom ispitivanja ispravnosti tražbine, moći će osporiti koju od tih činjenica i tako posredno utjecati na ustanovljenje i isplatnog reda.

§ 118.

Sve dotle dok rasprava za ispitivanje tražbina još nije zaključena, može verovnik zahtevati za svoju prijavljenu tražbinu drugi neki isplatni red.

Proširenja ili izmene prijavljene tražbine dopuštene su, ako se njima ne otežava ispitivanje.

Tražbine, koje su prijavljene tek pošto je rok za prijavljivanje protekao, uzeće se u pretres još na opštem ročištu za ispitivanje, ukoliko to ne otežava svršetak ispitivanja.

Propis prve alineje bit će od važnosti samo onda, ako je vjerovnik zahtijevao niži red a išao bi ga zapravo viši, npr. ako je prijavio III. red, a tražbina bi zapravo spadala u II. Ako on ne bi zahtjev za red promijenio, mogli bi mu upravitelj steč. mase i ostali vjerovnici priznati samo zahtijevani red, jer oni nisu dužni dati vjerovniku više odnosno bolje prvenstvo nego li ono s kojim se on sâm zadovoljava. Pomicanja, dakle, tražbine u više isplatni red u r e d a r a d i nema.

Propis treće alineje takodjer ujednostavljuje, pospješuje i pojeftinjuje postupak; u danome slučaju može se upotrebom toga propisa predusresti uopće naknadnome naročitome ročištu za ispitivanje tražbina (vidi § 120.).

Zapisnik o ročištu za ispitivanje prijavljenih tražbina. Spisak prijava.

§ 119.

Rezultat ispitivanja uneće se u spisak prijava.

Ovaj spisak važi kao sastavni deo zapisnika, koji se mora sastaviti na samom ročištu za ispitivanje. Verovnici mogu zahtevati overene izvode iz spiska prijava.

Naknadne prijave.

§ 120.

Za tražbine prijavljene pošto je protekao rok za prijavljivanje, a koje nisu bile uzete u pretres na opštem ročištu za ispitivanje, odrediće stečajni sudija naročito ročište. Naređenja § 117. stava 1. primenjivaće se i ovde.

Stečajni sudija pozvaće verovnike na ovo ročište objavom ili posebnim pozivom. Troškovi, koji bi nastali usled ovog pozivanja i usled izjašnjavanja upravitelja stečajne mase, biće razrezani na verovnike, koji su propustili opšti rok za prijavljivanje; pri tom razrezivanju vodiće se računa o visini prijavljenih tražbina.

Verovnici, čije se tražbine uzimaju u pretres tek na naročitom ročištu za ispitivanje, ne mogu osporavati ranije već ispitane tražbine.

Dosadanji hrv. steč. zakon u §-u 125. takodjer je nalagao zakasnivšim vjerovnicima dužnost naknade troška za naročito ročište ,ali nije spominjao razmjer podiobe tog troška medju pojedine vjerovnike. Druga alineja ovoga §-a udovoljava pravednosti i praktičnosti, kad propisuje, da se trošak ima razrezati prema visini prijavljenih tražbina. Inače bi mali vjerovnici stradali i nosili razmjerno mnogo veći teret od velikih vjerovnika.

Utvrđivanje tražbina.

§ 121.

Tražbina se smatra za utvrđenu u stečaju, ako ju je upravitelj stečajne mase priznao, a niko ju od stečajnih verovnika za to ovlaštenih nije osporio.

Osporavanje stečajnog dužnika zabeležiće se u spisku prijava; ali to osporavanje, s obzirom na stečaj, nema nikakvog pravnog učinka. U pogledu onih tražbina, koje je prijavio upravitelj stečajne mase kao stečajni verovnik, izjasniće se njegov zamenik ili ako ovoga nema, izjasniće se, u smislu § 117. stava 3. skrbnik koga postavi stečajni sudija.

Ako je stečaju prethodio postupak za poravnanje van stečaja (§ 1. st. 2.), onda je dužnik vezan za svoje izjave, koje je on u smislu § 20. zakona o prinudnom poravnanju van stečaja dao o priznavanju ili nepriznavanju tražbina, saopštenih mu od upravitelja poravnanja. Ako se on o kojoj tražbini u postupku za poravnanje nije izjasnio u određenom roku, onda on ovu tražbinu ne može osporavati u stečaju.

U stečaju nema osporavanje tražbine po stečajnome dužniku nikakvog učinka. U postupku za poravnanje to je osporavanje već od izvjesne važnosti (vidi primjetbe kod §-a 38. Zak. o prin. por. van st.).

Zadnja alineja ovoga §-a u skladu je s vezom izmedju stečajnog postupka i onoga za poravnanje, isto tako kao i zadnja alineja §-a 114. ovoga zakona.

Osporene tražbine.

§ 122.

Verovnici, čije su tražbine ostale osporene u pogledu ispravnosti ili isplatnog reda, mogu utvrđenja tih svojih tražbina, ukoliko je parnica dopuštena, ostvarivati tužbom, koja se mora upraviti protiv svih onih lica, koja su tu tražbinu osporila (§ 115. zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama). Tužbeno traženje može se zasnivati samo na onom osnovu, koji je bio naveden u prijavi i na ročištu za ispitivanje; tamo navedeni iznos ne sme se povisiti.

Kad se osporava tražbina, koja je izvršna, onda mora tužbu podneti onaj, koji je tražbinu osporio.

O ispravnosti tražbine, u pogledu koje parnica nije dopuštena, odlučiće nadležna vlast, ali o isplatnom redu odlučiće u svakom slučaju stečajni sud.

Stečajni sudija odrediće rokove, u kojima se mora osporeni zahtev kod suda ili druge nadležne vlasti ostvarivati, i upozoriće učesnike na pravne posledice, koje bi nastale, ako se ti rokovi propuste (§§ 143. stav 3., 146. stav 2. i 179. stav 2.); rok mora iznositi najmanje mesec dana.

Stečajne verovnike, čije su tražbine ostale osporene, bilo u pogledu ispravnosti bilo u pogledu isplatnog reda, a koji nisu prisustvovali ročištu za ispitivanje, stečajni sudija izvestiće ukoliko su njihove tražbine bile osporene.

§ 115. Zakonika o sudskome postupku u gradj. parnicama glasi:

»Ako se po prirodi spornoga pravnoga odnošaja ili po kojem zakonskom propisu dejstvo (učinak) presude, koja se ima doneti, proteže na sve suparničare, onda oni čine jednu jedinu parničnu stranku, tako da se u slučaju ako pojedini parničari propuste koju parničnu radnju, dejstvo parničnih radnja, koje su izvršili drugi suparničari. proteže i na njih«.

Izrazom u trećoj alineji »tražbine, u pogledu koje parnica nije dopuštena« preveden je njemački tekst iz §-a 110., alineja treća austr. steč. zakona »Gehört die Sache nicht auf den Rechtsweg«, koja potonja stilizacija točnija je i razumljivija.

Ako vjerovnik s osporenom tražbinom nije utužio tražbinu u roku danome mu po sudu, nije time uopće izgubio ni tražbinu ni pravo na tužbu protiv dužnika; za nj nastaju samo izvjesne posljedice navedene u paragrafima gore medju zaporkama.

Zadnja alineja oslobadja vjerovnike potrebe da pristupe na ročište pa im tako prištedjuje trošak, koji često može biti znatan a kojim se i onako ne naknadjuje.

Nadležnost za tužbe po osporenim tražbinama.

§ 123.

Za raspravu i odlučivanje po pravnim sporovima o ispravnosti i o isplatnom redu stečajnih tražbina

nadležan je isključivo stečajni sud i onda, kad bi takav spor, pokrenut izvan stečaja, spadao u nadležnost kojega neredovnog suda; no tim naređenjem se ne dira u opšte propise o nadležnosti sudova za tužbe, kojima se ostvaruju razlučni i izlučni zahtevi kao i dugovi stečajne mase.

Praktični razlozi traže, da se sve parnice, koje se tiču steč. dužnika resp. stečajne mase, a istom se imaju pokrenuti koncentriraju kod stečajnoga suda. Za parnice, koje su već prije otvaranja stečaja bile pokrenute pa onda sa stečajem prekinute a sad bi se imale nastaviti, stečajni sud je nadležan tek iznimno naime na predlog tužitelja koji nastavlja parnicu (vidi § 125.).

Učinak odluke.

§ 124.

Pravnosnažne odluke o ispravnosti i isplatnom redu osporenih tražbina dejstvuju prema svima stečajnim verovnicima i onda, kad upravitelj stečajne mase u dotičnoj parnici nije učestvovao.

Parnični troškovi smatraće se kao deo troškova opšte mase, ukoliko je i upravitelj stečajne mase dotičnu tražbinu osporio. Ali parnični sud može naložiti upravitelju stečajne mase, da naknadi stečajnoj masi parnične troškove, ako je on iz obesti osporavao tražbinu ili je parnicu na takav način vodio.

Ako upravitelj stečajne mase nije učestvovao u parnici verovnici, koji su dotičnu tražbinu osporili, imaće pravo da traže naknadu troškova iz stečajne mase u toliko, u koliko je masa od vođenja parnice imala koristi.

Zakon spominje »odluke«, prem će to zapravo biti presude.

Upravitelj steč. mase neće onda učestvovati, ako je on prijavljenu tražbinu priznao ,a osporio ju koji stečajni vjerovnik. Onda će samo potonji vjerovnik (ili vjerovnici, ako ih je više osporilo) učestvovati u parnici kao tuženici(osim ako je prigovorena tražbina izvršna, sudjelovati će oni kao tužitelji proti prijavitelju tražbine).

Propis druge rečenice druge alineje jest takodjer jedna od sankcija protiv nemarnosti upravitelja steč. mase.

Primenjivanje propisa na parnice koje su u toku.

§ 125.

Naređenja §§ 122. i 124. važe i za nastavljanje parničnog postupka i odlučivanje u parnicama protiv stečajnog dužnika, koje su bile u toku još pre otvaranja stečaja, ali su bile prekinute otvaranjem stečaja. Stečajni sud može, po predlogu, iz razloga celishodnosti, narediti da se takve parnice kod njega nastave. Protiv ove naredbe nema mesta pravnom leku.

Sudska vlast za pravne sporove, koji se moraju voditi kod stečajnog suda.

§ 126.

U pravnim sporovima, koji se moraju voditi kod stečajnog suda, raspravljaće i odlučivaće sudija pojedinac po propisima, koji vredi za postupak pred sreskim sudovima (§§ 523. do 547. zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama), ako vrednost spornog predmeta ne prelazi dvanaest hiljada dinara; u ostalom vrede naređenja § 6. zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama.

Budući da je stečajni sud okružni t. j. zborni sud, bilo bi nezgodno da se parnice — koje inače redovito ne bi spadale

preda nj već pred suca pojedinca kod sreskoga suda ili bi se imale voditi čak po maličnome postupku — riješavaju u vijećima. Zato je ovdje propisano, da se takve parnice s punctumom ispod Din. 12.000.— riješavaju po sucu pojedincu (baš kao i one od Din. 12.000.— do Din. 30.000.—).

§ 6. Zakonika o sudskom postupku u gradj. parnicama glasi:

»Pravne sporove o imovinsko-pravnim zahtevima, koji spadaju pred okružne i trgovačke sudove, pretresaće i odlučivaće po propisima ,koji važe za postupak pred zbornim sudovima prvoga stepena, jedan sudija nadležnog suda kao sudija pojedinac za to odredjen od starešine suda, ako sporna stvar u novcu ili novčanoj vrednosti ne prelazi 30.000 dinara, ili ako se, do početka usmene sporne rasprave, vrednost sporne stvari ograniči na taj iznos ili ispod tog iznosa.

Ako se, pošto započne usmena sporna rasprava, tužbeno traženje proširi preko gornjeg iznosa, sudija pojedinac ostaje nadležan za sudjenje i o proširenom traženju.

U parnicama navedenim u §§ 91 i 92., raspravljaće i odlučivaće sudija pojedinac bez obzira na vrednost spornog predmeta.

Parničari se mogu složiti da im sudi sudija pojedinac u sporovima od vrednosti preko 30.000 dinara. Pismeni sporazum treba već u tužbi podneti; no ako i nema takvog sporazuma, raspravljaće i sudiće sudija pojedinac kad se tuženik upustio u raspravljanje o glavnoj stvari ne prigovarajući da sud nije propisno sastavljen«.

VI. ODSEK

RASPOLAGANJE IMOVINOM STEČAJNE MASE I POLAGANJE RAČUNA

Poslovanje upravitelja stečajne mase.

§ 127.

Upravitelj stečajne mase unovčiće imovinu, koja pripada masi, i gotov će novac uložiti na kamate. Pri svima važnijim naredbama i raspolaganjima mora tražiti da verovnički odbor odluči, i to naročito, kad je u pitanju nastavljanje ili zatvaranje radnje stečajnog dužnika ili otuđivanje pokretnih stvari iz slobodne ruke, a koje otuđivanje nije posledica samog nastavljanja radnje, ili kad je u pitanju sudsko ostvarivanje tražbina, za koje postoji sumnja da se mogu naplatiti. Ako je mogućno, upravitelj stečajne mase preslušaće i stečajnog dužnika. U hitnim slučajevima može sam stečajni sudija dopustiti takve mere.

Upravitelj stečajne mase ovlašćen je da podnese tužbe radi pobijanja i da stupi u parnice radi pobijanja, koje su u toku, kad se stečaj otvara, i to po odobrenju stečajnog sudije. Stečajni sudija preslušaće pre nego donese svoju odluku verovnički odbor.

Po dosadanjem hrv. steč. zakonu imala se uprava do likvidacionalnoga ročišta stegnuti na to da se pribere, ustanovi, osigura

i privremeno plodonosno uloži stečajna imovina (§ 143. hrv. st. z.); tek poslije likv. ročišta dobivaju vjerovnici pravo da po steč. upravitelju i vjer. odboru unovče stečajnu masu. Novi zakon ide za tim, da se s unovčenjem počne što prije, dakle već od časa kad je stečaj otvoren. Zatim je od odlučivanja kod unovčenja isključen vjerovnički zbor, tako da je upravitelj steč. mase samostalniji, a u koliko mu treba odobrenja vjerovnika, daje mu ga ne vjerovnički zbor već vjerovnički odbor (a u hitnijim slučajevima može vjer. odbor biti nadomješten steč. sudijom). Sve to doprinaša brzini unovčenja i što skorijem okončanju čitavog steč. postupka. Napokon unesena je i odredba da treba, ako je moguće, saslušati i steč. dužnika, kome sigurno nije svejedno kako će se masa unovčiti.

Novac, što ga upravitelj dobije od unovčenja mase, mora odmah uložiti na kamate.

Poslovi zavisni od odobrenja verovničkog odbora.

a) s obzirom na vrednost predmeta.

§ 128.

Ako je u pitanju vrednost, koja prelazi dvadeset hiljada dinara, potrebno je odobrenje verovničkog odbora za odluku:

1. o otuđenju nepokretnina, brodova, vazduhoplova ili koristonosnih povlastica iz slobodne ruke;

2. o sklapanju poravnanja kao i ugovora o izbranom sudu;

3. o unovčenju prava na tekuća beriva, rente i periodične činidbe, koje pripadaju za neodređeno vreme;

4. o ispunjenju ili raskinuću pravnih poslova stečajnog dužnika;

5. o odbijanju nasledstva, legata i namena među živima;

6. o priznanju razlučnih i izlučnih zahteva, dalje zahteva za prebijanje, dugova stečajne mase kao i o iskupljivanju založenih predmeta.

Ovim paragrafom kao i narednim popunjuje se § 97. o nadležnosti vjerovničkog odbora.

b) bez obzira na vrednost predmeta.

§ 129.

Za otuđenje preduzeća stečajnog dužnika ili njegovog udela u nekom preduzeću kao i za otuđenje celog stovarišta robe ili pojedinih njegovih delova ili pojedinih partija robe, potrebno je odobrenje verovničkog odbora i stečajnog sudije bez odzira na vrednost predmeta. Ova otuđenja valja po pravilu izvršiti tek pošto budu objavljena u novinama, koje su određene za službena objavljivanja stečajnog suda, a po potrebi i u drugim novinama.

Preslušanje stečajnog dužnika. Dozvola stečajnog suda u hitnim slučajevima.

§ 130.

Pre nego što se donese odluka o predmetima, označenim u §§ 128. i 129., stečajni sudija preslušaće, ako je to mogućno, stečajnog dužnika.

U hitnim slučajevima može stečajni sud, kad to predloži upravitelj stečajne mase, sam dozvoliti da se preduzmu pravna dela i poslovi, koji su označeni u §§ 128. i 129.

Sudsko otuđivanje.

§ 131.

Stvari, koje pripadaju stečajnoj masi, moraju se po predlogu upravitelja otuđiti sudskim putem, ukoliko nije određen koji drugi korisniji način unovčenja.

Na ovakva otuđenja shodno se primenjuju naređenja zakona o izvršenju i obezbeđenju i to sa sledećim odstupanjima:

1. upravitelju stečajne mase pripada položaj tražioca izvršenja;

2. ne primenjuju se propisi zakona o izvršenju i obezbeđenju, po kojima se ne može predložiti nova dražba pre nego što protekne pola godine od tamo označenog dana;

3. nije potrebno da se sud drži roka označenog u zakonu o izvršenju i obezbeđenju odnosno određivanja dražbenog ročišta;

4. primenjuje se propis zakona o izvršenju i obezbeđenju odnosno toga da nije potrebna nova procena i onda, kad je nepokretnina već bila procenjena u toku stečajnog postupka.

Otuđenje i deobu kupovnine među razlučne verovnike izvršiće izvršni sud.

Upravitelj stečajne mase može stupiti kao tražilac izvršenja u svaki izvršni postupak, koji teče protiv stečajnog dužnika.

Verovnički odbor može, uz odobrenje stečajnog sudije, odlučiti, da se odustane od otuđenja tražbina, kojih naplaćivanje obećava samo neznatan uspeh, a tako isto, da se odustane od prodaje stvari beznačajne vrednosti, te da se takve tražbine, odnosno takve stvari, ostave stečajnom dužniku na slobodno raspolaganje.

Formalizam i ukočenost sudske prodaje neće biti uvijek na uhar samoj prodaji. Radi se o tome, koji je način prodaje za masu korisniji. Prema tome dozvoljava zakon, da se sudska prodaja zamijeni kojom drugom. A i kad dolazi do sudske prodaje, odredjuje steč. zakon u ovome §-u neka otstupanja od propisa sudske prodaje po zakonu o izvršenju i obezbedjenju, koja otstupanja čine i sudsku prodaju bržom, lakšom i uharnijom. I propisi narednih paragrafa imadu svrhu da se steč. masa što brže ili bolje unovči resp. da se iz izvršenja razlučnih prava pribave masi što veće koristi.

Otuđivanje stvari na kojima postoji razlučno pravo.

§ 132.

Stvari stečajnog dužnika, na kojima postoji koje založno pravo, može upravitelj stečajne mase u svako doba isplatom založnog duga iskupiti, a kod nepokretnina isplatom založnog duga stupiti u založno pravo. Ovo se naređenje shodno primenjuje i na ostala razlučna prava.

Stvari, na kojima postoji koje razlučno pravo, mogu se bez pristanka ovlašćenika unovčiti samo po propisima zakona o izvršenju i obezbeđenju. Drukčije unovčenje dopušteno je uz odobrenje stečajnog sudije, kad je utvrđeno da razlučni verovnik, koji na takvo unovčenje nije pristao, može biti potpuno namiren iz dobivenog iznosa.

Kad takve stvari drže sami razlučni verovnici, kojih su tražbine dospele, stečajni sud može, po predlogu upravitelja stečajne mase, pošto presluša razlučne verovnike, odrediti primeren rok, u kojem oni moraju dotične stvari unovčiti. Ako se stvari u tome roku ne unovče, stečajni sud može narediti da se dotične stvari izruče upravitelju stečajne mase u svrhu unovčenja. Protiv ovog zaključka nema mesta pravnom leku.

Naređenja prednjeg stava primenjuju se i na ve-

rovnike, koji su ovlašćeni da se namire iz zaloge i bez sudske pomoći; ali zavodi, kojima pripada ovo ovlašćenje po njihovim pravilima, utvrđenim bilo naročitim zakonom bilo odobrenjem nadležne vlasti, dužne su samo davati objašnjenja, koja zahteva upravitelj stečajne mase.

Polaganje računa.

§ 133.

Upravitelj stečajne mase mora svagda, kad to stečajni sudija naredi, a najdocnije kad on završi svoje poslovanje, položiti stečajnom sudiji račun i po potrebi priložiti računu i objašnjenja.

Stečajni sudija ispitaće račun, a po potrebi uputiće upravitelja stečajne mase da ga ispravi ili dopuni. On može, radi ispitivanja računa, prizvati veštake ili pojedine članove verovničkog odbora.

Radi pretresanja računa odrediće stečajni sudija ročište, koje će se objaviti na sudskoj tabli. Na to ročište stečajni sudija pozvaće upravitelja stečajne mase odnosno novog upravitelja, ako je dosadašnji izmenjen, zatim članove verovničkog odbora, stečajnog dužnika i sve stečajne verovnike, i to s napomenom da mogu pregledati položeni račun i da mogu opaske, koje bi imali, na ročištu izneti ili ih pre ročišta napismeno podneti.

Odobrenje računa i opaske nanj.

§ 134.

Položeni račun odobriće stečajni sudija, ako prema ishodu ispitivanja ne postoji nikakva sumnja o nje-

govoj ispravnosti, i ako nisu podnete nikakve opaske ili je na ročištu bila postignuta saglasnost, inače odlučuje o računu stečajni sud, pošto izvrši potrebna izviđanja (§ 185. stav 5.). U tom pogledu parnica nije dopuštena.

Poseban račun.

§ 135.

Kad je upravitelj stečajne mase ujedno postavljen i za prinudnog upravitelja, onda mora podneti poseban račun o toj upravi po propisima zakona o izvršenju i obezbeđenju.

VII. ODSEK

DEOBA MASE.

Namirenje verovnika.

§ 136.

Masini verovnici moraju se namiriti, bez obzira na stanje stečajnog postupka, čim su njihovi zahtevi utvrđeni i dospeli.

Upravitelj stečajne mase staraće se da potrebni iznosi budu blagovremeno na raspoloženju.

Kad upravitelj stečajne mase uskrati ili odugovlači koje namirenje, masini verovnici mogu se za pomoć obratiti stečajnom sudiji ili svoje zahteve ostvarivati tužbom protiv upravitelja stečajne mase.

Diobom mase dolazi stečajni postupak u svoj posljednji stadij, u onaj u kojemu se ostvaruje i njegova svrha t. j. namirenje — u ogromnoj većini slučajeva: samo diono — stečajnih vjerovnika. No od ovih treba razlikovati same masine vjerovnike. To su oni, koji imadu tražbine navedene u §-u 45. ovoga zakona. Te se tražbine imadu namiriti i prije spomenutog zadnjeg stadija postupka, dakle odmah čim nastanu. S namirivanjem pak stečajnih vjerovnika može se otpočeti istom poslije općeg ročišta za ispitivanje tražbina, u koliko ima u masi raspoloživog za to novca.

Masini vjerovnici mogu nastupati proti masi resp. upravitelju onako kako bi nastupali proti samome dužniku da nema stečaja. Mogu, dakle, upravitelja i tužiti, no zgodnije će biti ako se posluže predbježno drugm svojim pravom pa prije eventualne tužbe zamole stečajnoga sudiju neka on naredi upravitelju da isplati dugove.

Naročito: a) zahtevi upravitelja stečajne mase.

§ 137.

Upravitelj stečajne mase mora, kad završi svoje poslovanje, prijaviti stečajnom sudiji svoje zahtjeve za naknadu izdataka u gotovom novcu, a tako isto i zahtjev za nagradu za svoj trud. Stečajni sudija može u svako doba upravitelju stečajne mase naložiti da prijavi svoje zahteve.

O zahtevima upravitelja stečajne mase odlučiće stečajni sudija, pošto presluša verovnički odbor; odluka će se dostaviti upravitelju stečajne mase, stečajnom dužniku i svima članovima verovničkog odbora. Oni mogu odluku stečajnog sudije pobijati rekursom. Apelacioni sud o tome odlučuje konačno.

Na račun zahteva upravitelja stečajne mase, može stečajni sudija, pošto presluša verovnički odbor, dozvoliti predujmove, koje će odmeriti prema već izvršenom radu i postignutom uspehu.

Troškove, koje je upravitelj stečajne mase imao povodom sudskog otuđenja stvari i deobe kupovnine kod stečajnog suda, utvrdiće taj sud.

Iznimno od pravila spomenutog u primjetbama prethodnome paragrafu upravitelj mase ne može ustati tužbom protiv mase radi namirenja svojih izdataka i nagrade. To bi značilo da ima tužiti samoga sebe, a to je nemoguće. Svoj zahtjev ima on naprosto prijaviti stečajnome sudiji, koji će onda — nakon preslušanja stečajnog dužnika i vjerovničkog odbora — odlučiti. Konačna odluka pripada — ako je došlo do rekursa — Apelacionome sudu.

§ 138.

Uredbom će se propisati tarifa sa određenim stavovima za celokupnu nagradu, po kojoj će se tarifi odmeravati nagrada upravitelju stečajne mase. Pri izradi tarife uzeće se naročito u obzir obim i vrednost stečajne mase, uspeh koji je postignut za stečajne verovnike kao i stanje postupka u vreme dovršene uprave.

Od tarifnih stavova može se odstupiti samo ako je poslovanje upravitelja stečajne mase bilo osobito celishodno ili vezano sa izvanrednim trudom ili takvo, da se mora jedino njegovom poslovanju pripisati što je stečaj za verovnike završen u srazmerno kratkom vremenu, sa srazmerno malo troškova i s velikim uspehom.

Nevaljani su ugovori upravitelja stečajne mase sa stečajnim dužnikom ili verovnicima o visini izdataka u gotovom novcu kao i ugovori o nagradi za njegov t r u d.

O tarifi govori se opširnije u primjetbama kod §-a 23. Zak. o prin. por. van st. u ovoj knjizi.

Ne veli se izrijekom, čijom će se Uredbom propisati tarifa. No jer § 23. Zak. o prin. p. v. st. stavlja to u dužnost Ministru Pravde, vrijedit će to i ovdje. Uredba o tarifi m o r a se donijeti, za razliku od austr. steč. zakona, koji predvidja tek f a k u l t a t i v n o donašanje tarife.

b) Z a h t e v i č l a n o v a v e r o v n i č k o g o d b o r a.

§ 139.

O visini izdataka u gotovom novcu i o nagradi (§ 98.) što bi zahtevali članovi verovničkog odbora,

odlučiće stečajni sudija pošto presluša o tome upravitelja stečajne mase.

Naređenje § 137. stav 2. o dostavljanju i pobijanju ove odluke kao i naređenja § 138. stav 3. o nevaljanosti ugovora u pogledu visine izdataka u gotovom novcu i nagrade, shodno će se primenjivati i ovde.

Namirivanje stečajnih verovnika.

§ 140.

S namirivanjem stečajnih verovnika može se otpočeti tek posle opšteg ročišta za ispitivanje tražbina; a posle opšteg ročišta, deobe u korist stečajnih verovnika mogu se vršiti svagda kad god bude za to dovoljno novca u masi.

Svaku deobu izvršiće upravitelj stečajne mase, tek pošto je o tome preslušao verovnički odbor i dobio odobrenje stečajnog sudije.

Prosta deoba i deoba na osnovu deobnog nacrta.

§ 141.

U prostijim slučajima stečajni sudija može, bez prethodnog obaveštenja stečajnih verovnika, odobriti deobu, koju je upravitelj stečajne mase, uz odobrenje verovničkog odbora, predložio. Ako stečajni sudija posumnja, dali može odobriti takovu deobu, ili ako je u pitanju koja teža deoba, naročito kad je u pitanju da li će se uzeti u obzir stečajni verovnici, koji se imaju namiriti samo prema nenamirenom ostatku (manjku) njihovih tražbina (§ 144.), upravitelj stečajne mase podneće nacrt za deobu, na koju je pristao verovnički odbor.

U nacrtu za deobu moraju se sve tražbine navesti po njihovom isplatnom redu, dalje gotovina, koja je raspoloživa za deobu, i iznosi, koji padaju na svaku pojedinu tražbinu.

Zakon razlikuje običnu diobu bez formalnosti i onu s nacrtom i formalnostima (kao npr. objavom nacrta, ročištem itd.). Dakako da je prva jednostavnija i brža. Ovisi u glavnome o stečajnome sudiji, za koju će se odlučiti, i ako mu zakon daje neke upute, kojih se mora držati.

Odlučivanje o nacrtu za deobu.

§ 142.

Stečajni sudija mora podnošenje nacrta za deobu, pošto ga ispita i po potrebi ispravi, objaviti na sudskoj tabli izvestiti o tome stečajnog dužnika i stečajne verovnike, s napomenom, da mogu nacrt pregledati i svoje opaske podneti u roku od petnaest dana. Ujedno će stečajni sudija izvestiti stečajnog dužnika i stečajne verovnike, zatim upravitelja stečajne mase kao i članove verovničkog odbora o mestu, danu i času ročišta, na kojem će se podnesene opaske pretresati.

Stečajni sudija odobriće nacrt za deobu, ako prema ishodu ispitivanja ne sumnja o ispravnosti nacrta, i ako nikakve opaske nisu bile podnesene ili su bile na ročištu povučene; inače će odlučiti stečajni sud, pošto izvrši potrebno izviđanje (§ 185. st. 5.). U tom pogledu parnica nije dopuštena.

Odluka se mora objaviti na sudskoj tabli i dostaviti upravitelju stečajne mase kao i stečajnom dužniku. Stečajni sud obavestiće stečajne verovnike samo onda, kad su koje opaske bile uvažene, a

inače obavestiće samo one stečajne verovnike, kojih su opaske bile odbačene.

Iznosi, kojih isplata zavisi od odluke o opaskama, moraju se do pravnosnažnosti odluke položiti sudu.

Uvažavanje osporenih tražbina pri deobi.

§ 143.

Ako ima osporenih tražbina, onda se mogu izvršiti deobe na ostale tražbine u istom isplatnom redu samo, ako je položen sudu iznos, namenjen izmirenju osporenih tražbina.

Ako je položen ceo iznos osporene tražbine, onda se mogu izvršiti deobe i na tražbine, koje po isplatnom redu dolaze posle osporene tražbine.

Osporene tražbine uvažiće se samo, ako rok za podnošenje tužbe (§ 122. stav 4.) još nije protekao, ili ako je tužba podnesena najdocnije onog dana, kada je upravitelj stečajne mase stavio predlog za deobu.

Izvršne tražbine smatraće se za osporene samo onda, ako je onaj, koji ih je osporio, na vreme podneo tužbu.

Uvjet druge alineje o pologu čitavog iznosa osporene tražbine postavljen je zato, jer tražbine slijedećeg isplatnog reda ne mogu i onako doći do namirenja, ako prethodni isplatni red nije sasvim namiren.

Obaveza pologa bilo djelomičnog bilo čitavog iznosa za osporene tražbine bit će opomenom vjerovnicima i steč. upravitelju, da dobro promisle svoje prigovore, prije nego li s njima ospore tražbine. Jer s obijesnim prigovorima ne mogu spriječiti uvaženje dotičnog osporenog zahtjeva a sebi će naprtiti trošak izgubljene parnice.

Uvažavanje zahteva razlučnih verovnika i onih verovnika, kojih se tražbine uzimaju u obzir zbog manjka.

§ 144.

Stečajni verovnici, koji su ujedno i razlučni verovnici, uzimaju se u obzir pri deobama, koje se vrše pre deobe kupovnine iz koje posebne mase, sa celim iznosom njihovih tražbina.

Kad se vrši deoba kupovnine posebne mase posle deobe opšte stečajne mase, pa se pri tom pokaže, da je razlučni verovnik, pri deobi opšte stečajne mase, primio više nego što bi iznosio njegov udeo iz opšte mase, ako bi taj udeo bio odmeren prema visini onoga manjka, koji je razlučni verovnik zaista pretrpeo pri deobi posebne mase, onda se mora višak neposredno iz posebne mase vratiti opštoj masi.

Prednje naređenje shodno će se primenjivati i na tražbine verovnika kojega trgovačkog društva pod stečajem, koji su prijavili svoje tražbine kako u stečaj društva, tako i u stečaj lično odgovornoga drugara.

Stečajni verovnici, koji su za obezbeđenje svojih tražbina stekli koje imovinske predmete stečajnog dužnika, naročito tražbine po knjigama, i stečajni verovnici, kojima za obezbeđenje njihovih tražbina služi založno pravo na nepokretnini stečajnog dužnika, koja se nalazi u inostranstvu, uzimaće se u obzir samo sa iznosom onoga manjka, koji će po svoj prilici za njih nastupiti pri deobi dotične posebne mase. Ovaj manjak moraju stečajni verovnici upravitelju stečajne mase, u roku određenom za

podnošenje opaski, verovatnim učiniti, a uvažiće se samo ako ga odobri stečajni sudija.

Naređenje drugog stava važi i za stečajne verovnike pomenute u stavu 4. Ali, ako su ovi verovnici, pri deobi opšte stečajne mase manje primili nego što iznosi njihov udeo, koji mora da bude odmeren po visini onoga manjka što je pri deobi posebne mase zaista nastupio, onda će se im razlika nadoknaditi iz opšte stečajne mase.

Polaganje novca sudu.

§ 145.

Upravitelj stečajne mase položiće sudu sve iznose, koji su namenjeni izmirenju osporenih tražbina ili izmirenju tražbina upravljenih samo na obezbeđenje, kao i iznose, koji padaju na tražbine što se po § 144. stav 4. moraju izmiriti samo prema visini manjka.

To isto važi i za iznose, koji su namenjeni uvetnim tražbinama, osim ako je uvet raskidan a verovnik dade obezbeđenje.

Novac, što ga stečajni upravitelj dobiva od unovčenja stečajne mase, mora ukamatiti, dakle nije dužan položiti kod suda — sve dok nije došlo do diobe masinog novca. No ako se vrši ta dioba, mora svote namijenjena namirenju gore navedenih zahtjeva položiti kod suda, čime dotični vjerovnici dobivaju sigurnost da će u slučaju uspjeha doći doista do novca.

Uvažavanje dockan prijavljenih tražbina pri deobi.

§ 146.

Verovnici, kojih tražbine nisu mogle da se pri kojoj deobi uzmu u obzir zato što su dockan pri-

javljene, mogu zahtevati da im se, prilikom naredne deobe, isplati pre drugih verovnika toliki iznos, koji je potreban da se oni namire u istom razmeru kao i drugi verovnici istog reda.

No takav zahtev ne pripada onim verovnicima, koji tražbine pri kojoj predašnjoj deobi nisu bile uzete u obzir zbog toga što tužba nije bila na vreme podneta. (§ 143. stav. 3.)

Ovaj propis pokazuje možda i previše obzira prema vjerovnicima koji su zakasnili s prijavom, tako da ova pogodnost nije baš podstrekom vjerovnicima da se drže rokova obzirom na prijavu. Zakon je dozvolio tu pogodnost vjerojatno zato, što ima zadocnjenja i bez krivnje prijavitelja, a zadalo bi organima stečajnog postupka odviše posla da ispituju u svakome slučaju, je li ili nije prijavitelj kriv svome zadocnjenju.

Izvršenje deobe.

§ 147.

Izvršenje svake deobe mora upravitelj stečajne mase dokazati stečajnom sudiji.

Završna deoba.

§ 148.

Ako je masa potpuno unovčena i ako je o svim osporenim tražbinama donesena pravnosnažna odluka, izvršiće se završna deoba pošto budu utvrđeni zahtevi upravitelja stečajne mase i pošto bude odobren završni račun.

Završna deoba može se izvršiti samo na osnovu nacrta za deobu u smislu § 141. stav 2. i 3.

Za završnu deobu i za dalji postupak primenjivaće se naređenja §§ 142. do 147.

§ 149.

Završna deoba ne sme se odgađati zbog toga, što još nije utvrđeno, da li će se i u koliko će se vratiti u masu iznosi, položeni sudu radi pokrića kojih tražbina.

Ako je neverovatno da će uvet nastupiti i usled toga dotična uvetna tražbina za sada nema nikakve imovinske vrednosti, onda se neće položiti sudu iznos, koji bi pao na tu tražbinu.

Verovnici, koji se namiruju po § 144. stav 4. samo prema manjku njihovih tražbina, uzeće se pri završnoj deobi u obzir samo ako upravitelju stečajne mase dokažu visinu manjka pre nego što proteče rok, određen za podnašanje opaski, i ako stečajni sudija tu visinu manjka odobri.

Stečajna imovina ili imovina, koja postane raspoloživa po završnoj deobi ili se pojavi posle završne deobe.

§ 150.

Ako, po izvršenju završne deobe, iznosi, položeni sudu, postanu raspoloživi za masu, ili ako se inače isplaćeni iznosi vrate u masu, onda će upravitelj stečajne mase te iznose, na osnovu nacrta za završnu deobu, razdeliti, i to po odobrenju stečajnog sudije. Dokaz o toj deobi mora upravitelj stečajne mase podneti stečajnom sudiji.

To isto važi i onda, kad se imovinski predmeti, koji pripadaju stečajnoj masi, pojave tek onda, pošto je završna deoba izvršena ili pošto je stečaj skinut.

Stečajni sud, preslušavši, po potrebi, upravitelja stečajne mase i članove verovničkog odbora, može odustati od naknadne deobe, ako to smatra za celishodno s obzirom na neznatnost dobivenog iznosa i na visinu troškova potrebnih za deobu; u takvom slučaju ostaviće se dotični iznos stečajnom dužniku.

Bilo bi vrlo nezgodno da se nakon završene diobe a pogotovu nakon skinuća stečaja naknadno pronadjena imovina počne dijeliti po svim propisima stečajnog postupka; trebalo bi tu nanoco skupljati već možda raspršene organe stečajnog postupka i oživljavati već mrtve funkcije, što bi sve bilo skopčano s razmjerno velikim gubitkom vremena, s poslom i troškom. Zato je vrlo zgodan propis zadnje rečenice gornjega paragrafa da steč. sudija može u takvim slučajevima odustati od diobe i ostaviti dotičnu imovinu stečajnome dužniku.

Skinuće stečaja.

§ 151.

Pošto je dokazano, da je završna deoba izvršena, sud će skinuti stečaj.

U pogledu skinuća stečaja važe naređenja § 84.

VIII. ODSEK

PRINUDNO PORAVNANJE

Predlog za poravnanje i početak postupka.

§ 152.

Sve dotle, dok teče stečajni postupak, a pre nego što je odobrena završna deoba, može stečajni dužnik (§ 176.) predložiti da se zaključi prinudno poravnanje.

Predlog za prinudno poravnanje može stečajni dužnik staviti ili lično ili preko punomoćnika, naročito ovlašćenog za taj posao, i to ili pred stečajnim sudijom na zapisnik ili podneskom, koji će potpisati stečajni dužnik sam ili njegov naročiti punomoćnik. Prepis predloga dostaviće se upravitelju stečajne mase.

U takvom će predlogu stečajni dužnik određeno naznačiti, kako namerava svoje verovnike namiriti i obezbediti.

Ako stečajni sud stavljeni predlog ne odbije kao nedopušten, onda može stečajni sudija, preslušavši upravitelja stečajne mase i verovnički odbor, narediti, da se unovčenje stečajne mase zaustavi sve dotle, dok verovnički zbor ne odluči o stavljenom predlogu.

U stečaju, otvorenom nad imovinom koje pri-

vredne i gospodarske zadruge, prinudnom poravnanju nema mesta.

U primjetbama k Zakonu o prin. poravnanju van stečaja govorit će se opširnije o prinudnome poravnanju uopće. Za sada treba istaknuti ovdje samo ovo: Radi koristi, koje pruža prinudno poravnanje i dužniku i vjerovnicima, radi njegovih prednosti pred stačejam, zakon ga pogoduje gdje može. On, dakle, osim poravnanja v a n stečaja, dozvoljava i poravnanje u stečaju. Dozvoljava zato, jer katkad istom strogo provedeni stečajni postupak otvara oči upornijim i nepomirljivim vjerovnicima te vide, da je poravnanje bolje od stečaja. Tako strogo provedeni stečajni postupak daje im potpun uvid u imovinsko stanje dužnika i uvjerava ih o shodnosti poravnanja. Zakon iskorišćuje i ovaj možda nešto kasno nadošli čas uvidjavnosti vjerovnika pa polazi ususret kako njima tako i dužniku dozvoljavajući još i tada prinudno poravnanje. Glavno je ipak da još nije odobrena završna dioba, jer ako je ona odobrena, onda je već prekasno. Austrijski je zakon još susretljiviji pa dozvoljava ovakvo prinudno poravnanje i poslije odobrenja završne diobe; glavno mu je da stečajni postupak uopće još teče, da stečaj još nije skinut.

Budući da je u prinudnome poravnanju glavno njegov učinak, a ovaj je jednak kako kod onoga u stečaju tako i kod onoga van stečaja (usporedi § 188. ovoga zakona s §-om 59. Zakona o prin. poravnanju van stečaja) ne može se ni postupak za jedan i drugi mnogo razlikovati. Razlike proizlaze iz naravi same činjenice, što je ovdje prinudnome poravnanju prethodio ipak izvjesni dio steč. postupka, a tamo nije bilo uopće stečajnog postupka. Prema tome izvjesni čini u postupku za prinudno poravnanje u stečaju postaju suvišni (npr. suvišno je da dužnikov potpis na predlogu za poravnanje bude ovjerovljen, budući da ga stečajni sud, imajući već dosta posla s dužnikom, poznaje) resp. izvjesni su uvjeti nemogući u svojoj strogosti. Nemoguće je npr. zahtijevati od dužnika, da s predlogom za poravnanje ponudi bar 40% (dvije petine) tražbina, kako se to traži u predlogu za prin. poravnanje van stečaja. Dužnik, koji je dospio u stečaj, vjerojatno bi bio već prije ponudio prin. poravnanje

van stečaja, da je mogao smoći onih 40%. Tražiti to od njega i sada u stečajnome postupku, značilo bi u ogromnoj većini slučajeva uopće onemogućiti prinudno poravnanje u stečaju.

Obzirom na sve to upućuje se glede ovoga odsjeka stečajnoga zakona (§§ 152.—177.) na primjetbe k Zakonu o prinudnome poravnanju van stečaja u ovoj knjizi. Razlike su lako vidljive uporedbom analognih mjesta u jednome i drugome zakonu.

Prinudno poravnanje u stečaju privrednih i gospodarskih z a d r u g a nema smisla resp. ne odgovara biti tih zadruga, budući da se kvota, ponudjena u poravnanju, mora ravnati prema privrednome kapacitetu dužnika. Mora se nastojati da se kapacitet dužnika iscrpi. U stečaju pak takvih zadruga on će se i onako iscrpsti, jer zadrugari u stečaju moraju plaćati sve do skrajnjih granica svoga jamstva (i dakako, vlastitog kapaciteta). Ovaj stečajni zakon nema posebnih propisa o s t e č a j u privrednih i gospodarskih z a d r u g a, kako ih to ima npr. hrv. stečajni zakon u četvrtome poglavlju drugoga naslova (§§ 232.—238. steč. zakona). No zato je Zakon o uvodjenju u život stečajnog zakona i zakona o prin. poravnanju van stečaja u članu 2. (vidi treći dio ove knjige!) ostavio na snazi te propise stečajnog zakona o stečaju udruga, dakle i §§ 232.—239. hrv. stečajnog zakona, koji glase:

§ 232. Čim je ustanovljena bilanca, zastupstvo zadruge (§ 218.) će zajedno sa stečajnim upraviteljem sastaviti iskaz o tom, koliko će svaki pojedini zadrugar još imati prema svom jamčenju, ustanovljenom u pravilih, dotično u trgovačkom zakonu, razmjerno doprinijeti pokriću manjka, koji se prema bilanci pokazuje u aktivnoj imovini.

Taj manjak po bilanci ima se razdijeliti u povišenu iznosu tako, da se uzme odmah u obzir ona svota, koja se po svoj prilici neće moći utjerati radi poznate insolvencije nekih zadrugara, te ju do granice svoga jamčenja imadu platiti ostali članovi.

Taj iskaz valja bez odvlake predložiti stečajnom sudu, da ga odobri.

§ 233. Stečajni sud će, prije nego odluči ob iskazu prinosa, narediti ročište u svrhu eventualnih primjedaba, ter na ročište pozvati zadrugare načinom propisanim u pravilu uz dodatak,

da im je slobodno uviditi iskaz prinosa kod stečajnoga povjerenika ili kod zastupstva.

U tu svrhu valja jedan primjerak iskaza prinosa predati stečajnomu povjereniku, a drugi zastupstvu.

Zastupstvo treba posebno pozvati na raspravu. Nepristupivšim zadrugarom postavlja se skrbnik.

§ 234. Raspravom ravna stečajni povjerenik, koji će po mogućnosti nastojati, da dodje do sporazuma. Ne uspije li u tom, dati će u zapisnik uvrstiti primjetbe i razbistriti činjenice, važne za razsudu primjedaba, a na to će učesnici podpisati zapisnik ili će se naznačiti eventualni razlog uskrate potpisa.

Ne može li se rasprava dovršiti na jednom danu, naredit će stečajni povjerenik za nastavak rasprave novo ročište, to prisutnikom odmah priopćiti usmeno i zabilježiti u zapisnik, da je to učinjeno.

Zapisnik o dovršenoj raspravi valja odmah predložiti sudu stečajnomu, koji će glede iskaza prinosa izreći obrazloženu odluku i o tom obavjestiti zastupstvo po propisih izvanstečajnih a zadrugare pribićem.

§ 235. Ne ispune li zadrugari svoje dužnosti u roku od 14 dana iza pribića rješitbe glede iskaza prinosa, stečajni upravitelj će odmjerene iznose utjerati od pojedinih zadrugara ovršnim putem.

Ovrhu valja proti svim dužnim zadrugarom zaiskati istom molbom kod stečajnoga suda, koji ju daje provesti prema propisom ovršnim za utjerivanje novčanih tražbina.

§ 236. Proti ustanovljenju i ovršenju iskaza o prinosih nije dopustiv pravni lijek. Nu svaki zadrugar može u roku od 30 dana iza pribića iskaza tužbom kod stečajnoga suda proti stečajnom upravitelju ustati glede onoga dijela iskaza, koj se tiče toga zadrugara, a medjutim ubrani prinos ima se do pravomoćna riješenja te parnice pridržati u sudbenom pologu.

§ 237. Ne bude li se na taj način moglo ubrati za 6 mjesecih iza pribita iskaza toliko, koliko je potrebno da se pokrije manjak, ili ako se tečajem postupka stečajnoga pokaže daljnji manjak, odmjeruju se i ubiru prema gornjim ustanovam novi prinosi. U novom iskazu valja ispustiti zadrugare, od kojih se prije odmjereni prinosi nisu mogli utjerati.

Takovo odmjerivanje opetuje se dotle, dok zadružni dugovi ne budu namireni, ili dok se ne iscrpi jamčevna dužnost zadrugara.

U koliko bi se naprotiv pri konačnoj diobi stečajne imovine ukazalo, da je od članova ubrano više nego je potrebno bilo za pokriće dugova, valjati će višak razmjerno vratiti dotičnim članovom.

§ 238. Ustanove u pogledu zadruga trgovačkih valja primjereno uporaviti i u stečaju proti zadrugam netrgovačkim.

Nedopuštenost postupka za poravnanje.

§ 153.

Predlog za prinudno poravnanje nije dopušten:

1. dok se stečajni dužnik nalazi u begstvu ili dok neće da podnese tačan spisak imovine (§ 110.) ili dok ne položi prokaznu zakletvu;

2. kad je dužnik pošto je postao nesposoban za plaćanje bio pravnosnažno osuđen zbog lažnog bankrotstva;

3. kad sadržina predloga stoji u protivnosti s naređenjima §§ 161. do 163. ili s opštim prinudnim pravnim propisima.

Prethodno ispitivanje predloga za poravnanje.

§ 154.

Stečajni sud, preslušavši upravitelja stečajne mase i verovnički odbor, može odbiti predlog za poravnanje u sledećim slučajevima:

1. kad stečajni dužnik u predlogu stečajnim verovnicima trećeg isplatnog reda ne ponudi isplatu bar jedne petine njihovih tražbina, i to najkasnije za dve godine, ili

2. kad se nemože tačno utvrditi imovno stanje stečajnog dužnika zbog toga, što dužnik poslovne knjige ili zabeleške nikako nije vodio ili ih je neuredno vodio, ili

3. kad su verovnici predlog za prinudno poravnanje već jednom odbili ili kad je stečajni dužnik predlog za poravnanje povukao, pošto je ročište za poravnanje već bilo objavljeno, ili kad stečajni sud nije odobrio koje već ranije zaključeno prinudno poravnanje, ili

4. kad je dužnik za vreme poslednjih pet godina već bio u stečaju ili ako stečaj nije bio otvoren samo zbog toga, što dužnik nije imao dovoljno imovine ili kad je u istom roku već bio u postupku za prinudno poravnanje van stečaja.

Pravo na glasanje.

§ 155.

Verovnicima, u čija prava poravnanje nikako ne dira, ne pripada pravo na glasanje.

Po stečajnim tražbinama prvog i drugog isplatnog reda pripada verovnicima pravo na glasanje samo onda, kad je upravitelj stečajne mase osporio njihov isplatni red.

Stečajni verovnici, koji su stekli tražbinu putem ustupljenja, pošto je stečajni dužnik postao nesposoban za plaćanje, nemaju po toj tražbini pravo na glasanje onda, kad tome prigovori koji na glasanje ovlašćeni stečajni verovnik, čija je tražbina bila prijavljena za vreme dok je tekao rok za prijavljivanje.

Ali gore pomenuti prigovor može preuzimalac, koji

traži pravo na glasanje, obesnažiti time, što će dokazati da je verovniku, koji prigovara, pre opšteg ročišta za ispitivanje, napismeno i uz rok od osam dana, bio ponuđen izkup njegove (prigovoračeve) tražbine pod podjednako povoljnim uvetima, kakvi su bili priznati ustupiocu tražbine, kao i da su ti uveti odgovarali ekonomskome stanju, u kojem se stečajni dužnik nalazio neposredno pre otvaranja stečaja, a ako je tražbina ranije ustupljena, da su ti uveti odgovarali ekonomskome stanju stečajnog dužnika u vreme ustupljenja.

Naređenje stava 3. i 4. ne primenjuju se, ako je stečajni verovnik, za čiju se tražbinu traži pravo na glasanje, preuzeo tražbinu na osnovu obaveze nastale još pre nego što je dužnik postao nesposoban za plaćanje.

O pravu na glasanje vrede u ostalom naređenja § 102.

Glede prve alineje vidi primjetbe k §§ 29.—30. Zak. o prin. por. van stečaja u ovoj knjizi.

§ 156.

Više stečajnih verovnika, kojima kakva tražbina zajednički pripada ili kojih su tražbine sačinjavale do vremena, kad je dužnik postao nesposoban za plaćanje, jednu jedinu tražbinu, imaju samo jedan glas; to će se naređenje shodno primenjivati i onda, kad na tražbini stečajnog verovnika postoji koje založno pravo.

Takvi verovnici moraju se sporazumeti o tome, ko će od njih i kako će da vrši pravo na glasanje.

Stečajni verovnik, koji je prijavio više tražbina, ima samo jedan glas. Od ovoga se izuzima slučaj iz stava 4. § 155.

Ročište za poravnanje.

§ 157.

Ročište za pretresanje i zaključivanje o predlogu za poravnanje ne može se održati pre nego što je opšte ročište za ispitivanje prijavljenih tražbina zaključeno.

Određeno ročište mora se objaviti, a pored toga moraju se naročitim pozivom pozvati stečajni dužnik i sva ona lica, koja će po sadržini predloga preuzeti kakvo jamstvo za dužnikove obaveze, kao i upravitelj stečajne mase, članovi verovničkog odbora i ostali verovnici, koji imaju pravo na glasanje. Ujedno se mora dostaviti svima stečajnim verovnicima po jedan prepis predloga za poravnanje; potrebne prepise za njih mora stečajni dužnik podneti.

Stečajnik dužnik mora na ročište lično doći; dopušta se da ga zastupa punomoćnik samo onda, kad je on iz važnih razloga sprečen da lično dođe i kad stečajni sudija nađe, da je dužnik svoj nedolazak dovoljno opravdao; inače će se smatrati da je dužnik odustao od predloga za poravnanje.

Pošto je ročište otpočelo, stečajni dužnik ne može više povući predlog za poravnanje. Kad nisu prisutni svi verovnici ovlašćeni na glasanje, dopušteno je promeniti predlog za poravnanje samo, ako promenjeni predlog za stečajne verovnike nije nepovoljniji nego prvobitni predlog; to isto vredi i u pogledu novoga predloga, koji stavi stečajni dužnik, pošto je odbijen njegov prvobitni predlog.

U postupku za vanstečajno prin. poravnanje ima obično samo jedno ročište: na njemu se ispituju tražbine i odlučuje o ponudi. U stečaju potrebna su dva ročišta; posebno za ispitivanje tražbina i posebno za pretresanje i zaključivanje o predlogu o poravnanju.

§ 158.

Pre nego što otpočne glasanje, izneće upravitelj stečajne mase iscrpan izveštaj o celokupnom ekonomskom stanju i poslovanju stečajnog dužnika, dalje o uzrocima njegove imovne propasti kao i o rezultatu, koji će se po svoj prilici postići, ako se stečajni postupak sprovede.

Radi pripremanja izveštaja označenog u prvom stavu, može stečajni sudija, preslušavši upravitelja stečajne mase i članove verovničkog odbora, narediti, da veštaci, koji su upućeni u predmetnu granu poslova, ispitaju celokupno poslovanje stečajnog dužnika. Ministar Pravde može izdati bliža naređenja o izboru i nagrađivanju kao i o sastavljanju spiska takvih veštaka.

Šta treba za prijem predloga za poravnanje.

§ 159.

Smatraće se da je primljen predlog za poravnanje: ako je za predlog glasala većina stečajnih verovnika, koji su na ročištu lično prisutni ili zastupljeni, a koji imaju pravo na glasanje i ako pored toga celokupna svota tražbina stečajnih verovnika, koji na predlog pristanu, iznosi najmanje tri četvrtine celokupne svote sviju tražbina, koje daju pravo na glasanje.

Ako se postigne većina glasova samo u pogledu

broja verovnika ili samo u pogledu celokupne svote tražbina, može stečajni dužnik do zaključenja ročišta tražiti, da se odredi novo ročište radi ponovnoga glasanja o predlogu. To ročište stečajni sudija odmah će odrediti i usmeno saopštiti prisutnim i zastupnicima odsutnih verovnika; a sve za glasanje ovlašćene verovnike, koji nisu došli ili nisu bili zastupljeni, pozvaće naročitim pozivom na ovo ročište.

Verovnici na ovom ročištu nisu vezani za svoje izjave, date na pređašnjem ročištu.

Većina za prihvat ponude za poravnanja jest uglavnome jednaka kao i kod vanstečajnog poravnanja (vidi § 46. Zak. o prin. por. van st.). Pogodnost za predlog sa 50% iz potonjeg postupka otpala je, jer ne bi imala praktičnog smisla: dužnik, koji je prisiljen na stečaj, teško da bi mogao ozbiljno i svijesno ponuditi 50% ili više u ime namirenja svojih tražbina.

§ 160.

Lica, označena u § 34., uzimaće se u obzir pri izračunavanju većine stečajnih verovnika kao i njihove tražbine pri izračunavanju celokupne svote tražbina samo onda, kad glasaju protiv predloga.

To isto vredi i u pogledu pravnih poslednika pomenutih lica, koji su tražbine stekli od tih lica posle otvaranja stečaja i za vreme poslednjih šest meseci pre otvaranja stečaja.

Zahtevi razlučnih i izlučnih verovnika.

§ 161.

Prinudno poravnanje ne dira u zahteve razlučnih i izlučnih verovnika.

U pogledu zahteva upravitelja stečajne mase vrede naređenja §§ 137. i 138.

Tražbine masinih i stečajnih verovnika.

§ 162.

Tražbine masinih verovnika (§ 45.) kao i stečajnih verovnika prvog i drugog isplatnog reda moraju se uvek potpuno izmiriti. Njihove tražbine će se, u koliko su utvrđene, isplatiti, a u koliko nisu, obezbediti.

Sa stečajnim verovnicima trećeg isplatnog reda mora se jednako postupiti, osim ako verovnici, koji su poravnanjem stavljeni u nepovoljniji položaj, izrečno pristaju na to da se nekim verovnicima dadu veća prava; time se ne dira u propise § 55.

Iznosi, namenjeni osporenim tražbinama, moraju se obezbediti u istoj meri i pod istim uslovima, koji su poravnanjem utvrđeni za isplatu neosporenih tražbina, ako još teče rok za podnošenje tužbe, ili je tužba podnesena najkasnije do početka ročišta, određenog za poravnanje.

U istom obimu mora se obezbediti i tražbina, koju je samo stečajni dužnik osporio; obezbeđeni iznos postaje raspoloživim, ako verovnik u toku roka, koji je stečajni sudija u pogledu osporene tražbine odredio, nije podneo tužbu ili ako nije nastavio parnični postupak, koji je već tekao u vreme otvaranja stečaja.

Ugovor, koji bi stečajni dužnik ili drugo koje lice zaključilo s kojim verovnikom pre nego što je prinudno poravnanje zaključeno ili u vremenu između zaključenja i dana, kad je postala pravnosnažnom

odluka, kojom je odobreno poravnanje, nema pravne valjanosti, ako se takvim ugovorom priznaju dotičnom verovniku naročite koristi. Povraćaj svega onoga što je bilo dato na osnovu takvog ugovora ili na osnovu obaveze, preuzete u cilju da se prikrije takav ugovor, može se tužbom tražiti u toku od tri godine, ali se time ne dira u pravo, da se traži još veća naknada. Kao naročita korist ne smatra se, što je kojemu verovniku za ustupljenje njegove tražbine bila data protivvrednost, koja je odgovarala ekonomskom stanju stečajnog dužnika, kakvo je bilo neposredno pre otvaranja stečaja, a ako je tražbina bila ranije ustupljena, protivvrednost, koja je odgovarala ekonomskom stanju stečajnog dužnika u vreme ustupljenja.

Pravo verovnika protiv saobvezanika.

§ 163.

Prava, koja imaju stečajni verovnici protiv poruka ili sadužnika stečajnog dužnika kao i protiv regresnih obvezanika, mogu se poravnanjem ograničiti samo onda, kad ovlašćenici izrečno pristanu na to.

Sudsko odobrenje poravnanja.

§ 164.

Prinudno poravnanje vredi kao zaključeno tek onda, kad ga stečajni sud odobri svojom odlukom, koja mora sadržavati bitna naređenja poravnanja. Po jedan otpravak ove odluke, koja se mora i objaviti, dostaviće se svima stečajnim verovnicima kao i ostalim učesnicima u stečaju.

Uskraćenje odobrenja.

§ 165.

Stečajni sud mora uskratiti odobrenje zaključenog poravnanja:

1. ako postoji koji od razloga pomenutih u § 153.;
2. ako su bila povređena naređenja, koja vrede za postupak i zaključenje prinudnog poravnanja, osim ako se mogu neurednosti ili nedostaci, koji su se desili u pogledu postupka ili zaključenja poravnanja, naknadno ispraviti ili ako to, po okolnostima pojedinog slučaja, nije uticalo na zaključenje poravnanja ili na njegovu sadržinu.

§ 166.

Stečajni sud može uskratiti odobrenje zaključenog poravnanja:

1. ako sud nađe, da je poravnanje u protivnosti sa zajedničkim interesima stečajnih verovnika;
2. ako se stečajnim verovnicima trećeg isplatnog reda nudi manje od jedne trećine njihovih tražbina, a stečajni je dužnik to prouzrokovao svojim nesavesnim ili lakomislenim poslovanjem, a naročito time, što nije na vreme predložio otvaranje stečaja.

Pravni lekovi.

§ 167.

Protiv odluke, kojom se prinudno poravnanje odobrava, ima pravo na rekurs svaki stečajni verovnik, koji nije izrečno glasao za poravnanje, kao i svaki sadužnik ili poruk stečajnog dužnika; a protiv odluke, kojom sud poravnanje ne odobrava, pripada

pravo na rekurs stečajnom dužniku i svakome stečajnome verovniku, koji nije glasao protiv poravnanja.

Pravni učinak poravnanja.

§ 168.

Stečajni je dužnik, usled toga što je sud poravnanje odobrio, oslobođen od obaveze da naknadi svojim verovnicima manjak, koji su oni pretrjeli ili da im docnije da naknadu za druge olakšice, koje su mu odobrene poravnanjem i to, bez obzira na to, da li su verovnici učestvovali u stečajnom postupku ili u glasanju o poravnanju, ili da su glasali protiv poravnanja ili im pravo na glasanje uopšte nije bilo priznato.

U istom obimu oslobođen je stečajni dužnik prema porucima i drugim regresnim ovlašćenicima.

Naređenja u poravnanju, koja su protivna propisima prvog i drugog stava vrede samo utoliko, ukoliko ne stoje u protivnosti sa naređenjima § 162., a koja se odnose na to, da se poravnanjem moraju priznati podjednaka prava svima verovnicima.

Prinudnim poravnanjem može se ugovoriti da se onda, kad stečajni dužnik zadocni sa ispunjenjem poravnanja, ukidaju popusti, koji su poravnanjem priznati, kao i sve druge olakšice, i to, ili samo u pogledu verovnika, kojih se tražbine ne izmiruju na vreme, ili uopšte u pogledu svih verovnika.

No smatra se da postoji zadocnjenje u ispunjenju poravnanja tek onda, ako stečajni dužnik nije ispunio koju dospelu obavezu ma da ga je verovnik pismeno

opomenuo i ostavio mu za ispunjenje naknadni rok od najmanje osam dana.

Učinak ugovora, u smislu četvrtog stava, ne proteže se na tražbinu, koja je za vreme zadocnjenja potpuno izmirena u iznosu, koji je poravnanjem određen; no ako tražbina nije potpuno izmirena prema poravnanju, onda će se dotična tražbina smatrati za izmirenu samo sa onim iznosom, koji naspram celog iznosa tražbine stoji u istoj srazmeri kao što stoji po poravnanju već isplaćeni iznos naspram iznosa, kojim bi se tražbina mogla po poravnanju isplatiti. Time se ne dira u prava, koja su poravnanjem priznata verovnicima prema stečajnom dužniku ili prema trećim licima.

Verovnici, kojih tražbine u poravnanju nisu uzete u obzir samo zbog krivnje stečajnog dužnika, mogu, pošto je stečaj ukinut, tražiti od njega isplatu svojih tražbina u punom iznosu.

Tražbine, naznačene u § 56. br. 1., ne mogu se više ostvarivati, pošto je poravnanje pravnosnažno zaključeno. Poravnanje ne dira u tražbine, pomenute u § 56. br. 2.; a tražbine pomenute u § 56. br. 3. mogu se ostvarivati tek pošto je istekao rok utvrđen poravnanjem za ispunjenje obaveza iz poravnanja.

Skinuće stečaja.

§ 169.

Stečajni sud skinuće stečaj, pošto bude stečajnome sudiji podnesen dokaz, da je već dato obezbeđenje, koje je potrebno prema naređenjima § 161., stav 1. i § 162., stav. 1., ili koje je u poravnanju naročito naređeno.

Ukoliko poravnanjem nije naređeno, da imovina stečajnog dužnika radi ispunjenja poravnanja ostane u rukama kojega pouzdanika koga su postavili verovnici, stečajni dužnik stupa u pravo, da slobodno raspolaže svojom imovinom, čim se stečaj skine. U ostalom vrede, u pogledu skinuća stečaja, naređenja § 84.

Ništavost poravnanja.

§ 170.

Ako stečajni dužnik u toku dve godine, pošto je poravnanje bilo pravnosnažno odobreno, bude pravnosnažno osuđen zbog lažnog bankrotstva, onda poravnanjem priznati popusti kao i druge priznate koristi ili olakšice u pogledu namirenja verovnika gube svoju snagu prema svima verovnicima; no ostaju u snazi sva ona prava, koja su poravnanjem priznata verovnicima prema stečajnom dužniku ili prema trećim licima.

Ako ima dovoljno imovine ili ako se da primeren predujam za troškove, stečajni će se postupak po predlogu kojega stečajnog verovnika obnoviti.

Naređenja §§ 79. do 83. u pogledu objavljivanja i beleženja otvaranja stečaja kao i u pogledu naročitog obaveštenja o otvaranju stečaja, primenjivaće se i na stečaj, koji se obnavlja.

Postupak u obnovljenom stečaju.

§ 171.

U obnovljenom stečaju (§ 170.) mogu učestvovati i oni verovnici, kojih su tražbine postale tek pošto je stečaj bio skinut, a pre nego što je obnovljen.

Stečajni verovnici, u pogledu kojih je dejstvovalo prinudno poravnanje, učestvuju u obnovljenom stečaju sa ostatkom svojih prvobitnih tražbina, koji nije izmiren.

Stečajni postupak ponavlja se samo utoliko, ukoliko je to potrebno; tražbine već ispitane u predašnjem stečaju ne ispituju se nanovo.

Učinak obnovljenog stečaja na pobijanje pravnih dela i na prebijanje tražbina.

§ 172.

U pogledu pobijanja pravnih dela učinjenih u vremenu od skinuća stečaja do njegovog obnovljenja kao i u pogledu zahteva za prebijanje, koji su postali u označenom vremenu, vredi, ako dužnik međutim nije nanovo postao nesposoban za plaćanje, kao dan početka njegove nesposobnosti za plaćanje onaj dan, kad je bila donesena presuda prvostepenoga krivičnog suda, kojom je stečajni dužnik osuđen.

Tok roka za sudsko ostvarivanje prava na pobijanje zaustavlja se za vreme: od dana, kad je bilo prinudno poravnanje pravnosnažno odobreno, pa do dana kad se stečaj obnovi.

Proglašenje da je poravnanje bez učinka.

§ 173.

Ako je prinudno poravnanje bilo zaključeno usled kojeg prevarnog dela ili usled toga, što su pojedini verovnici na nedopušteni način pogodovani, a nema pretpostavaka označenih u § 170., onda svaki stečajni verovnik može u toku tri godine, pošto je po-

ravnanje bilo pravnosnažno odobreno, tužbom tražiti, da se njemu naknadi poravnanjem prouzrokovani mu manjak ili da se proglasi da su koristi ili olakšice u pogledu namirenja verovnika, priznate poravnanjem, prema njemu bez učinka; no time verovnik ne gubi ona prava, koja su mu priznata poravnanjem prema stečajnom dužniku ili prema trećim licima.

Gore označeni zahtev pripada samo onim stečajnim verovnicima, koji nisu učestvovali u prevarnom delu ili u nedopuštenom pogodovanju pojedinih verovnika, a koji pored toga bez svoje krivnje nisu mogle još u postupku o poravnanju izneti one činjenice, na kojima se njihova tužba osniva.

Nadležnost.

§ 174.

I pošto je stečaj skinut, naređenja §§ 123. i 126. vrede za zahteve koje verovnici ostvaruju protiv stečajnog dužnika na osnovu naređenja §§ 162. i 173.

Ponovni stečaj.

§ 175.

Ako se otvori ponovni stečaj pre nego što je poravnanje potpuno izvršeno, a nema pretpostavaka § 170., onda raniji stečajni verovnici nisu dužni da vrate ono, što su u dobroj veri već primili; ali njihove tražbine smatraće se kao potpuno izmirene, ako su izmirene u iznosu, koji je određen poravnanjem; inače tražbina će se smatrati za izmirenu samo sa onim iznosom, koji naspram celog iznosa tražbine stoji u istoj srazmjeri kao što već isplaćeni iznos stoji prema

iznosu, kojim bi se tražbina morala po poravnanju isplatiti.

Naređenja prednjega stava shodno će se primjenjivati i onda, kada se otvori stečaj pre nego što je poravnanje, zaključeno u postupku za poravnanje van stečaja, potpuno ispunjeno.

Poravnanje u stečaju trgovačkog društva i u stečaju zaostavštine.

§ 176.

U stečaju otvorenom nad imovinom trgovačkoga društva ili nad zaostavštinom može se poravnanje zaključiti samo onda, kad na to pristanu svi lično odgovorni drugari, odnosno svi naslednici.

Poravnanje dejstvuje, ukoliko u njemu nije što drugo naređeno, u korist svakog lično odgovornog drugara, odnosno u korist svakoga naslednika, prema verovnicima društva, odnosno prema verovnicima zaostavštine.

Poravnanje u stečaju lično odgovornog drugara.

§ 177.

Ako je prinudno poravnanje pravnosnažno zaključeno u stečaju, koji je bio otvoren samo nad zasebnom imovinom jednog lično odgovornog drugara trgovačkoga društva, onda je taj drugar oslobođen od svake dalje odgovornosti za društvene obaveze.

Ako istovremeno sa stečajnim postupkom nad imovinom društva teče i stečajni postupak ili postupak za poravnanje van stečaja nad zasebnom imovinom lično odgovornog drugara, onda se prinudno porav-

nanje, zaključeno u stečaju nad zasebnom imovinom drugara, dotiče tražbina društvenih verovnika samo ukoliko se one mogu ostvariti u ovom stečaju (§ 114. st. 2.), odnosno u postupku za poravnanje van stečaja (§ 39. st. 2. zakona o prinudnom poravnanju van stečaja).

IX. ODSEK

SKINUĆE STEČAJA IZ DRUGIH RAZLOGA

Skinuće zbog toga što postoji samo jedan stečajni verovnik ili što nema dovoljno imovine.

§ 178.

Kad se u toku stečajnog postupka pokaže, da u njemu učestvuje samo jedan stečajni verovnik, onda će sud, pošto budu masini verovnici namireni, stečaj skinuti.

Isto tako mora se stečaj skinuti, kad se u njegovom toku pokaže, da stečajna imovina nije dovoljna za pokriće troškova stečajnog postupka; ali se stečaj neće skinuti, ako koji verovnik dade primereni predujam za pomenute troškove (§ 77.).

U skladu sa stečajnim preprekama iz §§ 76.—77. ovoga zakona.

Skinuće stečaja na osnovu pristanka verovnika.

§ 179.

Stečaj će se skinuti i onda, kad poslije proteka roka za prijavljivanje tražbina svi masini verovnici kao i svi verovnici, koji su svoje tražbine prijavili u stečaj, pristanu da se stečaj skine.

Izrečni pristanak pojedinog verovnika nije potreban, ako je njegova tražbina bila potpuno izmirena ili

obezbeđena, ili ako je, u pogledu osporenih tražbina, rok za podnošenje tužbe već protekao, a tužba nije podnesena najkasnije onoga dana, kad se podnese predlog da se stečaj ukine.

Konsekvenca načela da se stečaj može otvoriti samo na predlog vjerovnika (§ 70. steč. zak.), a nije u protivnosti sa §-om 75., jer se traži pristanak s v i h vjerovnika da se stečaj skine.

Naredbe povodom skinuća stečaja.

§ 180.

U pogledu skinuća stečaja u smislu §§ 178. i 179. vrede naređenja § 84.

DRUGA GLAVA

SKRAĆENI STEČAJNI POSTUPAK

Neznatni stečajevi.

§ 181.

Kao neznatan stečaj smatra se stečaj onda, ako stečajna masa po svoj prilici ne vredi više od sto hiljada dinara.

Stečajni sud će, kad otvori stečaj, odlučiti o tome, da li ima mesta skraćenom stečajnom postupku; no sud može tu odluku doneti i docnije u toku redovnoga stečajnoga postupka, ako se od toga mogu očekivati znatne koristi.

A ako se, dok teče postupak, pokaže, da stečaj, koji je bio otvoren kao neznatan, ili koji je u toku postupka bio proglašen kao neznatan, u stvari nije

neznatan u smislu stava 1., onda mora stečajni sudija tražiti da o tome odluči stečajni sud.

Protiv odluka stečajnog suda, pomenutih u stavovima 1. i 2., nema mesta pravnom leku.

Skraćeni stečajni postupak t. j. postupak bez svih formalizma i kautela običnog postupka, koji čine ovaj dugctrajnim i skupim, sigurno je potreban kod neznatnih stečajeva. Nastaje, medjutim, pitanje kada se ima skraćeni postupak primijeniti? Hrv. stečajni zakon dozvolio ga je za slučaj da »imovina prezaduženikova, istina, dotječe za podmirbu troškova, nu da sastoji većim dijelom od pokretnina, koje se lahko dadu unovčiti, pa da će tražbine, koje imadu nedvojbeno prvenstvo, valjda iscrpsti cijelu imovinu«. Novi zakon pošao je s drugoga stanovišta: sa stanovišta vrijednosti stečajne mase. Moglo bi se raspravljati o tome, nije li svota od sto hiljada dinara preniska, tako da bi stečajevi i s većom stečajnom masom mogli biti vodjeni po skraćenom postupku.

Sudska vlast i posebna naređenja u pogledu skraćenoga stečaja.

§ 182.

Kod neznatnih stečajeva mora se paziti na to da se postupak što više ubrza i izbjegnu suvišni troškovi i nepotrebno pisanje. Pored toga vrede za skraćeni postupak još i sledeća naređenja:

1. ukoliko nije u pitanju otvaranje ili skinuće stečaja ili ukoliko nisu u pitanju pravni sporovi, stečajni je sudija ovlašćen i za takve naredbe i odluke, koje su ovim zakonom u redovnom stečajnom postupku stavljene u nadležnost stečajnog suda;

2. ukoliko nije u pitanju otvaranje ili skinuće ste-

čaja, nije potrebno, da se vrše ovim zakonom propisana objavljivanja putem novina;

3. popis stečajne imovine izvršiće koji činovnik sudske pisarnice ili koji drugi sudski službenik;

4. stečajni sudija može narediti, da se verovnički odbor i ne bira, ako se bira, on će se sastojati iz tri člana;

5. opšte ročište za ispitivanje tražbina može sud odrediti odmah sutra dan, pošto je protekao rok za prijavljivanje tražbina; na tome se ročištu može raspravljati i odlučivati i o svima pitanjima, o kojima u redovnom stečajnom postupku mora odlučivati verovnički zbor, kao i o deobi stečajne mase, ukoliko je to mogućno i celishodno.

TREĆA GLAVA

OPŠTA NAREĐENJA O STEČAJNOM POSTUPKU

Primenjivanje procesnih zakona.

§ 183.

U koliko ovim zakonom nije što drugo naređeno, na stečajni postupak shodno će se primenjivati propisi Zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama i njegovog uvodnog zakona.

Zakonik o sudskome postupku u gradjanskim parnicama od 13. jula 1929. obnarodovan je u »Službenim Novinama« od 3. VIII. 1929., ali u v o d n i zakon nije još izašao do časa kada je obnarodovan ovaj stečajni zakon (1. XII. 1929.). Propisi citiranog zakonika supsidiarne su naravi. Time što je stečajni zakon civilnoprocesualnim propisima dao supsidarnu primjenu u stečaju nije kanio riješiti teoretsko pitanje, je li stečajni postupak

vanparbeni postupak ili je to posebna vrsta civilnog procesa ili pak univerzalna eksekucija na imovinu dužnika. (Ako se dobro pregleda stečajni postupak, vidjet će se da ima elemente i jednoga i drugoga i trećega).

Naročita naređenja o stečajnom postupku.

§ 184.

Sud, kojemu je podnet predlog za otvaranje stečaja, mora po službenoj dužnosti ispitati sve okolnosti, koje su merodavne za utvrđenje nadležnosti. On nije u tom pogledu vezan za navode stranke.

Ako nađe, da nije nadležan, onda mora, bez prethodne rasprave, u svakom stanju postupka, po predlogu ili po službenoj dužnosti, izreći svoju nenadležnost i, ako može utvrditi koji je sud nadležan, stvar sprovesti tome sudu. Zaključak o tome dostaviće učesnicima.

Sud može, sve dok zaključak, kojim je proglasio svoju nenadležnost, ne postane pravnosnažnim, narediti što je potrebno, da se zaštite javni interesi ili interesi učesnika ili da se obezbedi svrha stečajnog postupka.

Ovaj paragraf kao i slijedeći sadržavaju razlike prema gradj. parn. postupniku. Bit tih razlika jest u tome, da oslobadjaju postupak od mnogih formalnosti i stega čineći ga tako elastičnijim; ipak o takvome oslobadjanju od stega ne može se govoriti kod §-a 187. (prekluzivnost rokova, nedopuštenost naknadnog iznašanja prigovora, nedopuštenost povrate u prijašnje stanje), ali ta veća vezanost po §-u 187. služi bržemu i nesmetanijemu tijeku postupka. Strogost §-a 187. ublažena je znatno dozvolom iznašanja novota u rekursu (§ 188.).

§ 185.

Ukoliko nisu u pitanju pravni sporovi, ne primenjuju se u stečajnom postupku propisi građanskog

parničkog postupka, koji se odnose na zastupanje advokatom, na učestvovanje počasnih sudija, na mirovanje postupka i na parnične troškove.

Sporazumi o nadležnosti sudova nemaju pravne važnosti.

Predlozi se mogu staviti ili podneskom ili usmeno na sudski zapisnik.

Ukoliko ovim zakonom nije što drugo naređeno, mogu se sve odluke donositi bez prethodne usmene rasprave, a kad biva usmena rasprava, onda je ona nejavna; zapisnik o njoj potpisaće samo sudija i zapisničar. Zapisnik o raspravi ima da sadrži imena stranaka i drugih učesnika, koji su došli na raspravu, zatim kratke navode o toku i sadržini rasprave, o predlozima stavljenim na raspravi, ako nisu bili povučeni do zaključenja rasprave, i o odlukama i naredbama suda ili sudije objavljenim na raspravi. Učesnicima, koji su prisustvovali raspravi, dopušteno je da, za očuvanje svojih prava, traže, da se neke tačke ili neke izjave, koje su oni ili drugi dali, utvrde zapisnikom.

Preslušavanja stranaka ili drugih učesnika nisu vezana za propise, koji vrede za usmenu raspravu. Preslušavanje biva usmeno ili putem pismene izjave, a kada treba preslušati više lica, mogu se pojedina preslušati bez prisustva ostalih. Nije potrebno da se o preslušanju sastavi posebni zapisnik, nego je dovoljno samo kratka beleška na spisu o rezultatu preslušanja.

Sud može tražiti potrebna objašnjenja i bez učešća interesovanih lica i može, kad je to potrebno za odlu-

čivanje, izvesti po službenoj dužnosti podesna izviđanja i dokazivanja.

Sudske naredbe su izvršne.

Obaveštavanje.

§ 186.

Obaveštavanja pojedinih lica mogu se vršiti i okružnicama (cirkularima).

Kad je pored objavljivanja propisano i naročito dostavljanje, onda, i ako je dostavljanje izostalo, nastupaju pravne posledice dostave usled samog objavljivanja.

Kad sud nađe za celishodno, može, u stečaju nad imovinom preduzeća s neobično velikim brojem verovnika, izostaviti naročito dostavljanje verovnicima, ako je saopštavanjem u novinama već postignuta dovoljna javnost o bitnoj sadržini spisa, koje treba dostaviti. Ali kad su u pitanju odluke, onda se onim verovnicima, koji to traže, mora dostaviti otpravak dotične odluke.

Rokovi. Propuštanje.

§ 187.

Rokovi, određeni ovim zakonom, ne mogu se produžiti.

Lica, koja, i ako uredno pozvana, nisu došla na ročište određeno za podnošenje predloga, izjava i prigovora, ne mogu dotične predloge, izjave i prigovore naknadno izneti.

Nema mesta povraćaju u pređašnje stanje ni zbog

izostanka od kojeg ročišta ni zbog propuštanja kojeg roka.

Pravni lekovi.

§ 188.

Rok za rekurs iznosi 8 dana; u rekursu se mogu iznositi nove okolnosti i nova dokazna sredstva.

Ukoliko ovim zakonom nije naređeno što drugo, mogu se naredbe i odluke stečajnog sudije pobijati rekursom apelacionom i Kasacionom Sudu (§ 622. Zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama). No u pogledu odluka pomenutih u § 167., dopušten je rekurs Kasacionom Sudu i onda, kad je apelacioni sud odluku stečajnog suda potvrdio.

Osim u slučajevima, označenim u § 616. Zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama može sam stečajni sudija, odnosno sam stečajni sud, rekurs uvažiti, ako se pobijena naredba ili odluka još može promeniti bez štete za kojeg učesnika u stečaju.

Dostava državnom tužiocu.

§ 189.

Kad sud nađe da postoji sumnja da je dužnik učinio ma koje krivično delo ili kad odbije predlog za otvaranje stečaja samo zbog toga što dužnik nema dovoljno imovine ni za pokriće stečajnih troškova, kao i ako dužnik neće da položi prokaznu zakletvu, obavestiće o tome nadležnog državnog tužioca.

Ovaj stečajni zakon nema posebnih kaznenopravnih propisa. U koliko se stečaj i čini u savezu sa stečajem kažnjavaju, propisuje opći krivični zakonik za Kraljevinu Jugoslaviju u §§ 344.—356. Ti §§ uz opći § 334 k. z. o prevari glase:

§ 334. Ko u nameri da sebi ili drugome pribavi kakvu protivpravnu imovinsku korist lažnim predstavljanjem ili prikrivanjem ili izopačenjem činjenica dovede koga u zabludu ili održava u zabludi u kojoj se ovaj nalazi i time ga navede da ovaj na štetu svoga ili tudjeg imanja ili svojih ili tudjih imovinskih interesa nešto učini ili ne učini ili trpi, kazniće se zbog prevare strogim zatvorom i novčano i gubitkom častnih prava.

Ako je ovo učinjeno samo u nameri oštećenja drugoga učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine ili novčano.

§ 344. Dužnik koji u nameri da svoje dugove ne plati prividno ili stvarno pogorša svoje imovno stanje, pa se nad njegovom imovinom usled toga otvori stečaj, kazniće se zbog lažnog bankrotstva robijom do deset godina.

Ovo pogoršanje imovnog stanja vrši se time:

1. što je dužnik celo svoje imanje ili neki deo ovoga prikrio, prividno prodao, besplatno ustupio, u bescenje prodao ili uništio;

2. što je lažne ugovore o dugu zaključio ili neistinite tražbine drugih priznao;

3. što je propisane knjige ili one koje su po prirodi posla potrebne prikrio, uništio, preinačio ili tako vodio da se iz njih pregled njegovog pravog imovnog stanja ne može saznati;

4. što je svoju trgovinu i firmu bez znanja svojih neizmirenih poverilaca na drugog preneo.

§ 345. Zbog nehatnog (prostog) bankrotstva kazniće se strogim zatvorom i gubitkom častnih prava stečajni dužnik:

1. koji je svojim raskošnim životom ili prekomernim kućnim troškovima postao nesposoban za plaćanje, kao i ako je svoju nesposobnost za plaćanje prouzrokovao time, što je svoju imovinu ili delove imovine u bescenje otudjivao, a tako isto ako je lakomisleno ili nesrazmerno na veresiju robu davao ili uzimao;

2. koji je svoju trgovinu zanemarivao i propisane knjige ili po prirodi posla potrebne neuredno vodio;

3. koji je propustio na vreme praviti godišnji bilans svoje trgovine;

4. koji, znajući za svoju nesposobnost plaćanja, pravi novi dug, isplati koji postojeći dug, dade zalogu ili na vreme ne predloži sudu da mu se otvori stečaj i time ošteti svoje poverioce ili nekoje od poverilaca;

5. koji se upustio u berzanske ili druge spekulacije koje ne stoje u srazmeri s njegovim imovinskim stanjem.

§ 346. Ko, pošto je postao nesposoban za plaćanje, namerno stavi kojega poverioca u povoljniji položaj u cilju da time ošteti ostale svoje poverioce, kazniće se strogim zatvorom najmanje šest mjeseci i gubitkom častnih prava.

No neće se kazniti poverilac koji je primio obezbedjenje ili namirenje tražbine, koja mu stvarno pripada.

§ 347. Stečajni dužnik, koji je obećao ili dao kakvu korist kome članu poverilačkog odbora da glasa u njegovu korist ili da od glasanja izostane, kazniće se strogim zatvorom do dve godine.

Za pokušaj će se kazniti.

§ 348. Stečajni dužnik koji, da bi došao do prinudnog poravnanja, obmanjuje stečajni sud o svome imovnom stanju, naročito lažnim izveštajem iz knjiga ili lažnim bilansom, kaznice se strogim zatvorom do godinu dana.

Istom će se kaznom kazniti i ko preduzme takvu radnju kod suda u korist stečajnog dužnika.

§ 349. Propisi §§ 345. br. 1. i 4. i 346. u pogledu nesposobnosti za plaćanje važe i za prezaduženost u koliko je prezaduženost pretpostavka za otvaranje stečaja.

§ 350. Sud može kazniti stečajnog dužnika trgovca još i zabranom samostalnog vodjena, trgovine a u slučaju § 346. zabranom da bude član upravnog ili nadzornog odbora, direktor, prokurista ili likvidator kakvog akcionarskog društva.

§ 351. Ako se pre izrečene presude za krivična dela predvidjena u §§ 344.—350. izjasne poverioci da su u svojim potraživanjima podmireni, bilo od dužnika ili koga drugog u njegovu korist, delimice ili potpuno, sud će ovo podmirenje uzeti u obzir pri odmeravanju kazne; i u slučaju izrečene robije ovu u trajanju smanjiti ako je podmirenje delimično ili je zameniti strogim zatvorom ako je podmirenje potpuno, a u slučaju izrečenog strogog zatvora ili zatvora, kaznu ublažiti po

slobodnoj oceni ako je podmirenje delimično ili osloboditi od svake kazne ako je podmirenje potpuno.

§ 352. Od svake kazne sud će osloboditi dužnika u slučaju §-a 345., br. 5., ako ga je poverilac podstrekavao na berzanske ili druge spekulacije da bi osigurao isplatu svoga potraživanja.

§ 353. Svi propisi o stečajnom dužniku primjenjuju se i na onoga dužnika nad čijom imovinom nije otvoren stečaj zbog toga što nije bilo imovine iz koje bi se platili troškovi mase.

§ 354. Ko sporazumno s dužnikom izvestan sastavni deo dužnikove imovine prikrije, skloni, otudji ili ošteti, ili ko izmišljene tražbine iz dužnikove imovine ostvaruje, da bi time na štetu poverilaca ili nekojih od njih bilo za sebe, bilo za dužnika, bilo za koje treće lice protivpravno pribavio kakvu imovinsku korist, kazniće se robijom do deset godina.

Ko ovo učini bez sporazuma sa dužnikom, kazniće se robijom do pet godina.

§ 355. Strogim zatvorom i gubitkom častnih prava kazniće se:

1. ko ostvaruje koju lažnu tražbinu ili koju tražbinu u lažnom isplatnom redu, da bi time postigao uticaj na stečaj koji mu stvarno ne pripada;

2. poverilac, koji, da bi glasao u izvjesnom smislu ili da ne bi glasao, za sebe ili za koje treće lice primi kakvu imovinsku korist ili obećanje takve koristi, kao i onaj, koji namerno kojem poveriocu u istom cilju dade ili obeća kakvu imovinsku korist;

3. poverilac, koji da bi glasao za prinudno poravnanje, primi za sebe ili za koje treće lice kakvu imovinsku korist ili obećanje takve koristi na što ostali poverioci nisu pristali, kao i ko namerno u označenom cilju dade ili obeća kojem poveriocu posebnu imovinsku korist.

Isto tako kazniće se stečajni upravitelj (branilac ili staralac) i član poverilačkog odbora koji primi za sebe ili za koje treće lice, na štetu poverioca, kakvu imovinsku korist ili obećanje takve koristi koja im ne pripada.

§ 356. Ako je u slučajevima §§ 344—348. stečajni dužnik, a u slučajevima § 355. poverilac ili dužnik društvo, zadruga ili

udruženje, ti će se propisi primenjivati i na njihove organe ili punomoćnike (naročito na članove nadzornog i upravnog odbora i direktora, prokuriste i likvidatore akcionarskih društava, kao i na odgovorne zadrugare javnog i komanditnog društva ili društva s ograničenom odgovornošću i društva za počesna (pojedinačna) preduzeća, koji su dotična dela izvršili.

Isto će se tako kazniti i onaj, koji je samostalno vodio poslove dužnikove ili poverioćeve, ako učini dotično delo.

Kad je pravno lice član poverilačkog odbora, pomenuti propisi primenjivaće se i na organe ili punomoćnike koji su dotično delo učinili.

Završno naređenje.

§ 190.

Ovaj Zakon stupa u život kad se obnaroduje u »Službenim Novinama«, a dan, kada će dobiti obaveznu snagu, odrediće se posebnim zakonom.

Ovaj zakon obnarodovan je u »Službenim Novinama« broj 282. od 1. XII. 1929. Prema uvodnome zakonu, koji je takodjer otštampan u ovoj knjizi pri koncu, dobit će on obaveznu snagu prvoga maja 1930.

Br. 94910
22 Novembra 1929 g.
u Beogradu.

Minister pravde:
Dr. M. SRŠKIĆ s. r.

ALEKSANDAR s. r.

Pretsednik Ministarskog Saveta,
Minister Unutrašnjih Poslova,
Počasni adutant Nj. V. Kralja,
Divizijski Đeneral:
PET. ŽIVKOVIĆ s. r.

Video i stavio Državni pečat
Čuvar Državnog pečata,
Minister pravde:
Dr. M. SRŠKIĆ s. r.

ZAKON
O PRINUDNOM PORAVNANJU VAN STEČAJA

PREDGOVOR K ZAKONU O PRINUDNOM PORAVNANJU VAN STEČAJA.

S ovim Zakonom o prinudnome poravnanju van stečaja od 22. XI. 1929. broj 94930 slavi ideja vanstečajne nagode svoj uskrs u našoj državi. Medju zemljama, od kojih je kraljevina Jugoslavija nastala, prva je nagodu imala Slovenija i Dalmacija: u bivšoj austrijskoj poli monarhije bila je ona uzakonjena carskom naredbom od 10. XII. 1914. Zatim je došlo na red pravno područje Apelacionoga suda u Novome Sadu, gdje od g. 1915. vrijedi naredba ugarskog ministarstva od 15. XI. 1915. broj 4070. Napokon je tada u zakonodavstvu autonomna Hrvatska i Slavonija došla do vanstečajne prinudne nagode zakonom od 28. IV. 1916. resp. banskom naredbom od 1. IX. 1916. broj 17500. Potonjoj je pala u dio čast da je bila proširena na čitavu državu članom 13. Zakona o budžetskim dvanaestinama od 31. XII. 1921. I tako je vanstečajna prinudna nagoda postala jednim od prvih instituta, koje je obuhvatila unifikacija našega zakonodavstva.

Može se reći, da je novi zakon našao dobar prijem u čitavoj državi — ali predbježno samo kod dužnika. Vjerovnici nisu ostali s njim obradovani, napose ne u krajevima, gdje taj institut nije bio otprije poznat i gdje ostali moderni zakoni i brzo sudovanje nijesu mogli spriječiti zloupotrebu novim zakonom uvedenog

instituta. U Srbiji su privredni krugovi, a na čelu im Beogradska Trgovačka Komora, odlučno ustali protiv vanstečajne prinudne nagode pripisujući joj veći dio nedaća u privredi i širenje privrednog nemorala. Ne može se reći, da su se s time slagali i p r a v n i c i. Karakteristično je da je b e o g r a d s k i univ. profesor dr. Žika Spasojević kao glavni referent na Zboru svih pravnika u državi održanome u rujnu 1924. u Zagrebu, zastupao tezu da je Zakon o prinudnome poravnanju korisna i potrebna ustanova, tek što bi ju trebalo reformirati. S njim se složio i beogradski sudija Gjorgje Pupić suprotstavivši prinudnoj nagodi vrlo zgodnu ovu definiciju stečaja, koji je nužna posljedica otsustva vansteč. prinudne nagode: »Posljednja i mahom uzaludna nada povjerilaca, a potpuni krah dužnika«. Upotrebivši frazu da se vanstečajnom nagodom daje »reciprocitet savjesnosti dužnika« ustanovio je ujedno, da »prvi koji je primijenio ovu ideju, jeste zakonodavac (polovina prošloga stoljeća) u kneževini Srbiji, čijoj zamisli ja odajem čast«. Na Zboru je sa svim glasovima protiv samo par njih prihvaćena ova rezolucija:

»Zakon o prinudnom poravnanju van stečaja kao dopuna stečajnom postupku u načelu je korisna ustanova da bi pružila potrebnu pomoć dužnicima, koje je pogodio zao udes u poslovanju i kojih je vrednost i savjesnost nesumnjiva. Ali zakon o nagodnom postupku uveden za vreme rata i proširen docnije na celu teritoriju naše Kraljevine pokazao se u praksi kao neupotrebljiv, pošto je postao jedno oruđe u rukama nesavesnog sveta za sve vrste zloupotreba i tako naneo štetu kreditu kako u zemlji tako i na strani.

Zbor pravnika u Zagrebu smatra za dužnost da žigoše nemoral koji je proizvela primena nagode i obraća se nadležnim faktorima s molbom za što bržu reformu ovoga zakona, koja bi obuhvatila pored zaštite savesnih dužnika i potrebnu odbranu interesa poverilaca i javnog interesa. Dok se zakon ne izmeni Zbor smatra: sudovi su dužni, oslanjajući se na prvom mestu na opšta načela stecišnog postupka i krivičnog zakona, da suzbiju zloupotrebe«.

Ipak, unatoč mišljenju pravnih krugova i može se reći većeg dijela privrednika, opozicija protiv vanstečajne prinudne nagode tako se ojačala, da je spomenuti zakon bio ukinut članom 89. Zakona o budžetskim dvanaestinama od 31. III. 1925. I tako su bez vanstečajne prinudne nagode ostali i oni krajevi države, koji su ju imali prije proširenja banske naredbe.

Ali nade, koje se vezale o ukinuće vanstečajne prinudne nagode, nijesu se ni izdaleka ispunile. Obratno! Nije više bilo, doduše, vanstečajnih prinudnih nagoda — jer radi pomanjkanja zakonske podloge nijesu bile ni moguće! — ali su zato bile brzo nadomještene pa čak i premašene stečajevima, kojih je broj sve više rasao. U godini 1924., dakle prije ukinuća vansteč. prin. nagode, bilo je samo 106 stečajeva; u godini 1925., kada je zakon ukinut, narasao je broj stečajeva na 384, da u narednoj godini 1926. poskoči na 832. Ako su se prije jadali navodno samo vjerovnici, sada se njihovo stanje sigurno nije poboljšalo, dok je opće stanje postalo gorjim, jer se broj ekonomsko uništenih dužnika povećao. Praksa je pokazala, da je i zloupotrebljena vanstečajna pri-

nudna nagoda ipak manje zlo od nikakve nagode. Ova je bar gdjekojeg savjesnog a nesretnog dužnika spasavala na rubu propasti, dok stečaj neminovno ruši svakog dužnika, izuzevši tek možda kakvog lukavog i prevarnog, koji svoj spas nije zaslužio. Zato već g. 1927. nalazimo u Ministarstvu Trgovine i Pravde izradjen novi nacrt zakona o vanstečajnoj prinudnoj nagodi. Sve privredne organizacije, kojima je nacrt bio poslan na mišljenje, izjasniše se u načelu za obnovu instituta, tek što Beogradska, Skopljanska i Dubrovačka Trgovačka Komora ostaše vjerne svojoj protivnosti nagodi. Beogradska Trgovačka Komora polagala je najveću važnost na moderni stečajni zakon, koji bi, po njezinu mišljenju, učinio suvišnom vanstečajnu prinudnu nagodu. Ovaj zahtjev Beogradske Komore svakako je opravdan i nema sumnje, da se kraj modernog i dobro provedenog stečajnog zakona ne bi toliko ćutjelo pomanjkanje uzakonjene vanstečajne prinudne nagode, ali se za to nipošto ne može reći da bi ona bila suvišna. Takvu tvrdnju najbolje pobija činjenica, da u svim gotovo zemljama pored dobrog stečajnog zakona uspješno funkcionira i zakon o vanstečajnoj prinudnoj nagodi. Jer stečaj je stečaj — a nagoda nije stečaj!

Napokon se ispunio i zahtjev Beogradske Trgovačke Komore, ali je došlo i do onoga, što ona nije htjela, a za čim je težila većina naših privrednika i pravnika: dobismo moderni stečajni zakon, ali paralelno s njime i prinudno poravnanje van stečaja. Ako je ispravno mišljenje — koje, uostalom, ne dijelimo, — da je pored prvoga drugo suvišno, onda će moderni stečajni zakon automatski, sam od sebe, pod pritiskom prividnih prilika, istisnuti nagodu. Ona će, dakle, biti suvišna, a da ne postane štetnom. Medjutim nadamo se da će ona izvršiti i kod nas onu funkciju, koja joj je zakonodavstvom namijenjena a kojoj se ona uz dobru volju sudova i privrednih faktora pokazala doraslom i drugdje. Jer mi smo sve drugo no osamljeni u tom pogledu: vanstečajnu prinudnu nagodu imadu još ove države: Belgija (1887. sistem t. zv. preventivnog poravnanja), Francuska (1889. t. zv. liquidation judiciaire), Engleska (1883. kao vrst prethodne procedure stečaju), Italija (1903.), Švajcarska (1889.), Danska (1905.), Norveška (1889.), Portugalija (u trg. zakonu), Austrija (od 1914. i reformiran 1924. a i Češkoslovenska republika sprema projekat novog zakona), Danska (1926.), Njemačka (1927.), Poljska (1927.), Holandija, Argentina, Brazilija i Bugarska (kao t. zv. le surcis du faillement).

Svakako treba utvrditi, da je novi zakon usvojio mnogu pouku iskustva i svojim reformnim stavom prema banskoj naredbi ovu znatno usavršio i tako postavio mnogu zapreku zloupotrebi tog načelno dobroga instituta. U raspravi kod pojedinih paragrafa bit će istaknute one razlike i novote, koje su s jedne strane kautele protiv zloporaba a s druge garancija za uspješno resp. uspješnije no dosad postizavanje onoga cilja, kome je vanstečajno prinudno poravnanje namijenjeno. Mi bi ostali na mjestu — a u zakonodavstvu ostajati danas na mjestu znači nazadovati — da nismo oživjeli ovaj institut. Ideja vanstečajne prinudne nagode odgovara na civilnopravnome području potpuno onim idejama, koje su odavna prevladale u modernoj kriminalistici. Ne zločin, već zločinac; ne

čin, već čovjek — to je istakla moderna kaznenopravna nauka prema starim doktrinama. Ne pravni posao, već onaj koji ga sklapa; ne insolventnost, već onaj tko je insolventan — ističe analogno pravna nauka na gradjanskome resp. trgovačko-stečajnome području otstupajući time od intrasigentnih pristaša načela rimskoga prava. Ne smije se sa svakim zločincem jednako postupati, jer takva bi jednakost bila — uzeta sa stanovišta pravednosti — najveća nejednakost. Ni pravda nije apsolutna, već relativna. Izmedju ubojice i ubojice bit će razlika, radi kojih oni ne mogu biti jednako kažnjeni, hoće li se udovoljiti pravednosti. Kazna za jednog defraudanta bila bi prestroga i nepravedna za drugog. Odatle sav onaj niz olakotnih okolnosti, odatle uvjetna i nesredjena osuda, odatle sve ono što u kaznenopravnoj praksi ima da dade korekturu aritmetičkom elementu kazne, njezinoj brojčanoj visini. Analogno ni dužnik nije jednak dužniku. Ako je jedan kažnjen gubitkom djelatne sposobnosti, propašću čitave imovine i doživotnim možda gaženjem u dugovima, iz toga ne slijedi da je jednaku sudbinu zaslužio i drugi dužnik. Treba ispitati njegovu ličnost, njegov predživot, prilike iz kojih se razvio i onda pao u insolventnost — pa prema tome suditi. Jedna osuda može da glasi na stečaj, a druga na vanstečajno prinudno poravnanje. Zakon je dao pod izvjesnim uvjetima dužniku mogućnost da se uteče sudu pa da bira izmedju tih dviju osuda, a sudu je podjedno dao naputak, što će sve da stavi na tezulju prije nego li osudi. Odatle i pojačani utjecaj suda na našu privredu, odatle i njegova velika odgovornost. Prem dobri plodovi vanstečajnog pri-

nudnog poravnanja ovise o sadržaju zakona, oni mogu kraj svega toga biti ili uništeni ili poboljšani — već prema tome kako se s njima bude rukovalo.

U Zagrebu, dne 10. XII. 1929.

Dr. I. P.

ZAKON

O PRINUDNOM PORAVNANJU VAN STEČAJA

I. ODSEK

Otvaranje postupka za poravnanje.

Predlog za poravnanje.

§ 1.

Dužnik, koji je postao nesposoban za plaćanje, može kod suda, koji je bio nadležan za stečajni postupak (sud za poravnanje), predložiti da se otvori postupak za prinudno poravnanje van stečaja.

Pravna lica i zaostavštine mogu takav predlog podneti i onda, kad njihovi dugovi prelaze njihovu imovinu (prezaduženost).

Ako taj predlog nisu stavili svi lično odgovorni drugari ili svi likvidatori trgovačkog društva, moraju se o predlogu preslušati ostali lično odgovorni drugari ili likvidatori. A ako se na taj način ne može postignuti sporazumni predlog ili ako nebi bilo mogućno da se svi bez odugovlačenja preslušaju, može se postupak otvoriti samo, ako je nesposobnost zaplaćanje odnosno prezaduženost verovatnom učinjena.

Naređenja stava drugog shodno će se primenjivati i onda, kad poravnanje u pogledu privredne i kre-

ditne zadruge ili u pogledu imovine pravnoga lica ne traže svi koji su ovlašćeni za zastupanje zadruge ili pravnog lica, ili kad u pogledu zaostavštine ne traže poravnanje svi naslednici.

Dužnik može i onda, kad je koji verovnik već predložio otvaranje stečaja nad njegovom imovinom, predložiti da se otvori postupak za poravnanje van stečaja, i to sve dotle, dok sud nije doneo rešenje o predlogu za otvaranje stečaja.

Odmah na početku spominje zakon onaj subjekt, koji je dao povoda čitavome postupku prinudnog poravnanja van stečaja, a dosljedno tome i ovome zakonu, a koji je ujedno i središte tog postupka. Taj subjekt jest d u ž n i k. Zakon ga ne zove »p r e z a d u ž e n i k o m«, koji izraz često je upotrebljavao ukinuti hrvatski stečajni zakon od 28. III. 1897. Ta razlika u imenu jest karakteristična. Prezaduženik jest onaj, koji je toliko zagrezao u dugove, te ne samo da ne može da ih potpuno namiri, nego i onda, kad svu svoju imovinu žrtvuje za namirenje dugova, još uvijek ostaje dužan. Kad se naprotiv kaže samo »dužnik«, onda je time izražena ujedno nada, da će se lice, koje tako nazivaju, nakon svršenoga postupka, osloboditi dugova poput svakoga onoga, koji dolazi u pravni odnos obvezanika. Ta nada jest ujedno i svrha postupka. Moglo bi se reći, da je dužnik glavno lice u postupku prinudnog poravnanja van stečaja, ili bar usporedjeno vjerovnicima. Drukčije, dakle, nego u stečajnome postupku, gdje su vjerovnici glavno a dužnik im je podredjen. Stečaj se otvara da se sačuva dužnikova imovina r a d i v j e r o v n i k a, bez obzira na to što će biti s dužnikom. Postupak pak o prinudnom poravnanju van stečaja zameće se, doduše, i radi vjerovnika, ali u p r v o m e r e d u r a d i d u ž n i k a. On treba da bude spasen i sačuvan sebi i narodnome gospodarstvu. U stečaju žrtvuju se potpuno interesi dužnika za volju interesa vjerovnika. Postupak pak o prinudnom poravnanju van stečaja hoće da spasi oba interesa dovadjajući ih u pravedan i razuman sklad. Prezaduženik ostaje i poslije svršenog stečajnog postupka još uvijek dužnikom; dužnik pak poslije svršenog vanstečajnog poravnanja prestaje biti dužnikom. Stečaj briše dužnika, bar formalno, s površine privrednog života; poravnanje ga uzdržava na površini normalizirajući njegove časovito nenormalne prilike.

Budući da je prinudno poravnanje van stečaja u uskoj vezi sa samim stečajem, u tolikoj vezi te ono ima da predusretne stečaju — kako to vrlo zgodno dolazi do izražaja u nazivu njemačkog zakona: Gesetz über den Vergleich z u r A b w e n d u n g d e s K o n k u r s e s — razumljivo je, da su im materijalni uvjeti jednaki. Glavni uvjet jest, da je dužnik »postao nesposoban za plaćanje«. To isto kaže i § 67. novog stečajnog zakona. Budući da ovaj ne razlikuje više trgovački stečaj od netrgovačkoga, otpala je i prijašnja razlika u uvjetima za otvorenje jednoga resp. drugoga.

Po novome stečajnom zakonu o b u s t a v a plaćanja kao takva nije uvjet za otvorenje stečaja; ona je tek indicij za n e s p o s o b n o s t plaćanja. (»Naročito će se smatrati da postoji nesposobnost za plaćanje, kad dužnik obustavi svoja plaćanja« § 67., druga al. stečaj. zak.). Kad je, dakle, stečajni zakon napustio razliku izmedju trgovačkog i netrgovačkog stečaja kao i razliku izmedju uvjeta za njihovo otvaranje, nije mogao tu razliku pridržati ovaj zakon o prin. por. van stečaja. (Banska naredba od 1. rujna 1916. br. 17.500 dopušta prinudnu nagodu svakome licu, bilo trgovac ili ne, ali je, u duhu tadanjeg hrv. steč. zakona, morala praviti razliku u uvjetima za otvorenje jednog, resp. drugog stečaja.)

Sudeći po drugoj alineji ovoga §-a, lica koja n i s u n i p r a v n a n i z a o s t a v š t i n e (fizička lica, javna trgovačka društva) ne bi mogla predlagati otvorenje postupka za prin. por. van stečaja, kad bi bila samo prezadužena, a toj se prezaduženosti ne bi pridružila ujedno i nesposobnost za plaćanje. Ovaj prividni privilegij za pravna lica i zaostavštine jest zapravo privilegij za njihove vjerovnike, jest veći obzir prema potonjima i jači nadzor nad pravnim licima i zaostavštinama. Ova ustanova uključuje mišljenje, da fizička lica, i ako im pasiva premašuju aktiva, i ako su, dakle, pasivna, ipak zato ne moraju biti i insolventna. Ona mogu kraj svega toga redovito vršiti dospjela plaćanja, u nadi da će vrijeme

i razvoj poslova naknaditi časoviti manjak u imovini, tako da bi uskoro postala sposobna da namire danas još nedospjela plaćanja. Pravnim licima i zaostavštinama ne može se dozvoliti, po mišljenju zakonodavca, takva nada ili nastojanje da s vremenom poprave svoju pasivnost. Ona moraju ići u stečaj već onda kad su pasivna i samo zato jer su pasivna (makar event. još i nisu insolventna). A čim moraju u stečaj, eo ipso mogu zatražiti otvorenje postupka za prin. poravnanje van stečaja i time predusresti samome stečaju. Ako se uvaži, da i dionička (akcionarska) društva spadaju medju pravna lica, onda takva ustanova jest u neku ruku zaštita dioničara; ona omogućuje pretstavnicima dioničkoga društva da predlogom za otvorenje postupka o prin. por. van stečaja spase dioničarima njihovu glavnicu, što ne bi bilo moguće, kad bi dionička društva morala čekati istom insolventnost da uzmognu zatražiti spomenuti postupak. Nema sumnje, da se time zatvaraju vrata mnogim spekulacijama, a da ipak, zbog fakultativnog karaktera te ustanove, ostaju otvorena vrata akcijama, koje imaju svrhu i vjerojatnost sanacije. (Dakako da dioničkim društvima i kraj toga ostaje mogućnost da se uzdrže resp. da dovedu u ravnotežu svoju bilancu, a ta je da snize vrijednost dionica (po §-u 187. hrv. trg. zak.))

Budući da je otvorenje postupka o prin. por. van stečaja tako važna okolnost, te ona može odlučno utjecati na sudbinu dotičnog subjekta, ne može se kod zajednica, pravnih lica, trgovačkih društava i zaostavština dozvoliti da se otvori takav postupak već na predlog svakog pojedinca, koji je ovlašten na zastupanje tih subjekata, ako je on stavio taj predlog sâm, bez znanja ili proti volji ostalih mu drugova, koji su takodjer ovlašteni na zastupanje dotičnog subjekta. Jer ako ostali drugari i pretstavnici nijesu sporazumni, gdje je garancija da će se izvršiti ponuda, sadržana u predlogu? Osim toga poznato je da u takovim zajednicama, osobito u kritičnim momentima, dolazi često do sporova pa bi mogao tko staviti onakav predlog iz prkosa ili drugog nerazboritog motiva i time prouzročiti dotičnoj zajednici veliku, eventualno i nepopravljivu štetu. Zato zakon, da tome predusretne, traži prije svega da sud presluša sve ostale lično odgovorne drugare, likvidatore, članove ravnateljstva i sunasljednike, ne bi li se medju njima mogao

postići sporazum, pa tek iza postignutog sporazuma otvara postupak, no ovaj može da otvori i bez sporazuma, a već na prijedlog pojedinca, ako je prezaduženost ili nesposobnost za plaćanje učinjena vjerojatnom. Ne mora, dakle, biti baš dokazana. Analogan propis sadržaje i novi stečajni zakon u §-u 69., kad dužnik (a ne vjerovnici) predlaže otvorenje stečaja.

Kada se može reći, da je prezaduženost ili nesposobnost za plaćanje vjerojatnom učinjena, ovisi o konkretnome slučaju i prilikama, tako da se ne može postaviti opće pravilo. Upirući se na dosadanju praksu kod primjene (starog) stečajnog zakona za sličan slučaj, možemo navesti samo kao primjer za vjerojatnost prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje: ako je podneseno već više tužba proti dužniku; ako je izdano više platežnih naloga za svote, koje se razmjerno prema imovini dužnika mogu smatrati velikim; ako je više vjerovnika zatražilo proti njemu ovrhe; ako dva ugledna za sud vjerodostojna lica ili pak dva protokolirana trgovca potvrde pismeno, da je dužnik prezadužen ili da je obustavio plaćanja. Upućujemo takodjer na primjetbe kod §-a 71. steč. zak.

Odgovara duhu i svrsi zakona, da samo dužnik može zatražiti otvorenje postupka za prin. por. van stečaja, a ne i vjerovnici (kako je to u slučaju stečaja). Ovaj postupak ide za poravnanjem; za ovo potrebna je prije svega ponuda. Ona je temelj i pretpostava čitavog postupka. A ponudu može da stavi samo dužnik. Samo on može da znade, koliko je poravnanje realno sposoban sklopiti i izvršiti, a prema tome i kakovu ponudu staviti.

Inače zakon ne pravi razlike izmedju dužnika, kojima je uopće slobodno zatražiti otvorenje postupka za vanst. poravnanje. Može ga zatražiti, dakle, svaki dužnik, bio trgovac ili ne. Bilo je, naime, predloga, da se vanstečajno poravnanje ograniči samo na trgovce, no zakon je stao u tom pogledu na najšire stanovište. Obrazloženje zakonskog projekta objašnjava to ovako: »Spomenuto je već pre, da je jedan od naiglavnijih razloga uvodjenja ove institucije u pojedinim zemljama bio taj, što se je našlo, da je stečaj štetan ne samo za dužnika nego i za celu narodnu privredu, jer, uništavajući potpuno egzistenciju dužnikovu, stvara privredne invalide

Ovaj pak razlog govori za uvodjenje prinudnog poravnanje za sve dužnike, kako su učinila skoro sva strana zakonodavstva. Bilo je i predloga da se banke izuzmu od ove institucije. Projekat je medjutim smatrao da se ne bi preporučilo da se banke izuzmu od prinudnog poravnanja. Pre svega može biti slučajeva, da se i takav zavod može spasti bilo spajanjem s kojim drugim jačim zavodom, bilo pomoću stranog kapitala, koji bi hteo da preko ovog radi u našoj zemlji. A za takve slučajeve je mogućnost prinudnog poravnanja od velike vrednosti. Ali i za slučaj da bi se banka morala likvidirati, što će biti pravilo, prinudno poravnanje je bolji način likvidacije nego stečaj, jer je taj postupak jeftiniji i brži od stečajnog:«

Već je gore istaknuto, da je svrha postupku o prin. por. van stečaja predusresti samome stečaju. Zato zakon i pogoduje ovaj predstečajni ili vanstečajni postupak; zato, ako je već zatraženo po vjerovnicima otvorenje stečaja, može dužnik predložiti postupak za poravnanje sve dotle, dok sud nije riješio stečajni prijedlog vjerovnika; zato sud ima uzeti u pretres najprije predlog dužnika za postupak o prin. por. van stečaja. Ni tijekom stečajnog postupka nije isključeno poravnanje, ali onda ono nije više v a n-stečajno: to je poravnanje u stečaju, koje ima, doduše, jednake pravne posljedice, ali zato sasvim drukčije prethodne i popratne prilike, nego li poravnanje van stečaja.

Vidjeli smo kod §-a 152. steč. zak. da nije dopušteno poravnanje u stečaju nad kojom privrednom i gospodarskom zadrugom. Međutim iz 4-te alineje ovog §-a 1. vidimo, da je dopušteno vanstečajno poravnanje kod takvih zadruga. Ako se uvaže razlozi one nedopuštenosti, neće biti sasvim logična potonja dopuštenost.

Obzirom na to što se mora računati s eventualnošću da postupak o prin. por. van stečaja i ne svrši s poravnanjem, već s otvorenjem stečaja i jer su uopće oba instituta u vezi, nužno je, da kako za jedan tako i za drugi postupak bude nadležan isti sud. Dakle dužnik ima da predloži otvorenje postupka za prin. por. van stečaja kod onoga suda, koji bi bio nadležan za stečajni postupak. To je okružni, resp. trgovački sud. Potanje propise o toj nadležnosti donose §§ 62.-64. novog stečajnog zakona.

Sadržaj predloga za poravnanje.

§ 2.

Predlog za otvaranje postupka za poravnanje može se podneti pismeno ili usmeno u zapisnik suda. Potpis na pismenom predlogu mora biti overen od suda ili javnog beležnika.

Predlog mora da sadrži:

1) spisak verovnika i dužnika;

2) spisak imovine i dugova; a ako je dužnik trgovac, koji je dužan da vodi trgovačke knjige, poslednji bilans;

3) izjavu dužnikovu, da je pripravan položiti zakletvu, koju propisuje § 36.;

4) ponudu poravnanja; a ako se nude kakva obezbeđenja, tačno označenje ovih obezbeđenja.

U spisku verovnika treba označiti tačnu adresu svakog verovnika, a kod stranih, adresu zastupnika u našoj zemlji, ako ga ima. Ako je dužnik u srodstvu ili tazbini s kojim od verovnika, treba navesti stepen toga srodstva ili tazbine. Ako je dužnik s kojim od verovnika u društvenom odnosu ili u odnosu zajednice dobara, treba i to spomenuti. Tako isto treba spomenuti, da li kojem od verovnika pripada pravo na prebijanje (§§ 18. i 19. steč. zakona) ili na odvojeno namirenje iz izvesnih dobara (razlučno pravo, § 47. steč. zakona) ili da li je tražbina kojeg verovnika obezbeđena obavezom sadužnika ili poruka, ili na koji drugi način. Pritom treba spomenuti, na koje se predmete proteže pravo prebijanja ili pravo na odvojeno namirenje, zatim od kada postoji to posebno pravo i na kome se naslovu osniva. U spisak verovnika treba uvesti i verovnike, čije tražbine dužnik ne priznaje.

U spisku imovine imaju se pobrojati pojedini imovinski predmeti, i to nepokretnine i prava uknjižena na nepokretninama uz navođenje podataka iz javne knjige, a tražbine uz navod, da li i u koliko se mogu naplatiti. Zatim treba tačno navesti sve dugove.

U spisku imovine koje privredne i kreditne zadruge moraju se navesti i iznosi, s kojima odgovaraju zadrugari za pokriće manjka kao i iznosi, koji će se, po svoj prilici, na osnovu ove odgovornosti naplatiti.

Ako se kao obezbeđenje nudi poručanstvo trećih lica ili preuzimanje dužnikovih obaveza od strane trećih lica, mora se priložiti i izjava ovih lica da su voljna biti poruci ili preuzeti obaveze dužnikove i uz koje uslove. Potpis ovih lica na toj izjavi mora biti overen od suda ili javnog beležnika.

Propis da potpis dužnika na pismenom predlogu mora biti ovjerovljen po sudu ili javnom bilježniku, jest mjera oprezności, s kojom se hoće predusresti zavedenju suda u bludnju. Što se tiče protokoliranih trgovaca, ta bi mjera opreznosti bila možda i zališna, jer se u zbirci isprava nalaze originalni potpisi i sud na temelju toga može preispitati potpis na predlogu ili na punomoći. Inače je, apstrahirajući od ovoga slučaja, ta mjera opreznosti sasvim na mjestu. Postupak o prin. por. van stečaja otvara se redovito bez prethodnog ročišta, bez saslušanja dužnika ili trećih osoba, pa je lako zamisliti eventualne teške posljedice predloga s lažnim a neovjerovljenim potpisom.

Glavno u predlogu dužnika jest njegova p o n u d a poravnanja. Bez nje nema valjanoga predloga. Propisi sadržani u ovomu paragrafu kako treba sastaviti spisak vjerovnika, stroži su nego li analogni propisi u postupku za otvorenje stečaja. Tamo ih gotovo ni nema. Tamo se zakonodavac izrazuje sasvim općenito; § 71., u drugoj al. veli: »Sud će o predlogu, ako se to može učiniti na vreme, odmah preslušati dužnika i lica, koja mogu davati objašnjenja o imovnom stanju dužnikovom«. Dužnikova je, dakle, stvar, kako će pobiti navode predlagača stečaja o svojoj prezaduženosti ili insolventnosti. Kod postupka o prin. por. van stečaja stvar je sasvim druga. Tu d u ž n i k stavlja ponudu, koju vjerovnici imadu pravo, prije nego se o njoj odluče, da ispitaju i procijene; ona mora biti u razmjeru prema imovinskoj sposobnosti dužnika. Zato je dužnik, i to baš u vlastitom interesu, u interesu ponude za koju hoće da bude prihvaćena, obvezan pružiti vjerovnicima što temeljitije podatke o svojoj imovini. Zato i detaljniji propisi ovog §-a o momentima, na koje se sve njegovi podaci imadu odnositi. Ne udovolji li dužnik tim propisima, morat će sud, po §-u 4. točka 1., odbaciti njegov predlog. Ipak stavljeno je sudu na volju, da dozvoli dužniku rok od najdulje 7 dana, u kojemu će dopuniti svoj predlog ili pribaviti potrebne priloge (§ 5.). Bivši zakon, banska naredba, bio je u tom pogledu blaži: banska naredba davala je rok od 15 dana.

Dužnik, koji namjerno podnese sudu neispravan ili nepotpun spisak imanja i dugovanja (točka 3.), kriv je prestupa po §-u 72., točka 5. ovoga zakona.

§ 3.

Ponuda poravnanja mora sadržavati kvote u postocima, koje dužnik nudi verovnicima za izmirenje njihovih tražbina, kao i rok, u kome će se ponuđene kvote potpuno isplatiti.

Banska naredba propisivala je za nagodnu ponudu, da ima sadržavati i naznaku odredjene kvote i način njezine isplate. Novi zakon povadja se potpuno za njom. No značajno je, da je zakonska o s n o v a, kako je bila predložena Vrh. Zak. Savjetu, glasila sasvim drukčije; po njoj je gornji paragraf osim jedine sadanje njegove alineje sadržavao još dvije alineje, koje su ovako glasile:

»Može dužnik ponuditi i potpuno namirenje tražbine, ako svojom ponudom traži pogodniji način ili pogodnije rokove isplate.

Dužnik može nuditi i to, da verovnici ili neki od njih dobiju, osim odredjene kvote, ili, mesto nje, imovinu ili deo imovine,

koji bude preostao po izvršenoj likvidaciji dužnikovog preduzeća ili realizaciji druge dužnikove imovine. No takovom se ponudom ne sme pogodovati pojedinim verovnicima protivno propisima §§ 47. i 48.«.

Budući da su u samome zakonu te prije predložene stavke ispale, znači da je zakonodavac otklonio dopuštenost ponude, koja ne bi sadržavala kvotu, koja bi se dakle sastojala u stopostotnome namirenju, ali sa moratorijem. Obzirom na to neće biti više umjesno ono tumačenje, koje je pisac ovih redaka bio u svoje vrijeme dao saglasnome paragrafu bivše banske naredbe. On je, naime, onda zastupao tumačenje, prema kojemu je i sam moratorij bez kvote dozvoljen. Takvo tumačenje bilo je onda prihvatljivo, dok se njegov prihvat mora danas otkloniti baš zato, jer je eto poznato, što je bilo prije predloženo i kasnije namjerno ispušteno. Ipak, mislimo, da neće biti bez interesa, da se ovdje reproducira ona rasprava, u kojoj je došlo do izražaja ono tumačenje. Rasprava je izašla u broju 2. g. 1924. zagrebačke privredne revije »Bankarstvo«, a glasi ovako:

»Kao što je poznato, nagodni sudac kod kr. sudbenog stola u Zagrebu obustavio je postupak o prinudnoj nagodi van stečaja proti »Balkanskoj banci« d. d., jer da se taj postupak uopće nije imao otvoriti (§ 55. toč. 1. Nar. o vanst. prinud. nag.). A nije se imao otvoriti — po mišljenju suda — zato, jer da nagodna ponuda nije odgovarala propisima §-a 5. naredbe t. j. da nije sadržavala naznaku odredjene kvote. 100% da nije kvota; to je već potpuna tražbina ili bar potpuna glavnica.

Čini se, da je veći dio pravničkih krugova usvojio mišljenje suda a i privrednici da mu se takodjer priklonili. Kod potonjih je to i prilično razumljivo. Njima se čini ponešto nevjerojatnim, da bi dužnik, koji se osjeća jakim isplatiti dugove sa 100%, stavljao predlog za vanstečajnu prinudnu nagodu. Tu mora nešto drugo da se krije; želja da se sačuvaju ugled i dobar glas, ali nikako ne potpuna aktivnost, potpuno pokriće. Za to privrednici susreću takve 100%-ne ponude sa stanovitom skepsom sluteći u njima pokušaje da

se prikrije pravo stanje stvari, dobije vremena i izigra vjerovnike.

Uza sve to mislim, da je spomenuta odluka suda neispravna. Apstrahirajući od konkretnog slučaja bilo bi vrlo pogibeljno, kad bi naša judikatura pošla putem, koji joj je ta odluka pokazala. I sa pravnog i sa gospodarskog stanovišta smatram nagodnu ponudu sa 100% dopuštenom i prihvatljivom rasp. da to, što dužnik nudi 100%-tno izravnanje, ne može biti samo po sebi razlogom, da se nagodni postupak ne otvori ili da se obustavi ili da se već prihvaćenoj nagodi uskrati potvrda.

Prije svega moramo imati na umu svrhu vanstečajne prinudne nagode. Njezina je svrha, da se izbjegne stečaju. A kada trgovac pada u stečaj? Čim obustavi plaćanja. Čim se to dogodi, on je po zakonu dužan prijaviti sudu svoju insolventnost, a ovaj će već na temelju same insolventnosti bez obzira na trgovčevu aktivnost, otvoriti nad njegovom imovinom stečaj. Trgovac može tome izbjeći samo tako da predloži otvorenje postupka o prinudnoj nagodi van stečaja. Ali jer njegova ponuda mora biti u razmjerju s njegovom imovinom, a on je, i ako momentano insolventan, potpuno aktivan, morat će ponuditi 100%-tno namirenje. Ponudi li manje, t. j. ponudi li toliko, da bi od realizirane imovine dopao još njega stanoviti ostatak, moglo bi se to tumačiti kao pogodnost u korist njegovu a na štetu vjerovnika, koja je u napadnom nerazmjeru s njegovim imovinskim stanjem pa bi to mogao biti razlog da se uskrati potvrda već prihvaćenoj nagodi (§ 53. točka 3. naredbe). Vanstečajna prinudna nagoda ide za tim, da sačuva dužnika od suvišnih šteta, od takvih šteta, koje ne koriste vjerovnicima. Ako je dozvoljeno govoriti o pogodovanju, onda smije dužnik po vanstečajnoj prinudnoj nagodi uživati samo takve pogodnosti, koje ne idu na račun vjerovnika. Glavna pogodnost, da on smije nastaviti svoje poslovanje i nakon dokončanog postupka, ne ide na štetu vjerovnika; ni pogodnost, da se dužnik oprašta nenamirenog viška dugova, nije, razumno uzevši, na njihovu štetu. Ali pogodnost, da dužnik namiri svoje vjerovnike samo u kvoti njihovih tražbina, premda bi mu bilo moguće na-

platiti ih u cijelosti, pa da višak nad kvotom ostane njemu, ta pogodnost značila bi obogaćenje dužnika na štetu vjerovnika, a to sigurno nije svrha vanstečajne prinudne nagode. Kad bi dakle usvojili stanovište zagrebačkoga suda, omogućili bi slučajeve takvog obogaćivanja ili pogodovanja na štetu vjerovnika, spriječili bi dužniku, da i kraj najbolje volje, plati vjerovnicima onoliko, koliko im duguje i koliko im prema svojoj imovini može platiti. Mjesto da sretnu činjenicu faktičnog ekonomskog kapaciteta dužnika sud sačuva, on bi taj kapacitet još okrnjio, samo za volju jedne r i j e č i u naredbi!

Ovo razlaganje ne gubi svoju vrijednost izvan granica teorije. Naprotiv: praksa ga i te kako podupire. U današnje doba poslovne stagnacije i oskudice novca množit će se sve više slučajevi insolventnosti spojene s potpunom aktivnosti ili pak velikog a opet momentano nelikvidnog imetka. Koliko imade danas trgovaca, koji su i kraj najopreznijeg bilanciranja aktivni, koji mogu iskazati čak i znatni tzv. knjigovodstveni dobitak, a da ipak momentano ne mogu udovoljiti dospjelim platežnim obvezama! Kupili su dosta jeftine robe, što uz gotovinu što na vjeresiju; roba je porasla u cijeni a nema pogibelji da bi u dogledno vrijeme cijene pale, dakle vrijednost te robe kao aktivuma premašuje daleko za nju sklopljene dugove kao jedinu pasivnu stavku. No roba momentano leži, jer nema kupaca. Trgovac je aktivan, ali ga momentana nelikvidnost imovine čini insolventnim. Da prijavi stečaj? A ima razumne nade, da će u dogledno vrijeme robu povoljno prodati i sve vjerovnike potpuno namiriti! Ako se nadje kakav nasrtljivi vjerovnik, morat će dužnik, da izbjegne stečaju, predložiti vanstečajnu prinudnu nagodu. No zar da radi tog nasrtljivca oštеti druge razumne vjerovnike, koji bi ga i dobrovoljno počekali, pa da i ovima baš kao i njemu ponudi manje od 100%, premda bi ih mogao u kasnijim rokovima namiriti sa 100%? I sve samo zato, jer naredba upotrebljava izraz »kvota«? Koliko imade danas solidnih novčanih zavoda, s jakom granom uložnog poslovanja, koji su kraj sve oprezne bankovno-uložne politike tako disponirali s ulošcima te ne bi mogli udovoljiti tražbinama iz uložnih poslova, kad bi se sve

te tražbine najedanput njima prezentirale! Zavod u takovu slučaju ne bi trebao nego malo respira; inače bi volja i mogućnost potpunog namirenja kao i daljnjeg poslovanja postojali u punoj mjeri. Spriječiti mu u takovu slučaju nagodu s moratorijem a na temelju 100%-tnog namirenja, značilo bi prikratiti ulagače i uopće vjerovnike, a da ipak to prikraćenje ne bi bilo nužno ni u namjerama inače aktivnog dužnika.

Radi se o nagodnoj ponudi. Ona će biti nagodnom već onda, bude li sadržavala ma i jedan nagodni elemenat. A nagoda je sve ono, čim se odstupa od striktnog izvršenja obveze. Obveza se pak ne sastoji samo u visini glavnice, već i u dospjetku. Ako se taj vremenski elemenat u obvezi mijenja, ako vjerovnik popusti u onom dijelu svoga prava, da traži platež tražbine baš u dospjetak, onda je to sigurno nagoda. Ima i slučajeva, kad je odstup u dospjetku mnogo dragocjeniji i bitniji nego li onaj u visini tražbine. Koliko se samo sklapa nagoda u parnicama pred sudom, gdje se potpuno priznaje visina utužene tražbine, tek se produljuju dospjetni rokovi! Zato nagoda leži baš toliko u produljenju rokova, u moratoriju, koliko i u sniženju glavnice na kvotu. Imamo li samo jedno od ovoga, nagoda je već tu. Zato se i u spomenici, kojom je bivša carska austrijska vlada obrazložila austrijsku naredbu o prinudnoj nagodi iz g. 1914. (a ta je naredba služila našoj kao uzor!), nalazi i ova stavka: »Das Gericht darf einen Ausgleich nicht genehmigen, wenn es zur Überzeugung kommt, dass der Schuldner eine höhere Quote bieten oder die Quote in einer kürzeren Frist, als der Ausgleich vorschlägt, bezahlen könnte. Als jene Frist, innerhalb welcher die Ausgleichsbeträge zu bezahlen sind, oder als das Höchstmass der Stundung — da der Ausgleich auch in einer Stundung bestehen kann — wurden zwei Jahre angenommen. Es wurde mit Absicht eine längere Frist gewährt, damit den Gläubigern eine möglichst hohe Quote, wenn auch in längerer Zeit, gezahlt wird«.

Shvativši ovako svrhu i motive instituta vanstečajne prinudne nagode, ne može se § 5. al. 1. naredbe tumačiti tako, kao da nagodna ponuda mora svakako sadržavati kvotu. Tim

riječima samo se dozvoljava dužniku, da u ponudi snizi glavnicu a kad to učini, da sniženje (to je već propis!) konkretizira sa točno odredjenom kvotom, ali ne zabranjuje mu se da ponudi i čitavu glavnicu (vidi tumač u mojoj knjizi na str. 23).

Ako postaje dionikom blagodati prinudne nagode onaj, koji kvotu nudi, zašto bi se ona uskratila onome, koji nudi više od kvote, koji nudi sve a traži samo odgodu plaćanja? Koji bi onda drugi način preostao aktivnome ali privremeno insolventnome dužniku da izbjegne stečaju? Ili da se uteče sitničavom načinu pa da ponudi $99^3/_4\%$, tek da se može reći da je u ponudi naznačio kvotu i tako udovoljio slovu naredbe? Ili da tražbinu razdijeli na više kvota, koje će sve skupa sačinjavati 100%, a svaka će biti plativa u drugome roku — i opet da se udovolji slovu naredbe (§ 5. al. 1. »ili više odredjenih kvota«)? Mislim, da su sva ta obilaženja suvišna obzirom na duh i smisao naredbe.

Dužnik, koji nudi 100% a svijestan je da nije u stanju toliko isplatiti ni uz moratorij, prevarit će se u svim svojim očekivanjima i nadama, ma kakvi ovi bili. Otvorenjem nagodnog postupka dobivaju vjerovnici preko nagodnog upravitelja i vjerovničkog odbora uvid u čitavo poslovanje dužnika pa se na taj način brzo otkrije pravo stanje stvari, poslije čega dužnik riskira da gubi ne samo svoj ugled, koji je sa 100%-tnom ponudom htio sačuvati, nego i mogućnost vanstečajne prinudne nagode. Titranje sa 100%-tnom ponudom osvetit će se najviše samo njemu, jer bez privole svih dužnika neće više moći sniziti ponudu, a iza toga je neizbježiv stečaj. Nisu, dakle, vjerovnici oni koji bi trebali da se boje 100%-tne nagodne ponude. Dužnik, koji nudi 100% a ima ozbiljne namjere, sigurno je bolji od dužnika, koji nudi manju kvotu a ima prevarne namjere. Ove se mogu kriti iza ponude sa najnižom kvotom kao i iza one, kojom se nudi svih 100%. Uostalom namjere same po sebi potpuno su nemoćne; one, bile dobre ili loše, iskrene ili prevarne, sasvim iščezavaju pred najodlučnijom činjenicom, pred faktičnim imovinskim stanjem, koje, ako je loše, neće biti poboljšano ni najboljom namjerom, ako je pak dobro, neće biti

pogoršano ni uz najprevarnije namjere dužnika pretpostavivši, dakako, sposobnog nagodnog upravitelja i vjerovnički odbor. Kakvo je pak faktično imovinsko stanje, to će vjerovnici imati prilike — kako već istakoh — doznati točno već za jedan dva tjedna.

Premda je odluka u nagodnom postupku »Balkanske Banke« dala povoda ovim recima, moram ipak naglasiti, da im nije nipošto namjera utjecati na sam taj slučaj (to je objektivno i nemoguće, jer je utočni rok minuo).

Praktički uzevši, bit će iznimno ovaj put mnogo bolje, ako viša instancija ne bude za sada imala prilike ispravljati citirano — po mojem subjektivnom mišljenju: pogriješno — stanovište zagrebačkoga suda. Ovi su reci namijenjeni tek budućim eventualnim slučajevima; njima se hoće doprinijeti tome, da jedna već notornom postala odluka prve instancije ne bi utjecala na daljnju judikaturu, na daljnju praksu. I teoretski i praktički bilo bi zlo, kad bi vjera u ispravnost i nepogrešivost jedne (u sličnom slučaju: prve) sudbene odluke ustalila jednako pogrešnu judikaturu i unaprijed spriječavala stavljanje 100%-tnih ponuda onim potpuno aktivnim a časovito insolventnim dužnicima, koji osim volje imadu i dokazanu sposobnost takvu 100%-tnu ponudu izvršiti — dakako uz moratorij kao onaj elemenat, koji već sam po sebi daje stanovitome ugovoru značaj nagode«.

Smije li dužnik predlog za poravnanje opozvati, povući? Nesmije, resp. učini li to prije ročišta, postupak za poravnanje će se obustaviti (§ 56.) i u koliko je dužnik trgovac, otvorit će se po službenoj dužnosti stečaj nad njegovom imovinom (§ 57., alin. treća). Kako je s opozivom ponude poslije ročišta, razloženo je kod §-a 45.

Smije li dužnik predlog za poravnanje promijeniti? Odgovarajući na to pitanje moramo razlikovati dva stadija postupka: prije ročišta i poslije početka ročišta. Za drugi stadij nalazimo odgovor u §-u 45. Što će pak biti s promjenom u prvome stadiju, t. j. prije ročišta, o tome zakon ne govori ništa. Baš zato — a u savezu s §-om 45., druga rečenica druge alineje — mogla bi se takva promjena prije ročišta a na

štetu vjerovnika smatrati opozivom; tada bi se imao postupak obustaviti.

Mislimo ipak, da je promjena predloga na b o l j e uvijek dopustiva.

Odlučivanje o predlogu.

§ 4.

Predlog da se otvori postupak za poravnanje mora sud odbaciti:

1) ako ne odgovara propisima §§ 2. i 3.;

2) ako je dužnik u begstvu, ili je za poslednjih pet godina pre predloga za poravnanje bio osuđen za lažno bankrotstvo;

3) ako je dužnik već bio u stečajnom ili sudskom postupku za poravnanje, a još nisu prošle tri godine od svršetka ili obustave poslednjeg stečajnog postupka ili postupka za poravnanje;

4) ako na dan, kada je podnesen predlog za poravnanje, nisu još protekle dve godine od dana, kada je dužnik počeo da vodi svoje preduzeće;

5) ako je dužnik po postojećim propisima morao voditi trgovačke ili druge poslovne knjige, a nije ih vodio;

6) ako dužnik verovnicima ne nudi bar 40% njihovih tražbina s rokom plaćanja od jedne godine ili bar 50% s dužim rokom plaćanja; ali i u poslednjem slučaju ne sme rok plaćanja biti duži od godine i po.

U ovome se paragrafu očituje nastojanje zakonodavca da predusretne obijesnome i neopravdanome iniciranju postupka za poravnanje. Novi zakon veže otvaranje postupka o mnogo brojnije i strože uvjete, nego li je to činila banska naredba. On prije svega sprečava prečestu upotrebu blagodati instituta

prinudnog poravnanja. Zato traži razmak od 3 godine izmedju dana predloga i svršetka posljednjeg stečajnog postupka ili postupka za poravnanje. Zakon ne dopušta ni novajlijama da pribjegnu tome institutu. On oduzima mogućnost spekulantima da ulaze u trgovačke poslove s unaprijed stvorenom namjerom i računom da ih u najskorije vrijeme likvidiraju poravnanjem na očitu štetu prevarenih vjerovnika. Stoga zakon traži da je dotični trgovac-dužnik bar već 2 godine vodio svoj posao. Važan je propis o vodjenju trgovačkih knjiga. Protokolirani trgovac dužan je po zakonu da ih vodi; ne udovolji li toj dužnosti, gubi pravo na poravnanje van stečaja. Manjak je tog propisa, što ne postavlja kao uvjet da knjige budu i u r e d n o vodjene. Izostankom tog uvjeta znatno je oslabljena sankcija propisa (i ako se mora priznati, da knjige, u formalnom pogledu uredno vodjene, mogu stvarno biti neuredne i lažne).

N e u r e d n o vodjene knjige dobivaju utjecaj istom pri svršetku postupka; zbog neuredno vodjenih knjiga može sud uskratiti odobrenje poravnanju (§ 53., t. 1.).

Najvažnija je novota toga paragrafa što postavlja minimum kvote, kombinirajući ga s maksimumom roka plaćanja. Nema sumnje, da se time otešćava zloupotreba vanstečajnog prinudnog poravnanja. S druge strane ne može se poreći, da takav propis onemogućuje spasavanje egzistencija, koje, bez svoje krivnje, dodjoše u nemogućnost da ponude onoliku kvotu i koje su možda zaslužile blagodat ovoga instituta. Može biti da je dužnik, koji je ponudio 60-postotnu kvotu, manje zavrijedio blagodat poravnanja, od onoga, koji je bez svoje krivnje tako imovinski oslabio da može ponuditi jedva i 30%. Zakon je položio veću važnost na brojčani, materijalni momenat, nego li na moralni, i ako bi ovaj kod poravnanja morao biti jednako važan. Zakon je to učinio vjerojatno zato, jer je lakše kontrolirati brojke no moralnu vrijednost. Svakako jedan apsolutno pravedan i točan sud o shodnosti onog ograničenja kvote i roka ne može se izreći. Sve ovisi o prilikama. Visoko razvijeni moral privrednika i valjani suci učinili bi suvišnim i to ograničenje kvote, pa i bez njega sveli na minimum štetna, obijesna i neopravdana vanstečajna poravnanja. Kao što je poznato, banska

naredba nije postavljala nikakav uvjet ili minimum u pogledu visine postotka i roka plaćanja, ali mora se istaknuti da većina zakonodavstva naginje limitiranju minimalnog postotka kvote. Tako na pr. već spomenuti njemački zakon od 5. VI. 1927. zahtijeva minimum od 30%; Danski zakon 50%, ugarski zakon 40%, austrijska naredba 25%. Zakon u Sjedinjenim Državama Amerike dozvoljava sići i ispod 50%, ali u takvome slučaju otešćava prihvat nagodne ponude strožijim uvjetima.

§ 5.

Sud mora svoju odluku o predlogu da se otvori postupak za poravnanje doneti u roku od deset dana. Sud može u toku toga roka odobriti dužniku da dopuni svoj predlog ili da pribavi potrebne priloge.

Propis ovoga §-a, kojemu ne nalazimo analogon u bivšoj banskoj naredbi, ide za pospješenjem postupka. U njemu navedeni rokovi nijesu prekluzivni, a jer se radi o činu suca, oni i ne mogu biti prekluzivni ili bi bar bilo nepravedno da su takvi. Njihova sankcija ne sastoji u posljedicama prema dužniku ili vjerovnicima, već u posljedicama prema sudu, koji se ne bi držao tih rokova. Kad bi nam dosadanja praksa služila mjerilom, te bi posljedice i sankcija bile vrlo problematične. Imamo dosta zakona (kao n. pr. zakon o štampi, zakon o mal. post. itd.), gdje su na sličan način postavljeni rokovi sasvim zatajili. Ipak je dobro da ih zakon postavlja; ovisi o organizaciji i ekspeditivnosti sudova, koliko će praksa držati korak sa slovom zakona.

§ 6.

Ako sud usvoji dužnikov predlog, onda će odmah postaviti sudiju poravnanja (§ 17.) i upravitelja poravnanja (§ 18.) i izdati proglas o otvaranju postupka za poravnanje (§§ 7. do 9.). U isto vreme narediće sud što je potrebno da se obezbedi imovina dužnikova. Naročito može dužniku zabraniti da, za vreme trajanja

postupka za poravnanje, ne sme uopšte vršiti izvesna pravna dela ili da ih ne sme vršiti bez pristanka upravitelja poravnanja.

Sud može naložiti dužniku da položi iznos, koji je potreban za potpuno ili delimično podmirenje troškova postupka za poravnanje. Pri tome treba dužnika uputiti na posledice pomenute u § 56. br. 2., ako ovom nalogu ne udovolji.

Ako predlog dužnika odgovara zahtjevima §-a 2. i 3. i ako nema razloga da se predlog po §-u 4. odbaci resp. po §-u 5. nadopuni, sud će ga usvojiti i otvoriti postupak za poravnanje. Tim povodom postupati će sud slično kao i kod otvaranje stečajnog postupka: mjesto stečajnog sudije postavit će sudiju poravnanja, mjesto upravitelja stečajne mase postavit će upravitelja poravnanja i — kao kod otvorenja stečaja — objavit će otvorenje postupka za poravnanje proglasom (ediktom).

Dvije su ipak razlike, koje odmah upadaju u oči izmedju jednog i drugog otvaranja:

Protiv riješenja stečajnog suda o otvorenju stečaja dozvoljen je po §-u 78. stečajnog zakona pravni lijek rekursa. Protiv riješenja suda o otvaranju postupka o prin. por. van stečaja nema pravnoga lijeka. I sasvim prirodno. Do otvaranja dolazi isključivo na predlog d u ž n i k a; otvaranje je dakle posljedica njegove volje i odluke. Nema, zato, smisla da mu se dozvoli pravni lijek protiv onoga, što je on sam htio, predlagao i inicirao. Drugi faktor, koji bi mogao kod toga doći u obzir, jesu vjerovnici. Ali ne bi imalo praktičnog smisla dati im odmah u početku mogućnost da osujećuju ili otešćavaju otvorenje postupka. Tijekom ovoga imati će oni već dovoljno prilike da štite svoje interese. Budući da je stečajni postupak usvojio princip većine, koja, uz izvjesnu kvalifikaciju, može prinuditi manjinu na poravnanje, nema smisla toj manjini već u početku dozvoliti da taj princip ruši ili da ga vrijedja, što bi joj bilo moguće kad bi vjerovnici ili pojedini vjerovnik imali pravo na rekurs proti riješenju suda o otvaranju postupka za prin. por. van stečaja.

Druga razlika očituje se u posljedicama otvaranja postupka kod samoga dužnika. Otvaranjem stečaja gubi dužnik pravo slobodnog raspolaganja nad onom imovinom, koju on ima u to vrijeme ili je pribavi tijekom stečajnog postupka. Naprotiv kod otvaranja postupka za poravnanje dužnik zadržava to pravo, tek što mu je ono ograničeno.

Kako ono prvo odgovara svrsi stečajnog postupka, tako je potonje u skladu sa svrhom postupka za poravnanje. Stečaj ima svrhu, da imovinu dužnika razdijeli medju vjerovnike; zato i ne može dužnik s njom da raspolaže. Postupku naprotiv za poravnanje nije svrha takva razdioba imovine. Ova je tek izvjesna garancija za izvjesno — u smislu predloga za poravnanje — namirenje vjerovnika, do kojeg namirenja može doći eventualno i bez obzira na tu imovinu, napose u slučaju kada dužnik nudi poručanstvo trećih lica. Prema tome ni prava upravitelja poravnanja nisu tako opsežna kao ona upravitelja stečajne mase. Dok potonji stupa sasvim na mjesto stečajnog dužnika, tako da ovaj, što se tiče njegove — sada već stečajne mase — imovine, potpuno iščezava, dotle upravitelj poravnanja stupa na mjesto dužnika tek u izvjesnom pravcu i tek po riješenju suda.

Postupak za poravnanje pretpostavlja u glavnome i uspjeh postupka t. j. da će do poravnanja i doći. Drugim riječima, pretpostavlja da će dužnik nastaviti svoj privredni posao kao da postupka nije ni bilo. To je u neku ruku i svrha poravnanja, a ta bi se svrha osujetila, kad bi se u tome poslovanju prekinuo kontinuitet više nego što to zahtijevaju interesi vjerovnika u vezi s poravnanjem. U kolikoj će se mjeri taj kontinuitet prekinuti ili, točnije , ograničiti, ima da prosudi sud. On može, ali ne mora, dužniku zabraniti da za vrijeme trajanja postupka za poravnanje ne smije uopće vršiti izvjesne pravne čine, ili da ih ne smije vršiti bez privole upravitelja poravnanja. Isto tako sud može, ali ne mora, naložiti dužniku da položi iznos, koji je potreban za potpuno, ili djelomično podmirenje troškova postupka. Izda li sud takav nalog, a dužnik mu ne udovolji, obustavit će se dalnji postupak (§ 56.. točka 2.) I u stečajnome postupku postoji propis o predujmljivanju troška postupka, samo što se taj nalog ne izdaje dužniku, već se izdaje kao uvjet vjerovniku (§ 77. steč. zak.).

Objava o otvaranju postupka.

§ 7.

Proglas (edikt) o otvaranju postupka za poravnanje mora sadržavati:

1) ime suda;

2) ime (firmu) dužnikovo, njegovo zanimanje, prebivalište i sedište njegovog preduzeća;

3) ime i sedište sudije poravnanja;

4) ime i adresu upravitelja poravnanja;

5) dan i mesto ročišta za poravnanje;

6) poziv verovnicima da u roku, koji će se označiti u proglasu, prijave svoje tražbine, ako nisu već prijavljene, i to pod pretnjom posledica spomenutih u § 41.;

7) bitni sadržaj ponude poravnanja, i

8) oznaku dana, kada počinje pravno dejstvo otvaranja postupka za poravnanje.

Ročište za poravnanje odrediće se po pravilu najdalje za šest nedelja.

Sadržaj proglasa o otvaranju postupka, kako je propisan ovim paragrafom, ne razlikuje se bitno od propisa sadržanih za isti slučaj u bivšoj banskoj naredbi. I ovaj paragraf, baš kao što i onaj (§ 10.) banske naredbe, propisuje, da se ročište za poravnanje ima odrediti najdulje za 6 tjedana. Istina je, ovaj paragraf nema daljnji propis (banske naredbe) da se ročište iz važnih razloga može i za kasnije odrediti, ali dok bi se ispuštanje takvog propisa moglo tumačiti tako, da je zabranjeno odrediti ročište iznimno i za kasniji rok, dotle treba uvažiti da ni taj 6-tjedni nije prekluzivan. Već smo kod §-a. 5. istakli izvjesnu iluzornost takvih rokova bez prekluzivnog značenja, i ako se mora priznati, da ne bi bilo uputno dati im takvo značenje. Nesmije se, naime, o postupku ili o propustima suda učiniti ovisnom sudbina trećih lica, koja se

na sud obraćaju. Može zakon da naloži sudu držanje roka, dok je stvar karnosne odgovornosti suca, ako se tog naloga ne drži.

Odgoda već odredjenog ročišta, iz važnih razloga a na predlog dužnika, dozvoljena je (§ 34.)

Proglas ima sadržavati i poziv vjerovnicima neka prijave svoje tražbine, ali propust takve prijave ima jednu jedinu posljedicu: onu, da na ročištu za poravnanje nemaju pravo glasa. Inače oni ne gube radi tog propusta svoje tražbine, koje im uza sve to moraju biti namirene po dužniku u smislu prihvaćene ponude za poravnanje. One im moraju čak i u potpunom iznosu biti podmirene (dakle ne u smislu poravnanja), ako ih je dužnik namjerno prešutio da bi ih isključio od učestvovanja u postupku za poravnanje, a oni dokažu da zbog toga nisu prijavili svoje tražbine ni uopće učestvovali u postupku (§ 60., al. treća). Ako vjerovnik u s t e č a j n o m postupku ne prijavi svoju tražbinu, gubi pravo na namirenje iz stečajne mase i o tome mora sudski proglas (edikt) da ga uputi.

§ 8.

Proglas će se pribiti na sudskoj tabli suda za poravnanje istog dana kada je postupak za poravnanje otvoren i potvrdnica o tome priložiće se spisima. Osim toga proglas će se pribiti na sudskoj tabli onog sreskog suda, kod kojega sudija poravnanja ima svoje službeno sedište, a ako se prebivalište dužnikovo ili sedište njegovog preduzeća nalazi van mesta suda za poravnanje, onda će se proglas pribiti još i na sudskoj tabli sreskog suda, u čijem se području nalazi prebivalište ili preduzeće dužnikovo.

Ako se u mestu, gde se nalazi stanište (poslovni nastan) dužnika, čija je firma upisana u trgovački ili zadružni registar ili koji je protokolisan kao trgovac, nalazi berza ili je dužnik član ili posetilac koje berze, proglas će se pribiti i u dotičnoj berzanskoj prostoriji.

Po jedan otpravak proglasa će se dostaviti dužniku, licima, koja su preuzela poručanstvo ili dužnikove obaveze, verovnicima, čije je prebivalište poznato, nadležnoj poreskoj vlasti i državnom pravobraniocu.

Propis, da se proglas ima dostaviti dužniku, porucima, vjerovnicima poznata prebivališta, nadležnoj poreskoj vlasti i državnom tužiocu, nije toliko obligatoran, a da bi smetao nastavku i provedbi postupka za poravnanje. Ako su ti vjerovnici ulagači, onda napose nije potrebna individualna dostava. To je vrlo praktično kod velikih novčanih zavoda, gdje znade biti i nekoliko hiljada, pa i desetak hiljada ulagača.

Izgleda, da se pod posljednjom rječju ovoga §-a »državnom pravobraniocu« mislilo zapravo drž. tužioca, jer je potonja riječ stajala i u tekstu osnove. Drž. tužiocu valja dostaviti proglas zato, jer izvjesni čini u postupku za poravnanje mogu imati i krivičnopravni karakter. Te čine nabraja § 73 i 73. ov. zak. kvalificirajući ih kao prestupe i kažnjavajući ih strogim zatvorom i gubitkom časnih prava. Inače sam opći krivični zakonik ne sadržaje s p e c i j a l n i h propisa, koji bi se odnosili samo na dužnika, koji je zatražio postupak za vanstečajno poravnanje ili se nalazi u tome postupku. On sadržaje naprotiv propise, koji se tiču b a š s t e č a j n o g dužnika (§§ 344.—347. i 353. kriv. zak.) no koji se ne mogu primijeniti na dužnika u postupku za poravnanje, jer krivični zakon ne dozvoljava analogije i jer § 353. izrijekom veli: »Svi propisi o stečajnom dužniku primenjuju se i na onoga dužnika nad čijom imovinom nije otvoren stečaj zbog toga što nije bilo imovine, iz koje bi se platili troškovi mase.« Dakle i krivični zakonik pogoduje u neku ruku dužnika u postupku za poravnanje, i ako se ne može reći, da je ta blagost namjerna, jer je možda i posljedica slučajnog propusta redaktora kriv. zakonika. Dakako da će opći propisi kriv. zakonika o prevari (§ 334.) i bankrotstvu (§§ 345.—346.), koji dakle nisu ograničeni na stečajnog dužnika već vrijede za svakoga dužnika uopće, naći primjenu i proti dužniku u postupku za vansteč. poravnanje. Ti propisi resp. paragrafi citirani su već među primjetbama kod §-a 189. steč. zakona.

§ 9.

Jedan izvod iz proglasa objaviće se bar jedanput u novinama, koje su određene za službena objavljivanja suda za poravnanje.

Sud može, ako to smatra celishodnim, narediti da se proglas i više puta objavi u novinama određenim za službene objave, pa i to da se proglas objavi i u drugim našim ili stranim novinama. I ove se objave stavljaju u novinama samo u izvodu.

Beleženje otvaranja postupka.

§ 10.

Sudija poravnanja narediće, da se otvaranje postupka za poravnanje zabeleži u javnoj knjizi, u kojoj su upisane nepokretnine ili tražbine dužnikove, zatim u trgovačkom ili zadružnom registru, ako je njegova firma u taj registar upisana, a, prema potrebi, i u svima drugim registrima, u kojima je kakvo pravo dužnikovo upisano, kao i u plenidbenim zapisnicima (popisima) o izvršenjima.

U plenidbenim zapisnicima i u registrima zabeležiće se dan otvaranja postupka za poravnanje.

Zabilježba otvaranja postupka u javnoj knjizi (gruntovnici) potrebna je, jer se poslije otvaranja postupka ne mogu dozvoliti uknjižbe (intabulacije) ili zabilježbe (prenotacije) na nepokretninama i uknjiženim pravima dužnikovim bez privole upravitelja poravnanja, osim ako se njihov prvenstveni red ravna po danu, koji pada prije otvaranja postupka (§ 13. ovoga zakona).

Obzirom na publicitet javnih knjiga i trg. registra zabilježba u tim knjigama odlučna je za dokazivanje o dobroj vjeri i znanju u postupku za pobijanje pravnih djela. (Pobojni postupak narmiran je sada u novome stečajnome zakonu, i to u §§ 27.—42.)

II. ODSEK

Pravni učinak (dejstvo) otvaranja postupka.

Početak učinka.

§ 11.

Pravni učinak otvaranja postupka za poravnanje počinje početkom dana, kojega je proglas pribijen na sudskoj tabli suda za poravnanje.

I u stečajnome zakonu propisano je da pravno dejstvo otvaranja stečaja nastaje početkom onoga dana, kada je proglas o otvaranju stečaja pribijen na sudskoj ploči.

Odredbe ovoga odsjeka (§ 11.—16.) slažu se u glavnome s odnosnim propisima Banske naredbe (§§ 16.—20.). Ovaj odsjek zakona tek je popunio neke praznine ili manjke propisa banske naredbe o učinku postupka za poravnanje na prava retencije i na druga razlučnim ravna prava, na neodredjene i nedospjele tražbine, na tražbine, koje imaju za predmet činidbe koje se ponavljaju, na uvjetne tražbine, na prava sudužnika i poruka, na prava vjerovnika prema suobveznicima i na pravo kompenzacije.

Učinak u pogledu pravnih dela dužnikovih.

§ 12.

Dužnik ne sme od dana, kada je predao predlog da se otvori postupak za poravnanje, sve do otvaranja toga postupka, ni otuđivati ni opterećivati svoje nepokretnine, niti na ostaloj imovini dozvoliti založno ili kakvo drugo pravo na odvojeno namirenje (ra-

zlučno pravo), niti uzeti na sebe poručanstvo, niti vršiti s ovim predmetima ili pravima kakva raspolaganja bez naplate. Takva pravna dela su bez učinka prema verovnicima.

Posle otvaranja postupka za poravnanje, potrebno je da dužnik za vršenje poslova, pomenutih u stavu prvom, i uopšte svih poslova, koji ne spadaju u obično poslovanje, traži odobrenje upravitelja poravnanja. No dužnik ne sme raditi ni ona dela, koja spadaju u obično poslovanje, ako tome prigovori upravitelj poravnanja. Upravitelj poravnanja može zahtevati da samo on prima novac i vrši potrebne isplate, kao i da on izmiruje druge obaveze. On te dužnosti mora vršiti kad mu to naredi sudija poravnanja.

Pravna dela, koja dužnik učini protivno propisima stava drugog, bez učinka su prema verovnicima, ako je treće lice znalo ili moralo znati, da ovo delo prelazi obično poslovanje i da nema za to odobrenje upravitelja poravnanja, ili da je upravitelj poravnjanja prigovorio tome delu ili izvršenju takvih dela.

Ako dužnik učini kakva dela, koja su po propisu stava prvog i drugog zabranjena, može sud za poravnanje, pošto je preslušao upravitelja poravnanja, pouzdanički odbor i, ako je mogućno, i dužnika, obustaviti postupak. Sud može na predlog upravitelja poravnanja ili pouzdaničkog odbora, umesto da obustavi postupak, oduzeti dužniku upravu imovine i predati je upravitelju poravnanja. U takvom slučaju ima upravitelj poravnanja prava i dužnosti prinudnog upravitelja po zakonu o izvršenju i obezbeđenju (sekvestar).

Dužnik ima pravo tražiti, da mu se ostavi na slo-

bodno raspolaganje ono, što mu je potrebno za nužno izdržavanje svoje i onih lica, koja po zakonu mora da izdržava. Ako je dužnik trgovac, onda je dužan, da, dok traje postupak za poravnanje, potpisuje svoju firmu s dodatkom »U postupku za poravnanje«.

Prva stavka tog paragrafa nabraja pravna djela, koja dužnik nesmije da čini za vrijeme od dana kada je predao predlog za otvorenje postupka pa do dana, kada je taj postupak usvojenjem predloga po sudu doista i otvoren. Odredba, da dužnik nesmije raspolagati s predmetima svoje imovine bez naplate, znači, da je takvo raspolaganje u z n a p l a t u dozvoljeno. Ono je dozvoljeno zato, jer se time vrijednost imovine ne mijenja, tek što jednu njezinu vrst nadomještava druga, mjesto npr. robe ulazi novac; dozvoljeno je i zato, jer inače ne bi bio moguć nastavak privrednog posla dužnikovog, koji se nastavak vanst. prin. nagodom hoće baš osigurati. Dakako da naplata mora biti primjerena, jer se inače tek formalno simulirani naplatni posao ima smatrati onakvim, kakvim uistinu jest (§ 916. hrv. o. g. z.).

Osim toga za prosudjivanje važnosti pravnih djela učinjenih protiv zabrane iz alineje d r u g e odlučna je dobra vjera i potrebna pažnja sukontrahenta; ako je on dokazao svoju dobru vjeru ili potrebitu pažnju, pravno djelo uprkos zabrani ostaje na snazi. Naprotiv pravna djela učinjena protiv zabrane iz alineje p r v e gube važnost u svakome slučaju, neovisno o dobroj vjeri ili znanju.

Druga stavka §-a 12. nabraja što dužnik nesmije da čini p o s l i j e o t v o r e n j a postupka za poravnanje. Tu dolazi do izražaja vlast upravitelja poravnanja: ona sastoji u pravu odobrenja izvjesnih poslova, kao i u pravu prigovora, koji se smatra zabranom sklapanja dotičnog posla. Izvjesna ovlaštenja (primanje novca, vršenje potrebnih isplata i namirenja drugih obveza), čak mora upravitelj poravnanja za sebe pridržati, ako mu to naredi sudija poravnanja. Dakako da kod prosudjivanja važnosti takvih pravnih djela dužnika treba uzeti u obzir dobru vjeru i trećega lica, sukontrahenta.

Sklopi li dužnik kakvo pravno djelo protiv zabrane prve

ili druge alineje, ostaje to djelo bez važnosti samo prema vjerovnicima; oduzimanje valjanosti jest, dakle, relativno.

Može se dogoditi, da i potpuna uprava imovine prijedje iz ruku dužnika u ruke upravitelja poravnanja, a da ovaj ipak ne steče prava jednaka onima upravitelja stečajne mase, već samo ona prinudnog upravitelja po Zakonu o izvršenju i obezbedjenju. To je jedna alternativna posljedica dužnikova prekršaja zabrane stavak 1. i 2., dok je obustava postupka druga alternativa.

U času kad je izdan Zakon o prin. poravnanju van stečaja, nije još izašao Zakon o izvršenju i obezbedjenju, na koji upućuje ovaj § 12. u predzadnjoj alineji. Imamo samo p r o j e k t toga zakona. U projektu je prinudna uprava normirana u §§ 84.—108. Prava prinudnoga upravitelja, o kojima rečena alineja govori upućujući na njih kao na prava prema kojima se ravna i pravo upravitelja poravnanja, bila bi prema §-u 94. projekta ova:

»Upravitelju se mora uručiti sve što je potrebno da se može uredno i korisno upravljati nepokretnošću.

Upravitelj je ovlašćen da u mesto izvršenika pribira sve prihode nepokretnosti kojom upravlja, i da o tome izdaje priznanice i uopšte da preduzima sve pravne poslove i pravne radnje kao i da podnosi sve tužbe, koje su potrebne da se sprovede prinudna uprava.

Izvršni sud daće upravitelju po predlogu upustva u pogledu poslovanja i prinudnog upravljanja. Kako sam upravitelj, tako i svaki verovnik, koji u prinudnoj upravi učestvuje, može naročito predložiti, da izvršni sud označi iznos i dospelost sviju onih poreza i drugih javnih dažbina, kao i redovna plaćanja i izdatke, koje upravitelj sme neposredno namiriti iz prihoda uprave.

Protiv ovoga zaključka nema mesta žalbi.«

Zatim § 95., alineja prva:

»Za poslove, koji ne spadaju u obično gospodarstvo kao i za sve druge poslove od osobite važnosti upravitelj mora da traži odobrenje izvršnoga suda.«

Kako u stečajnome postupku, tako i u ovome za poravnanje pravo je dužnika da samo traži nužno izdržavanje. Ovisi o upravitelj i sudu, hoće li njegovu zahtjevu udovoliiti.

Premda se otvorenje postupka ima zabilježiti u trg. registru, ipak zakon traži od dužnika, da i načinom potpisivanja firme upozori treća lica na svoj položaj.

Razlučna i njima izjednačena prava.

U p i s i u j a v n e k n j i g e.

§ 13.

Čim se otvori postupak za poravnanje, ne može se steći prinudno založno pravo niti prinudno pravo na namirenje na stvarima, koje pripadaju dužnikovoj imovini. Tako isto ne mogu se dozvoliti u javnoj knjizi uknjižbe (intabulacije) ili predbeležbe (prenotacije) na uknjiženim pravima dužnikovim bez pristanka upravitelja poravnanja, osim ako se njihov prvenstveni red upravlja po danu, koji pada pre otvaranja postupka za poravnanje.

Naređenja stava prvog ne odnose se na prava stečena za izmirenje javnih dažbina ili obroka izdržavanja dospelih u poslednjoj godini pre otvaranja postupka za poravnanje, ako izdržavanje pripada licu, koje dužnik po zakonu mora da izdržava.

Propisi § 10. st. 2. i 3. steč. zakona vrede i ovde.

Zabrane navedene u ovome paragrafu odnose se ne na čine dužnika već na čine vjerovnika i uopće trećih lica, izvedene bez sudjelovanja dužnika ili event. proti njegovoj volji a koji čini mogli bi štetno utjecati na dužnikovu imovinu. Premda ova nije isključivi izvor — kako je to u stečaju — za namirenje dužnikovih obveza, ipak je ona izvjesno jamstvo za izvršenje njegova predloga za poravnanje, a treba ju sačuvati i zato, jer u slučaju neuspjeha postupka za poravnanje dolazi redovito do otvorenja stečaja, u kojemu je njezina odlučnost prema rečenome, mnogo veća.

Iznimka, navedena u drugoj alineji ovoga §-a u korist javnih dažbina, odgovara prvenstvenom karakteru tih tražbina (§ 30.,

točka 4.), što se ne može reći i o tražbinama s naslova izdržavanja (alimenti). Medjutim taj nesklad nema se smatrati prazninom ili pogreškom ovoga §-a 13., već §-a 30. Ovaj bi se morao popuniti uvrštenjem tih alimentacionih (sustentacionih) tražbina medju prventvene.

Ovome paragrafu odgovarao je § 18. banske naredbe pak se ovdje može priopćiti rješitba kr. stola sedmorice u Zagrebu, koju je donio na taj paragraf.

Rješitba od 28. oktobra 1927. broj 4350. Preinaka rješitbe banskoga stola od 3. marta 1926. broj 1624, uspostava odluke sudbenoga stola u Mitrovici od 12. februara 1925. broj 367/Z.

Sudbeni stol kao gruntovna oblast dozvolio je predbilježbu prava zaloga na nekretnine B.-a radi dužnih A-u 108.417 Din 05 para.

Banski stol:

uvaživ, da se po § 18. alinea 2. zakona o prinudnoj nagodi van stečaja od dana otvorenja nagodnog postupka ne može dozvoliti ni uknjižba ni predbilježba prava zaloga na nekretnine dužnika bez privole nagodbenog upravitelja:

Uvaživ, da je prema izvješću prvostepenog suda proti utjecateljki odlukom od 4. februara 1925. broj 710/gr. N. 3/25, otvoren nagodni postupak, a da je predbilježbena molba zaprimljena tek 7. februara 1925. pod brojem 367/Z. po čemu se pobijana prvostepena odluka ne ukazuje na zakonu osnovanom;

preinačio je prvostepenu odluku i molbu za predbilježbu odbio.

Stol sedmorice:

uvaživ, da po § 16. banske naredbe od 2. septembra 1916. broj 17.500 pravni učinci otvorenja nagodnoga postupka počinju početkom dana, kojega je izrok pribijen u sudnici suda koji postupa;

uvaživ, da je predlog za otvorenje postupka o prinudnoj nagodi van stečaja predan 4. februara 1925. broj 710/gr., a sam nagodni postupak da je otvoren odlukom od 12. februara 1925. broj 817/gr. te izrok pribijen na sudnici 17. februara 1925.;

uvaživ, da je molba t. t. A. za predbilježbu prava zaloga predana kod kr. sudbenog stola kao gruntovne oblasti 7. februara broj 367/Z, dakle u vrijeme otkako je stavljen predlog

za otvorenje nagodnog postupka do samoga otvorenja postupka, što ne preči stečenje predbilježbe u tom roku (§ 19. alinea 1. i 2. cit. naredbe);

uvaživ, da po tome nema mjesta primjeni § 18. alinea 2. cit. naredbe;

uvaživ, da pobijana rješitba kr. banskog stola nije na zakonu osnovana;

preinačio je banskostolno rješenje i uspostavio prvostepeno.

Učinak otvaranja postupka u pogledu razlučnih i njima izjednačenih prava.

§ 14.

Otvaranjem postupka za poravnanje ne dira se u pravo trećih lica, da izluče predmete, koji ne spadaju u vlasništvo dužnikovo, niti u razlučno pravo, stečeno pre otvaranja toga postupka, ukoliko do primene ne dolaze propisi sledećeg stava. No sud za poravnanje, ili sudija poravnanja mogu odložiti prinudnu prodaju (dražbu) najdalje za šesdeset dana, ako je to korisno da bi se postigla povoljnija cena ili je to potrebno da se spreči šteta, koja preti verovnicima. Vreme, za koje je prinudna prodaja odložena, ne uračunava se u rok, na koji je ograničeno prvenstveno pravo zaloge za javne dažbine.

Otvaranjem postupka za poravnanje gube važnost razlučna prava stečena prema dužniku tek izvršenjem radi namirenja ili obezbeđenja, ako su ta prava stečena poslednjih šesdeset dana pre otvaranja postupka za poravnanje, izuzev razlučna prava za javne dažbine. Ali ova prava ponovo oživljuju, ako se postupak obustavi, i ako se u isto vreme ne otvori stečajni postupak, odnosno u roku pomenutom u § 56., stav 4. ne podnese predlog za otvaranje stečajnog postupka.

Ako je obustavljen dražbeni postupak u pogledu nepokretnina i ako je po predlogu podnetom u roku propisanom zakonom o izvršenju i obezbeđenju dozvoljeno prinudno založno pravo sa prvenstvenim redom zabeleške dozvole dražbe, onda odlučuje dan, kada je u javnoj knjizi zabeležena dozvola dražbe.

Propis stava prvog ne sprečava sprovođenje dražbe ili drugog načina unovčenja za ostvarenje prava spomenutih u tome stavu, ako je to naređeno pre otvaranja postupka. No sudija poravnanja i upravitelj poravnanja mogu tražiti da se postupak za unovčenje odloži.

Ako se pre ili posle otvaranja postupka izvrši dražba ili drugi način unovčenja predmeta, na kome postoji pravo spomenuto u stavu prvom, čuvaće se deo cene, koji pripada za to pravo, kod suda na način pomenut u § 21. do svršetka postupka za poravnanje. Taj novac predaće se razlučnom verovniku samo onda, ako je postupak za poravnanje obustavljen, a nije u isto vreme otvoren stečajni postupak, odnosno u roku pomenutom u § 56. st. 4. podnet predlog za otvaranje stečajnog postupka. Na isti način treba postupati, ako je izvršenjem uručena verovniku tražbina, koju javna blagajna treba da isplati.

U prvoj rečenici navedena razlučna prava, ako su stečena u 60-dnevnom roku, gube važnost automatski. Ako su stečena prije tog roka, mogu takodjer biti bez važnosti, ali je potrebno u tu svrhu pobijanje, koje će, razumije se, imati uspjeha samo onda, ako postoje i zakonski uvjeti za nj.

Prilično nejasno stilizirane alineje druge i treće ovoga §-a postaju razumljivijim, ako se uporede s §-om 11. stečajnog zakona.

Zaustavljanje zastarevanja.

§ 15.

Prijavom tražbine u postupku za poravnanje zaustavlja se zastarevanje za vreme od dana prijave do proteka roka za isplatu, koji je određen u poravnanju odobrenom odlukom suda, a ako ne dođe do poravnanja, onda do pravnosnažne obustave postupka za poravnanje.

Isporedi § 9. steč. zakona.

Predlozi za otvaranje stečaja.

§ 16.

Dok postupak za poravnanje traje ne mora dužnik da traži otvaranje stečaja protiv sebe, niti se može otvoriti stečaj na predlog kojeg od verovnika dužnikovih. Ako je stavljen takav predlog, o njemu će se doneti rešenje tek pošto bude pravnosnažno dovršen postupak za poravnanje.

Ovaj paragraf u skladu je sa zadnjim stavom §-a 1. On je posljedica načela, po kojemu se poravnanje pogoduje pred stečajem. Predlog za poravnanje imade uvijek prednost pred predlogom za otvorenje stečaja, tako da je dužnik za vrijeme postupka za poravnanje oslobodjen dužnosti da traži protiv sebe otvorenje stečaja, makar se kroz to vrijeme njegovo imovinsko stanje pogoršalo.

III. ODSEK

Organi postupka za poravnanje.

Sudija poravnanja.

§ 17.

Sud nadležan za postupak za poravnanje, postaviće kojeg od svojih sudija za sudiju poravnanja sa zadatkom da kao sudija pojedinac svršava poslove u ovom postupku, u koliko nisu po ovom zakonu zadržani za sam sud.

U slučajevima, u kojima odluku donosi sam sud, ima sudija poravnanja da dâ svoj predlog.

Sud može, ako to nađe za celishodno, postaviti za sudiju poravnanja i starešinu sreskog suda, u čijem području dužnik ima svoje prebivalište ili svoje preduzeće. Ako sudija poravnanja bude spречen, zameniće ga sudija, koji mu je inače određen za zamenika.

Sud za poravnanje može u svako doba pregledati poslovanje sudije poravnanja, narediti mu da o tome podnese izveštaj i iz važnih razloga razrešiti ga dužnosti i mesto njega postaviti drugoga sudiju. Sudiji poravnanja moraju svi sudovi i druge vlasti bez odlaganja ukazivati pravnu pomoć.

Analogno stečajnome postupku organi su u postupku za vanst. prin. poravnanje: sudija poravnanja (tamo stečajni sudija), upravitelj poravnanja (tamo upravitelj stečajne mase), i

pouzdanički odbor (tamo vjerovnički odbor). Prema razlici svrhâ obiju postupka razlikuje se i funkcija njihovih organa.

Ovaj § 17. govori o sudiji poravnanja. I ako je ovaj zakon ostao dosljedan u načelu banskoj naredbi, da sudske poslove ima obavljati sudac pojedinac, ipak je nadležnost potonjeg prilično ograničio. Dok po §-u 2. banske naredbe »čitav nagodbeni postupak... vodi u ime dotičnoga suda jedan sudac inokosno«, dotle ovaj zakon sve važnije odluke izuzimlje iz nadležnosti sudije poravnanja pridržavajući ih za sâm sud. Tako npr. odluke o smjenjivanju upravitelja, o postavljanju i smjenjivanju pouzdaničkoga odbora, o odobrenju poravnanja, o obustavi postupka itd. To se obražlaže time, da je bolje, ako tako važne odluke donosi kolegij a ne sudac pojedinac. Kad se znade, kako kolegiji u praksi rade, onda obrazloženje nije sasvim točno. Zatim se — za razliku od bivše banske naredbe — predvidja da sud nadzire sudiju poravnanja i da se u mjesto člana zbornoga suda može postaviti sudijom poravnanja i koji sudija sreskoga suda, u čijem području ima dužnik svoje boravište ili sjedište svoga preduzeća. Potonja izmjena resp. dopuna postala je potrebnom, jer po novome zakonu ne može — kao prije — kotarski (sreski) sud uopće nikako biti stečajnim sudom, dakle ni sudom pred kojim bi se vodio postupak za prinudno poravnanje van stečaja.

Upravitelj poravnanja.

§ 18.

Za upravitelja poravnanja postavljaće se neporočno i pouzdano lice, koje je stručno s obzirom na osobenost ili vrstu dužnikovih poslova. Za upravitelja poravnanja nemogu biti postavljena lica pomenuta u § 34. Stečajnog zakona niti lica, koja su s dužnikom u takvoj vezi, koja bi mogla uticati na vršenje poverene mu dužnosti. Upravitelj poravnanja ne sme biti konkurent dužnikov.

Državne i samoupravne vlasti kao i staleške organizacije dužne su dati sudu na njegovo traženje oba-

veštenja potrebna mu za izbor podesnih upravitelja poravnanja.

Ministar Pravde može pravilnikom propisati, da će se po sporazumu sa dotičnim staleškim korporacijama sastaviti liste lica podesnih za upravitelje poravnanja, iz kojih će sudovi u pojedinom slučaju uzeti upravitelja poravnanja.

Dužnik i svaki verovnik mogu, u roku od deset dana od postavljenja upravitelja, predložiti da se upravitelj smeni, navodeći razloge za to, i imenovati drugo lice za upravitelja. Ako sud usvoji takav predlog ili ako sam smeni upravitelja, objaviće postavljanje novog upravitelja.

Sud za poravnanje izdaće upravitelju dekret o postavljenju, a sudija poravnanja uzeće od njega svečano obećanje da će savesno vršiti svoju dužnost.

Prije je postojala razlika izmedju stečajnog zakona i zakona o prinudnoj nagodi (banske naredbe), obzirom na imenovanje stečajnog upravitelja, u tome, što je s t e č a j n i zakon ipak davao i ako ne monopol, a ono prednost a d v o k a t i m a kod postavljanja stečajnog upravitelja. Novi stečajni zakon napustio je tu prednost. Tome odgovara i ovaj propis zakona o uvjetima za upravitelja poravnanja. Premda analogni propis bivše banske naredbe (§ 8.), baš kao i ovaj paragraf, nije odredjivao izrijekom, da se imaju ili mogu a d v o k a t i imenovati upraviteljem poravnanja, ipak je sudska praksa bila sklona advokatima. No valja ustanoviti, da je u posljednje vrijeme ta sklonost popustila, ponajviše na pritisak privrednih organizacija. Nema sumnje, da su gdjekoji prigovori potonjih bili opravdani, ali oni bi bili jednako mogući i jednako opravdani, da su bili stavljeni i protiv takvog upravitelja, koji nije advokat. Nije naime, ono specijalno advokatsko, što bi opravdavalo isključenje ili makar udaljivanje advokata od funkcije upravitelja poravnanja. Naprotiv ono specijalno advokatsko

jest razlog, koji zahtijeva da advokat u prvome redu i najčešće dodje u obzir kod popunjavanja tog mjesta. Glavni prigovor sastoji se u tome, da je advokat skup prouzrokujući veliki trošak stečajnoj masi resp. dužniku. No iskustvo dokazuje, da su jednako skupi, a možda i skuplji bili neadvokati, kad im je pala u dio ta funkcija. Pravljenje troška, zaradjivanje i obogaćivanje jest ono opće ljudsko, koje nije posebno svojstvo samo advokata. I kod onoga, koji sam o sebi misli, da je bez toga svojstva, ono će se probuditi kad dodje prilika da mu udovolji. Ako advokat kao upravitelj računa preveliki trošak, tu je sud da ga svede na pravu mjeru. Zato ova ovlast i mogućnost suda obara bez dalnjega onaj prigovor. Ako sud ne bi imao volje — jer vlast i mogućnost jesu uvijek tu — da se posluži tim svojim pravom prema advokatu, ne će je imati ni prema upravitelju neadvokatu. Ali ono što manjka neadvokatu, jest potpuna pravna naobrazba, koja je potrebna kod svakog djela upravitelja, ma kako ono isključivo stručno izgledalo. Ako se kaže, da si stručnjak-upravitelj može svaki čas ishoditi savjet za djela pravne naravi kod advokata i da zato nije potrebno da ovaj bude upraviteljem, s mnogo se više razloga može reći, obratno, t. j. da si advokat-upravitelj može ishoditi savjet stručnjaka u poslovima isključivo stručne naravi. U jednome poduzeću, čiji je vlasnik zatražio postupak za poravnanje, daleko je veći broj pravnih poslova, nego li onih čisto stručnih — jer svatko se od nas neprestano kreće i radi u pravnoj sferi — a što je najvažnije, advokat ima sposobnost da prosudi kod svakoga posla, kakove pravne posljedice ovaj može da ima, dok neadvokat nije kadar više puta ni naslutiti, da dotični posao uopće imade pravne posljedice, a kamo li konkretno kakve.

Sudovi imadu u postupku za vanstečajno prinudno poravnanje (kao i u stečajnome postupku) saradjivati s upraviteljima, pa su sami iskusili, kako je teška ta saradnja, ako je upravitelj neadvokat. Njihovo, sudova, iskustvo jest najbolja potvrda gornje tvrdnje. Kad se pregledaju nadležnost i zadatak upravitelja po ovome zakonu, onda je nemoguće i zamisliti da bi tu pretežno pravnu i tešku funkciju mogao uspješno vršiti tko drugi osim advokata. Uostalom, spor o tome, tko će biti upraviteljem u stečajnome postupku ili u onome za poravnanje,

jest spor, koji je k nama došao iz inostranstva s izvjesnim zakašnjenjem pa bi zato dobro bilo ne praviti od njega dalje pitanje već pogledati, kako je tamo, bar u prakski, spor riješen; praktično iskustvo dalo je pravo ovdje zastupanoj tezi: redovito ima advokat biti upraviteljem.

Treći stav ovoga paragrafa daje mogućnost Ministru Pravde da uvaži navedene razloge i popravi ono, što se možda htjelo, kad se u prvome stavu nije izrijekom spomenulo advokata. Medjutim sasvim je opravdano ustanovljeno u 4. stavu pravo za dužnika i svakog vjerovnika da mogu tražiti izmjenu dosadanjeg upravitelja uz navod razloga za takav zahtjev (tek što je malo nespretan izraz »imenovati« na koncu te rečenice. Tim izrazom htjelo se sigurno reći »predložiti ime«, jer imenovanje, [Ernnenung, Bestellung] postavljanje upravitelja pripada u svakome slučaju sudu, što se vidi i iz slijedeće rečenice). Treba dodati, da je uz sud i Advokatska Komora onaj faktor, koji će moći obuzdati advokata, kad padne u zabludu, da je ta funkcija samo radi njega, a ne radi dužnika i vjerovnika.

Govoreći o upravitelju poravnanja treba da se dotaknemo i pitanja autonomije vjerovnika, koje je s prvim u uskoj vezi. Skrajnja konsekvenca tog načela bila bi, da si vjerovnici sami imenuju upravitelja resp. da sud mora imenovati onoga, koga oni predlože .Zakon, kako se vidi, nije proveo to načelo sasvim, već samo djelomice. U projektu se to ovako obrazlaže:

»Banskoj naredbi prigovaralo se je medju ostalim i to, da nije verovnicima dala dovoljan upliv na postupak za poravnanje.

Traženje, da se verovnicima dade upliv na postupak, opravdano je.

No pri rešenju pitanja o meri tog upliva ne sme se pustiti iz vida, da u stečajnom postupku nije t. zv. autonomija verovnika dala najbolje rezultate. Pokazalo se je, da je većina verovnika nemarna i da tu nemarnost zloupotrebljuju i dužnik i nekolicina nesavesnih verovnika na štetu većine verovnika. Ovo je iskustvo rukovodilo redaktore pri donašanju austrijskog stečajnog zakona da ograniče široku verovničku autonomiju, kako ju je priznavao raniji austrijski stečajni zakon.

Isti su razlozi bili odlučni i za ovaj projekat, da ne uvaži zahteve privrednih korporacija da se verovnicima prizna veća autonomija u stečajnom postupku. Opasnost od široke autonomije je u postupku za poravnanje još mnogo veća s obzirom na to, što u ovom postupku mogu mnogo lakše doći do dominantnog upliva izmišljeni verovnici ili verovnici koji stoje sa dužnikom u uskoj vezi. Zato se u postupku za poravnanje može dozvoliti verovnicima upliv samo u uskim granicama.

Iz ovih razloga nije ovaj nacrt mogao usvojiti odredbu §-a 8. nacrta Zagrebačke trgovačke i obrtničke komore, po kojoj bi sami verovnici imali da izaberu upravitelja poravnanja, jer baš u početnom stadiju postupka, kad još nisu ispitane tražbine, koje je dužnik sam naveo ili koje su inače prijavljene, postoji velika opasnost, da bi dužnik pomoću izmišljenih verovnika ili verovnika, koji su s njim u uskoj vezi, mogao proturiti kao upravitelja poravnanja lice, koje će raditi u njegovu korist, a ne u korist verovnika. Projekat je nastojao, da na drugi način udovolji opravdanim željama privrednih krugova, da se osigura izbor takvih lica za upravitelje poravnanja, koji će zaista moći odgovarati svojoj zadaći. To se misli postići propisom, da će se po sporazumu sa privrednim korporacijama sastaviti liste lica, podesnih za upravitelje poravnanja, iz kojih će lista sud uzimati upravitelje za poravnanje (§ 18. stav 3. projekta), zatim propisom, da dužnik i svaki verovnik u roku od osam dana, pošto je postavljen upravitelj za poravnanje, mogu predložiti njegovu izmenu navodeći razloge za to (§ 18. stav 4. projekta).

Ali zato predvidja projekat pouzdanički odbor kao organ za zastupanje interesa verovnika u postupku za poravnanje«.

§ 19.

Upravitelj poravnanja mora se tačno obavestiti o imovinskom stanju i poslovanju dužnikovom, o dosadanjem vođenju njegovog preduzeća ili gospodarstva, o uzrocima, zbog kojih je zastao sa ispunjavanjem svojih obaveza, o naplativosti njegovih tražbina, o primerenosti ponuđenog poravnanja i o svima prilikama

važnim za odluku verovnika. On mora nastojati da se po mogućnosti održi radnja dužnikova ili gospodarstvo dužnikovo i da se dužnikova imovina ne krnji. On mora da ispita spisak verovnika i dužnika, spisak imovine i bilans, što ih je podneo dužnik, i da učestvuje pri sastavljanju popisnika (inventara) i bilansa, a ako su popisnik i bilans izrađeni, da ispita njihovu ispravnost i da sve to potvrdi svojim potpisom. Sudija poravnanja može narediti da upravitelj poravnanja o svome radu podnese sudu pismeni izveštaj još pre dana ročišta za poravnanje i da po potrebi dostavi verovnicima prepise toga izvještaja. Ako je dužnik privredna i gospodarska zadruga, može, za vreme postupka za poravnanje, i upravitelj sazivati zbor zadrugara.

Premda dužnik mora u svome predlogu za otvaranje postupka za poravnanje izjaviti, da je pripravan položiti zakletvu »da su spisak imanja, spisak vjerovnika i bilans, koje je on sastavio, ispravni, da nije ništa od svoga imanja zatajio, da je svoje tražbine i dugove pokazao u pravom iznosu, da nije nijednog od svojih vjerovnika izostavio i nijednog kao vjerovnika naznačio, koji nebi zaista takav bio« (§ 36) — ipak je upravitelj poravnanja dužan sve to posebno, savjesno i točno preispitati. Ne samo zato što dužnik zakletvu polaže tek na ročištu za poravnanje, nego i zato što i položena zakletva ne isključuje protivno ili drugo od onoga, što se hoće zakletvom potvrditi, a sadržaj zakletve nije takve naravi, da se i drugim načinom njegova istinitost ne bi dala dokazati ili oboriti.

Uporedba ovdje nabrojenih zadataka upravitelja poravnanja s onima upravitelja stečajne mase pokazuje neke razlike. One slijede logički iz razlike samih svrha obiju postupka.

Primarna svrha stečajnog postupka jest likvidiranje tražbina i unovčenje mase. Prema toj svrsi ravna se i zadaća stečajnog upravitelja. Upravitelj poravnanja ima drugu zadaću, jer je i

svrha nagodnog postupka druga. U postupku za poravnanje ispituju se, doduše, tražbine, ali ne likvidiraju s onim učinkom kao u stečajnom postupku; imovina pak unovčuje se samo u toliko, koliko je to skrajnje nužno, jer se postupkom za poravnanje nesmije spriječiti nastavak dužnikova poslovanja ili gospodarstva. Upravitelj za poravnanje mora, dakle, nastojati da se to poslovanje ili gospodarstvo uzdrži, da se imovina bar ne umanji, u koliko ju ne može daljnjim poslovanjem još i povećati.

Kolikogod upravitelj savjesno ispitivao imovinu dužnika, a napose njegove tražbine, ipak njegova riječ ne odlučuje o tome, je li koja tražbina istinita ili nije. On može i mora dati o tome svoje obavijesti i mišljenje, što sve može utjecati na izjave ostalih vjerovnika pa čak i na izjave samoga dužnika, ali kraj svega toga može dužnik njegovo mišljenje a prema tome i tražbinu pobijati. (Vidi slijedeći § 20.)

Ako se smije praviti poredba izmedju pojedinih momenata, koji su u ovome paragrafu nabrojeni kao specijalni zadaci nagodnog upravitelja, onda bi se najveća važnost morala položiti na dva zadatka: na ispitivanje uzroka, s kojih je zapelo zadovoljavanje obvezama i koji su dužnika natjerali na molbu za otvorenje postupka o vanst. prin. por.; zatim na primjerenost kvote resp. ponudjenog poravnanja. Prvi momenat više je moralne prirode, a drugi materijalne, gotovo matematičke. Kao što je tijekom ovoga tumačenja već istaknuto, poravnanje jest zakonski privilegij dan dužniku. Poravnanje služi interesima vjerovnika, ali i dužnika. Ono mu pruža blagodati, koje bi inače sa stečajem izgubio. On mora, dakle, da sve to i zavrijedi. Zato je vrlo važno ispitati, zašto je dužnik dospio u prilike, koje su ga navele na taj postupak. Je li on poslovao lakoumno ili savjesno i ozbiljno? prevarno ili bez te namjere? spekulirajući ili realno? O odgovoru na ta pitanja ovisjet će često i uspjeh čitavog postupka. Jer kolikogod je vjerovnicima stalo do toga, da dobiju što više, oni će često voljeti da i gube u stečaju bez poravnanja nego li da poravnanjem pogoduju vjerovnika, koji je prevarno postupao ili koji bilo s kojeg drugog razloga nije zaslužio pogodnost vanstečajnog poravnanja. Da si upravitelj pribere informacije, potrebne njemu i vjerovnicima u tome smjeru, neće se smjeti ograničiti

samo na formalno ispitivanje dužnikovih knjiga, na ustanovljenje, u kojem je poslu, na kojem predmetu i s kojim mušterijama dužnik izgubio, već će se morati upravo udubiti u čitavo poslovanje dužnikovo, prolistati njegove račune, dopise i spise te preko svih tih pismenih informacija prijeći i na one, koje mu mogu neposredno dati poslovni drugovi dužnika, stručnjaci itd. Upravitelj morat će si steći poznavanje i svih općih gospodarskih i poslovnih prilika, u kojima je dužnik poslovao, morat će ispitati, koliko su one utjecale na rezultat dužnikova poslovanja, koliko bi taj rezultat uz veću pomnju, savjesnost i spremu mogao biti bolji itd., itd. Jednom rječju: on mora dati potpunu sliku posla, koja će biti ujedno slika i samoga dužnika u moralnome i stručnome pogledu. Istina je, da je ta uloga upravitelja teška i odgovorna, ali samo onda, ako ju on tako shvati i provede, izbjeći će se zloporabama postupka i ta će institucija odgovarati motivima, s kojih je vanstečajnome prin. poravnanju dana zakonska sankcija.

Ispitivanje primjerenosti nagodne kvote jest materijalne naravi. Pitanje bi se zapravo imalo postaviti ovako: ako bi se postupak za poravnanje pretvorio u stečajni i imovina dužnikova u stečajnu masu, bi li u potonjem slučaju vjerovnici bili namireni s većom kvotom nego li je ponudjena s poravnanjem ili možda s jednakom, ali vremenski prije nego li dužnik s poravnanjem nudi? Čim bi upravitelj izračunao, da bi u stečaju vjernovnici bolje prošli pa da nagodna kvota ni obzirom na visinu ni obzirom na način plaćanja nije primjerena, ne bi vjerovnici imali više razloga da se uklanjaju stečaju pa bi ih u takvim prilikama tek osobiti, napose moralni obziri (prema osobi dužnika) mogli sklonuti da glasuju za poravnanje.

§ 20.

Upravitelj poravnanja mora prijavljene tražbine (§ 27.) unositi u jedan spisak i saopštiti ih dužniku s pozivom da se u određenom roku izjasni, da li prijavljene tražbine priznaje ili ne. Ako se dužnik o kojoj tražbini ne izjasni u određenom roku, smatra

se da je priznaje. Izjava dužnikova beležiće se u spisku prijavljenih tražbina.

Upravitelj poravnanja dužan je, da sam ispita prijavljene tražbine na osnovu trgovačkih (poslovnih) knjiga ili beležaka dužnikovih. Ako se na osnovu ovog ispitivanja ili saopštenja kojeg verovnika ili iz kojeg drugog razloga pojavi osnovana sumnja u ispravnost koje prijavljene tražbine, a dužnik ne može da ukloni ovu sumnju, mora upravitelj poravnanja osporiti ovu tražbinu. Ovo svoje osporavanje mora javiti sudu najdalje do dana ročišta za poravnanje.

Ovaj paragraf jest novum prema banskoj naredbi, koja ne sadržaje taj propis. Istina je, da je već u općoj dužnosti upravitelja, normiranoj u prethodnome paragrafu, uključena i dužnost da ispita tražbine, ali samo one koje je dužnik uvrstio u svoj spisak tražbina odn. bilans, dok ovaj paragraf proteže tu dužnost i na p r i j a v l j e n e tražbine. No to bi još bila najmanja razlika. Glavna razlika sastoji u tome, što je dužnik na poziv upravitelja obvezan izjasniti se u odredjenome roku, priznaje li prijavljene tražbine ili ne. Ako se ne izjasni u odredjenome roku o kojoj tražbini, ona se smatra priznatom i on je tako vezan na tu izjavu, da ju ne može ni kasnije na ročištu za poravnanje opozvati, dakle ni naknadno osporiti tražbinu koju je rečenim načinom ili izrijekom priznao ili dozvolio da se smatra priznatom. Prema tome ovaj paragraf propisuje neku vrst pripremnog postupka za ročište za poravnanje. Za razliku od dužnika, može upravitelj poravnanja i naknadno, na ročištu za poravnanje, osporiti tražbinu, protiv koje nije u ovome pripremnome postupku prigovorio (§ 38.). Dakako samo pod uvjetom ako ima razloga sumnje u ispravnost koje tražbine, a dužnik nije kadar svojim objašnjenjem sumnju ukloniti.

§ 21.

Ako je upravitelju poravnanja povereno primanje novca i izvršivanje isplata (§ 12. stav. 2.), podmiriće iz primljenog novca izdatke, koji su potrebni za otpravljanje redovnih poslova preduzeća ili gospodarstva dužnikovog, kao i izdatke potrebne za otpravljanje poslova dužnikovih po § 12. stav. 2. Preostali novac upravitelj će položiti kod suda ili će ga sa odobrenjem suda uložiti na kamate kod kojega novčanog zavoda.

§ 22.

Upravitelj poravnanja dužan je da prijavi sudiji poravnanja, kad dužnik štogod uradi protiv sudskih naređenja izdatih u smislu § 6., ili protiv propisa § 12. stava 2., ili ako dođe do uverenja da je dužnik tražio poravnanje jedino u nameri da izigra svoje verovnike ili, ako je očito, da se neće moći da postigne poravnanje.

Dužnik se može protiv naređenja i postupka upravitelja poravnanja žaliti sudiji. Protiv odluka sudije poravnanja o takovim žalbama nema daljeg pravnog leka.

Upravitelj poravnanja odgovoran je svima učesnicima za štetu, koju im prouzrokuje vršenjem službe protivno svojoj dužnosti.

§ 23.

Upravitelj poravnanja ima pravo na naknadu svih izdataka u gotovom novcu i na nagradu za svoj trud.

Upravitelj poravnanja mora, kad završi svoje poslovanje, prijaviti svoje zahteve sudiji poravnanja.

Sudija poravnanja može u svako doba upravitelju poravnanja naložiti, da prijavi svoje zahteve.

O zahtevima upravitelja poravnanja odlučuje sudija poravnanja; protiv odluke sudije poravnanja mogu upravitelj poravnanja, dužnik i pouzdanički odbor, ako je takav postavljen, kao i njegovi članovi posebice, uložiti rekurs na apelacioni sud (§ 70.).

Ministar Pravde propisaće Uredbom tarifu za nagrađivanje upravitelja poravnanja. Pri izradi tarife uzeće se naročito u obzir: obim preduzeća i vrednost dužnikove imovine i uspeh, koji je postignut za verovnike.

Od tarifnih stavova može se izuzetno odstupiti samo, ako je rad upraviteljev bio osobito celishodan ili vezan sa izvanrednim trudom ili ako je pokazao vanredan uspeh.

Ništavan je svaki ugovor upravitelja poravnanja sa dužnikom ili verovnicima o njegovoj nagradi i visini troškova, koji mu se imaju naknaditi.

U koliko advokati dolaze u obzir kao upravitelji poravnanja, oni potpuno odobravaju princip tarife, koju predvidja ovaj paragraf. Obrazloženje zakona (odn. njegova projekta) veli, da je ta tarifa predvidjena za to, »da se spriječe prekomjerna honorisanja upravitelja poravnanja, koja su se dešavala pod banskom naredbom i davala povoda opravdanim žalbama privrednog svijeta«. Sigurno je bilo slučajeva prekomjernog honoriranja kao i slučajeva, kad je pogdjekoji prigovor privrednog svijeta u tome pogledu bio opravdan, ali to se dalo spriječiti i bez tarife. Sud odn. sudija poravnanja imao je prije tu zadaću a ona će mu ostati i onda kad dodje tarifa. Nju promatraju advokati više s drugog stanovišta: oni vide u njoj jamstvo za jednak postupak po sudu sa svakim i zaštitu ne protiv previsokog nagradjivanja, nego protiv prigovora da je nagrada previsoka. Advokati odobravaju načelno tarifu, i

ako se ne mogu zanijekati neke njezine slabe strane, medju kojima nije zadnja ta, da ona ne može nikako obuhvatiti svaki posao upravitelja. Tu, dakle, nastupa opet sudac (sudija poravnanja), koji i po ovome paragrafu ima vlast otstupati od tarife, ali na više a ne na niže, jer tarifa može imati značaj samo minimalne.

Zakon o advokatima od 17. III. 1929. takodjer previdja tarifu, a isto tako i stečajni zakon za upravitelja stečajne mase (§ 138). Smjernice u potonjemu slažu se sa smjernicama navedenim u gornjemu paragrafu.

Kad zadnja stavka §-a 23. veli, da je »ništava svaka pogodba upravitelja poravnanja o nagradi i visini troškova«, onda može misliti samo na prethodnu pogodbu, a nipošto ne na kasniju. Samo prethodna pogodba krije u sebi pogibelj nepravednog utjecanja na upravitelja poravnanja, bilo u korist dužnika a na štetu vjerovnika ili obratno, dok je kod naknadne pogodbe, kad je naime postupak već dovršen, takva pogibelj isključena. Onda već smije dužnik dati upravitelju nagradu, koliku obojica pogode, a da se dužnik ne mora obratiti na sudiju poravnanja da odredi visinu.

Nagrada upravitelja i trošak spada u tražbine, koje se imaju prvenstveno namiriti (§ 30.).

Nema zakonske zapreke da upravitelj diže predujam na račun svoje nagrade t. j. da sukcesive diže manje svote u ime nagrade, a da se time ne prejudicira konačnoj visini ove. To slijedi iz prvenstvenog značaja nagrade a i iz činjenice da je upravitelj dijelom suradnik dužnikov u poslu a dijelom nadzornik tog posla, tako da se može reći, da njegova nagrada spada u izdatke, koji su potrebni za otpravljanje redovnih poslova preduzeća ili gospodarstva dužnikovog. Te izdatke pak ima upravitelj pravo namirivati na temelju paragrafa 21. (Vidi također § 137, treći stav, Steč. zakona.)

§ 24.

Sudija poravnanja može u svako doba ispitati rad upravitelja poravnanja i njegove račune i druge beleške o tome radu, a može mu i naložiti da podnese izveštaj o svom radu ili objašnjenja.

Sudija poravnanja može po službenoj dužnosti ili na predlog upravitelja poravnanja ili pouzdaničkog odbora narediti i to, da poslovanje dužnikovo ispitaju veštaci, upućeni u njegovu poslovnu granu.

Ako upravitelj poravnanja ne vrši svoju dužnost kako treba može ga sudija poravnanja na to prinuditi novčanim kaznama do pet hiljada dinara, a u hitnim slučajima može poveriti izvršenje pojedinih poslova kojem drugom licu na trošak i opasnost upraviteljevu.

Sud može iz važnih razloga smeniti upravitelja poravnanja. No pre nego što donese o tome odluku, preslušaće, ako je moguće, pravitelja poravnanja i pouzdanički odbor.

Velika vlast, koju daje zakon sudu prema upravitelju, opravdana je i veličinom zadaće potonjega. Takva odgovorna zadaća ne može se ostaviti u rukama nemarnog, nesavjesnog ili nesposobnog upravitelja. No dok sudija ima pravo nadzora nad upraviteljem, dotle ga može smijeniti samo sud. Dakako da će sud morati vrlo dobro promisliti prije nego li se odluči za takvo skrajnje sredstvo, koje je kadro upravitelja, napose ako je advokat, moralno i materijalno teško oštetiti. (Sudija može tek izvršenje pojedinih poslova oduzeti upravitelju i povjeriti drugome kojemu licu).

Upravitelj učinit će pametno, bude li, i ne čekajući poziv sudije, sam iz vlastite iniciative podnašao izvješće o svome poslovanju od vremena do vremena, i bude li uopće u stalnome doticaju sa sudijom.

Pouzdanički odbor.

§ 25.

Sudija poravnanja može, po službenoj dužnosti ili na predlog, postaviti pouzdanički odbor od tri do pet lica. Za članove pouzdaničkog odbora mogu se po-

staviti i fizička i pravna lica, koja nisu verovnici. Verovnik, koji je postavljen za člana pouzdaničkog odbora, može samo iz važnih razloga odbiti da se primi ove dužnosti. Opravdanost ovih razloga prosuđuje sud za poravnanje. Sudija poravnanja mora pri izboru članova pouzdaničkog odbora, u koliko je mogućno, uvažiti predloge verovnika. Za člana pouzdaničkog odbora nesme se postaviti lice, koje je blizki svojak dužnikov (§ 43.) ili je sa dužnikom u takvoj vezi, koja može uticati na vršenje njegove dužnosti. Za vršenje svojih dužnosti može svaki izabrani član odrediti zastupnika na svoju opasnost i svoj trošak.

Sud može iz važnih razloga, na predlog verovnika ili po službenoj dužnosti, zameniti postavljene članove pouzdaničkog odbora drugim licima.

Članovi pouzdaničkog odbora imaju pravo na naknadu troškova, ukoliko su bili potrebni, a ako su im povereni naročiti poslovi, i na primerenu nagradu. I jedno i drugo određuje sudija poravnanja. Protiv njegove odluke mogu upravitelj poravnanja, dužnik i pojedini članovi pouzdaničkog odbora, uložiti rekurs na apelacioni sud (§ 70.). Propis §-a 23. stava 6. shodno će se i ovde primenjivati.

Dalnji organ poslije sudije i upravitelja jest u ovome postupku tzv. pouzdanički odbor. On pretstavlja vjerovnike. Sud ga može, ali ne mora postaviti, no ako se odluči da ga postavi, onda se u pravilu mora držati predloga vjerovnika u pogledu lica, od kojih će odbor sastojati. Time je udovoljeno načelu autonomije vjerovnika, kojoj zakonodavac nije osobito sklon iz bojazni da ne budu izigrani interesi pravih vjerovnika od onih izmišljenih. Pobliže obrazloženje tog zakonodavčeva stanovišta nalazi se kod §-a 18. ovoga zakona.

Ne može se smatrati zapostavljanjem ili mimoilaženjem vjerovnika propis, da u pouzdanički odbor mogu ući i lica, koja nisu vjerovnici. Mogu, naime, ući samo onda, ako sami vjerovnici takva lica predlože.

Po banskoj naredbi članovi su nagodnog odbora imali obavljati svoju službu bez nagrade; samo bi im se naknadili nužni izdaci. Naš zakon priznaje im i »omanju nagradu za naročiti trud«. Sličan propis nalazimo i u stečajnom zakonu (§ 98.) za članove vjerovničkoga odbora.

§. 26.

Pouzdaničkom odboru je dužnost da pomaže upravitelju poravnanja i nadzirava njegov rad. U tome cilju može pregledati njegove knjige i beleške i tražiti od njega objašnjenja. Dalje mu je dužnost da ispita imovinsko stanje dužnikovo, razloge njegove nesposobnosti za plaćanje, ispravnost spiska imanja i dugova kao i ispravnost bilansa, koje je predložio dužnik, a tako isto i ponudu poravnanja. On je dužan da prijavi sudiji poravnanja zapažene nepravilnosti kao i to, ako nađe, da ima razloga za obustavu postupka. O svom radu treba da podnese sudu izveštaj još pre ročišta za poravnanje.

§ 27.

Sudija poravnanja mora u svim važnijim slučajima preslušati pouzdanički odbor pre nego što donese svoju odluku ili stavi kakav predlog sudu.

Pouzdanički odbor donosi svoje zaključke većinom glasova. Propis § 22. stav 3 shodno će se i ovde primenjivati.

Pouzdanički odbor jest saradnik upravitelja poravnanja, ali je i njegov nadzornik. Ipak, uputâ, koje on kao saradnik

upravitelja daje ovome, nije upravitelj dužan da se drži — kako je to njemu nalagala banska naredba. Zato nije sasvim točna tvrdnja obrazloženja zakona, da projekat daje pouzdaničkome odboru »jači položaj rada nego što mu je dala banska naredba«.

IV. ODSEK

Zahtevi u postupku za poravnanje.

Prijava zahteva.

§ 28.

Tražbine protiv dužnika, koji je predložio otvaranje postupka za poravnanje, moraju se prijaviti sudiji poravnanja bar pet dana pre ročišta za poravnanje, i to pismeno ili usmeno u zapisnik. Prijava treba da sadrži: ime i prebivalište verovnika, pravni osnov i iznos tražbine kao i dokaze o postojanju i visini tražbine. Pri prijavljivanju tražbina, o kojoj postoji parnica, mora se navesti i parnični sud kao i oznaka spisa.

Izjava verovnika data u smislu § 37. st. 2. smatra se kao prijava u smislu propisa stava prvog. ovog §.

Razlučni verovnici moraju, ako hoće da ostvare svoje tražbine u postupku poravnanja, da navedu u prijavi osnov svoga prava na odvojeno namirenje i da se izjasne o tome, do koje je visine njihova tražbina, u koliko se može predvideti, pokrivena razlučnim pravom (§ 2. stav. 3.). To isto vredi i za verovnike, kojih su tražbine obezbeđene obavezom sadužnika ili poruka, ili na kakav drugi način, koji ipak ne daje pravo na odvojeno namirenje.

Verovnici, koji traže prvenstveno namirenje (§ 30.), moraju to, kao i pravni osnov toga zahteva, da navedu u svojoj prijavi.

Svakom učesniku pripada pravo da pregleda predane prijave.

Tražbine protiv dužnika imadu se u postupku prijaviti iz ova tri razloga: 1. da se što točnije ustanovi dužnikova pasiva, a dosljedno tome i njegova sveukupna imovina; 2. da se ustanove tražbine, na koje bi se imalo protegnuti poravnanje; 3. da se ustanovi pravo glasa za ročište za poravnanje. Prema tome imaju se prijaviti ne samo čiste isključivo proti dužniku uperene tražbine, nego i one osigurane zalogom, porucima ili drugim načinom, kao što i tako zvane prvenstvene tražbine. Prijavom i potonjih dviju vrsti tražbina raščišćava se čitavo imovinsko stanje dužnika, tako da se nakon odvojenja takvih tražbina dobivaju isključivo one, za koje bi imalo vrijediti poravnanje.

Budući da se na osigurane tražbine kao i na one prvenstvene ne proteže poravnanje, nemaju one ni pravo glasa. Ne može se dozvoliti utjecaj na poravnanje onima, kojih se ono ne tiče, kojima ono ne može donijeti ni koristi ni štete. Može se ipak dogoditi, da i razlučni i uopće osigurani vjerovnik dodje u obzir kod poravnanja, kako u pogledu prava glasa, tako i u pogledu namirenja iz poravnanja. To će biti onda, ako i kada osiguranje, (zalog, poruk i t. d.) ne dotječe za namirenje njegove tražbine: tada će se protezati poravnanje na nepokriveni višak i priznati vjerovniku pravo glasa u iznosu nepokrivenog viška.

Pismeni podnesak, o kojemu govori ovaj paragraf, može da sadržaje samo prijavu tražbine kao takvu, a može da s prijavom bude spojeno i glasovanje dotičnog vjerovnika o ponudi za poravnanje. U prvome slučaju nijesu za podnesak potrebne nikakve formalnosti; dovoljno je da je podnesak potpisan po vjerovniku. No u potonjemu slučaju, ako naime podnesak sadržaje i glas vjerovnika o predlogu za poravnanje, mora da ima signaturu advokata ili da je ovjerovljen po sudu ili javnome bilježniku (§ 37. druga alin.; § 41.). To je opravdano, jer se prijava tražbine, makar bila i lažna, dade ispitati. No dok se utjecaj lažne prijave tražbine dade ukloniti, teško je to, katkad čak i nemoguće s lažnim podneskom glasovanja. Mogao bi kakav nevjerovnik da prijavi istinitu tražbinu vjerovnika, za

kojega zna da nema namjere učestvovati u postupku, pa da tu prijavu istinite tražbine spoji s glasovanjem u pravcu, s kojim se sigurno pravi vjerovnik ne bi saglasio. Dakle je potrebna kontrola pismenog glasovanja, kod kojega ne učestvuje vjerovnik lično.

Pismena prijava tražbine, signirane po advokatu ili ovjerovljene po sudu resp. javnome bilježniku, ima i tu prednost da nije vezana o rok §-a 28. Glavno je da stigne sudu prije svršetka rasprave o poravnanju (§ 37., alin. druga), a prije nego što započne glasanje (§ 41. alin. treća). Upotrebljujući kod toga zakon u §-u 37. alin. 2., riječ »rasprava«, misli na tu riječ u užemu smislu; misli onaj dio ročišta, u kojemu se raspravlja, za razliku od kasnijeg dijela ročišta, u kojemu se već i samo glasuje. (Ako vjerovnik posebnim pismenim podneskom prijavi tražbinu, a posebnim opet pismenim podneskom dade svoj glas, na vrijeme je, ako potonji stigne sudu i nakon svršetka rasprave, ali prije glasovanja).

Inače prijava tražbine bez spomenutih formalnosti (signature advokata i ovjerovljenja) mora biti predana bar pet dana prije ročišta, jer joj se drukčije neće priznati pravo glasa (osim ako zakašnjeli prijavitelj učini vjerojatnim, da je propustio rok bez svoje krivnje — § 41. druga alin.).

Za pismene prijave tražbina u s t e č a j n o m e postupku propisuje stečajni zakon (§ 116.) da se imadu podnijeti u d v a primjerka. To ne traži ovaj zakon za prijave tražbina u postupku za poravnanje; one mogu, dakle, biti predane i jednostruko. Ipak, preporučuje se podnašati po dva primjerka.

Tražbine, u koje se ne dira postupkom za poravnanje.

§ 29.

Postupkom za poravnanje ne dira se u tražbine, koje se moraju prvenstveno namiriti (§ 30.), niti u tražbine nastale posle otvorenog postupka za poravnanje iz pravnih poslova upravitelja poravnanja ili dužnika, koji su mu dozvoljeni po § 12. Ali se ne može na osnovu takve tražbine tražiti otvaranje stečaja dok traje postupak za poravnanje.

Otvaranjem postupka za poravnanje ne dira se ni u ugovore o porabi (zakupu, najmu), niti u ugovore o službi.

Ima tražbina, u koje se postupkom za poravnanje ne dira. Ovaj paragraf (29) ih nabraja, ali ne potpuno. Propustio je nabrojiti zahtjeve »lica, koja imaju pravo na izlučenje ili na odvojeno namirenje iz izvjesnih predmeta dužnikove imovine« (§ 47.). Osim toga izraz »ne dira se« nije najtočniji. On, upotrebljen u prvoj alineji, ima drugo značenje od onoga u drugoj alineji. U prvoj alineji hoće se, naime, njime reći, da se poravnanje neće protezati na dotične tražbine i da za to one nemaju ni prava glasa u samome postupku. Istim izrazom u drugoj alineji hoće se reći, da ugovori o porabi i o najmu rada ostaju i dalje na snazi bez obzira na to, što je otvoren postupak za poravnanje, a da kraj svega toga tražbine nastale iz tih ugovora, nisu u svakom slučaju takve, da postupak za poravnanje ne bi u njih dirao. Jer ima tražbina, nastalih iz tih ugovora, koje ostaju postupkom netaknute u svakome pogledu, dok ih ima i takvih, u koje postupak za poravnanje dira jednako kao i u sve ostale redovite tražbine. N. pr. ugovor o najmu rada ostaje i dalje na snazi, makar je otvoren postupak za poravnanje t. j. on ne prestaje automatski već samim otvaranjem tog postupka. Za njegov prestanak potreban je baš onakav čin, kakav bi bio potreban, da i nije došlo do postupka za poravnanje. Potreban je o t k a z. Sad, tražbina nastala iz tog čina resp. ugovora, može biti dijelom prvenstvena, a dijelom i ne će biti takva. Do visine, označene §-om 30. stavka 2., ona će biti prvenstvena i za to se do te visine ne će u nju postupkom za poravnanje dirati, niti će se na nju do te visine protezati samo poravnanje; u višak nad tom visinom dirat će se postupkom za poravnanje i taj višak, jer nema više karakter prvenstvenoga, imati će se namiriti ne u potpunom iznosu, već u onoj kvoti, koja će po prihvaćenom poravnanju vrijediti za sve ostale redovite tražbine. Zatim zaostala najamnina, prem je tražbina nastala iz ugovora o porabi, ipak spada pod poravnanje, t. j. postupak za poravnanje dira u nju. Ali i tu treba upozoriti na zakonsko pravo zaloga, s kojim je takva tražbina

obično osigurana; do iznosa, do kojega je tako osigurana, ne dira se u nju postupkom za poravnanje u toliko, što vjerovnik do te visine nema pravo glasa; u iznos preko te visine dira se u nju postupkom za poravnanje: u granicama tog iznosa ima vjerovnik pravo glasa i taj će se iznos imati podmiriti ne stopostotno već u kvoti i prema sadržaju poravnanja.

Propis, da se otvaranjem postupka za poravnanje ne dira u ugovore o porabi, ni u ugovore o najmu rada, t. j. da ti ugovori i dalje ostaju na snazi, odgovara n a č e l n o dotičnim propisima u stečajnome zakonu (§§ 23.—25.).

Obzirom na poslj. alineju §-a 25. steč. zak. valja primijetiti da na pravnome području kr. banskoga stola u Zagrebu nema posebnih propisa o tome, kako djeluje stečaj na službeni odnošaj. Posebni propisi o tome postoje na pravnome području kr. stola sedmorice B. t. j. u Sloveniji i Dalmaciji, gdje su službovni odnosi trgovačkih i njima sličnih namještenika uredjeni zakonom, zvanim »Handlungsgehilfengesetz« od 16. I. 1910. (§§ 23. i 30.). Medjutim i ti propisi, koliko se tiče stečaja, promijenjeni su donekle tamošnjim stečajnim zakonom (Carska naredba od 10. XII. 1914.).

Pitanje je, imadu li se citirani paragrafi našega stečajnoga zakona primijenjivati u cjelini i u postupku za poravnanje, radi toga što je i u potonjemu postupku usvojeno n a č e l o, da se otvaranjem postupka ne dira u ugovore o porabi i o najmu rada. Mislimo da ne. N. pr. § 25. steč. zakona daje pravo službopримcu, da može i b e z o t k a z a raskinuti službeni odnošaj u roku od mjesec dana poslije otvaranja stečaja. Taj propis, inače povoljan za namještenika, u stečaju je sasvim pravedan i logičan, jer je sigurno, da stečajem prestaje dužnik, dakle poslodavac, opstojati kao privredna jedinica, i ako ne oupće, ali bar in cocreto, prema svome namješteniku. Nema, dakle, smisla, da namještenik podržaje i dalje odnos za koji je unaprijed sigurno, da će uslijed stečaja morati prestati. Sasvim drukčije jest kod postupka za poravnanje. Ovaj se i otvara baš sa svrhom, da dužnik nastavi svoj posao i da kao privredna jedinica ostane intaktan. Tu postoji velika vjerojatnost, da će se službovni odnos nastaviti i da namještenik nastavkom tog odnosa ne će pretrpjeti nikakove štete, ili bar

ne veće od one, koju bi pretrpio, da nije uopće došlo do otvaranja postupka za poravnanje. Tu se, dakle, ne može dati namješteniku iznimno pravo da napusti svog poslodavca i bez otkaza, dakle protiv redovnih zakonskih propisa i protiv eventualnoga ugovora. Zato mislimo da se drugom alin. §-a 29. htjelo reći samo to, da ugovori o porabi i o najmu rada ostaju i dalje na snazi, kao i da nije bilo postupka za poravnanje. Jedino za tražbine, nastale iz ugovora o najmu rada, sadržaje slijedeći § 30. neke iznimne posebne propise.

Tražbine s pravom prvenstvenog izmirenja.

§ 30.

U postupku za poravnanje izmiriće se prvenstveno:

1 Troškovi postupka za poravnanje; u to se računaju i troškovi nadzora nad poslovanjem dužnikovim i troškovi ispitivanja stanja njegove imovine.

2) plata i ostale prinadležnosti lica koja su bila u službi dužnika za poslednju godinu pre otvorenog postupka za poravnanje, a ako je dužnik umro pre otvaranja postupka za poravnanje, onda za poslednju godinu pre smrti dužnikove i za vreme od njegove smrti do otvaranja postupka kao i zahtevi zbog raskidanja službe pre roka, ukoliko oni ne prelaze iznos godišnje plate; zatim tražbine trgovačkih agenata za isplatu provizija i izdataka u gotovu, ukoliko su te tražbine stečene ili su dospele u poslednjoj godini pre otvaranja postupka za poravnanje; sve te tražbine, osim tražbine za isplatu gorepomenutih izdataka u gotovu, izmiriće se prvenstveno samo do iznosa od dvadeset hiljada dinara za svakog pojedinog verovnika;

3) troškovi oko pogreba, učinjenog prema mest-

nom običaju, staležu i imovini dužnika, ako je ovaj umro pre otvaranja postupka za poravnanje, a najnužniji izdaci oko pogreba, ako je on umro posle otvaranja postupka za poravnanje;

4) porezi i druge javne dažbine, koji dospevaju za vreme postupka za poravnanje ili su dospeli za vreme poslednje tri godine pre otvaranja postupka za poravnanje, ukoliko se ove javne dažbine ne naplaćuju iz izvesnih predmeta dužnikovih, koji za te dažbine odgovaraju;

5) prinosi za osiguranje propisani zakonom o osiguranju radnika ili kojim drugim zakonom;

6) tražbine lekara, babica, bolničara i apotekara zbog činidbi i dobavljanja, koja su oni učinili u svom zanimanju, ako su ove činidbe i ova dobavljanja, za vreme poslednje godine pre otvaranja postupka za poravnanje ili pre smrti dužnikove, izvršeni u korist dužnika, njegove porodice ili u korist lica, koja su bila u pomenuto vreme upotrebljavana u njegovom kućanstvu, gospodarstvu ili obrtu;

7) zahtevi za naknadu štete do visine iznosa od trideset hiljada dinara, koju je dužnik kao zakonski zastupnik (otac, staralac) prouzrokovao svojim starancima neurednim upravljanjem njihove imovine. No takvom zahtevu ne pripada prvenstveno pravo, ako zahtev nije kod suda pokrenut u roku od dve godine po prestanku uprave.

Prvenstveno će se izmiriti i celishodno učinjeni troškovi organizacija za zaštitu verovnika za rad, koji je takva organizacija u korist svih verovnika izvršila oko izviđanja imovinskog stanja dužnikova, oko obezbeđenja njegove imovine i pripreme porav-

nanja, ako su ove organizacije priznate rešenjem Ministra Pravde donesenim po sporazumu sa Ministrom Trgovine i Industrije. Ministar Pravde može po sporazumu sa Ministrom Trgovine i Industrije pravilnikom propisati uslove, pod kojima će se takve organizacije službeno priznati.

Za ovdje nabrojene tražbine veli se, da će se namiriti prvenstveno. To znači, da postupak za poravnanje ne će na njih nikako utjecati; one će biti ili bi bar imale biti namirene onako, kako bi se namirile normalno da nije postupak ni otvaran. Prema tome ovo njihovo prvenstvo nije jednako prvenstvu tražbina u stečaju. U potonjemu prvenstveni karakter jedne tražbine jamči joj da će ona biti namirena prije druge, ali joj ne jamči da će biti i stopostotno namirena. Sve ovisi o tome, kolika je stečajna imovina. Ako stečajna imovina ne bi dotjecala za stečajne dugove, ne bi mogle biti namirene tražbine nijednoga reda; ako bi dostajala za stečajne dugove, prijeći će se namirenju tražbina prvoga reda, ali samo u razmjeru ostatka imovine stečajne mase. Tek ako bi ovaj ostatak bio dovoljan i za sve tražbine prvoga reda, moglo bi se pristupiti namirenju tražbina drugoga reda itd. Sasvim protivno od ovoga, prvenstvo tražbina u postupku za poravnanje znači da su si one medjusobno sve jednake, da namirenje svake od njih mora biti stopostotno i da je takvo stopostotno namirenje potpuno neovisno o imovini dužnika.

Treba takodjer istaknuti, da se ovdje navedeno prvenstvo ne ravna po sasvim istim kriterijima, koji su bili mjerodavni u stečajnome postupku i u stečajnome zakonu za prvenstvo i red dotičnih tražbina. Tako na pr. troškovi stečajnog postupka spadaju (po §-u 45. steč. zakona) medju dugove stečajne mase, ali plaća onih lica, koja su bila u službi stečajnog dužnika, dolaze istom (po §-u 50. steč. zakona) u prvi red tražbina. Isto tako troškovi za sahranu stečajnog dužnika, koji je umro prije otvorenja stečaja. Ali javne dažbine dospjele za vrijeme posljednje tri godine prije otvorenja stečaja, kao i zahtjevi za naknadu štete prouzrokovane skrbljenicima (staranicima), dolaze pače u drugi red tražbina u stečajnome postupku. Izmedju pak svih tih tražbina nema u postupku za poravnanje nikakve razlike: sve su one tu jednako prvenstvene. Vidi se po tome, da ih je zakonodavac favorizirao u postupku za poravnanje, dakle spriječio, da subjekti tih tražbina budu u postupku za poravnanje oštećeni, koja mogućnost postoji u znatnoj mjeri za mnoge od njih u stečajnome postupku.

To što su troškovi postupka za poravnanje uvršteni medju prvenstvene tražbine, učinjeno je tek radi veće jasnoće, jer i onako dužnik snosi sve troškove postupka po §-u 59. (izuzevši one, koje ima sam vjerovnik uslijed svog učestvovanja u postupku a koje snosi dotični vjerovnik).

Stavka 2) ovoga paragrafa o plaćama lica stalno zaposlenih kod dužnika kao i trgovačkih agenata, slaže se s točkom 2. §-a 50. stečajnoga zakona. Svakako je pravedno da se r a d u dade prvenstvo, i to napose onakovome, iz kojega radnik crpe isključivo sredstva za svoju egzistenciju. Namještenik, prema kojemu je poslodavac (dužnik) zaostao s plaćom za izvršeni već rad, a nije se uprkos tome poslužio svojim pravom istupa iz službe bez otkaza, dakle je pokazao toliko obzira prema poslodavcu, svakako zaslužuje i jednaki obzir od poslodavca u slučaju otvaranja postupka za poravnanje. U točci 2. zakonodavac je priznao opravdanost tog obzira. Ipak nam se čini ograničenje sa svotom od Din 20.000.— preuskim. Ako se s jedne strane priznaje prvenstvo takvim tražbinama za čitavu posljednju godinu dana, moralo bi to vrijeme s druge strane biti kriterijem i za visinu ograničenja t. j. ograničenje ne bi smjelo ići ispod one svote, koja se za godinu dana smatra kao minimum za egzistenciju. Din 20.000.— godišnje ili Din 1666.— mjesečno nije takav minimum egzistencije za namještenika, pogotovu ne za onoga koji ima da uzdržava i obitelj. Moglo se ići do svote od Din 30.000.—, kako je to učinjeno kod točke 7) za tražbine za naknadu štete prouzrokovane upravom imovine staranika (skrbljenika).

Ima trgovačkih agenata, koji su stalno zaposleni kod dužnika, dakle se smatraju trgovačkim pomoćnicima, ali ih ima i takvih, čije zaposlenje nije stalno, već prigodno. Samo radi

ovih potonjih istaknute su tražbine svih trgovačkih agenata u točci 2) izrijekom i posebno.

U točci 2) govori zakon i o otštetnoj tražbini (zahtjevu) »zbog raskidanja službe pre roka«. Misli se tu samo na slučaj, ako je služba otkazana (raskinuta) prije otvorenja postupka, jer tražbine nastale zbog otkaza službe za vrijeme samoga postupka spadaju u tražbine §-a 29. Za otštetne tražbine potonje vrsti ne vrijedi ograničenje iz §-a 30., točka 2. od Din 20.000.—; otštetna tražbina zbog otkaza učinjenog poslije otvorenja postupka ili za vrijeme tog postupka ima se sva, bez granica, namiriti sa sto posto.

Znatan novum zakona prema Banskoj naredbi jest prvenstvo dano troškovima organizacijâ za zaštitu vjerovnika za radnje, koje su izvršene u korist sviju vjerovnika oko izvidjanja imovinskog stanja dužnikova. Bilo je predloga, da se tim organizacijama dade pravo sklapanja vansudskog poravnanja s istim učinkom, kao da je ono sklopljeno i pred sudom. U nekim zemljama, kao na pr. u Madjarskoj, prema tamošnjoj uredbi o prinudnom poravnanju od 23. II. 1926., postoji doista takvo vansudsko prinudno poravnanje. No jer takve institucije imadu tamo iskustvo i tradiciju od nekoliko decenija, što se o našim sličnim institucijama ne može reći, nije zakonodavac uvažio takav predlog. Ipak udovoljio mu je u toliko, što je odredio prvenstvo za troškove takovih organizacija oko priprema za poravnanje, i tako im via facti omogućio utjecaj na sudsko vanstečajno poravnanje. Kraj toga postavljen je kao potrebna kautela uvjet, da dotične organizacije budu priznate po Ministru Pravde, a u sporazumu sa Ministrom Trgovine i Industrije. Na taj način dana je eksekutivi mogućnost da ispita djelovanje tih organizacija i jesu li one zavrijedile tu zakonsku pogodnost. Razumije se, da će Ministar jednom dano priznanje moći i opozvati.

U davanju prednosti izvjesnim tražbinama ovaj je zakon iscrpniji i napredniji od Banke naredbe. Ova je u pogledu načina i vremena namirenja prvenstvenih tražbina dala povoda krivome tumačenju, koje je konačno bilo ispravljeno ovom rješitbom kr. banskoga stola u Zagrebu od 10. XII. 1924. broj 24336:

»U postupku vanstečajne prinudne nagode imadu se tražbine

namještenika s naslova plaće — one, dosjele prije otvorenja postupka po §-u 31. zak. o pr. n., a one, dospjele poslije dijelom po §-u 30. a dijelom po §-u 31. z. o p. n. — isplatiti odmah, dakle još prije dokončanja postupka.

Nagodni sudac M. kod sudbenog stola u Zagrebu izdao je na molbu činovnika K. i drugova B. banke d. d. u Z., da im se iznosi priznatih tražbina plaće i otpravnine isplate po nagodbenom upravitelju, ovu odluku od 10. srpnja 1924. broj 33576/gr. N 16/23:

Vidjevši, da je priznanjem dužnika i nagodnog upravitelja te produciranim originalnim ispravama dokazano, da su prijavljene tražbine osnovane na zakonu i nacrtu za službovni odnos mjerodavne službovne pragmatike; —

vidjevši da se te tražbine imadu prvenstveno isplatiti po §-u 30. zak. o vanst. prin. nagodi, jer su nastale poslije otvorenja nagodbenog postupka iz pravnih čina nagodbenoga upravitelja i dužnika, a manji dio dijelom i po §-u 31., jer je taj manji dio još prije otvorenja nagodnoga postupka zaostala plaća (bilančevina); —

vidjevši, da je pravni naslov i karakter tih tražbina dokazan takodjer odlukama obrtne oblasti, koje su pravomoćne; —

vidjevši, da su tražbine dospjele već 31. listopada i da su one temelj egzistencije namještenika, koji su u doba najgore poslovne krize ostali bez mjesta; —

vidjevši, da je priznanjem samoga dužnika, izvješćem nagodnoga upravitelja i izvidima potpisanoga suca ustanovljeno, da dužnik ima raspoložive gotovine oko 10 mil. din., što sasvim sigurno dotječe i pretječe za namirenje apsolutno sviju prvenstvenih tražbina; —

poziva se nagodni upravitelj, da za dužnika B. b. d. d. isplati, nakon dostave ove odluke, moliteljima na ruke njilova zastupnika ove svote (slijedi popis imena i svota) — odbivši od tih svota eventualno već prije na račun toga isplaćeno itd.

Vjerovnički nagodni odbor uložio je protiv te odluke utok, koji je banski stol riješenjem od 10. prosinca 1924. br. 24366 otputio i pravosudnu citiranu odluku potvrdio, a to iz ovih razloga:

Uvaživši, da su i dužnik i nagodni upravitelj pa i sam vje-

rovnički nagodni odbor po svojem predsjedniku dr. S. u zapisniku od 23. lipnja 1924. br. 3149/gr. priznali opstojnost svih tražbina dužnikovih namještenika navedenih u prilogu 1 ad 62 toga zapisnika, i to u iznosima, kako ih je u tom prilogu naznačila sama dužnica B. b. d. d. u Z.; —

uvaživši, da se iz toga priloga razabira, da te tražbine L. K. i drugovima pripadaju djelomice u ime bilančevine, koja im se imala isplatiti za godinu 1922., a djelomice u ime bilančevine, koja im je imala pripasti za godinu 1923. i 1924., te u ime otpravnine; —

uvaživši, da se prema tome ovdje ne radi doduše o tražbinama iz plaće u užem smislu, ali da se radi o tražbinama, koje L. K. i drugovima pripadaju u ime zaslužbine, u ime beriva, koja imadu neprijeporno pravo zahtijevati na temelju službovnog ugovora, sklopljenog izmedju njih i B. b.; —

uvaživši, da se uslijed toga ove njihove tražbine, u koliko su dospjele nakon povedenoga postupka o prinudnoj nagodi, imadu smatrati analogno stečajnome dugu u smislu §-a 32. stečajnoga zakona, a u koliko su nastale prije otvorenja nagodnog postupka, da se imadu smatrati prvenstvenim tražbinama u smislu §-a 31. 2. zakona o prin. vansteč. nag. i §-a 50. toč 1. stečajnoga zakona; —

uvaživši, da za te tražbine, u koliko se imaju smatrati prvenstvenima, vrijedi ustanova §-a 30. zakona o vanst. prin. nag., prema kojoj se u takove tražbine ne dira nagodnim postupkom, pa se dakle imaju isplatiti, čim su dospjele i ustanovljene, o čemu ovdje nema prijepora, a u koliko se ovdje imaju smatrati dugom analogno propisu §-a 32. steč. zak., da ih je nagodni upravitelj dužan isplatiti kao i dugove u slučaju §-a 160. steč. zak. odnosno da je nagodni sudac ovlašten odrediti, što je za tu svrhu potrebno, pa prema tome i pozvati nagodnog upravitelja, da ih isplati; —

uvaživši, da je prema tome napadnuta odluka opravdana i na zakonu osnovana, obnašao je utok itd.«

Kakogod ova rješitba stoji na stanovištu, da prvenstvene tražbine imadu biti namirene čim su dospjele i ustanovljene, bez obzira na trajanje postupka za poravnanje, ipak se čini, da prvi sud čini takvo namirenje uvjetnim o tome da dužnik

ima sigurno toliko imovine, te bi mogao namiriti sve prvenstvene tražbine. Tako se, naime, čini po jednome od razloga prvostepene odluke, koju je druga instancija potvrdila. No što onda ako dužnik nema toliko raspoložive imovine pa on ili upravitelj poravnanja neće prvenstvene tražbine da namire? Može li se onda tražiti i dozvoliti p r i s i l n o izvršenje tih tražbina (u koliko postoji za njih izvršni naslov)? ili možda samo i osiguranje? Prema §-u 13. ovoga zakona ne bi to bilo dozvoljeno. No § 29. istoga zakona veli takodjer, da se »postupkom za poravnanje — (dakle već »postupkom«, a ne tek samim »poravnanjem!«) — ne dira u tražbine, koje se moraju prvenstveno namiriti«. Ne veli, u kojem se pogledu ne dira; znači, dakle, u svakome pogledu, pa i u onome izvršenja i osiguranja. Dosljedno tome ne bi za te tražline važio nijedan paragraf ovoga zakona o postupku za poravnanje pa ni § 13. I doista, kad bi postupak za poravnanje priječio prisilno izvršenje prvenstvenih tražbina, ne samo da bi to značilo, da se time »u njih dira«, nego bi se time dovodilo u opasnost i same prvenstvene tražbine, koje bi onda bile de facto zapostavljene ostalim neprvenstvenim tražbinama. Svakako takav slučaj pokušaja prisilnog namirenja kakve prvenstvene tražbine pružio bi sudu podlogu da obustavi postupak po §-u 56., točka 5. (jer bi to bio dokaz da dužniku »oskudeva ozbiljna volja ili mogućnost da ispuni poravnanje«.)

Treba napokon spomenuti još jednu vrst tražbina, koje treba prvenstveno namiriti, a nisu ovdje nabrojene. To su tražbine s naslova uloga do Din 10.000.— kod novčanih zavoda (vidi § 65).

Prebijanje.

§ 31.

Tražbine protiv dužnika, koje su se već u vreme otvaranja postupka za poravnanje mogle prebiti, ne treba prijaviti u postupku za poravnanje.

Propisi § 18. st. 2. i 3. i § 19. stečajnog zakona vrede i ovde.

Tražbine koje se ne uvažavaju.

§ 32.

U postupku za poravnanje ne mogu se uvažiti:

1) kamate na tražbine ličnih verovnika, koje teku od dana otvaranja postupka za poravnanje, kao i troškovi, koje ima verovnik usled svoga učestvovanja u postupku;

2) novčane kazne (globe) za krivična dela kojegod vrste;

3) zahtevi iz darivanja, a ako se postupak za poravnanje odnosi na zaostavštinu, onda ni zahtevi na osnovu legata.

U postupku za poravnanje učestvuju uz dužnika i vjerovnici; kako njemu, tako i njima nastaju uslijed toga troškovi. Dužnik snosi svoje troškove (bar u pravilu), dok vjerovnici također snose sami svoj trošak. To se je htjelo reći točkom 1. ovoga §-a 32. Tražbine, resp. troškovi vjerovnika, spomenuti u toj prvoj točci, ne mogu se uopće ostvariti, dakle ni poslije dovršenog postupka za poravnanje. Tražbine pak, navedene u gornjem paragrafu pod točkama 2. i 3., ne mogu se ostvariti resp. uvažiti u postupku za poravnanje, ali se mogu ostvariti iza dovršenog postupka, i to istom pošto je istekao rok utvrdjen poravnanjem za izvršenje obveza iz poravnanja (§ 59. posljednja al.).

Primena propisa Stečajnog zakona.

§ 33.

Propisi Stečajnog zakona o neodređenim tražbinama i tražbinama s rokom (§ 13.), o tražbinama, koje imaju za predmet periodične činidbe (§ 14.), o uvetnim tražbinama (§ 15.), o pravima sadužnika i poruka (§ 16.), o pravu verovnika prema saobvezanicima (§ 17.), zatim o pravu na poteru (§ 44.), o sporednim

pristojbinama i tražbinama za naknadu (§ 53.), o tražbinama žene dužnika (§ 54.), o tražbinama trgovačkih verovnika (§ 55.) i o tražbinama inostranih verovnika (§ 57.) shodno će se primenjivati i u postupku za poravnanje.

V. ODSEK

Ročište za poravnanje.

Kako se postupa na ročištu.

§ 34.

Dužnik mora lično doći na ročište za raspravu o poravnanju. Umesto dužnika može na ročište pristupiti njegov punomoćnik samo u slučaju, ako dužnik učini verovatnim da je iz važnih razloga sprečen lično doći. Inače se smatra da je odustao od svoje ponude poravnanja, a sud će obustaviti postupak.

No sudija poravnanja može na predlog dužnikov iz važnih razloga odložiti ročište najdalje za petnaest dana, da tako omogući lični dolazak dužnikov na ročište. Pre nego donese odluku o tome, sudija će preslušati upravitelja poravnanja i pouzdanički odbor.

Kako u stečajnome postupku, tako i u ovome imademo r o č i š t e: ono u stečajnome postupku zove se »ročište za ispitivanje tražbina«, a u ovome postupku »ročište za raspravu o poravnanju.« Ovi nazivi označuju razliku ne samo izmedju obiju ročišta, nego i izmedju obiju postupaka. U stečajnome postupku ispituju se u prvome redu, likvidiraju tražbine; u postupku za poravnanje ispituje se ponajprije predlog za poravnanje. U stečajnom postupku ispituju se tražbine zato, da se uzmogne ustanoviti njihov omjer prema aktivima stečajne imovine resp. kvota, u kojoj će te tražbine doći do namirenja i z

s t e č a j n e m a s e. U postupku za poravnanje važnost je dužnikove imovine sporednog značaja. Ona je, kao što je već prije istaknuto, tek mjerilo za prosudjivanje dužnikova kapaciteta obzirom na ispunjenje stavljenog prijedloga za poravnanje. Zato nije ni toliko važan omjer tražbina prema dužnikovoj imovini ili, točnije, prema aktivnome dijelu te imovine; zato nije ni potrebno t o č n o ispitati, likvidirati tražbine proti dužniku. Vjerovnici su, radi namirenja u poravnanju, upućeni na dužnika, a ne na njegovu imovinu; njima nije zato uvijek važno, a katkad im je i svejedno, kolika je njegova imovina, pogotovo ako im je ponudio sigurnost za izvršenje poravnanja. Spomenica k austrijskoj naredbi o vansteč. prin. nagodbi iz g. 1914. veli o tome ovo: »Das Ausgleichsverfahren hat nicht den Zweck, den gesamten Aktivstand zur Vorbereitung der Verwertung zweifelsfrei festzustellen, der Vermögenstand des Schuldners soll vielmehr nur ungefähr zur Beurteilung der Angemessenheit des angebotenen Vergleiches erhoben werden«. Još zgodnije možda sažeta je svrha ročišta za poravnanje u stilizaciji njemačkog zakona od 5. VII. 1927. Njegov § 59. ovako ju izrazuje u jednoj rečenici: »In dem Vergleichstermine wird über den Vergleichsvorschlag verhandelt, das Stimmrecht der Forderungen soweit es bestritten wird, festgestellt und abgestimmt«. Dakle r a s p r a v a o predlogu i g l a s o v a n j e o njemu — to je svrha ročišta. Tražbine se ispituju primarno radi g l a s o v a n j a, radi prava glasa s njime spojenog, a tek sekundarno radi njihova likvidiranja i namirenja te ustanovljenja preko njih ili procjene dužnikove imovine.

U stečajnome postupku ne mora dužnik doći lično na likvidaciono ročište ili na — kako zakon kaže — opšte ročište za ispitivanje tražbina. Paragraf 117. steč. zakona propisuje tu dužnost samo za upravitelja stečajne mase, dok ju za stečajnog dužnika uvjetuje samo o tome, »ako je mogućno«. Protivno tome ovaj zakon obvezuje dužnika da ima lično doći na ročište. Ova dužnost izvire iz motiva postupku za poravnanje. Rečeno je već u početku, da je dužnik, njegova ličnost, centrum tog postupka. Taj njegov položaj dolazi do izražaja i u obvezi ličnog pristupa na ročište za raspravu o poravnanju. Mora on doći, doduše, već zato da položi zakletvu

propisanu §-om 36. ovoga zakona; mora doći da pruži vjerovnicima informacije o prijavljenim tražbinama i uopće o svome imovinskom stanju, ali njegova lična prisutnost potrebna je ponajviše i zbog ocjene njegove ličnosti, zbog rješenja pitanja, jeli on zavrijedio blagodat poravnanja. Informacije, dobivene posredno, ne mogu u pravilu dati onako točan sud o ličnosti dužnika i o njegovoj moralnoj vrijednosti, kakav se može dobiti na temelju ličnog poznavanja i neposrednog doticaja. Dobrome psihologu dovoljno je jedno ročište za poravnanje, na kojemu će dužnik lično prisustvovati, a da ga upozna i da prosudi vjerodostojnost svega onoga što je dužnik naveo u svome predlogu za poravnanje, napose obzirom na razloge, koji su ga prisilili na taj predlog.

Okom u oko mora dužnik odgovarati vjerovnicima na sve što se tiče poravnanja; živa riječ i pojava dužnika ima da ispravi onu predočbu, koju je eventualno krivo izazvalo mrtvo slovo prijedloga ili izvješća.

Zakon polaže toliku važnost na dužnikovu ličnu prisutnost, te obvezu ličnog dolaska sankcionira time, da njegov izostanak smatra odustajom od ponude za poravnanje. Tek u iznimnim slučajevima dopušta zakon pristup punomoćnika mjesto samog dužnika.

Nije izrijekom i napose riješeno pitanje, tko ima doći za p r a v n a l i c a. To znači, da može doći svatko tko je po općim zakonskim propisima i posebnim pravilima ovlašten da ih zastupa. Bilo bi možda zgodno, da je zakon za dionička društva propisao, da ima doći lično baš onaj zastupnik ili uopće ono lice, koje je poslove faktično vodilo. Jer može se lako dogoditi i u praksi to vrlo često nalazimo, da predsjednik takvog dioničkog društva, koji je po pravilima formalno ovlašten da zastupa društvo, nije imao nikakve ingerencije na vodjenje društvenih poslova, da su mu ovi pače nepoznati. U takvome slučaju odgovaralo bi svrsi postupka, da se obveže na pristup baš onoga zastupnika, koji je faktično vodio poslove i koji je zato najbolje o njima informiran, a dosljedno tome i u prvome redu za njih odgovoran.

§ 35.

Dužnik mora na ročištu podneti svoje poslovne knjige i beleške, po kojima se može utvrditi stanje njegove imovine; a ako je u toku postupka za poravnanje izvršen popis imovine i sastavljen konačni bilans, koje je ispitao i potvrdio upravitelj poravnanja, onda mora dužnik i to podneti.

§ 36.

Rasprava o ponudi poravnanja započinje izjavom dužnika o uzrocima, zbog kojih je zastao sa ispunjavanjem svojih obaveza.

Iza ove izjave pročitaće upravitelj poravnanja i jedan član pouzdaničkog odbora svoje izveštaje, sastavljene po propisima §§ 19. i 26.

Posle tih izveštaja položiće dužnik zakletvu da su spisak imanja, spisak verovnika i bilans, koje je on sastavio, ispravni, da nije ništa od svoga imanja zatajio, da je svoje tražbine i dugove pokazao u pravom iznosu, da nije, znajući, ni jednog od svojih verovnika izostavio i ni jednog kao verovnika naznačio, koji ne bi zaista takav bio.

Ako je dužnik kakva ostavština, trgovačko društvo, privredna ili gospodarska zadruga ili pravno lice, sudija poravnanja, pošto je preslušao upravitelj i pouzdanički odbor, odlučiće, da li će zakletvu položiti svi ili koji od naslednika, od lično odgovornih drugara ili likvidatora ili od lica ovlašćenih na zastupanje zadruge, ili pravnog lica.

Sudija poravnanja može, pošto presluša upravitelja i pouzdanički odbor, iz naročito važnih razloga osloboditi dužnika od polaganja zakletve.

Propisujući zakon da se dužnik imade izjaviti najprije o uzrocima, zbog kojih je postao nesposoban za plaćanje, dokazuje koliku važnost polaže na te uzroke, na njihovu relevantnost za prihvat ili otklon predloga za poravnanje. Može sadržaj predloga sam po sebi biti ma kako povoljan, ipak ne mora to biti odlučnim momentom za vjerovnike kod glasovanja, ako se iz uzroka dužnikove nesposobnosti za plaćanje ne uvjere o njegovoj moralnoj vrijednosti i uopće o tome, da je zavrijedio poravnanje. I bivša banska naredba propisivala je da dužnik ima navesti razloge, s kojih je zapelo plaćanje. Praksa je vrlo često prelazila preko tog propisa i zakonodavčeva gledišta, pa zato ostaje i u buduće prepušteno praksi, koliko će ispitivati i uvažiti onaj prvi i glavni momemat, koji je lebdio pred očima zakonodavca, kada je donio ovaj propis.

I dužnost zakletve je propisana, ali ona nije bezuvjetna. Sudija poravnanja može i osloboditi dužnika od polaganja zakletve iz važnih razloga. Ovo pravo dano je sudiji zato, što ima i vrlo savjesnih i vrijednih lica, koja se teško dadu sklonuti na polaganje zakletve, makar su inače uvjerena u istinitosti onoga, što se traži od njih da potvrde zakletvom. (Austrijski zakon i projekt češkoslov. zakona napustiše obligatornost polaganja zakletve po dužniku).

§ 37.

Pošto je dužnik položio zakletvu, ili je oslobođen od polaganja zakletve, sudija će pozvati sve prisutne da se izjasne o prijavljenim tražbinama, za koje verovnici traže prvenstveno namirenje, o pravu glasa pojedinih verovnika kao i o tome da li prihvataju ponudu poravnanja ili da li imaju kakav drugi predlog.

Pismene izjave, koje imaju signaturu advokata ili su potpisi na njima overene od suda ili javnog beležnika kao i izjave date u zapisnik kojega suda, smatraće se, ako stignu pre svršetka rasprave, kao da su date na samom ročištu. Jednim podneskom može se predati više verovničkih izjava, a za njihovu valjanost

dovoljno je, da je takav podnesak potpisan od advokata ili da su potpisi na podnesku overeni.

Budući da se moraju prijaviti sve tražbine, prvenstvene i neprvenstvene, osigurane i neosigurane, ima se o s v i m p r i j a v l j e n i m tražbinama bez razlike raspravljati. Raspravljaju o njima svi p r i s u t n i, dakle osim prisutnih vjerovnika još i upravitelj poravnanja (dužnik se imao izjaviti još prije ročišta, po §-u 20.). Ali i neprisutnim vjerovnicima dana je prilika da se izjasne; način, kako će to učiniti, propisan je u drugoj alineji ovoga §-a u svezi s §-om 41., alineja treća (a govoreno je o tome već kod §-a 28.).

Vjerovnici imadu da se izjasne najprije o prvenstvenome karakteru onih tražbina, koje su kao prvenstvene prijavljene, a zatim o pravu glasa svih prijavljenih tražbina. Stvarno je rasprava o pravu glasa glavna, jer je pravo glasa uvjetovano o opstojnosti tražbine i o njezinoj naravi. I tako rasprava o pravu glasa uključuje raspravu kako o ispravnosti tako i o redu resp. prvenstvu tražbina. (U prvenstvene tražbine ne dira se postupkom za poravnanje pa zato one nemaju ni pravo glasa. To isto vrijedi i za osigurane tražbine, dakle će se kod rasprave o pravu glasa raspravljati i o tome, je li i do koliko prijavljena tražbina osigurana). Tek kad se raščiste sva ta pitanja, prelazi se glasovanju. Medjutim može pojedini vjerovnik predložiti da se mjesto glasovanja odgodi ročište da se izvide izvjesni odlučni momenti ili pak staviti kakav drugi predlog, čije bi izvršenje imalo prethoditi glasovanju.

§ 38.

Dužnik je vezan za svoje izjave, date u smislu § 20. stav 1. On ne može naknadno osporavati tražbinu, o kojoj se nije izjasnio u određenom roku.

Upravitelj poravnanja može, gdje ima pretpostavka § 20. stav 2., i naknadno osporavati koju tražbinu, protiv koje nije ranije prigovorio.

U slučaju prigovora treba utvrditi, da li se prigovor odnosi na samu tražbinu ili samo na pravo

glasa po toj tražbini. Ako se prigovori protiv ispravnosti ili visine tražbine, smatra se da je u isto vreme prigovoreno i protiv prava glasa na osnovu te tražbine odnosno na osnovu osporenog dela te tražbine.

Izjave upravitelja poravnanja na ročištu kojim osporava koju tražbinu, treba beležiti u spisak prijavljenih tražbina (§ 20.). Taj spisak čini sastavni deo zapisnika o ročištu. Svaki verovnik može tražiti overeni izvod iz toga spisa.

U stečajnome postupku sasvim je neodlučno, kako će se stečajni dužnik izjaviti o prijavljenim tražbinama. Tamo se tražbina smatra utvrdjenom, ako ju je upravitelj stečajne mase priznao, a nitko ju od stečajnih vjerovnika za to ovlaštenih nije osporio. Istina je, — veli § 121. steč. zak. — »osporavanje stečajnog dužnika zabeležiće se u spisku prijava; ali to osporavanje, s obzirom na stečaj, nema nikakvog pravnog učinka.« Drukčije je u postupku za poravnanje. Tu ne samo da se dužnik mora izjaviti o svakoj prijavjenoj tražbini, nego njegova izjava ima takodjer utjecaj na tu tražbinu. Prije svega, ako dužnik ospori koju tražbinu, može joj sudija poravnanja — ali ne mora! — osporiti i pravo glasa (samo glasovanje dopustiti će sudija i vjerovniku takve tražbine, ali je kod zbrajanja predanih glasova neće uzeti u obzir. § 44.). Zatim se izvršenje takve po dužniku osporene tražbine ne može dozvoliti već na temelju toga, što je ona unesena u spisak prijavljenih tražbina (§ 61.). Za izvršenje takve tražbine potrebno je utuženje t. j. redoviti sudski postupak. Dakle je u pogledu načina izvršenja pojedine tražbine i priznanja prava glasa izjava dužnikova potpuno usporedjena izjavi upravitelja poravnanja.

Dužnost je suda da spriječi vjerovniku zloupotrebu tog njegova prava. Ako sudija poravnanja vidi, da dužnik bez razloga i obijesno osporava koju tražbinu, on će joj ipak moći priznati pravo glasa. Osim toga, ako vidi da dužnik pretjeruje s tim osporavanjem, može to smatrati dokazom, »da je dužnik tražio postupak jedino u namjeri, da tako izigra svoje vjerovnike« i predložiti sudu neka obustavi postupak (§ 56.).

Već smo kod §-a 20. govorili o pripremnom postupku za ročište za poravnanje. Izjave, koje je dao dužnik u tome postupku o kojoj tražbini, vežu ga; priznanje dužnika, učinjeno onda ma i muče o kojoj tražbini, ne može on sada opozvati. Protivno tome, upravitelj poravnanja može na ročištu osporavati tražbinu, kojoj nije prije prigovorio, — ali samo pod uvjetima navedenim u §-u 20., druga alineja.

Još prije ročišta dužan je upravitelj poravnanja sastaviti spisak svih prijavljenih tražbina. Izjava dužnikova dana u smislu §-a 20. o pojedinoj tražbini ima se još prije ročišta zabilježiti u taj spisak, dok se izjava upravitelja ima zabilježiti u spisak na samome ročištu, jer ju on i na ročištu daje, ali samo onda ako on s tom izjavom tražbinu osporava. Osim ova dva momenta — izjave dužnika i osporavanja po upravitelju — treba u spisak zabilježiti i odluku sudije, kojom se pojedinoj tražbini ne priznaje njezina ispravnost ili se tražbina ne priznaje u onoj visini, ili sa onim nepokrivenim manjkom kojim je prijavljena (§ 44. zadnja alin.). Ova se tri momenta imadu upisati u spisak prijavljenih tražbina, jer su ona odlučna za karakter upisa u taj spisak kao izvršnog naslova (§ 60.).

Tražbini se može prigovoriti obzirom ili na njezinu ispravnost ili njezinu visinu ili pak pravo glasa. Ako je osporena ispravnost ili visina, ne bi vjerovnik s takvom tražbinom u pravilu mogao imati pravo glasa, ali § 44., alin. druga prepušta sucu da mu ga ipak prizna. Medjutim može se dogoditi, da se kojoj tražbini prizna ispravnost i visina, ali ospori pravo glasa. To će biti kod prvenstvenih tražbina resp. kod tražbina onih vjerovnika, u čija se prava postupkom o prinudnom poravnanju ne dira. Oni već na temelju zakona (§ 39, prva alin.) nemaju pravo glasa. O takvim tražbinama odn. vjerovnicima govoreno je opširno kod §-a 29.

Pravo na glasanje.

§ 39.

Verovnici, u čija se prava postupkom o prinudnom poravnanju ne dira, nemaju pravo glasa.

Ako se u isto vreme vodi stečajni postupak ili

postupak za poravnanje i protiv trgovačkog društva i protiv lično odgovornog drugara, onda verovnicima, koji su prijavili svoje tražbine i u postupku protiv društva i u postupku protiv drugara, pripada u postupku za poravnanje protiv drugara pravo glasa samo za onaj deo njihovih tražbina, koji verovatno neće biti izmiren u postupku protiv društva.

Razlučni verovnici imaju pravo glasa samo za onaj deo svoje tražbine, koji neće, u koliko se može predvideti, biti izmiren kad se ostvari razlučno pravo.

Ako je tražbina verovnika obezbeđena obavezom kojeg sadužnika ili poruka, ili na koji drugi način, koji ne daje pravo na odvojeno namirenje, onda takav verovnik ima pravo glasa samo za onaj deo svoje tražbine, koji, u koliko se može predvideti, nije tim obezbeđenjem pokriven.

Ako se koji razlučni verovnik odrekne toga svoga prava, onda ima pravo glasa kao i drugi verovnici.

Samo onaj može glasovati o predlogu za poravnanje, koga se poravnanje tiče. Drugi nemaju interesa na tome. Zato nemaju pravo glasa tzv. prvenstveni vjerovnici (§ 30.), zatim vjerovnici, čije su tražbine nastale poslije otvorenog postupka za poravnanje, napokon vjerovnici čije su tražbine osigurane.

Kad se stečaj otvori nad imovinom javnog ili komanditnog društva, tada se bez naročitog predloga neće otvoriti stečaj i nad zasebnom imovinom njegovih lično odgovornih drugara (§ 74. steč. zak.). No ako se na takav naročiti predlog otvori stečaj resp. postupak za poravnanje i proti drugarima, onda — prema drugoj alineji gornjega §-a — društveni vjerovnici imadu pravo glasa u postupku za por. proti drugarima samo za onaj dio tražbine, koji vjerojatno neće biti namiren u postupku protiv društva. To je posljedica načela izrečenog i u §-u 97. hrv. trg. zakona (101. bosanskog i 122. biv. austr.), da se vjerovnici društva namiruju u slučaju stečaja najprije iz

društvene imovine, a tek nakon ovoga nepodmireni ostatak mogu zahtijevati iz privatne imovine pojedinih članova. No što onda ako se vodi postupak za poravnanje s a m o prou č l a n u trgovačkoga društva? Onda treba razlikovati vjerovnike društva i one lične drugara (člana). Društveni vjerovnik neće u postupku proti članu imati nikakva prava; privatni pak vjerovnik imati će u tome postupku pravo glasa za čitavu prijavljenu tražbinu i nakon namirenja ove u smislu eventualno prihvaćenog poravnanja neće moći stavljati nikakvog zahtjeva proti društvu resp. neće moći tražiti razvrgnuće društva (što će moći on resp. upravitelj stečajne mase tražiti u slučaju s t e č a j a, § 98. trg. zak. točka 3.).

Sudeći po stilizaciji treće i četvrte alineje ovoga §-a 39., zakon pod »odvojenim namirenjem« misli samo ono na temelju razlučnoga prava, dakle ne i na namirenje do kojega bi došlo uslijed obezbedjenja sudužnikom, porukom ili drugim kojim načinom. To ističemo zato, jer u zadnjoj alineji daje zakon vjerovniku, kome pripada pravo na odvojeno namirenje, koji dakle ima razlučno pravo, pravo glasa kao i drugim vjerovnicima pod uvjetom da se odreče tog razlučnog prava. Logički bi bilo, da se to pravo dade i inače obezbedjenome vjerovniku, ako se odrekne svog obezbedjenja (sadužnika, poruka itd.), ali jer je zakon izrijekom ograničio ono pravo samo na razlučnog vjerovnika, ne bi mogli tu logičnu konsekvencu provesti u praksi ni per analogiam.

§ 40.

Verovnik, koji ima meničnu tražbinu, može vršiti pravo glasa samo, ako podnese izvornu menicu ili overeni prepis menice.

Verovniku, koji je stekao tražbinu ustuplenjem tek pošto je dužnik već postao nesposoban za plaćanje, ne pripada pravo glasa za tu tražbinu, ako tome prigovori jedan za glasanje ovlašćeni verovnik, koji je prijavio svoju tražbinu u propisanom roku. Takav se prigovor neće uvažiti, ako onaj, koji traži pravo glasa,

dokaže da je verovniku, koji prigovora, pre ročišta za poravnanje napismeno i uz rok od osam dana bio ponuđen izkup njegove tražbine pod jednako povoljnim uslovima, kakvi su bili priznati ustupiocu, i da su ti uslovi odgovarali ekonomskom stanju dužnikovom neposredno pre otvaranja postupka za poravnanje, a ako je tražbina, za koju se traži pravo glasa, pre ustupljena, onda ekonomskom stanju dužnikovom u doba ustupljenja.

Ne može se prigovoriti protiv prava glasa u pogledu ustupljene tražbine, ako je verovnik tu tražbinu preuzeo na osnovu obaveze nastale pre nego što je dužnik postao nesposoban za plaćanje.

Druga alineja ovoga §-a znatno otežava spekuliranje s tražbinama proti dužniku putem c e s i j e. Ako je netko postao nesposobnim za plaćanje, njegovi će vjerovnici rado ustupati svoje tražbine i za mnogo manju svotu. Cesionar bi na taj način mogao za razmjerno malu svotu steći velike (bar nominalno visoke) tražbine i tražiti pravo glasa za tu nominalno visoku svotu — što ne bi bilo pravedno. Da mu se to otešća, ne priznaje mu zakon uopće pravo glasa u slučaju prigovora sa strane kojega vjerovnika. Iznimno dozvolit će mu se pravo glasa, ali pod uvjetom, navedenim u drugoj rečenici druge alineje. Medjutim taj uvjet bit će u praksi teško provediv, a ne čini nam se ni opravdan, resp. ne čini nam se opravdanom ona iznimka kao konsekvenca tog uvjeta. (Jednaki propis sadržan je i u §-u 155. steč. zak. za slučaj prin. poravnanja u stečaju).

§ 41.

Verovnik, koji nije u roku propisanom u § 27. prijavio svoju tražbinu, nema pravo glasa.

Glasanje će se dopustiti i verovniku, koji nije na vreme prijavio svoju tražbinu, ako verovatnim učini, da je to bez svoje krivnje propustio. No takvom se

verovniku ne može dopustiti glasanje, ako se o ispravnosti ili visini njegove tražbine ne može upravitelj poravnanja izjasniti, a da se ne odloži ročište.

O ponudi poravnanja može se glasati i pismeno ili u zapisnik suda, u čijem području boravi verovnik. Za pismene izjave važi propis § 37. stav 2. Podnesak ili zapisnik treba da stigne sudu pre nego što započne glasanje. Verovnik može i podneskom, kojim prijavljuje svoju tražbinu (§ 27.), dati svoju izjavu o prihvatanju ili odbijanju ponuđenog poravnanja. I za takav podnesak važi propis § 37. stav 2.

O prijavi tražbina i pravu glasa raspravljeno je opširnije kod §-a 28., 37. i 38.

§ 42.

Verovnici, kojima prijavljena tražbina kao zajednička pripada, imaju samo jedan glas. Oni treba da se međusobno sporazume ko će od njih i kako će glasati. Ovo će se naređenje shodno primenjivati i onda, kad na tražbini verovnika postoji koje založno pravo. Verovnik, koji je prijavio više tražbina, ima takođe samo jedan glas. Od ovoga se izuzima slučaj § 40. st. 2. i 3.

Ovaj paragraf nema ništa predvidjeno za slučaj da ne dodje do sporazuma izmedju više vjerovnika jedne zajedničke tražbine. On jednostavno veli: »t r e b a da se medjusubno sporazume kako će glasovati«. Treba! No ako se ne sporazume? Zar onda uopće neće moći glasovati? Banska naredba dala je riješenje za takav slučaj; ona je u §-u 43. izrijekom propisala »ne dodje li do takvog sporazuma, ima sudac odlučiti, za koliku svotu pripada komu od njih pravo glasa«. Praznina zakona je očita i osjetljiva; mislimo da se ona dade ispuniti jedino ovim tumačenjem: budući da zakon nalaže

vjerovnicima da se moraju (»treba da . . .«) sporazumjeti, a ipak je kraj svega toga moguće da ne dodje do sporazuma, onda to znači, da ne mogu uopće glasovati, ako se ne sporazume. Priznajemo, da je ovaj zaključak nepravedan, jer isključuje i vrlo važne i odlučne vjerovnike od utjecaja na poravnanje, ali se praznina zakona neda drukčije popuniti, a napose ne uputom na § 44.

Kao što vjerovnici, koji s jednom zajedničkom tražbinom imadu samo jedan glas, tako i jedan vjerovnik, ako ima više tražbina, ima samo jedan glas. Od potonjeg pravila izuzimlje se slučaj, ako je vjerovnik koju tražbinu stekao cesijom (u smislu §-a 40., druga i treća alineja). Onda za ovu vrst t. j. za ustupljene tražbine ima jedan glas, a za drugu vrst t. j. za neposredne tražbine opet jedan glas.

Ovo razlikovanje prava glasa za ustupljene i neposredne tražbine nije imalo smisla u postupku po banskoj naredbi, jer je po ovoj bio odlučnim za prihvat nagode samo zbroj tražbina po njihovoj visini. Kako ćemo medjutim vidjeti po kasnijemu §-u 46. ovoga zakona, za poravnanje po njemu odlučan je i zbroj glasova po vjerovnicima. Kad je, dakle, netko imao prije jednu tražbinu od 1000 dinara stečenu ustupom i drugu neposrednu takodjer od 1000 dinara, onda je kod glasovanja dolazio po banskoj naredbi u obzir samo ovaj zbroj od 2000 dinara. Po sadanjem pak zakonu dolazi u obzir i zbroj vjerovnika, dakle bi se u tome slučaju brojila d v a glasa t. j. da su d v a vjerovnika glasovala (s ukupnom svotom od Din 2000.—).

§ 43.

Bliski svedoci dužnikovi, pomenuti u § 34. stečajnog zakona, uzimaće se u obzir pri izračunavanju većine verovnika, a njihove tražbine pri izračunavanju celokupne svote tražbina samo onda, kad glasaju protiv poravnanja. To isto vredi i u pogledu pravnih poslednika, koji su od tih lica stekli tražbine posle otvaranja postupka za poravnanje ili za vreme poslednjih šest meseci pre otvaranja postupka.

Riječ »svedoci« u zak. tekstu očita je pogreška; mora biti »svojaci«.

Ovaj je propis zato da se otešča dužniku umjetno stvaranje tražbina a dosljedno tome i umjetno stvaranje većine za prihvat poravnanja. Dakako radi se samo o oteščavanju a nipošto ne o potpunome spriječavanju, jer si može dužnik stvarati vjerovnike i preko drugih lica (prijatelja itd.), a ne samo preko bliskih svojaka. Tim umjesnija je, težja i odgovornija dužnost upravitelja poravnanja po §-u 20. da ispita sve prijavljene tražbine. Kako je tamo rečeno, posumnja li upravitelj — ali o s n o v a n o posumnja! — u koju tražbinu, a dužnik ne može da ukloni sumnju, morat će upravitelj osporiti tražbinu.

§ 44.

Glasanje treba privremeno dopustiti i verovnicima, kojima je pravo glasa osporeno od kojeg verovnika ili od upravitelja poravnanja ili od dužnika. Ukoliko je osporena ispravnost ili visina kakve tražbine, utoliko se smatra osporenim pravo glasa za tu tražbinu.

Ako se pokaže, da bi rezultat glasanja bio različan prema tome da li se osporeni glas ubrojava ili ne, odlučiće sudija poravnanja, pošto presluša učesnike, da li će se i za kakav iznos takvom verovniku priznati glas.

I u slučaju, ako je osporena visina manjka onih tražbina, koje su delimice pokrivene (§ 39. stav 2. i 4.), primenjivaće se propis prednjeg stava s tom izmenom što će sudija poravnanja, na predlog dužnika ili kojeg verovnika, odlučiti o manjku i na slučaj, da ova odluka nije od važnosti za rezultat glasanja.

Odluke, kojima se za koju tražbinu ne priznaje pravo glasa uopšte ili samo delimice zato, što se ne

priznaje njihova ispravnost ili se ona ne priznaje u onoj visini ili sa onim nepokrivenim manjkom, kojim je prijavljena, zabeležiće se u spisku prijavljenih tražbina.

Glasanju se imadu pripustiti, dakle će glasovati svi vjerovnici, bile im tražbine osporene ili ne. Glavno je da su prijavljene resp. da su dotični vjerovnici prisutni ili pak prisustvo nadomjestili načinom propisanim u §§ 37. i 41., treća alineja. Istom sudija poravnanja odlučiti će, hoće li se i tražbine s osporenim pravom glasa uzimati u obzir kod konačnog rezultata glasanja, ali i on će odlučiti to samo onda ako nastupi slučaj druge ili treće alineje ovoga §-a 44.

Predmet ročišta za poravnanje.

§ 45.

Predmet je glasanja prihvatanje ili odbijanje cele ponude poravnanja.

Posle početka ročišta ne može dužnik svoju ponudu povući. Kad nisu prisutni svi verovnici ovlašćeni na glasanje, dopušteno je promeniti predlog za poravnanje samo, ako promenjeni predlog nije nepovoljniji nego prvobitni predlog; to isto vredi i u pogledu novog predloga, koji stavi dužnik, pošto je odbijen njegov prvobitni predlog.

Zakon veli: Na ročištu za poravnanje može se samo o jednome glasovati: samo o ponudi poravnanja, i to ili za ili protiv. Ne može biti, dakle, nikakvog uvjetnog glasovanja ili glasavanja s rezervom ili pak o kakovu predlogu bilo vjerovnika ili dužnika. Dužnik može pod uvjetom spomenutim u §-u 46., alineja druga, predložiti odgodu ročišta, ali se o tome predlogu ne glasuje, već o njemu odlučuje sudija nakon saslušanja upravitelja i članova pouzdaničkoga odbora.

Ovaj paragraf nadalje veli, da dužnik ne može poslije početka ročišta povući svoju ponudu. Iz toga bi

slijedilo da ju može povući prije ročišta. No ako to učini, imat će se postupak obustaviti (§ 56., točka 4.). Budući da ta posljedica nije skopčana s povučenjem poslije početka ročišta, dakle na ročištu samome, znači da se postupak neće obustaviti, da će se dakle ipak pristupiti glasovanju, makar dužnik i povukao tada svoju ponudu. Samo to može značiti propis da ju ne može povući prije početka ročišta, jer inače ta zabrana nema nikakvog praktičnog smisla. Nitko ne može dužniku zabraniti izjavu da povlači svoju ponudu; može se tek spriječiti da ta izjava dodje u zapisnik o ročištu. No već takva izjava utjecat će vjerojatno na vjerovnike da glasuju protiv ponude ili ako i glasuju za ponudu, neće prihvat takve ponude imati onaj praktični uspjeh, koji bi inače morao nastati od prihvaćenog perfektnog poravnanja. Jer gdje je vjerojatnost da će dužnik izvršiti poravnanje, za koje svojom izjavom da ga povlači izrazuje ujedno svoju nesposobnost da će ga izvršiti? Istina, gornja zabrana opoziva ponude dade se teoretski opravdati u toliko, što se poslije pravomoćno odobrenog poravnanja može na temelju spiska prijavljenih tražbina (§ 60.) tražiti izvršenje neosporenih tražbina, ali jedva je vjerojatno da bi takvo izvršenje imalo uspjeha kod dužnika, koji je povukao svoju ponudu. Ona zabrana može imati praktičnog smisla samo u slučaju, kada su poravnanju pristupila i druga lica kao sadužnici ili poruci i platci i ako su izrečno pismeno pristala da se protiv njih može voditi izvršenje prema §-u 60. ovoga zakona.

Preinačenje ponude ne može ići ispod granica §-a 4., točka 6). Zakon uvjetuje preinačenje ponude na gorje o prisustvu s v i j u vjerovnika ovlaštenih na glasovanje. Prema tome dogodit će se u praksi vrlo rijetko da bi bilo moguće preinačiti ponudu na gorje. Inače se r očište u slučaju preinake može i odgoditi (§ 46. druga alineja).

Uslovi za prihvat ponude. Odlaganja ročišta.

§ 46.

Ponuda smatra se prihvaćenom, ako za nju glasa većina na ročištu prisutnih verovnika s pravom

glasa, uračunavajući ovamo i verovnike, koji su svoj glas podneskom ili sudskim zapisnikom dostavili, i ako celokupni iznos tražbina verovnika, koji pristaju na ponudu, iznosi najmanje tri četvrtine celokupnog iznosa svih tražbina, koje daju pravo na glas. Ali, ako se poravnanjem nudi verovnicima 50% njihovih tražbina ili još veća kvota, smatraće se ponuda prihvaćenom i onda, ako na nju pristane većina verovnika, koji su glasali, i ako iznos tražbina verovnika, koji pristaju na ponudu, iznosi dve trećine celokupnog iznosa svih tražbina, koje daju pravo na glas.

Ako se postigne samo jedna od pomenutih većina, moći će se na predlog dužnikov ročište odgoditi najdalje na petnaest dana. Verovnici, koji nisu bili prisutni ročištu, pozvaće se na odgođeno ročište. Ročište se može odgoditi i onda, ako dužnik preinači svoju ponudu ili ako se za kratko vreme može očekivati preinačenje okolnosti, merodavnih za odluku verovnika.

Sudija će, pre nego što donese odluku o takvom predlogu, preslušati upravitelja i na ročištu prisutne članove pouzdaničkog odbora.

Verovnici nisu vezani za svoje izjave date na prvom ročištu.

Banska naredba činila je prihvat ponude ovisnim jedino o visini tražbina. Ovaj zakon kombinira visinu tražbina s brojem vjerovnika. Pa i kod te kombinacije dopušta dvije modifikacije, već prema tome, nudi li dužnik 50% i više ili pak manje od 50%. U oba slučaja traži većinu (apsolutnu) vjerovnika, ali za ponudu s 50-postotnom ili višom kvotom zadovoljava se sa dvotrećinskom većinom, dok za prihvat ponude s nižom kvotom postavlja strožiji uvjet kvalificirane većine od $^3/_4$ zbroja

svih tražbina. Samo načelo kombiniranja jest dobro, jer štiti male vjerovnike od majorizacije onih s velikim tražbinama.

Banska naredba pogodovala je prihvatu nagode time što vjerovnik, koji je dao kod prvoga glasovanja glas za nagodu, nije mogao kod eventualne ponovne rasprave svoj glas promijeniti. Po ovome zakonu to je moguće, jer zadnja alin. ovoga §-a izrijekom veli, da vjerovnici nisu vezani na izjave dane na prvom ročištu. Budući da do nove rasprave mogu nastupiti takove okolnosti, koje su odlučne za volju vjerovnika, potonji je propis bolji i pravedniji.

VI. ODSEK

Sadržina poravnanja.

Pravo ovlaščenika na izlučenje i razlučenje i pravo verovnika.

§ 47.

Poravnanjem se ne dira u zahteve lica, koja imaju pravo na izlučenje ili na razlučenje izvesnih predmeta dužnikove imovine.

Verovnici, kojima pripada pravo na prvenstveno namirenje (§ 30.), moraju se potpuno namiriti, a u koliko su njihove tražbine osporne, obezbediti.

Izuzevši slučajeve, u kojima su u pitanju tražbine trgovačkih verovnika (§ 33.), mora se s verovnicima, kojima ne pripada pravo na prvenstveno namirenje, jednako postupati, osim ako verovnici, koji su poravnanjem stavljeni u nepovoljniji položaj, izrečno pristanu, da se nekim verovnicima priznadu veća prava.

Ako dužnik osporava koju tražbinu, može sudija poravnanja, po predlogu verovnika, pošto presluša učesnike, narediti, da se iznos, koji dolazi na takvu tražbinu, obezbedi do iste visine i uz iste uslove, koji su poravnanjem utvrđeni za isplatu neosporenih tražbina iste vrste. Obezbeđeni iznos postaje raspoloživim, ako se osporeni zahtev ne ostvari u roku, koji je za to odredio sudija poravnanja.

O tome, u koje se tražbine postupkom za poravnanje dira ili ne dira, govoreno je kod §-a 4. No s vjerovnicima tražbina, u koje se poravnanjem dira t. j. za koje poravnanje vrijedi, ima se jednako postupati; hoće li se pojedinog vjerovnika pogodovati, vrijedi pogodovanje samo onda ako su ostali vjerovnici s time sporazumni. Moraju na to pristati s v i ti vjerovnici, a ne samo većina njih. Dodje li pak do pogodovanja protiv tog propisa (a takvo će pogodovanje biti onda samo tajno), imat će sud poravnanju uskratiti odobrenje — ako ga sazna, ako ga pak ne sazna, moći će vjerovnik (koji bi kasnije poslije odobrenja, saznao za pogodovanje) ustati tužbom protiv poravnanja (§ 63).

Od pravila da se sa svim vjerovnicima ima jednako postupati dopušta zakon izuzetak kod poravnanja za novčane zavode koji se bave primanjem uloga na štednju. Prema §-u 65. ima se tražbina ulagača do iznosa od Din 10.000 namiriti prvenstveno, dakle potpuno (sa 100%).

Naročite pogodnosti.

§ 48.

Nema pravne valjanosti ugovor dužnika ili drugih lica s kojim verovnikom, ako se ovim ugovorom tome verovniku, pre zaključenja poravnanja ili za vreme između zaključenja poravnanja i pravnosnažne odluke, kojom se poravnanje odobrava, daju ili obećavaju naročite koristi protivno propisima § 47.

U roku od tri godine, može se tražiti povraćaj onoga, što je bilo dato na osnovu takvog pravno nevaljanog ugovora ili na osnovu pravnog posla, sklopljenog da se prikrije takav ugovor. Za taj trogodišnji rok važe opšta pravila o zastarevanju. Time se ne dira u pravo na veću naknadu. Neće se smatrati kao naročita pogodnost, ako se kojem verovniku za ustupljenu tražbinu dade protivvrednost, koji odgovara ekonomskom stanju dužnikovom nepo-

sredno pred otvaranjem postupka za poravnanje, a ako je tražbina ranije ustupljena, onda njegovom ekonomskom stanju u vreme ustupljenja.

Propisi stava prvog ne odnose se na odgovarajuću nagradu datu organizacijama za zaštitu verovnika odnosno njihovog rada oko pripreme vansudnog poravnanja ili prinudnog poravnanja.

Ne može se dužniku zabraniti da p o s l i j e poravnanja, d o b r o v o l j n o i b e z p r e t h o d n o g o b e ć a n j a, dade pojedinome vjerovniku i više nego se obvezao poravnanjem dati njemu i ostalim vjerovnicima. To bi bilo darovanje, koje, baš radi tog svog pravnog karaktera i vremenskog momenta, nije moglo imati i nije imalo nikakav utjecaj na poravnanje. Takva, dakle, naknadna, poslije odobrenog poravnanja obećana i izvršena pogodovanja nije zakon imao namjere spriječiti, a da je i imao, jedva bi mu to bilo praktički i uspjelo. Njemu je do toga da spriječi obećanja ili davanja pogodnosti p r i j e prihvata poravnanja resp. prije njegova odobrenja, jer takva pogodovanja prije svega diraju u načelo jednakopravnosti sviju vjerovnika, a zatim — i to je važnije — utječu na dotičnog vjerovnika, a preko njega i na samo poravnanje. Ovo mora biti plod solidarnog i lojalnog postupka sviju vjerovnika resp. one većine, koja je potrebna za prihvat poravnanja, plod uvidjavnosti tih vjerovnika da je njihov zajednički interes pristati na poravnanje.

Glasovanje, dakle, pojedinog vjerovnika za poravnanje nesmije biti plod nepravednog egoizma, kojim se vjerovniku udovoljava više nego li drugim vjerovnicima a bez znanja i privole potonjih. Zato zakon samo takvome p r e d h o d n o m e pogodovanju oduzima pravnu valjanost. Pravna posljedica tog oduzimanja jest da dužnik ili drugo lice može kroz tri godine tražiti povrat onoga viška, što ga je dao preko obveze iz poravnanja.

Zakon, upotrebljavajući izraz »može se tražiti«, ne veli izrijekom, tko će tražiti. No jer povraćaj može tražiti samo onaj, koji je dao, a prema prvoj alineji može dati »dužnik ili drugo

lice«, znači da može tražiti povratak dužnik resp. drugo lice, koje je dalo. Potonje zato da se spriječi, da dužnik preko drugih lica izigrava poravnanje i zakonsku zabranu pogodovanja.

Nevaljanost pravnog posla o zabranjenom pogodovanju jest apsolutna, a ne tek relativna, t. j. ne samo prema dužniku ili pojedinome vjerovniku. Pojedini vjerovnik ne može i ne mora takav pravni posao pobijati; ne može već zato što je taj pravni posao i bez pobijanja sam po sebi nevaljan. On može tek na osnovu takvog dokazanog nevaljanog pravnog posla — ali samo kroz dvije godine! — pobijati tužbom proti dužniku valjanost p o r a v n a n j a za sebe i tražiti da ga dužnik namiri p o t p u n o. (§ 63). Vjerojatno je da će takva tužba nepogodovanog vjerovnika potaknuti dužnika da ustane tužbom na povraćaj proti pogodovanome vjerovniku — zato je i dan za potonju tužbu dulji, trogodišnji rok zastare — i u tome leži baš jakost sankcije zakonske zabrane pogodovanja.

Može se pogodovanje prikriti i prekupom resp. cesijom tražbine. Može dužnik još prije otvaranja postupka udesiti pogodovanje tako, da u dogovoru s drugim licima dade prekupiti tražbine pojedinih vjerovnika za veći iznos od onoga koji namjerava u predlogu za poravnanje ponuditi kao kvotu ostalim vjerovnicima. Ni tako prikriveno pogodovanje nema pravne valjanosti. Ali imat će ga resp. ono se neće ni smatrati pogodovanjem, ako je vjerovnik dobio za ustupljenu tražbinu noliko koliko je odgovaralo ekonomskome stanju dužnika u vrijeme ustupa. Jer na koncu konca nepravedno je samo ono pojedinačno namirenje, koje prelazi ekonomsku snagu dužnika, a do vjerovnika je da u postupku ne pristanu na poravnanje, koje bi išlo ispod dužnikova kapaciteta. U vezi s time uvršten je u § 40, alineju drugu, propis o uvjetu, pod kojim se ne može uskratiti pravo glasa vjerovniku, koji je stekao takvim pogodovanjem ustupljenu mu tražbinu. Ako postoji, dakle, takvo prije otvorenja postupka izvedeno i cesijom prikriveno pogodovanje, onda ono, baš radi uskrate prava glasa, ne može imati utjecaj na poravnanje, tako da nepogodovanim vjerovnicima ostaju slobodne ruke da odbace predlog o poravnanju, koji ne bi njima davao ono što bi im dužnik prema svojoj imovini mogao dati.

Propis §-a 48, alineje treće, jest u vezi s §-om 30., zadnja alineja, dakle posljedica prvenstvenog karaktera tražbinâ priznatih organizacija za zaštitu vjerovnika s naslova troška ili nagrade. U §-u 30. upotrebljava se riječ »troškovi«, a u ovome §-u 48. »nagrada«, no ovi su pojmovi ovdje identični resp. nagrada kao uži pojam uključena je u pojmu »troškova«. Da se ne bi pod imenom »nagrade« krilo pogodovanje, zakon ne smatra pogodovanjem samo »odgovarajuću nagradu«. Dakle će sud imati ispitati, odgovara li nagrada zaslugama, i to ili prilikom odluke o odobrenju poravnanja (§ 52, točka 3) ili pak prigodom tužbe po §-u 48. alineja druga ili tužbe po §-u 63.

Osnivanje hipoteke.

§ 49.

Poravnanjem može se ugovoriti, da se za obezbeđenje iznosa, koje treba isplatiti po poravnanju, može u roku od jedne godine, računajući od dana svršetka postupka, osnovati hipoteka u korist lica, koje će preduzeti isplatu ili poručanstvo za isplatu ugovorenih iznosa, i to do visine ovih iznosa.

U cilju održanja reda prvenstva hipoteke, pomenute u stavu prvom, može se poravnanjem narediti i to, da zabeleška u javnoj knjizi o otvaranju postupka za poravnanje ostane na snazi još jednu godinu posle svršetka toga postupka.

Poravnanjem može se narediti, da se prvenstveni red hipoteke, koji bi po dovršenom postupku za poravnanje u smislu propisa § 55. trebalo brisati, sačuva za novu hipoteku, osnovanu poravnanjem, ako se novom tražbinom dotične nepokretnine ne terete više nego brisanom, i ako se ona uknjiži u roku od jedne godine posle brisanja prve tražbine.

Čim se otvori postupak za poravnanje, ima se to zabilježiti u javnoj knjizi (gruntovnici, § 10) i od toga časa ne može se

dozvoliti u javnoj knjizi nikakva uknjižba ni zabilježba bez privole upravitelja poravnanja. No čim se postupak proglasi dovršenim, ima se ta zabilježba iz javne knjige brisati, tako da postanu opet slobodnim nove uknjižbe ili predbilježbe. Medjutim može se iznimno to brisanje bilješke odgoditi na godinu dana, ako je to potrebno da se održi red prvenstva hipoteke, koju bi na temelju poravnanja trebalo osnovati u korist onih lica, koja su preduzela izvršenje poravnanja ili se za to izvršenje poručila.

Alineja treća ovoga §-a govori o hipoteci »koju bi po dovršenom postupku za poravnanje u smislu §--a 55. trebalo brisati«. Medjutim § 55. ne konkretizira, koju bi to hipoteku ili pravo trebalo brisati (govori samo o bilješki o otvaranju postupka, koju treba brisati, a ta bilješka nije ni hipoteka ni pravo). Poslije otvaranja postupka ne može se i onako osnovati hipoteka, a hipoteke osnovane prije otvaranja postupka ostaju na snazi (osim ako se pobijaju po §-u 12). Osim toga poravnanje ne dira u razlučne tražbine vjerovnika, u koliko su one osigurane hipotekom. Prema svemu tome ne nalazimo hipoteke, koju bi »po dovršenom postupku za poravnanje u smislu §-a 55. trebalo brisati.« Zato osnov za brisanje takve hipoteke moramo potražiti u samome poravnanju t. j. ako se samim poravnanjem osniva nova hipoteka i ujedno — dakako privolom starog hipotekarnog vjerovnika — dozvoljava brisanje stare hipoteke. U toliko bi moglo poravnanje iznimno dirati i prava razlučnih vjerovnika, ali ne prinudnom snagom, koja bi izlazila iz samoga poravnanja, već na temelju pristanka samog razlučnog vjerovnika.

Pravo verovnika protiv saobvezanika.

§ 50.

Poravnanjem ne sme se dirati u pravo verovnika protiv sadužnika ili poruka dužnikovih, niti protiv regresnih obvezanika, osim ako na to izrečno pristane taj verovnik.

Obrazloženje zakonske osnove ističe, da banska naredba nije imala ovaj propis. Ali i nije trebala da ga ima, jer je i bez

njega a u smislu ostalih propisa imalo ostati netaknutim pravo vjerovnika protiv sadužnika ili poruka dužnikovih. Tâ jedna je od glavnih karakteristika poravnanja, da se ne odnosi na tražbine, koje su osigurane sudužnikom ili porukom ili inače. Zbog toga, što ostaje vjerovnicima takvih tražbina netaknutim pravo protiv sudužnika i poruka, nemaju oni ni pravo glasa do osiguranog iznosa. Opravdani je, medjutim, novum zakona što u §-u 54. daje takvome sadužniku ili poruku pravo rekursa protiv odluke suda, kojom se odobrava poravnanje. Jer i njegovi interesi mogu, pače redovito i jesu tangirani poravnanjem; što pogodnije je ovo za dužnika, to nepogodnije za nj'.

VII. ODSEK.

Odobrenje poravnanja. Dovršenje i obustava postupka

Odobrenje zaključenog poravnanja.

§ 51.

Prihvaćeno poravnanje postaje pravnovaljanim, kad ga odobri sud. Odluka suda, kojom se odobrava poravnanje, mora sadržavati bitna naređenja poravnanja.

Po jedan otpravak odluke, koja se mora objaviti, dostaviće se svim verovnicima i ostalim učesnicima u postupku za poravnanje.

Kao što čitav postupak o poravnanju stoji pod nadzorom suda — što više, sud u njemu sudjeluje i to je sudski postupak — tako je i sa samim njegovim rezultatom, s poravnanjem. Ono postaje pravovaljanim tek onda kad ga sud odobri. Zato u odluci suda, kojom se ono odobrava, moraju biti navedene i glavne točke poravnanja. Slijedeća dva paragrafa nabrajaju razloge, s kojih sud m o r a (§ 52) i s kojih m o ž e (§ 53) uskratiti odobrenje poravnanju.

Uskraćenje odobrenja.

§ 52.

Odobrenje poravnanja mora se uskratiti:

1) ako ima kakav razlog, s kojega se postupak za poravnanje uopšte ne bi smeo otvoriti (§ 4.) ili bi se imao već otvoreni postupak obustaviti (§ 56.);

2) ako su bila povređena naređenja, koja vrede za

postupak ili zaključenje poravnanja, osim ako se neurednosti ili nedostaci, koji su se desili, naknadno mogu ispraviti ili ako ove neurednosti i nedostaci prema okolnostima pojedinog slučaja nisu uticale na zaključenje poravnanja ili na njegovu sadržinu;

3) ako je poravnanje postignuto samo na taj način, što su nekim verovnicima, bilo poravnanjem bilo izvan poravnanja, obećane ili obezbeđene naročite koristi protivno naređenjima § 47. i 48.

Točka 1. ovoga §-a daje mogućnost sudu da svoje tijekom postupka zbivše se propuste naknadno popravi. Sasvim je prirodno da se mora uskratiti odobrenje onome poravnanju, do kojega uopće nije smjelo ni doći bilo uslijed toga što se postupak uopće nije smio ni otvoriti bilo pak uslijed toga što se morao obustaviti.

Druge točke nije bilo u banskoj naredbi. Ona se odnosi na ništine počinjene u postupku i u samome poravnanju, ali na samo bitne i nepopravljive ništine.

Treća točka bila je u banskoj naredbi tek fakultativni razlog uskrate odobrenja, dok je u ovome zakonu prenesena medju obligatorne razloge.

§ 53.

Odobrenje poravnanja može se uskratiti:

1) ako zbog neuredno vođenih poslovnih knjiga, beležaka ili zbog toga, što dužnik u opšte nije vodio takve knjige, odnosno beleške nije mogućno dobiti dovoljan pregled imovinskog stanja dužnikovog;

2) ako na štetu verovnika postoji nesrazmera između koristi koje se pružaju dužniku, i dužnikovog imovinskog stanja, ili je poravnanje inače u protivnosti sa zajedničkim interesima verovnika, koji nemaju pravo na prvenstveno namirenje.

Ovaj se paragraf slaže uglavnome s §-om 53. banske naredbe, tek što manjka njezina točka 1), koja je prenesena medju obligatorne zapreke odobrenju poravnanja (točka 3. §-a 52). Što se tiče same I-ve točke ovoga §-a, nju treba suziti, ako se radi o dužniku, koji je trgovac a nije vodio uopće poslovnih knjiga. U takvome slučaju mora se odobrenje uskratiti prema točki 1. §-a 52. u savezu s §-om 4. točka 5. Dakle je nevodjenje poslovnih knjiga fakultativni razlog uskrate odobrenja samo kod dužnika netrgovca.

Pravni lekovi.

§ 54.

Protiv odluke, kojom se odobrava poravnanje, ima pravo na rekurs svaki verovnik, koji nije glasao za poravnanje, kao i sadužnik i poruk dužnikov, a protiv odluke, kojom se uskraćuje odobrenje poravnanja, ima pravo na rekurs dužnik i svaki verovnik, koji nije glasao protiv poravnanja.

Verovnik, koji nije na vreme prijavio svoju tražbinu i za to nije učestvovao u glasanju o poravnanju, može uložiti rekurs protiv odluke, kojom se odobrava poravnanje, ako dokaže, da je bez svoje krivnje propustio rok za prijavu i učini verovatnim postojanje i visinu svoje tražbine.

Već je kod §-a 50. istaknuto, zašto je zakon — dopunivši time bansku naredbu — dao pravo rekursa i sudužniku i poruku dužnika. Inače zakon daje pravo na rekurs svakome vjerovniku, koji je na vrijeme prijavio svoju tražbinu, makar i nije učestvovao kod glasovanja. Takav vjerovnik pače, koji nije glasovao, ima pravo rekursa kako protiv odluke kojom se odobrava poravnanje, tako i protiv one, kojom se odobrenje uskraćuje. Naprotiv vjerovnik, koji je glasovao protiv poravnanja, ima pravo na rekurs samo proti odluci, kojom se poravnanje odobrava; onaj koji je glasao za poravnanje, samo proti odluci, kojom se uskraćuje odobrenje.

Iznimno daje zakon pravo na rekurs i vjerovniku, koji nije prijavio na vrijeme svoju tražbinu i zato nije učestvovao kod glasovanja, pod uvjetima spomenutim u drugoj alineji. Ako takav vjerovnik osim toga dokaže da ga je dužnik namjerno prešutio i da zato nije učestvovao u postupku, onda ima pravo tražiti od dužnika namirenje u potpunom iznosu (§ 59. četvrta alineja). Tu vidimo ono što smo primijetili već kod §-a 41, druga alineja, da naime zakon čuva što više moguće, prava vjerovnika, pa im daje gdje može, prilike da poprave svoje propuste, a napose onaj pravovremene prijave tražbine. Obzirom na propis četvrte alineje §-a 59. vjerovnik, koji je propustio prijaviti svoju tražbinu, može eventualno i bolje proći od onoga, koji ju je prijavio. Sve to izlaženje zakonodavca ususret vjerovnicima jest zapravo nastojanje dati što jaču sankciju protiv prevarnih dužnika.

Dovršenje postupka.

§ 55.

Čim odluka o odobrenju poravnanja postane pravnosnažnom, proglasiće se da je postupak dovršen.

Dovršenje postupka objaviće se na način propisan u § 8. stav 1. i 2. i § 9.

Zabeleška u javnoj knjizi o otvaranju postupka za poravnanje (§ 10.) brisaće se po službenoj dužnosti, osim ako je poravnanjem šta drugo ugovoreno (§ 49., stav 2.). U poslednjem slučaju zabeležiće se, da zabeleška o stvaranju postupka za poravnanje ostaje za jednu godinu na snazi. Dalje će se po službenoj dužnosti upisati hipoteka, osnovana po § 49. st. 3., sa redom prvenstva brisanog prava ili će se po propisu istog stava zabeležiti, da prema poravnanju ostaje za jednu godinu na snazi red prvenstva, koji je imalo brisano pravo, ako je to poravnanjem ugovoreno.

Treba naglasiti da će se postupak proglasiti dovršenim samo onda ako bude polučio svoju pozitivnu svrhu t. j. ako sud poravnanje odobri i odluka suda postane pravnosnažnom. Ako naprotiv sud pravnosnažno uskrati odobrenje, postupak se ne će proglasiti dovršenim, već obustaviti (§ 56. točka 7.)

Koja bi se to uknjižena prava imala brisati, raspravili smo u primjetbama §-u 49.

Obustava postupka.

§ 56.

Pored slučajeva § 12. stav. 4. i § 34. stav. 1., obustaviće se postupak za poravnanje još i:

1) ako se, pošto je već otvoren postupak, sazna ili pojavi kakav uzrok, koji bi sprečio otvaranje postupka (§ 4.);

2) ako dužnik nije predujmio troškove postupka, makar da ga je sudija na to pozvao;

3) ako dužnik nije položio zakletvu, a nije oslobođen od njenog polaganja;

4) ako dužnik povuče predlog za poravnanje pre ročišta za poravnanje ili ako ne dođe do prihvata poravnanja za devedeset dana posle otvaranja postupka.

Ako je postupak poravnanja tražilo neko veliko preduzeće, kome pripada osobita važnost za narodno gospodarstvo, može Ministar Pravde u sporazumu sa Ministrom Trgovine i Industrije na predlog suda za poravnanje produžiti taj rok za toliko, koliko je prema prilikama dotičnog slučaja neophodno potrebno. Pre nego što se stavi takav predlog, preslušaće se upravitelj poravnanja i pouzdanički odbor.

5) ako se pokaže da je dužnik tražio postupak za poravnanje očigledno u namjeri, da tako izigra svoje

verovnike, a naročito ako se pokaže da nema ozbiljne volje ili mogućnost da ispuni ponuđeno poravnanje, ili ako je inače očigledno da neće doći do poravnanja;

6) ako nije postignuta većina potrebna za prihvat poravnanja;

7) ako je sud pravnosnažno uskratio odobrenje poravnanja.

U slučaju br. 5. sud će, ako je moguće pre nego donese odluku, preslušati dužnika, upravitelja poravnanja i pouzdanički odbor.

Već je § 12., u stavu četvrtome, propisao da sud može (ali ne mora) obustaviti postupak, ako je dužnik učinio takva djela koja su po propisu stava prvog i drugog istog §-a 12. zabranjena. Zatim je § 34. predvidio fakultativnu obustavu postupka za slučaj da dužnik ne dodje lično na ročište za poravnanje. Ovaj pak § 56. nabraja slučajeve kada sud već mora postupak obustaviti.

Treba upozoriti na devetdesetdnevni rok točke 4., u kojemu valja doći do prihvata poravnanja, tako da prekoračenje tog roka nužno donaša sa sobom obustavu postupka. Ova mjera oslabljena je donekle drugom alinejom iste točke za »velika preduzeća kojima pripada osobita važnost za narodno gospodarstvo.« Treba priznati, da se toj iznimci nije dalo izbjeći, jer bi se inače uopće onemogućilo poravnanje velikim poduzećima, gdje je za devedeset dana eventualno nemoguće svladati potreban posao. Inače točka 4. i 5. ovoga §-a, kojih nema u banskoj naredbi, pokazuju jako nastojanje zakonodavca da poravnanje pribavi samo onim dužnicima koji ga i zavrijedіše.

§ 57.

Čim odluka o obustavi postupka postane pravnosnažnom, objaviće se obustava postupka na način, propisan u § 8. stav 1. i 2. i u § 9.

Kad dužnik nije trgovac, beleška u javnoj knjizi o otvaranju postupka (§ 10.) brisaće se tek posle petnaest dana, računajući od dana obustave postupka, ako se u tom roku ne podnese predlog za otvaranje stečajnog postupka. A ako se u tom roku podnese predlog za otvaranje stečajnog postupka ili je takav predlog podnet još pre obustave postupka za poravnanje, brisat će se zabeleška o otvaranju postupka za poravnanje tek pošto se unese beleška o otvaranju stečajnog postupka ili kad odluka, kojom se odbija predlog za otvaranje stečajnog postupka, postane pravnosnažnom.

Ako je dužnik trgovac, otvoriće se po službenoj dužnosti stečaj nad njegovom imovinom, čim postane pravnosnažnom odluka o obustavi postupka za poravnanje. Zabeleška o otvaranju postupka za poravnanje brisaće se kad se unese zabeleška o otvaranju stečajnog postupka.

Kao što smo spomenuli odmah kod §-a 1., uvjet za otvaranje stečaja jest jednak uvjetu za otvorenje postupka za prin. poravnanje van stečaja: nesposobnost plaćanja. Dosljedno tome moralo bi se otvoriti stečaj po službenoj dužnosti u svakome slučaju kad se obustavi postupak za poravnanje. Ovaj paragraf propisao je, medjutim, otvaranje stečaja po službenoj dužnosti samo kod dužnika trgovca; kod dužnika netrgovca otvorit će se stečaj tek na predlog bilo dužnika bilo vjerovnika. Bez takvoga predloga može dužnik netrgovac poslije obustave postupka za prin. poravnanje nastaviti svoj posao kao da i nije nesposoban za plaćanje. Ova razlika u posljedicama obustave postupka izmedju trgovca i netrgovca bila bi nužna posljedica, da je novi stečajni zakon zadržao propis §-a 219. starog hrv. stečajnog zakona, koji nalaže trgovcu da mora prijaviti sudu obustavu plaćanja radi

otvorenja stečaja. Medjutim taj se prinudni propis za trgovca **n e** nalazi **u n o v o m e** stečajnome zakonu.

§ 58.

O ukinuću mera, izdanih za obezbeđenje dužnikove imovine i o razrešenju upravitelja poravnanja, odlučiće sud po proteku roka pomenutog u § 57. st. 2., ako stečaj ranije ne bude otvoren, a ako je u tom roku predloženo otvaranje stečaja, odlučiće sud, čim postane pravnosnažnom odluka o tom predlogu.

VIII. ODSEK.

Pravni učinak poravnanja.

Učinak poravnanja.

§ 59.

Poravnanjem, odobrenim pravnosnažnom odlukom suda, oslobađa se dužnik obaveze, da svojim verovnicima naknadno namiri manjak, koji su oni pretrpeli, ili da im naknadno dade pogodnosti, koje su ranije imali, a nisu preuzete poravnanjem, izuzevši one, koje po propisima ovog zakona ostaju netaknute (§ 50.), i to bez razlike, da li su verovnici učestvovali u postupku poravnanja i glasali za poravnanje ili nisu.

Na isti način se oslobađa dužnik obaveze prema porucima i licima, kojima pripada pravo na regres.

Odstupanja od naređenja u prednjem stavu, ugovorena u poravnanju, vrede samo utoliko, ukoliko se ne protive propisima §§ 47. i 48. o jednakom postupanju sa verovnicima.

Verovnici, čije tražbine nisu u poravnanju uvažene samo zbog krivnje dužnikove, mogu zahtevati da dužnik izmiri njihove tražbine u potpunom iznosu.

Pravni učinak poravnanja po propisima prednjih stavova vredi i za lično odgovorne članove trgovačkog društva prema verovnicima društva.

Ako istovremeno sa postupkom za poravnanje van stečaja nad imovinom društva teče i stečajni postupak ili postupak za poravnanje nad zasebnom imovinom lično odgovornog drugara, onda se prinudno poravnanje zaključeno od drugara dotiče tražbina društvenih verovnika samo u toliko, ukoliko se one mogu ostvarivati u ovom stečaju ili u postupku za poravnanje van stečaja.

Tražbine pomenute u § 33. br. 1. ne mogu se ostvarivati ni posle dovršenog postupka za poravnanje. Poravnanje ne dira u tražbine pomenute u istom paragrafu pod br. 2., a tražbine pomenute u istom paragrafu pod br. 3., mogu se ostvarivati tek pošto je istekao rok utvrđen poravnanjem za izvršenje obaveza iz poravnanja.

Poravnanjem svode se tražbine proti dužniku na kvotu poravnanja, i to sve tražbine, bile one prijavljene ili ne. Razliku izmedju kvote i prvobitne visine tražbine nije dužnik obvezan namiriti. To je jedna od glavnih oznaka poravnanja, to je njegova i svrha, to mu daje prednost pred stečajem. Po dovršenome stečaju obvezan je dužnik još uvijek namiriti onaj ostatak svojih dugova, koji nije došao do podmirenja iz stečajne imovine. Isti učinak, koji imade poravnanje van stečaja, skopčan je i s poravnanjem u stečaju. Kraj svega toga poravnanje van stečaja imade prednost pred poravnanjem u stečaju radi veće jednostavnosti, brzine i jeftinoće postupka za poravnanje, a najviše radi toga, što dužnik nije pao u stečaj, koja okolnost sama po sebi, bez obzira na posljedice, vrlo nepovoljno djeluje na dužnika.

Premda vjerovnik nema pravo da traži razliku izmedju kvote i prvobitne tražbine od dužnika, ostaje mu to pravo proti eventualnome sudužniku ili poruku.

Izvršivost prijavljenih tražbina.

§ 60.

Čim je poravnanje pravnosnažnom sudskom odlukom odobreno, može se verovniku za njegovu tražbinu, unetu u spisak prijavljenih tražbina, ako nije osporena od dužnika ili upravitelja poravnanja ili joj nije oduzeto pravo na glas iz uzroka, koji se tiče njezine ispravnosti, visine ili njezinog nepokrivenog manjka (§ 44.), dozvoliti izvršenje protiv dužnika, i to na osnovu beleške u spisku prijavljenih tražbina. Protiv drugih lica, koja su pristupila poravnanju kao sadužnici ili poruci i platci, može se na osnovu spomenutih isprava dozvoliti izvršenje samo u slučaju, ako su pismenom izjavom izrečno pristala da se može protiv njih odmah voditi izvršenje.

Bilješka u spisku prijavljenih tražbina daje dotičnome vierovniku izvršni naslov kako proti samome dužniku tako i proti onim licima, koja su pristupila poravnanju kao sadužnici ili poruci i platci — ali sve to po uvjetima gornjeg §-a. »Dok banska naredba — veli obrazloženje zakonske osnove — propisom §-a 61. daje vjerovniku pravo da na osnovu potvrdjene nagodbe traži izvršenje (ovrhu) protiv dužnika pod jednim uslovom, da njegovoj tražbini nije dužnik prigovorio, § 61. projekta za priznanje takvog prava postavlja još jedan uslov, naime taj, da dotičnoj tražbini nije prigovorio ni upravitelj poravnanja. (Jednako novelom od 1925. g. umetnuti § 53. austrijskog zakona o vanstečajnom poravnanju). Ovaj propis treba da služi kao još jedna garancija protiv pokušaja dužnika da pomoću izmišljenih tražbina izigra svoje prave verovnike. Kao novost prema banskoj naredbi prikazuje se propis istog §-a, da verovnik može na osnovu odobrenog poravnanja tražiti izvršenje (ovrhu) i protiv sadužnika i poruka i plataca, ako su se ovi tome izrično podvrgli.« Bilo bi logičnije da se ova izvr-

šnost proti sadužnicima ili porucima i platcima priznala i bez izričnog pismenog njihova pristanka, jer karakteru njihove obveze koja ničim ne zaostaje za obvezom glavnoga dužnika, odgovaraju jednaka sredstva i način izvršenja te obveze.

Pitanje je, kako je s onim tražbinama, u koje se poravnanjem ne dira. Stečajni zakon pobrinuo se za takve tražbine u slučaju stečajnog poravnanja. § 169. steč. zakona ne dozvoljava da se stečaj ukine sve dotle, dok stečajnome sudiji ne bude podnesen dokaz, da je dano obezbjedjenje za tražbine razlučnih i izlučnih vjerovnika i onih prvog i drugog isplatnog reda. Takvog propisa o osiguranju prvenstvenih tražbina ne nalazimo u ovome postupku za vanstečajno poravnanje. Pomanjkanje takvog propisa jest jedan argumenat više za naše tumačenje §§ 13, 29 i 30, da se prvenstvene tražbine imaju namiriti i mogu prisilno osigurati takodjer za vrijeme samoga postupka a bez obzira na postupak. Kad to ne bi bilo dozvoljeno, došle bi prvenstvene tražbine u mnogo gorji položaj od tražbina, na koje se odnosi poravnanje, pa one od svog prvenstva ne bi imale ništa resp. imale bi samo štete.

Učinak poravnanja u stečaju.

§ 61.

Ako se otvori stečaj pre nego što je poravnanje potpuno ispunjeno, nisu verovnici, koji su učestvovali u poravnanju, dužni da vrate ono, što su u dobroj veri već primili. Ali njihove tražbine smatraće se kao potpuno izmirene, ako su izmirene iznosom utvrđenim poravnanjem; inače smatraće se, da je izmiren onaj deo tražbine, koji naspram celog iznosa tražbine stoji u istoj srazmeri kao što stoji već isplaćen iznos prema iznosu, kojim bi se tražbina morala po poravnanju isplatiti.

IX. ODSEK.

Ništavnost poravnanja i poravnanje bez učinka.

Ništavost poravnanja.

§ 62.

Ako dužnik u roku od dve godine, računajući od dana, kada je postala pravnosnažnom sudska odluka o odobrenju poravnanja, bude pravnosnažnom presudom osuđen za lažno bankrotstvo, onda kako popust tako i ostale pogodnosti, koje su dužniku date poravnanjem, gube važnost prema svima verovnicima. Ali verovnici ne gube prava, koja su poravnanjem stekli prema dužniku i trećim licima.

Posledice pomenute u stavu prvome, nastupaju i u slučaju, ako dužnik zadocni sa ispunjenjem poravnanja, ali s tim ograničenjem što će ove posledice zadocnenja vredeti samo prema onom verovniku, prema kome je dužnik zadocnio sa ispunjenjem obaveza iz poravnanja, osim, ako je samim poravnanjem ugovoreno, da će te posledice nastupiti u pogledu svih verovnika.

Smatraće se da postoji zadocnenje u ispunjenju tek onda, ako dužnik nije ispunio koju dospelu obavezu, ma da ga je verovnik pismeno opomenuo i ostavio mu za ispunjenje naknadni rok od najmanje osam dana.

Poravnanje može da izgubi važnost prema svim vjerovnicima ili samo prema nekim: dakle gubitak može biti apsolutan

ili relativan. O prvome govori prva alineja ovoga §-a, o drugome slijedeća druga. Kako se vidi, zakon veže strožu i jaču posljedicu o činjenicu pretežno moralnog karaktera kao što je osuda zbog lažnog bankrotstva, dok je činjenica više materijalnog karaktera, kao što je nemogućnost udovoljenja obvezi, skopčana s blažom i manje ekstenzivnom posljedicom. Svakako jesu obje vrsti posljedicâ jaka sankcija za izvršenje poravnanja.

Da ublaži posljedicu zadocnjenja, traži zakon u trećoj alineji ovoga pragrafa da vjerovnik ima prije njezina nastupa pismeno opomenuti dužnika i dati mu naknadni rok za ispunjenje od najmanje osam dana. To je i sasvim pravedno.

Proglašenje da je poravnanje bez učinka.

§ 63.

Ako je poravnanje postignuto samo na taj način, što je dužnik ili s njegovim znanjem koje drugo lice, protivno propisima §§ 47. i 48., obećao ili obezbedio pojedinim verovnicima naročite pogodnosti ili što je dužnik pri sklapanju poravnanja ili pri prikazivanju imovinskog stanja, koje je trebalo biti podloga poravnanju, na drugi način prevarno postupio, može svaki verovnik u roku od tri godine, računajući od dana, kada je sudska odluka o odobrenju poravnanja postala pravnosnažnom, tužbom protiv dužnika tražiti, da mu se naknadi poravnanjem prouzrokovani manjak ili da se proglasi, da su prema njemu bez učinka poravnanjem priznate koristi i olakšice u pogledu namirenja verovnika.

Usled toga, što je po takvoj tužbi poravnanje prema njemu stavljeno van snage, verovnik ne gubi prava, koja je poravnanjem stekao prema dužniku i trećim licima.

Ovo pravo tužbe pripada samo onim verovnicima, koji nisu učestvovali u prevarnom delu ili u nedopuštenom pogodovanju pojedinih verovnika, a koji pored toga bez svoje krivnje nisu mogli još u postupku za odobrenje poravnanja izneti one činjenice, na kojima se njihova tužba osniva.

Dok u slučajevima §-a 62. poravnanje gubi važnost automatski već uslijed nastupa u njemu navedenih okolnosti, dotle je prema §-u 63. potreban čin vjerovnika t. j. njegova tužba a da p o r a v n a n j e izgubi važnost, i to ne apsolutno, već samo prema vjerovniku koji ga tužbom pobija. (Sam pak ugovor o pogodovanju, koji je povod i uvjet vjerovnikove tužbe na pobijanje, nema već od početka pravne valjanosti, po §-u 48).

X. ODSEK.

Posebna naređenja o postupku za poravnanje novčanih zavoda, koji se bave primanjem uloga na štednju.

Važenje opštih propisa.

§ 64.

U postupku za poravnanje novčanih zavoda, koji se bave primanjem uloga na štednju, važe propisi §§ 1. do 63. uz izmene pomenute u §§ 65. do 69.

X-ti odsjek, koji počinje s ovim §-om 64., donosi posebne propise za poravnanje onih novčanih zavoda, koji se bave primanjem uloga na štednju. Bilo je predloga da se novčane zavode uopće izuzme iz poravnanaja. Taj predlog bio bi opravdan, da se prije toga ili bar u isto vrijeme donijela i jamstva protiv gubitaka kod vjerovnika novčanih zavoda. No dok to nije učinjeno, bilo bi sasvim nepravedno izuzeti novčane zavode, dakle veliki dio dužnika iz poravnanja, a time i velikome dijelu vjerovnika uopće oduzeti mogućnost da poravnanjem spase bar jedan dio svojih tražbina. Zakonodavac nije, i s pravom, prihvatio onaj predlog, već je pače protivno njemu unio u ovaj zakon još posebne propise za novčane zavode, ali isključivo u korist ulagača. U ovom odsjeku navedeni propisi jesu tek jedan dio mjera za zaštitu ulagača, tako da s njima nijesu ni izdaleka iscrpljene te mjere, tim manje što će daljnje mjere za zaštitu ulagača morati biti udešene ne za poravnanje već bez obzira na poravnanje. Kad one budu donesene i kad se pokažu uspješnima, nastupit će čas da će se moći opravdano udovoljiti gore spomenutome predlogu za izuzimanje novčanih zavoda ispod poravnanja.

Prvenstveno izmirenje uloga.

§ 65.

Osim tražbina pomenutih u § 30., moraju se prvenstveno izmiriti i tražbine ulagača do iznosa od 10.000 dinara. Ako neko lice ima kod istog zavoda više uloga, uzeće se pomenuti iznos od celokupnog iznosa svih uloga.

Kad se g. 1927.pronijele u našemu novinstvu vijesti, da Min. trgovine i industrije kani uskrisiti ukinutu vanstečajnu prinudnu nagodu, ali samo djelomice, i to samo za zavode koji se bave primanjem štednih uložaka, onda je pisac ovih primjetbâ napisao raspravu, koja je izašla u broju 3. god. 1927 zagrebačke privredne revije »Bankarstvo« a koja se bavila upravo tim pitanjem zaštite ulagača, napose u slučaju poravnanja. Zato ovu raspravu donosimo ovdje doslovce:

»Ministarstvo trgovine i industrije kani uskrisiti vanstečajnu prinudnu nagodu, ali samo djelomice. Po toj nakani vanstečajnom prinudnom nagodom mogli bi se poslužiti jedino zavodi, koji se bave primanjem uložaka, a obvezani su na javno polaganje računa. Svi drugi privredni subjekti, kao na pr. inokosni trgovci, javna trgovačka društva, komanditna društva, pa i ona dionička društva i zadruge, koji se ne bave primanjem uložaka — svi ti bili bi isključeni iz tog pogodovanja prinudnom nagodom.

Prinudna nagoda ima svrhu da koristi što više i dužniku i vjerovnicima resp. da obojicu što više poštedi. Ne može se reći, da običan stečaj ima protivnu svrhu, ali fakat je, da stečaj štiti u prvome redu interese vjerovnika, bez obzira na interese dužnika (prezaduženika). Prinudna nagoda nastoji da oba interesa dovede u sklad, da oba jednako promakne. Ona spasava za privredu dužnika, kojega stečaj iz privrede zauvijek izlučuje.

Od tog principa i svrhe prinudne nagode odstupilo je naše ministarstvo trgovine — za sada bar samo u svojim nakanama i osnovi — jer, kao što rekoh, ograničuje onu zaštitu dužnika samo na jednu vrst, na jednu grupu dužnika. S druge strane ono ograničuje i zaštitu vjerovnika, jer po toj osnovi ona po-

goduje između svih njih jedino male ulagače. To pogodovanje čak je i obavezno, tako te se čini, da je ono bilo i motiv restituiranja prinudne nagode. Kao da je ministarstvu lebdjela pred očima samo zaštita malih ulagača i samo radi njih uvelo odnosno kani opet uvesti vanstečajnu prinudnu nagodu. Vjerujemo, da je slučaj sa Slavenskom bankom bio konkretni povod i poticaj ministarstvu, da svojemu teoretskome gledanju dade praktičnog izražaja u novoj zakonskoj osnovi.

Već sama činjenica, da je ministarstvo u oba smjera — i što se tiče dužnika i što se tiče vjerovnika — odstupilo od razloženog principa i svrhe prinudne nagode, već ta činjenica dokazuje promašenost osnove. Ako se htjelo štedjeti dužnika — vanstečajna prinudna nagoda ima i tu svrhu, što više ta je svrha jedna od njezinih prednosti pred običnim stečajem — onda bez sumnje ima dužnika, koji bar toliko zaslužuju štednju i obzir kao i zavodi ,koji se bave primanjem uložaka i obvezani su na javno polaganje računa. Danas stradava i pada pod stečaj mnogo više ostalih privrednih jedinica ,nego li onakvih zavoda, a mislimo, da je i reperkusija takvih padova mnogo jača, nego li kod pada i stečaja kakvog onakvog zavoda, pa ma kako velike dimenzije imao potonji zavod, napose obzirom na uloške. Ako se pak novom zakonskom osnovom htjelo štedjeti vjerovnika, onda je svrha također promašena. Pustit ću na stran pitanje, zašto baš ulagač zaslužuje veći obzir i zaštitu od ostalih vjerovnika; uzimam kao aksion da mali ulagač treba najviše zaštite i da bi se već obzirom na njega mogla opravdati ta jednostranost prinudne nagode. Ali, — ali tko je mali ulagač?

Kad bi osnova na to pitanje mogla nepogrešivo odgovoriti, tako nepogrešivo, da bi ona doista mogla biti primijenjena isključivo i uvijek na malog ulagača, moglo bi se eventualno prijeći preko ostalih njezinih principijelnih mana i prihvatiti je kao sredstvo, koje bar nešto spasava i nekome koristi. Međutim mišljenja sam da ni ova ni ikoja druga osnova ne može tako odrediti maloga ulagača, da bi praktički baš on bio zaštićen.

Koliko mi je poznato, ministarska osnova prepušta nagodnome odboru, koji ulošci t. j. do kojega iznosa imaju oni biti isplaćeni sa 100%, a kao obaveznu direktivu u tome određuje,

da tako pogodovani ulog nesmije biti manji od Din 10.000.—. No kad bi osnova i drukčije nego ovako kušala odrediti malog ulagača, njoj u nijednome slučaju pokus ne bi mogao uspjeti. Jednostavno zato ne, jer se nikada ne može znati tko je zapravo mali ulagač.

Prije svega uložnica je vrednosni papir na donosioca, tako da je dovoljan već posjed uložnice, da se netko legitimira kao vjerovnik s naslova uloga. Može biti na uložnici zapisano i moje potpuno ime i prezime sa čitavim nacionalom; kraj svega toga neće me to legitimirati vjerovnikom, ako ne doprinesem samu uložnicu;kraj svega toga može tu uložnicu prezentirati i netko treći pa će se on, a ne ja smatrati i legitimirati vjerovnikom po ulogu. To znači, da se nikad ekonomska jakost ne može suditi po ličnosti onoga, koji se javi kao ulagač-vjerovnik. Ako se notorno bogati ulagač boji, da radi svojeg notornog bogatstva ne bi bio smatran malim ulagačem, lako može podmetnuti nekoga drugoga da se javi s uložnicom kao vjerovnik. To se ne može spriječit ni vinkulacijom, pa čak ni onda ako vinkulacija sastoji u potpisu određene osobe. Taj potpis još ne označuje vlasnika resp. vjerovnika; on je samo uvjet za dizanje uloška, koji uvjet ne legitimira vjerovnika, nego samo omogućava posjedom uložnice legitimiranome vlasniku da digne uložak.

Ni visina uloga ne može biti kriterijem za malog ulagača. Recimo, da se odredi da je mali ulagač onaj, koji ima Din 10.000.— ili manje uloženo. No tko jamči, da ja nemam isto toliku svotu uloženu u neznam koliko još zavoda i po koliko puta koliko ima zavoda? Oprezni ulagači običavaju pače tako i postupati: oni dijele riziko, pa obroke ušteđenih svota ulažu istodobno u X zavoda. Vjerovnik, dakle, smatran radi visine svog uloška u konkretnome slučaju malim ulagačem, bit će faktično jak ulagač. A i druge se pogrješke i nepravde mogu dogoditi kod takvog kriterija visine svote. Penzionirac, kojemu je kraj 35 godina državne službe a do šezdesete svoje godine uspjelo uštedjeti, recimo, Din 50.000.—., ne će bit smatran malim ulagačem, dok će mladić, koji je (osobito u cvatuće doba šiberstva i sličnoga) u par mjeseci ili pače dana uštedio Din 9.000.—„ bit će smatran malim ulagačem. Ja mislim, da bi de facto moralo biti obratno. I tako bi trebalo svaki slučaj pro-

matrati posebice ili u kombinaciji više kriterija, a jer je to nemoguće, dolazimo do zaključka, da je nemoguće fiksirati maloga ulagača. A što onda, ako kakva pokrajinska štedionica, imajući znatan višak uloga, ove deponira kod većeg zavoda i ovaj propadne ponudivši vanstečajnu nagodu? Hoće li ta štedionica, koja je faktično tek predstavnik, sabirač, povjerenik, tolikih i tolikih malih štediša, hoće li ona biti smatrana malim ulagačem?

Ne bi pomogla ni odredba, da se svaki uložak u dijelu, koji je niži od određenoga maksimuma, ima pogodovati sa 100-postotnom kvotom; ne bi pomogla nešto iz već spomenutih razloga, a nešto i zato, jer velikome ulagaču nije pomoženo time, da mu se taj razmjerno mali dio iznimno 100-postotno isplati.

Dopuštam da se od nijedne primjene ne može zahtijevati da točno pogađa i da je svrha onoga, što se ima primijeniti, postignuta već time, ako dođe bar do približne primjene. Ali svi spomenuti momenti, a napose pravna narav uloška kao vrednosnog papira na donosioca, čine, te ni najpomnija definicija i najbrižnije izrađeni paragrafi ne će pogoditi baš malog ulagača. Uvijek će znatan dio faktično malih ulagača biti isključen od namjeravane pogodnosti a znatan opet onih, koji tu pogodnost ne zaslužuju, bit će njezinim dionikom pod vidom malih, a faktično velikih ulagača.

Zavodi, obvezani na javno polaganje računa, već uslijed potonje okolnosti podvrženi su donekle kontroli javnosti, vlasti i ulagača. Oni, povrh toga, već od nekoliko godina unatrag stoje pod nadzorom drž. vlasti posredovanjem njezinih komesara. Ovi su, doduše, u praksi vrlo često suvišna i ne baš jeftina formalnost, koja ulazi u meritum iznimno većinom iz stranačkih motiva, ali mi ih moramo uzeti onakvima, kakvi bi po zakonu mogli i morali biti. Kad je, dakle, zakon već svim tim mjerama dosta osigurao ulagače pred tim zavodima, onda je pretjerano favoriziranje ulagača još onom pogodnošću iznimne vanstečajne prinudne nagode. U kakvom su položaju onda ulagači ustanova, koje nijesu obvezane na javno polaganje računa (na pr. inokosnih ili neakcionarskih, no ipak društvenih bankarskih radnja) a da ne govorimo i o ostalim vjerovnicima bilo koje vrsti dužnika? Reći će se: ako ulagač strada kod takve nepogodovane radnje, sam si je kriv, jer je mogao ulagati kod pogodovanih (vanst. prin. nagodom pogodovanih) zavoda. Vrlo dobro, ali jednako dobro pristaje isti argumenat u pitanje: zašto je ulagač išao ulagati u zavode obvezane na javno polaganje računa, kad je s mnogo većom sigurnošću mogao ulagati na pr. u Gradsku štedionicu, gdje sam grad jamči čitavim svojim imetkom za uložak? Ako onaj prvi ulagač nije zavrijedio zaštitu države zbog onog svog izbora, nije ju bome zavrijedio ni onaj drugi ulagač.

Ima, bez sumnje, vrlo opravdanih razloga, da se kako u stečaju tako i u prinudnoj nagodi izvjesnim tražbinama dade prednost. Ne osporavam tu prednost uopće ekonomski slabijemu, kao što ne osporavam ni malom ulagaču svojstvo ekonomski slabijeg. (Čitavo moje razlaganje temelji se, naime, na tome, da malog ulagača nije moguće odrediti ni potrebnom približnošću). Ali kad se već držimo tog principa, onda bi ga trebalo i dosljedno provesti. Nedosljednost nalazim u preslaboj zaštiti činovnika i uopće namještenika prezaduženikovih. Ustanove stečajnog zakona dopuštaju dvojbu, da li tražbina namještenika za mirovinu, otpravninu itd. spada u I. razred (kao na pr. sigurno zaostala plaća) ili u II. razred. U manjoj ,doduše, ali ipak u izvjesnoj mjeri otvorena su vrata takvoj dvojbi i u ustanovama o vanst. prin. nagodbi. A ja mislim, da bi spomenute vrsti namještenikovih tražbina morale izvan svake sumnje uživati prednost. Jer po čemu da namještenik bude izjednačen ili čak zapostavljen ulagaču, pa ma bilo i malome ulagaču? Ovaj može da bira između stotina zavoda, gdje će da uloži štednje; strada li, stradao je zbog toga izbora i to potpuno slobodnog izbora! Može li pak namještenik birati poslodavca, može li ga slobodno birati? Pritisak ekonomskih prilika dozvoljava mu tek vrlo uzak izbor i upućuje ga često na takve poslodavce, kakve bi u slučaju slobodnog izbora svakako otklonio. Ali živjeti se mora, a bez rada, bez namještenja nema života. Ulagaču se neće zamjeriti ako i svaki tjedan vadi svoj uložak i mijenja depozitara. Namješteniku bi se zamjerilo, kad bi mijenjao poslodavca ma i, recimo, svake druge godine. Ulagač već time, što je uštedio, dokazuje da ima rezerva. Namještenik nema rezerva, jer je sav rad, uključivo i onaj dio, koji bi mu imao ostati kao rezerva, žrtvovao svome poslodavcu. Zato u poredbi s ulagačem namještenik zaslužuje jače i jasnije zakonsko pogodovanje od

njega. Propustivši ministar u svojoj osnovi ispraviti dosadanju socijalnu nepravdu namještenicima, zaslužio je prigovor, koji se ne može prešutjeti kad se govori o favorizovanoj zaštiti ulagača.

Treba i ovo istaknuti: zavodi obvezani na javno polaganje računa imadu organe, koji su već dosadanjim zakonskim ustanovama odgovorni imovinski (i uopće civilno te kazneno pravno) prema svim vjerovnicima, dakle i ulagačima. Mislim, da je već ova odgovornost prilična zaštita ulagača, a drugo je, dakako, pitanje, zašto vjerovnici ne iskorišćuju te zakonske propise. No ako to ne čine vjerovnici, mogla bi država, već exempli causa, uputiti u gdjekojem slučaju svog drž. odvjetnika, da si malo izbliže pogleda stvar i prema rezultatu da strogo zakonski postupa. Ovakav postupak, osnovan dosljedno na dosadanjim zakonima, učinio bi možda suvišnim pogodovanja, koja pod opisanim prilikama prave dojam nepravde.

Jest, treba zaštititi male ulagače, ali treba zaštititi i ostale ulagače, treba zaštititi vjerovnike uopće. Treba postaviti našu privredu na zdrave temelje, treba u nju unijeti relativno najviše moguću sigurnost. Ali izvan sumnje je, da se to ne postizava ograničenjem vanstečajne prinudne nagode samo na male ulagače, i to, naglasujem, samo na one, koji se po zakonu mogu smatrati malim ulagačima, ali de facto to u cjelini neće ni biti. Mi trebamo vanstečajnu prinudnu nagodu, i te kako ju trebamo, skoro, vrlo hitno, što hitnije; ali trebamo svestranu, neograničenu prinudnu nagodu, takvu koja će štititi sve vrijedne ekonomske jedinice, i one — da se tako izrazim — na dugovnoj i one na potražnoj strani. Trebamo je ne samo ad hoc, nesamo radi Slavenske Banke, već uopće radi čitavog stanja naše privrede. U eri očajnog, geometrijsko-progresivnog porasta stečajeva, gdje vjerovnici ostaju praznih ruku osposobljujući se tako kao kandidati za nove stečajeve, svaki dan oklijevanja s općom vanstečajnom prinudnom nagodom znači koban propust i veliki gubitak. Danas nema već toga tko bi principijelno osporio potrebu i korist tog instituta; može se prigovoriti tek praktičnoj njegovoj primjeni. Ali to nije grijeh njegov, to je grijeh prakse, pa nema zakona, nema instituta, s kojim ne bi mogao biti počinjen jednaki grijeh. Ispravljajmo praksu, a ne ukidajmo radi nje dobre zakone i ustanove. Ako je opća vanstečajna prinudna nagoda bila loše primjenjivana, kako se može reći, da će na neke tek zavode ograničena i s pogodnošću za tzv. male ulagače snabdjevena nagoda naći bolju primjenu? Ili obratno: ako ima načina, da se potonjoj osigura savjesna primjena, zašto ne bi taj način postojao i za opću neograničenu vanstečajnu prinudnu nagodu? A taj način postoji, sigurno postoji.«

Kako se vidi, rasprava priznaje potrebu specialne zaštite maloga ulagača, ali ističe teškoću praktički utvrditi maloga ulagačaf Ona tu teškoću temelji na tezi da je uložnica vrednosni papir n a d o n o s i o c a. Protivnu tezu zastupa rješitba stola sedmorice odj. B u Zagrebu od 12. II. 1928 broj R. v. (27) 1. Za raščišćenje pitanja prenašamo i ovu rješitbu, i ako mislimo, da se — kad bi i pretpostavili, da teza rješitbe stoji — ne bi praktički moglo provesti ispitivanje v l a s n i k a uložnice resp. ne s onim rezultatom, koji bi doista utvrdio pravoga vlasnika. I tako dolazimo uvijek do nemogućnosti ili bar do velike teškoće da se eruira pravi m a l i u l a g a č, dakle onaj koji bi uistinu po motivima §-a 65. zavrijedio zaštitu iz tog paragrafa. Veliki ulagači nastojat će taj propis donesen za maloga ulagača protegnuti na sebe tako, što će svoje velike uloge razdijeliti na toliko knjižica po Din. 10.000.—, koliko im je prema uloženoj svoti potrebno. Takva razdioba sa svojim konsekvencijama iz §-a 65. imat će kod velikih novčanih zavoda s velikim brojem uloga znatan utjecaj u praksi na visinu svote, koja bi imala biti potrebna za namirenje obveza iz poravnanja.

Netom citirana rješitba stola sedmorice, odj. B. u Zagrebu glasi:

»Privatnica F. Č. uložila je 19. prosinca 1923. na uložnu knjižicu iznos od D 68.894, uz otpovijed od 6 mjeseci i uz ugovorenu lozinku. Prije odlaska u Ameriku je F. Č. izručila knjižicu svome sinu A. Č. i rekla mu takodjer lozinku. Dne 12. siječnja 1924. je sin podigao na tu knjižicu svotu od D 5.007 tako, da je knjižica s pripisom kamata za godinu 1923. glasila na svotu od D 64.000. Podigavši spomenutu svotu založio je knjižicu štedionici i pozajmionici A. za sigurnost zajma od Din 42.700 i izrijekom ju je ovlastio, da knjižicu realizira i da se naplati za dani zajam s kamatima. Štedionica i pozajmionica A. otkazala je nato dne 15. srpnja 1924. zajam kod banke B., što

je ova primila na znanje i potvrdila otkaz na zadnjoj strani uložne knjižice, a da kod toga nije zahtijevala nikakovu posebnu legitimaciju. No kada je minuo otkazni rok, otklonila je banka B. isplatu uloška, a na zadnjoj stranici predložene joj knjižice zapisala: »Pismom F. Č. podizanje uloška zabranjeno, 16. veljače 1925.« Isto tako bili su odbijeni ponovni zahtjevi na isplatu uloška time, da je F. Č. obaviještena o stvari i da će njen odgovor biti poručen.

Nato je došlo do tužbe na platež svote od D 64.000 sa 10 posto ugovorenih kamata od 24. siječnja 1924.

Tužena banka B. prigovorila je protiv tvrdnjâ u tužbi, da je F. Č. dala svome sinu uložnu knjižicu samo u pohranu, a ne kao dar, da je to pače izrijekom navela u svome pismu od 8. kolovoza 1928., primljenome 29. kolov. 1928., i ujedno zabranila ma kakovu isplatu bilo u cijelosti bilo djelomice, ako ona posebno ne dozvoli. F. Č., preslušana kao svjedok, je potvrdila tu okolnost. Što se pak tiče propisa u pravilima tužene banke, da smatra donosioca uložne knjižice pravim vlasnikom, taj je unesen u pravila jedino u korist tužene, da ne mora ispitivati, je li donosilac uložne knjižice ovlašten na dizanje novca ili nije, ali da ima pravo, da to ispituje napose u sumnjivim slučajevima, a da je to čak i njezina dužnost, ako je poveden amortizacijski postupak, ili u slučaju zabrane po samome ulagaču. Sin A. Č. je kao svjedok potvrdio, da je ovlastio tužiteljicu da podigne novac.

Sve tri instancije odbile su tužbovni zahtjev.

Iz razloga osude prizivnog suda:

Tvrdnja prvostepenog suda, da uložna knjižica nije bila po F. Č. darovana sinu, je točna. Isto tako je o samoj stvari pravilno sudjeno. Rješenje pitanja, je li tužena B. bila dužna isplatiti novac, uložen kod nje po F. Č. tužiteljici A. kao donosiocu uložne knjižice, zavisno je od toga, je li uložna knjižica novčanih zavoda legitimacijski papir ili pak vrijednosni papir na donosioca.

Prizivni sud slaže se u tom pogledu s nazorom prvoga suda, da se uložne knjižice novčanih zavoda moraju smatrati isključivo legitimacijskim papirom. Dok je kod papira na donosioca

tražbina utjelovljena u samome papiru i dužnik mora tražbinu iz takvih papira u punome opsegu priznati, bez obzira, da li je kod njihova izdanja primio protuvrijednost ili nije, za uložne knjižice to ne vrijedi. Upis uložene svote u uložnoj knjižici znači samo to, da je dotična svota s kamatima u pohrani kod dotičnoga zavoda, a ne pruža jamstvo, da će tu uložnu knjižicu s tom svotom i isplatiti. Novčani zavod mora povratiti samo onu svotu s kamatima, koja mu je bila uručena, pa makar uložena knjižica pokazivala i drugi saldo. Za pravni odnos izmedju ulagatelja i novčanoga zavoda mjerodavna je ostavna pogodba, nastala ulogom novca.

Istina je, da paragraf 14. dvorskoga dekreta od 26. rujna 1844. br. 832 Zb. z. (štedionički regulativ) propisuje, da štedionice moraju u svoja pravila unijeti ustanovu, da se svaki držatelj ili prezentant uložne knjižice smatra i pravim posjednikom i da mu se mora isplatiti uloženi novac, izuzevši slučajeve vinkulacije uložne knjižice, amortizacijskoga postupka i policijske ili sudske zabrane. Tuženica ima takodjer neosporno takovu ustanovu u svojim pravilima. Ipak navedeni dvorski dekret nije ništa promijenio na pravnome svojstvu samih uložnih knjižica. Citiranim propisom za onu ustanovu pravila pojednostavnio se samo postupak kod isplate uloška, a pravni odnos izmedju novčanog zavoda i ulagača, koji se temelji na ostavnoj pogodbi, nije se time promijenio, jer je time novčani zavod samo oprošten od dužnosti da u svakome slučaju ispituje identitet.

Prizivateljica se pozivlje na propis §-a 296. i. r., ali bez uspjeha, jer baš uvrštenje uložnih knjižica pod taj propis pokazuje razliku izmedju njih i papira na donosioca, za koje vrijede, što se tiče izvršenja, propisi §-a 253. 268. i. r.

Tužiteljica nije dokazala, da je ovlaštena realizirati spornu uložnu knjižicu. Svjedok A. Č. potvrdio je, doduše, da je ovlastio tužiteljicu, neka digne novac, a to ovlaštenje nije moglo imati nikakovog učinka, jer tužiteljici — kako je to u uvodu ustanovljeno — nije uspio dokaz, da je F. Č. dala uložnu knjižicu A. Č-u kao dar. Tužiteljica se u razlaganju svog tužbovnoga zahtjeva nije pozivala na okolnost, da je možda stekla založno pravo na spornu uložnu knjižicu, koju je u dobroj vjeri

primila u zalog od A. Č., kojemu je vlasnica F. Č. povjerila (§§ 367., 452., 456. o. g. z.) i da je zato bila uslijed naloga A. Č., neka podigne novac, ovlaštena, realizirati uložnu knjižicu. Navadja doduše u tužbi, da joj je A. Č. založio spornu uložnu knjižicu za njemu izbrojeni zajam, ali s time je htjela samo obrazložiti, kako je došla u posjed knjižice. S tog stanovišta dakle ne pobija prvostepene osude.

Tužena stranka oprla se zato potpuno opravdano u smislu zabrane ulagateljice F. Č. od 18. kolovoza 1925. isplati uloška na ruke tužiteljice, jer prema dosadanjem obrazloženju ova nije bila ovlaštena, da podigne novac, pa da ga je tužena stranka unatoč tome isplatila, došla bi time u sukob sa svojom obvezom iz ostavne pogodbe prema ulagateljici.

S t o l s e d m o r i c e potvrdio je tu osudu iz ovih razloga: Ispravan je nazor, da je sporna uložna knjižica legitimacijski papir, a ne papir na donosioca, koji je vrijednosni papir u strogom značenju te riječi, jer je kao takov samostalan nosilac prava u njemu zapisanoga. To svojstvo nema uložna knjižica, koja je legitimacijski papir, jer je kod njega realiziranje tražbine vezano na posjed papira, ali ne sâm opstanak tražbine. Ta se razlika ispoljuje najjasnije onda, kada se papir izgubi. Gubitak papira, koji glasi na donosioca, znači ujedno gubitak prava u njemu zapisanoga; gubitak uložne knjižice pak ne znači gubitak prava, jer vlasnik može jednostranom izjavom ishoditi prema zavodu zabranu uloška. Nesmije se pak pustiti s vida, da knjižica glasi na ime F. Č., a ne na donosioca, što upućuje na to, da se ne radi o papiru na donosioca. Okolnost, da je tužena banka B. ovlaštena isplatiti uložak onome, koji knjižicu predloži, ne mijenja ništa na tome. S time označuje se samo pravo banke, a ne njezina dužnost; isplata je isključena, ako je uslijed izjave vlasnice odredjena zabrana.«

Upravitelj poravnanja.

§ 66.

Kao upravitelj poravnanja može se postaviti i kakav državni ili privatni novčani zavod. Taj zavod ima

da javi sudu članove svoje uprave, koji će ga članovi u ovim poslovima zastupati pred sudom.

Ako se uvaži da bi novčani zavod poslije odobrenog poravnanja imao i dalje poslovati, onda je malo nezgodno za nj da mu drugi novčani zavod u ulozi upravitelja poravnanja udje u poslovne tajne. Zato će sud, služeći se fakultativnim propisom §-a 66, morati prije odluke uvažiti sve opravdane prigovore dužnika novčanog zavoda i imati obzir prema poslovnim interesima njegove budućnosti. U Austriji vrši funkciju takvog upravitelja poseban zavod, i to centrala novčanih zavoda, koja se razlikuje od ostalih novčanih zavoda i za koju postoji posebni zakon od 29. VII. 1924.

Pouzdanički odbor.

§ 67.

Izuzetno od naređenja § 25., sud će u postupku za poravnanje novčanih zavoda najdalje za deset dana, pošto je otvoren postupak za poravnanje, postaviti uz upravitelja poravnanja još i pouzdanički odbor od pet lica iz redova verovnika. U taj odbor mora da uđe i jedan član, koga izaberu ulagači.

Po §-u 25. ovoga zakona sud m o ž e, dakle ne mora postaviti pouzdanički odbor, i ako ga postavi, taj može sastojati od tri do pet lica. U postupku poravnanja kod novčanih zavoda koji se bave primanjem uloga na štednju, m o r a sud postaviti pouzdanički odbor i taj m o r a brojiti p e t lica, a od ovih opet jedno m o r a biti u l a g a č.

Oduzimanje uprave.

§ 68.

Ako ima osnovane sumnje da će uprava novčanog zavoda, kome je otvoren postupak za poravnanje, izvršiti pravna dela na štetu verovnika ili da će neke

verovnike staviti u povoljniji položaj na štetu ostalih, može sud, na predlog upravitelja poravnanja ili pouzdaničkog odbora, oduzeti upravu imovine od dužnika i tu upravu predati upravitelju poravnanja. Upravitelj poravnanja ima u pogledu ove uprave prava i dužnosti prinudnog upravitelja po zakonu o izvršenju i obezbeđenju.

U redovitome postupku može sud oduzeti dužniku upravu imovine i predati ju upravitelju poravnanja, ako je dužnik učinio kakva djela zabranjena propisom prvog i drugog stava §-a 12. (isti §, četvrti stav). U ovome posebnome postupku za novčane zavode može sud to učiniti i o n d a, ako ima osnovane sumnje da će uprava novčanog zavoda-dužnika učiniti što na štetu svih vjerovnika ili jednoga dijela njih.

Nadzor nad ispunjenjem poravnanja.

§ 69.

Ako se prihvati poravnanje, izabraće se na samom ročištu za poravnanje odbor verovnika od tri lica (nadzorni odbor), kojem će biti zadatak da vrši nadzor nad izvršenjem poravnanja i da se ne čine takve radnje, kojima bi se onemogućilo namirenje verovnika. U taj nadzorni odbor mora da uđe bar jedan član, koga izaberu ulagači. Uz članove odbora treba u isto vreme izabrati tri zamenika, od kojih jedan mora također biti izabran od ulagača.

Za članove odbora ili njihove zamenike mogu biti birani samo verovnici s pravom glasa. Za izabrane se smatraju oni, za koje su glasali verovnici, čije tražbine s pravom na glas čine više od polovine sviju tražbina s pravom na glas.

Nadzornom odboru verovnika spada u dužnost da

nadzirava rad uprave zavoda, kojem je odobreno poravnanje, dok se ne ispuni obaveza iz poravnanja. Uprava mora za sve poslove, koji ne spadaju u obično poslovanje, tražiti odobrenje od nadzornog odbora verovnika. Odbor donosi svoja rešenja većinom glasova. Ako se glasovi podele tako da se nemože stvoriti većina, onda odlučuje sudija poravnanja. Njegova je odluka konačna.

Uprava može, ako nije sporazumna sa rešenjima ili naređenjima nadzornog odbora verovnika, tražiti odluku sudije poravnanja. I u ovom slučaju je njegova odluka konačna.

Ako uprava postupa protivno naređenjima pomenutim u trećem stavu, ili ako inače postoji opravdana sumnja, da će uprava ili likvidatori preuzimati dela, kojima bi se moglo onemogućiti ispunjenje obaveza iz poravnanja, može sud, na predlog nadzornog odbora, oduzeti upravu zavoda njegovim upravnim organima i tu upravu predati dotadanjem upravitelju poravnanja ili kojem drugom podesnom licu ili zavodu sve dok se ne izvrše obaveze iz poravnanja. Takav upravitelj ima prava i dužnosti prinudnog upravitelja.

Članovi nadzornog odbora verovnika imaju pravo na naknadu učinjenih troškova, koji su bili potrebni, i na primerenu nagradu. Visinu naknade i nagrade određuje sud poravnanja.

Protiv odluka, izdanih u smislu propisa 5. i 6. stava, ima mesta rekursu po propisu § 70.

Propis § 22. stav 3. i § 25. stav. 3., vredi i za članove nadzornog odbora postavljenog po propisima prednjih stavova.

Ako se uvaži, da rok plaćanja po poravnanju nesmije biti dulji od jedne godine i pol, onda ni trajanje funkcije ovog nadzornog odbora sui generis ne može trajati dulje. Ipak, i za to vrijeme može takav nadzorni odbor biti dosta nepriličan novčanome zavodu pa se ne bi bilo protivilo svrsi, da je zakon postavljanje takvog nadzornog odbora učinio fakultativnim, napose u slučajevima kada je zavod za svoju obvezu dao jake poruke ili drugu sigurnost.

XI. ODSEK.

Pravni lekovi i opšta naređenja o postupku.

Pravni lekovi.

§ 70.

Osim slučajeva spomenutih u §§ 23., 25., 54. i 69. u postupku poravnanja ima mesta rekursu još samo protiv odluka:

1) kojom se odbija predlog za otvaranje postupka za poravnanje;

2) kojom se odbija predlog, da se postavi drugi upravitelj poravnanja ili predlog da se izmene članovi pouzdaničkog odbora;

3) kojom se neka stranka osuđuje na novčanu kaznu;

4) kojom se naređuje da se kod suda položi kakav novac;

5) kojom se naređuje isplata novca;

6) kojom se odbija predlog da se dužniku oduzme uprava njegove imovine (§ 12. stav 5. i § 69. stav 5.);

7) kojom se odbija predlog da se postupak za poravnanje proglasi dovršenim ili obustavi.

Rekurs ide apelacionom sudu. Rekurs mora se podneti sudu, kod kojeg se vodi postupak za poravnanje, odnosno sudiji za poravnanje, prema tome protiv čije se odluke ulaže rekurs, i to u roku od osam dana računajući od dana dostave (§ 71.).

Sud i sudija poravnanja mogu sami uvažiti rekurs, ako se pobijana odluka ili naredba može izmeniti bez štete za kojeg učesnika u postupku.

Slučajevi, u kojima je dopušten rekurs, jesu u ovome §-u taksativno, a ne samo egzemplifikativno nabrojeni, tako da se izvan ovih slučajeva (i onih, dakako, navedenih u §§ 23, 25, 54 i 69 ovoga zakona) ne može rekurs u nijednome drugome slučaju dopustiti. Time se oteščava izigravanje postupka sa strane bilo kojega učesnika. Rekurs ide uvijek apelacionome sudu, radilo se o odluci sudije poravnanja ili pak samoga suda. Dobro je da je sudiji poravnanja i sudu dozvoljeno da rekurs i sami uvaže kao pretstavku — u koliko je to moguće bez povrede prava kojeg učesnika u postupku.

Na točku 7. primijetili bi, da može biti, doduše, predloga o o b u s t a v i postupka za poravnanje, ali ne može se staviti predlog da se postupak d o v r š i, jer se dovršenim postupak može proglasiti samo onda kad je odluka suda o odobrenju poravnanja postala pravnosnažnom (§ 55.). Takvo, dakle, dovršenje ima samo deklaratorni karakter, jer se njim proglasuje posljedica automatski vezana o odluku pravnosnažnog odobrenja poravnanja.

Opšta naređenja o postupku.

§ 71.

U koliko u ovom zakonu nije što drugo naređeno, shodno će se primenjivati i u postupku za poravnanje propisi Stečajnog zakona, a naročito propisi §§ 183. do 186. Stečajnog zakona.

Srodnost postupka za poravnanje sa stečajnim postupkom — koja srodnost, obzirom na uvjete za otvaranje jednog i drugog postupka, raste čak do identičnosti — dopušta i traži izvjesnu jednakost pojedinih propisa ili bar analognu primjenu propisa steč. postupka u ovome za poravnanje. Ovaj paragraf pozivlje se naročito na §§ 183—186 steč. zakona.

XII. ODSEK

Krivično-pravna naređenja.

§ 72.

Ukoliko se po krivičnom zakonu ne kazni strožom kaznom, kazniće se kao za prestup u smislu Krivičnog zakonika strogim zatvorom i gubitkom časnih prava:

1) dužnik, koji, pošto je postao nesposoban za plaćanje, namerno stavi kojega verovnika u povoljniji položaj u cilju, da bi time oštetio ostale svoje verovnike; propis § 351. Krivičnog zakonika vredi i ovde.

2) ko, bilo u sporazumu s dužnikom ili bez sporazuma s njim, izvestan sastavni deo dužnikove imovine prikrije, skloni ili ošteti, da bi time na štetu svih verovnika ili nekojih od njih bilo za sebe, bilo za dužnika, bilo za koje treće lice pribavio kakvu imovinsku korist.

Osim civilno-pravnih posljedica imadu neki čini u postupku za poravnanje i kaznenopravnu sankciju, koja dolazi u ovome §-u do izražaja. Ne veli se u njemu, sa k o l i k i m se zatvorom kazne ovdje navedeni prestupi. Znači da za visinu kazne vrijedi opći propis §-a 39. Kriv. zak. o kazni zatvora t. j. da ovaj ne može biti kraći od sedam dana ni duži od pet godina.

U primjetbama §-u 8. ovoga zakona (u savezu s primjetbama kod §-a 189. steč. zak.) navedeno je, u koliko mogu doći do primjene i propisi općeg krivičnog zakona koji su tamo i citirani.

§ 73.

Ukoliko se po Krivičnom zakoniku ne kazni strožom kaznom, kazniće se kao za prestup u smislu Krivičnog zakonika strogim zatvorom do dve godine:

1) verovnik, koji je u postupku za poravnanje, bilo za sebe, bilo za drugo lice, dobio kakvu imovinsku korist ili primio kakvo obećanje da bi glasao sa poravnanje u izvesnom smislu ili da ne bi glasao;

2) ko u tom postupku prijavi tražbinu, znajući da je lažna, ili tražbinu u većem iznosu nego što mu pripada, da bi mogao vršiti verovnička prava uopšte ili u većoj meri nego što mu pripada;

3) ulagač, koji prijavi pod raznim imenima više uloga u nameri da tako dobije prvenstveno namirenje za veći iznos, nego što mu pripada po propisu §-a 65.;

4) upravitelj poravnanja ili član pouzdaničkog odbora ili nadzornog odbora, koji u postupku poravnanja primi za sebe ili za treće lice, na štetu verovnika, kakvu imovinsku korist ili obećanje kakve koristi koja mu ne pripada;

5) dužnik, koji namerno podnese sudu neispravan ili nepotpun spisak imovine i dugova.

§ 74.

U svima slučajevima navedenim u §§ 72. i 73. kazniće se i za pokušaj.

Propisi § 356. Krivičnog zakonika primenjivaće se i na slučajeve §§ 72. i 73. s tim, da umesto članova odbora ovde dolaze u obzir članovi pouzdaničkog odbora i nadzornog odbora predviđenog u postupku za poravnanje.

XIII. ODSEK

Završno naređenje.

§ 75.

Ovaj Zakon stupa u život kad se obnaroduje u Službenim novinama, a dan kada će dobiti obaveznu snagu, odrediće se posebnim zakonom.

Ovaj zakon obnarodovan je u »Službenim Novinama« br. 282 od 1. decembra 1929, posebnim pak zakonom, obnarodovanim u istome broju (a otštampanim u ovoj knjizi pri koncu), odredjeno je da ima dobiti obaveznu snagu za čitavu državu prvoga maja 1930.

Br. 94920
22 novembra 1929. g.
U Beogradu

ALEKSANDAR, s. r.

Minister pravde
D-r M. Srškić, s. r.

Video i stavio Državni pečat,
Čuvar Državnog pečata,
Minister pravde,
D-r M. Srškić, s. r.

Pretsednik Ministarskog Saveta,
Minister unutrašnjih poslova,
Počasni ađutant Nj. V. Kralja,
Divizijski đeneral,
Pet. Živković, s. r.

Mi
Aleksandar I
po milosti Božjoj i volji Narodnoj
Kralj Jugoslavije

Na predlog Našeg Ministra pravde, a po saslušanju Pretsednika Našeg Ministarskog saveta, propisujemo i proglašujemo:

ZAKON
O Uvođenju u život Stečajnog Zakona i Zakona O Prinudnom Poravnanju Van stečaja.

I. Stavljanje na snagu.

Član 1.

Stečajni zakon za Kraljevinu Jugoslaviju od 22. novembra 1929. godine i zakon o prinudnom poravnanju van stečaja od istog dana zadobijaju za celu državu obaveznu snagu prvoga maja 1930. godine

Oba gore navedena zakona obnarodovana su u »Službenim Novinama« od 1. XII. 1929. broj 282. Vacatio legis od malne pet mjeseci dovoljna je da se zakon upozna i da se sudovi spreme za njegovo provadjanje.

Član 2.

Onoga dana, kada novi stečajni zakon i zakon o prinudnom poravnanju van stečaja zadobiju obaveznu

snagu, prestaju važiti svi stečajni zakoni, koji su dosada važili u pojedinim pravnim područjima Kraljevine, osim propisa tih zakona, koji se odnose na stečaj privrednih i gospodarskih zadruga.

Tako isto prestaju označenog dana važiti svi propisi drugih zakona, uredaba i naredabá, ukoliko su ti propisi protivni naređenjima novog stečajnog zakona i zakona o prinudnom poravnanju van stečaja, izuzev njihove propise, koji se odnose na stečaj privrednih i gospodarskih zadruga.

Prestaju važiti ovi stari stečajni zakoni:

na području Dalmacije i Slovenije t. zv. carska naredba od 10. XII. 1914.;

na području Vojvodine (Apelacionoga suda u Novome Sadu) bivši ugar. zakon od 3. V. 1881.;

na području kr. banskoga stola u Zagrebu (Hrvatska i Slavonija) Zakon o pobijanju pravnih djela glede imovine insolventnih dužnika od 24. III. 1897. (i to samo prvo poglavlje koje se odnosi na pobijanje u stečajnom postupku) i Stečajni zakon od 28. III. 1897.;

u Bosni i Hercegovini Zakon od 1. IX. 1883.;

na području bivše Kraljevine Srbije Zakon o stecišnom postupku od 17. III. 1861. sa svim izmjenama i dopunama od 1864., 1876., 1900. i 1902. god.

U Crnoj Gori nije uopće bilo zakona o stečaju.

U koliko u gore spomenutim ukinutim zakonima imade posebnih propisa o stečaju gospodarskih i privrednih zadruga, ostaju ti propisi i dalje na snazi. Kad se bude izradio jedinstveni zakon o zadrugama, onda će vjerojatno i ti propisi prestati važiti.

Kao što je spomenuto u predgovoru, Zakon o vanstečajnoj prinudnoj nagodi ukinut je 31. III. 1925., tako da se ovim novim zakonom o prin. poravnanju van stečaja ne ukida nikakav analogni zakon.

Član 3.

Ukoliko se koji zakon, uredba ili naredba poziva na propise stečajnog zakona ili na koji drugi ukinuti zakonski propis (čl. 2.), imaju se podrazumevati naređenja novoga Stečajnog zakona.

Član 4.

Ostaju u važnosti:

1) propisi drugih zakona o učinku stečaja na građanska, politička i časna prava stečajnog dužnika;

2) propisi građanskog zakonika, trgovačkog zakonika kao i zakona, koji se odnose na gospodarske i privredne zadruge odnosno učinka otvaranja stečaja na pojedine pravne odnošaje, a tako isto i propisi zakona o društvima s ograničenom odgovornošću u pogledu učinka otvaranja stečaja na postojanje i pravne odnošaje ovih društava i udruženja i, naposletku, propisi o dužnosti tajnog drugara, da mora vraćeni mu ulog uplatiti u stečajnu masu;

3) zakonski propisi, koji se odnose na prava što pripadaju javnim skladištima na usklađenoj robi;

4) propisi zakona o javnim knjigama (registrima) o redu prvenstva upisa u ove knjige (registre);

5) propisi o izvršenju u cilju izmirenja ili obezbeđenja javnih dažbina kao i imovinskih kazni, koje se sprovodi za vreme trajanja stečajnog postupka na stvarima, na kojima postoji prvenstveno pravo pomenutih dažbina i imovinskih kazni;

6) prava u pogledu sprovođenja izvršenja za vreme trajanja stečajnog postupka kao i prava na prvenstveno namirenje u stečaju, koja prava pripadaju

izvesnim društvima, zavodima i udruženjima na osnovu pravila zakonom ustanovljenih ili odobrenih od države.

Lažno bankrotstvo kažnjava se robijom do deset godina (§ 344. kriv. zakonika).

Nehatno (prosto bankrotstvo) kažnjava se strogim zatvorom i gubitkom časnih prava. O gubitku tih prava govore §§ 46—49, a o njihovu povraćaju § 90. Kriv. zak., koji glase:

§ 46. Pri osudi na smrt ili robiju preko pet godina izreći će sud trajan gubitak častnih prava.

Pri osudi na robiju do pet godina izreći će sud gubitak častnih prava od jedne do pet godina.

Pri osudi na zatočenje izreći će sud gubitak častnih prava samo za vreme izdržavanja kazne.

Pri osudi na strogi zatvor izreći će sud u slučajevima koji su predvidjeni ovim zakonom gubitak častnih prava za vreme od jedne do tri godine.

§ 47. Gubitak častnih prava sastoji se u gubitku prava:

1. na državnu ili ma koju drugu javnu službu ili na javna zvanja;

2. na akademske stepene, odličja i druge javne počasti;

3. u javnim stvarima glasati, birati ili izabran biti, kao i sva ostala politička prava vršiti.

§ 48. Lice, osudjeno na gubitak častnih prava, gubi prava pomenuta u § 47. od dana pravne snage presude, a vreme za koje on ta prava gubi, ako taj gubitak nije trajan, računa se od dana kad je kazna izdržana, zastarela ili oproštena.

§ 49. Pri svakoj osudi najmanje na šest meseci strogog zatvora ili na godinu dana zatvora izreći će sud gubitak državne ili druge javne službe.

I pri kraćem strogom zatvoru može sud izreći gubitak državne ili druge javne službe u slučajevima, u kojima se osudjenik učinjenim krivičnim delom pokazao nedostojnim službe.

§ 90. Po isteku tri godine posle izdržane, zastarele ili oproštene kazne, može sud po molbi osudjenika protiv koga je u smislu §-a 46. od 1. izrečen gubitak častnih prava, ako se osudjenik za vreme te tri godine kao i za vreme izdržavanja

kazne dobro vladao i ako je oštećeniku svojim delom prouzrokovanu štetu po mogućstvu naknadio, oglasiti dostojnim da vrši izgubljena prava pomenuta u §-u 47. br. 3. kao i da može sticati ostala izgubljena prava pomenuta u §-u 47. br. 1. i 2.

Osudjenicima protiv kojih je osudom u smislu §-a 46. od 2. do 4. izrečen gubitak častnih prava za izvesno vreme, vraćaju se prava pomenuta u §-u 47. br. 3. kao i mogućnost za sticanje ostalih prava pomenutih u §-u 47. br. 1. i 2. samim istekom toga vremena.

Po isteku pet godina posle izdržane, zastarele ili oproštene kazne, može sud po molbi lica koje je prvi put osudjeno svojim rešenjem poništiti za budućnost i protiv njega izrečenu osudu sa svim njenim zakonskim posledicama, ako se je za to vreme dobro vladalo i ako je oštećeniku po mogućstvu naknadilo štetu prouzrokovanu svojim delom. No ništenjem osude ne mogu se vredjati prava trećeg lica na naknadu štete.

Član 5.

Dalje ostaju na snazi posebni zakonski propisi o založnicama i deonim obveznicama, koje glase na donosioca ili se prenose indosamentom.

Za stečajni postupak nad imovinom zavoda, koji izdaje založnice ili deone obveznice a koji je određene imovinske predmete namenio za prvenstveno pokriće ovih založnica i obveznica, vrede ova posebna naređenja:

1) Tražbine povlašćenih verovnika iz spomenutih založnica ili obveznica ostvariće njihov skrbnik (staratelj), prijavom po propisima stečajnog zakona. Njega postavlja stečajni sud ako nije već postavljen. Upravitelj stečajne mase dužan je skrbniku dati potrebna obaveštenja o založnicama odnosno obveznicama, koje su izdate i koje se nalaze u prometu, kao i o predmetima određenim za njihovo pokriće, i da mu dopusti da pregleda knjige i beleške zavoda u pogledu ovih založnica odnosno obveznica. Ovo naređenje vredi i u pogledu založnica odnosno obveznica, izvučenih još pre otvaranja stečaja, ali još neiskupljenih, kao i u pogledu kupona, koji su se imali platiti pre otvaranja stečaja.

2) Izuzetno od propisa § 56. br. 1., Stečajnog zakona, skrbnik može u takvom stečaju tražiti namirenje i kamata (kupona) na takve založnice odnosno obveznice i to onih, koje teku od dana otvaranja stečaja, ali samo iz imovinske mase, određene za prvenstveno namirenje tih povlašćenih verovnika.

3) Propisi § 132. st. 2. Stečajnog zakona shodno će se primenjivati na prodaju imovinskih predmeta, određenih za prvenstveno namirenje povlašćenih verovnika iz založnica odnosno obveznica, a propisi § 144. st. 1. i 2. na uvaženje tražbina takvih verovnika pri deobama iz opšte mase.

4) Skrbniku pripada na zboru verovnika pravo glasa samo prema propisu § 102. st. 3. Stečajnog zakona, osim ako se radi o pitanjima, koja se odnose samo na imovinske predmete određene za prvenstveno namirenje onih verovnika, koje on zastupa.

5) U pogledu osporavanja prijavljenih zahteva na prvenstveno izmirenje vrede propisi § 117. st. 3. i 5. Stečajnog zakona.

6) Na prinudno poravnanje u stečaju takvog zavoda shodno će se primenjivati propis § 161. st. 1. Stečajnog zakona. Ako skrbniku po propisu § 102. st. 3. Stečajnog zakona pripada pravo glasa pri glasanju o prinudnom poravnanju, onda mu pripada po jedan glas za svaki pojedini deo tražbine, koju on

zastupa. Taj deo odgovara iznosu, koji se dobije, kad se celokupni iznos tražbina s pravom glasa, koje skrbnik ne zastupa, podeli brojem verovnika s pravom glasa, koje on ne zastupa.

Na pravnim područjima izvan Srbije i Crne Gore postoje posebni zakoni o založnicama i dionim obveznicama, koje glase na donosilca ili se prenose naledjom. To su na području Dalmacije i Slovenije bivši austrijski zakon od 24. IV. 1874. d. z. l. br. 48. i 49.; zatim od 5. XII. 1877. d. z. l. broj 111., od 27. XII. 1905. d. z. l. broj 213 i od 8. VIII. 1910. d. z. l. br. 149; na pravnome području kr. banskoga stola u Zagrebu i Apelacionoga suda u Novome Sadu (Hrvatska, Slavonija i Vojvodina) zak. članak XXXVI : 1876. i XXXII : 1893; u Bosni i Hercegovini Zakon od 23. VI. 1908. u Glasniku Zakona i Naredaba broj 93. Za zavode, koji se bave izdavanjem takvih založnica i dionih obveznica, postoje u tim zakonima posebni propisi za slučaj stečaja nad njihovom imovinom pa ti posebni propisi ostaju i dalje na snazi, ali uz dodatke navedene u gornjemu članu 5.

Član 6.

Kad se otvori postupak za poravnanje nad zavodom pomenutim u članu 5., skrbnika za povlašćene verovnike postaviće sud, kod kojega se vodi postupak za poravnanje ako takav nije već postavljen.

Na takav postupak za poravnanje shodno će se primenjivati propisi člana 5. ovoga Zakona § 39. st. 3 Zakona o prinudnom poravnanju van stečaja.

II. Prelazna naređenja.

Član 7.

Dok novi zakonik o sudskom postupku u građanskim parnicama i novi Zakon o izvršenju i obezbeđenju ne zadobiju obaveznu snagu, vrediće sledeće:

1) Gde se novi Stečajni zakon ili Zakon o prinudnom poravnanju van stečaja pozivaju na propise Zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama ili na Zakon o izvršenju i obezbeđenju, imaju se podrazumevati dotični propisi građanskih parničnih postupnika odnosno zakona o izvršenju (o ovršnom postupku), koji danas važe u pojedinim područjima Kraljevine, ukoliko odgovarajućih propisa ima u ovim zakonima.

2) U slučajevima pomenutim u § 48. stav 2. Stečajnog zakona primenjivaće se u pravnim područjima apelacionih sudova u Beogradu i Skoplju i vrhovnog suda u Sarajevu dotični propisi stečajnih zakona, koji su dosada važili u ovim pravnim područjima.

3) Propis § 63. Stečajnog zakona stav 1. o nadležnosti trgovačkih veća okružnih sudova vrediće samo za ona pravna područja, u kojima po zakonima o uređenju sudova, koji danas važe, takva posebna veća (odeljenja, senati) danas postoje. Današnji prvostepeni sudovi u područjima apelacionih sudova u Beogradu i Skoplju smatraju se kao okružni sudovi u smislu propisa § 62. do 64. Stečajnog zakona.

4) U slučajevima, u kojima Stečajni zakon ili Zakon o prinudnom poravnanju van stečaja propisuju, da se proglas ima pribiti na sudsku tablu sreskog suda, u čijem se području nalazi prebivalište stečajnog dužnika ili sedište njegovog preduzeća, pribiće se proglas u području apelacionih sudova u Beogradu i Skoplju i Velikog suda u Podgorici na tablu dotičnog sreskog načelstva.

Zakonik o sudskom postupku u gradjanskim parnicama od 13. VII. 1929. obnarodovan je u broju 179.—LXXV. »Službenih

Novina« od 8. VIII. 1929. Zakon o izvršenju i obezbedjenju još je u projektu, ali ni njegovo stupanje u život nije daleko. Kada će oba zakona dobiti obaveznu snagu, još se za sada nezna, ali se misli sa 1. I. 1931. (osim eventualno u nekim krajevima možda iznimno i kasnije). Kako se i Stečajni zakon i Zakon o prin. poravnanju na više mjesta pozivlju na oba spomenuta zakona, neće se moći dotični njihovi propisi primijeniti prije nego dobiju obaveznu snagu zakoni, čiji su oni tek sastavni dio. Zato je u ovome članu odredjeno, koji će propisi mjesto tih interimno vrijediti.

Budući da Gradj. parnični postupnik, koji danas važi za Bosnu i Hercegovinu, nema o prvenstvenom redu pri diobi kupovnine prodanih nekretnina nikakvog propisa, već u tom pogledu upućuje na propise stečajnog zakona, a propisi o diobi kupovnine prodanih pokretnih stvari su manjkavi (§§ 538., 567. gr. p. p. za B. i H.), ostavilo se za slučaj §-a 48. stava 2. stečajnog zakona dotične propise bosanskog stečajnog zakona na snazi kroz to prelazno vrijeme za Bosnu i Hercegovinu. Iz istoga razloga ostavilo se na snazi i dotične propise stečajnog zakona, koji sada još važi za Srbiju (§§ 91. i slijed., resp. §§ 110. i slijed.).

Član 8.

Dok novi Zakon o izvršenju i obezbeđenju ne zadobije obaveznu snagu, vrediće za današnja područja Viših Zemaljskih sudova u Ljubljani i Splitu sledeće:

1) ako razlučno pravo, pomenuto u § 11. st. 3. Stečajnog zakona i u § 14. st. 2. Zakona o prinudnom poravnanju van stečaja, u smislu propisa ovih paragrafa ponovno oživi, onda se u korist tog razlučnog prava zaustavlja, do proteka dana, kojeg zaključak o skinuću stečaja, odnosno o obustavi postupka za poravnanje, postane pravnosnažnim, rok za utrnuće založnog prava, propisan u § 256. st. 2. ovršnog reda, koji važi za današnja područja Viših Zemaljskih sudova u Ljubljani i Splitu;

2) ne nastupaju pravne posledice, predviđene u §§ 145. st. 1. i 188. st. 2. pomenutog ovršnog reda za slučaj propuštanja rokova propisanih u ovim paragrafima;

3) nije potrebno da se sud drži roka označenog u § 140. st. 1. pomenutog ovršnog reda odnosno izvršenja procene.

Član 9.

Dok se ne donese zakon o založnicama i deonim obveznicama za celu državu, ostaju za današnja područja Viših Zemaljskih sudova u Ljubljani i Splitu na snazi član VII naredbe od 10. decembra 1914. god. d. z. l. br. 337. o uvođenju stečajnog reda, nagodbenog reda i pobojnog reda, koji danas važe u ovim područjima.

Član 10.

Dok se u pravnim područjima apelacionih sudova u Beogradu i Skoplju i Velikog suda u Podgorici ne ustanove sreski sudovi, vršiće u ovim područjima, po dosadanjim propisima, overavanje policijske vlasti.

Član 11.

Dok se za područja Vrhovnog suda u Sarajevu i Velikog suda u Podgorici ne ustanove apelacioni sudovi, rešavaće o pravnim lekovima, predviđenim u Stečajnom zakonu i u Zakonu o prinudnom poravnanju van stečaja umesto apelacionog suda Vrhovni Sud u Sarajevu, odnosno Veliki Sud u Podgorici. Oni odlučuju konačno i u onim slučajevima, u kojima Stečajni zakon daje protiv odluke apelacionog suda dalji pravni lek.

Član 12.

Do uređenja jednog Kasacionog Suda za celu Kraljevinu, rešavaće sukobe o nadležnosti između stečajnih sudova ili između sudova poravnanja raznih pravnih područja, naročito veće, spomenuto u § 104. Zakona o uređenju redovnih sudova za Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca od 18. januara 1928. godine.

Ovo veće nadležno je i za donošenje odluka, zadržanih za Kasacioni Sud po propisu § 64. st. 2. Stečajnog zakona, u slučaju prenosa stečaja iz jednog pravnog područja u drugo.

Gore spomenuti § 104. Zakona o ur. red. sud. od 18. I. 1929. glasi:

»Sukob o nadležnosti, po tački 1. § 148., izmedju gradjanskih upravnih i vojnih vlasti i sudova ili izmedju upravnih i redovnih sudova istog područja rešava odeljenje Kasacionoga Suda nadležno za to područje u veću od pet sudija. Takve sukobe izmedju vlasti i sudova raznog područja rešava veće sastavljeno od šestorice sudija današnjih odeljenja Kasacionog Suda. Veće zasedava u sedištu Kasacionog Suda u Beogradu. Svako odeljenje bira u opštoj sednici po jednog člana i jednog zamenika za ovo veće. Veću predsedava po rangu najstariji član. On sastavlja veće, kad god zatreba, pismenom naredbom. Veće donosi svoje odluke većinom glasova; pri jednakoj podeli glasova smatraće se da je većina na onoj strani gde je glasao predsedavajući«.

Član 13.

Stečajevi, koji su otvoreni pre dana, kad novi Stečajni zakon dobije obaveznu snagu, sprovešće se po dosadašnjim propisima.

Izuzetno će se primenjivati propisi novog Stečajnog zakona u sledećim slučajevima:

1) Kad se predloži prinudno poravnanje u već postojećem stečaju posle dana stupanja na snagu novog Stečajnog zakona, postupaće se s takovim predlozima po propisima §§ 152. do 177. novog Stečajnog zakona.

Pošto novi Stečajni zakon dobije obaveznu snagu, može se prinudno poravnanje predložiti po novome Stečajnom zakonu i u onim postojećim stečajevima, u kojima, po dosadašnjim propisima, koji za njih vrede u smislu stava 1., nije dopušteno prinudno poravnanje.

2) Propisi §§ 181. i 182. novog Stečajnog zakona o skraćenom stečajnom postupku primenjivaće se i na stečajeve, koji su već u toku.

Samostalni karakter prinudnog poravnanja u stečaju i skraćenog stečajnog postupka dozvoljava da se propisi novog steč. zakona o njima primijene u već otvorenim stečajevima još prije nego čitav stečajni zakon dobije obaveznu snagu.

Član 14.

Dopuštenost prebijanja i mogućnost pobijanja pravnih dela ocenjivaće se po propisima, koji su važili u vreme sticanja protivtražbine, odnosno u vreme preduzimanja pravnog dela; no u stečajima, koji će se otvoriti po novom Stečajnom zakonu, naređenja novog Stečajnog zakona o mogućnosti pobijanja pravnih dela, primenjivaće se i na sva ona pravna dela, koja su bila preduzeta posle dana, kojega je novi Stečajni zakon obnarodovan u »Službenim Novinama«. Isto tako, primenjivaće se naređenja novog Stečajnog zakona i Zakona o prinudnom poravnanju

van stečaja odnosno dopuštenosti prebijanja tražbina, u koliko je protivtražbina stečena posle obnarodovanja novog Stečajnog zakona, odnosno Zakona o prinudnom poravnanju van stečaja.

U stečaju ili postupku za poravnanje, koji je bio otvoren posle dana kojega su novi Stečajni zakon i zakon o prinudnom poravnanju van stečaja zadobili obaveznu snagu, primenjivaće se naređenje Stečajnog zakona o razlučnim i njima izjednačenim pravima (§ 10. st. 3. Steč. zak., § 15. Zak. o prinud. poravnanju) kao i naređenja o onim pravima, kojima pripada u stečajnom postupku ili u postupku za poravnanja kakvo prvenstvo, i onda, kad su pomenuta prava bila stečena pre nego što je novi Stečajni zakon i Zakon o prinudnom poravnanju van stečaja dobili obaveznu snagu.

Član 15.

Propisi § 72. br. 3. Zakona o prinudnom poravnanju van stečaja shodno će se primenjivati i u slučajima § 51. br. 2. Stečajnog zakona.

Stečajni zakon ne sadržaje uopće krivično-pravnih naredjenja. Kažnjivi slučajevi stečaja prešli su u opći krivični zakonik. (Vidi primjetbe k §-u 189. Steč. zakona u ovoj knjizi.) No budući da ovaj nije predvidjao prvenstveno namirenje uloga do Din 10.000.—, kako je ono uredjeno stečajnim zakonom i zakonom o vanst. prin. poravnanju, trebalo je krivično-pravni propis §-a 72. broj 3. Zakona o prin. por. van stečaja shodno primijeniti i na slučaj §-a 51., broj 2. steč. zakona.

III. Završno naređenje.

Član 16.

Ovaj zakon stupa u život kad se obnaroduje u »Službenim Novinama«, a dobija obaveznu snagu prvog maja 1930. godine.

Obnarodovan je u broj 282. »Službene Novine« od 1. XII 1929.

Br. 94930
22 novembra 1929. g.
U Beogradu

ALEKSANDAR, s. r.

Ministar pravde,
Dr. M. Srškić, s. r.

Video i stavio Državni pečat
Čuvar Državnog pečata,
Ministar pravde,
Dr. M. Srškić, s. r.

Pretsednik Ministarskog Saveta,
Ministar unutrašnjih poslova,
Počasni ađutant Nj. V. Kralja,
Divizijski đeneral,
Pet. Živković, s. r.

SADRŽAJ:

Strana

STEČAJNI ZAKON.

Predgovor . . . . . 3—6

PRVI DIO.

Stečajno pravo.

PRVA GLAVA.

Učinak (dejstvo) otvaranja stečaja.

Strana

I. Odsjek. Opća naredjenja . . . . . 7—33
II. Odsjek. Pobijanje pravnih djela učinjenih prije otvaranja stečaja . . . . . 34—47

DRUGA GLAVA.

Zahtjevi u stečaju . . . . . 47—64

TREĆA GLAVA.

Učinak skinuća stečaja . . . . . 64—t

DRUGI DIO.

Stečajni postupak.

PRVA GLAVA.

Redovni stečaj.

Strana

I. Odsjek. Sudska vlast . . . . . 66—70
II. „ Otvaranje stečaja . . . . . 71—85
III. „ Organi stečajnog postupka . . . . 86—101
IV. „ Utvrdjivanje stečajne mase . . . . 102—109
V. „ Utvrdjivanje zahtjeva . . . . . 110—120
VI. „ Raspolaganje imovinom stečajne mase i polaganje računa . . . . . 121—127
128—138
VII. „ Dioba mase . . . . . 139—158
VIII. „ Prinudno poravnanje . . . . . 159—160
IX. „ Skinuće stečaja iz drugih razloga .

DRUGA GLAVA.

Skraćeni stečajni postupak . . . . . 160—162

TREĆA GLAVA.

Opća naredjenja o stečajnom postupku . . . . 162—170

ZAKON O PRINUDNOM PORAVNANJU VAN STEČAJA.

Strana

Predgovor k tome zakonu . . . . . 173—179
I. Odsjek. Otvaranje postupka za poravnanje . 181—204
II. „ Pravni učinak (dejstvo) otvaranja postupka . . . . . 205—213
III. „ Organi postupka za poravnanje . . 214—230
IV. „ Zahtjevi u postupku za poravnanje . 231—245
V. „ Ročište za poravnanje . . . . 246—263
VI. „ Sadržina poravnanja . . . . . 264—270
VII. „ Odobrenje poravnanja. Dovršenje i obustava postupka . . . . . 271—278
VIII. „ Pravni učinak poravnanja . . . 279—282
IX. „ Ništavost poravnanja i poravnanje bez učinka . . . . . 283—285
X. „ Posebna naredjenja o postupku za poravnanje novčanih zavoda, koji se bave primanjem uloga na štednju . 286—300
XI. „ Pravni lijekovi i opća naredjenja o postupku . . . . . 301—302
XII. „ Krivično-pravna naredjenja . . . 303—304
XIII. „ Završno naredjenje 305

ZAKON
O UVODJENJU U ŽIVOT STEČAJNOG ZAKONA I ZAKONA O PRINUDNOM PORAVNANJU VAN STEČAJA.

Strana

I. Stavljanje na snagu . . . . . 306—312
II. Prelazna naredjenja . . . . . 312—319
III. Završno naredjenje 319



33236

U NAKLADI »TIPOGRAFIJE« MOGU SE DOBITI JOŠ I OVE PRAVNIČKE KNJIGE:

1. **Novi zakon o mjenici. Tumač un. prof. Dr. Stražnicki.** Tvrdo vezan u pol kože. Preko 500 stranica. Cijena Din 180.—.
2. a) **Uredba** o praznicima u smislu Meničnog zakona i zakona o čeku. b) **Uredba** o zameni protesta dostavljanjem prepisa menice (čeka). c) **Uredba** o protestnim registrima i o nagradama za izvršenje protesta. d) **Zakon o praznicima.** Ove uredbe odštampane su u jednoj knjizi. Cijena knjizi Din 5.—, sa poštarinom Din 7.—.
3. **Zakon o sudskom krivičnom postupku. Tumač Dr. L. Henigsberg, sudija banskog stola u Zagrebu.** Tvrdo vezan, 600 stranica. Cijena Din 120.—.
4. **Privatno pravo (Tripartita) un. prof. Dr. M. Lanović.** 439 stranica, broširano. Cijena Din 160.—.
5. **Sistem općeg privatnog prava Dr. I. Čepulić.** Tvrdo Vezan. 700 stranica. Cijena Din 400.—.

U štampi se nalazi i bit će doštampan koncem januara 1930. god.: **II. dio tumača Zakona o sudskom krivičnom postupku od Dr. L. Henigsberga i to: Uredba o poslovnom redu za državne sudove i Uredba o poslovnom redu za državna tužioštva sa upisnicima, obrascima, te tumačem istih kao i uredaba.** Tvrdovez, oko 300 stranica.

191.

Na osnovu § 138 Stečajnog zakona i § 23 Zakona o prinudnom poravnanju van stečaja propisujem ovu

UREDBU

o tarifama za nagrade upravitelju stečajne mase i za nagrade upravitelju prinudnog poravnanja van stečaja

I Nagrade upravitelju stečajne mose

§ 1.

Merilo za određivanje celokupne nagrade upravitelju stečajne mase jeste po pravilu konačni uspeh njegovog rada za zaštitu interesa svih verovnika stečajne mase.

§ 2.

Nagrada upravitelju stečajne mase odmerava se različno prema tome, je li stečaj skinut po § 151 ili po § 169 ili po §§ 178 i 179 Stečajnog zakona.

A) U slučaju § 151 Stečajnog zakona

§ 3.

Kad se stečaj skida po § 151 Stečajnog zakona uvažava se kod odmerenja nagrade:

1) vrednost realizovane mase, koja služi za izmirenje dugova stečajne mase i stečajnih tražbina,

2) postignuta kvota za namirenje verovnika III reda,

3) razlika u vrsti stečajne mase prema tome, jesu li stečajni dužnici privatna lica ili su to radnje i preduzeća, ukoliko je sledstvom toga manja ili veća komplikovanost rada,

4) nalazi li se imovina stečajnog dužnika u jednom ili u više raznih mesta,

5) je li stečajna masa realizovana dražbom ili likvidacijom posla.

§ 4.

(1) Za slučaj skinuća stečaja po § 151 Stečajnog zakona vredeće ovom stavu dodana tarifa po kojoj će se odmeravati nagrada upravitelju stečajne mase, uzevši kao bazu kvotu do 20% za verovnike III isplatnog reda:

Stav	Od vrednosti realizovane mase	Celokupna nagrada
I	do dinara 100.000	14 do 18%
II	preko dinara 100.000 do 250.000	10 do 14%
III	preko dinara 250.000 do 500.000	8 do 12%
IV	preko dinara 500.000 do 1,000.000	5 do 8%
V	preko dinara 1,000.000 do 2,000.000	3 do 5%
VI	preko dinara 2,000.000 do 5,000.000	2 do 4%
VII	preko dinara 5,000.000 do 10,000.000	1 do 3%
VIII	preko dinara 10,000.000	05% do 2%

(2) Stečajni sudija odmeriće nagradu upravitelju stečajne mase po tarifnim stavovima pod I do VIII prema obimu i vrsti rada u uloženom trudu.

(3) Za svakih 10% postignutih iznad 20% kvote za verovnike III isplatnog reda povisuju se tarifni stavovi pod I do IV za 1%, a pod V do VIII za 0.5%.

§ 5.

Ako je poslovanje upravitelja stečajne mase bilo osobito celishodno ili vezano sa izvanrednim trudom ili takvo, da se mora jedino njegovom poslovanju pripisati, što je stečaj za verovnike završen u srazmerno kratkom vremenu sa srazmerno malo troškova i sa velikim uspehom, može stečajni sudija procentima tarifnih stavova u § 4 odeljak 1 i 3 dodati:

pod I do IV najviše 5%,
» V » 4%,
» VI » 3%,
» VII » 2%,
» VIII » 1% od vrednosti realizovane mase.

§ 6.

Parnični troškovi na koje je osuđena protivna stranka pripadaju stečajnoj masi. Ako je upravitelj stečajne mase advokat, njegovi se poslovi oko vođenja parnica mogu prema njihovoj vrsti, broju i prilikama uvažiti i nagraditi kao izvanredni trud u smislu § 5.

§ 7.

Upravitelj stečajne mase ima pored celokupne nagrade i pravo na naknadu sviju gotovih nužnih izdataka učinjenih za stečajnu masu. U te gotove izdatke ne računaju se režijski troškovi njegove kancelarije, kao: kirija, osvetlenje, ogrev, pisaći pribor, personal itd.

§ 8.

Za potrebna putovanja van svoga sedišta ima upravitelj stečajne mase pravo na vožnju u I klasi osobnog i brzog voza i parobrodom u I klasi, a uz to i naupotrebu spavaćih kola na železnici i kabine za spavanje na parobrodu. Gde ta prevozna sredstva postoje, može izdatke zaračunati samo za njih, a gde ih nema može zaračunati samo kilometražu šest dinara po jednom kilometru. Osim toga pripada mu za lične izdatke svaki put od stana do stanice i natrag po 50 dinara.

§ 9.

Prigodom putovanja van svoga sedišta ima upravitelj stečajne mase pravo na dnevnicu od 200 dinara za svaka 24 časa proveden na putovanju. Vreme provedeno na putovanju kraće od 24 časa daje pravo na celu dnevnicu ako je trajalo više od 12 časova, a inače samo na polovicu dnevnice.

§ 10.

Ako u smislu § 93 Stečajnog zakona budu postavljeni uz upravitelja stečajne mase i posebni upravitelji, podeliće stečajni sudija nagradu između upravitelja srazmerno njihovom radu i uspehu, u granicama ustanovljenim za odmeravanje nagrade jednom upravitelju, pridržavajući se propisa §§ 1 do 9 i imajući u vidu vrednost realizovane mase u krugu uprave poverene pojedinim posebnim upraviteljima.

B) U slučaju § 169. Stečajnog zakona

§ 11.

(1) Kad se stečaj skida po § 169 Stečajnog zakona služi kao osnovica tarifa za celokupnu nagradu upravitelju stečajne mase sveukupna suma novca postignuta sudski odobrenim poravnanjem za izmirenje svih dugova stečajne mase i svih stečajnih tražbina. Pri tom se mora uzeti u obzir i kvota postignuta za verovnike III isplatnog reda kao i stadij stečajnog postupka, u kom je zaključeno, da se povede prinudno poravnanje.

(2) Kad dođe do prinudnog poravnanja u stadiju već započete deobe stečajne mase iznosi nagrada upravitelju stečajne mase ¾, u stadiju iza opšteg ročišta za ispitivanje tražbina ali pre započete deobe ½, a u stadiju pre toga ročišta ¼ tarifne nagrade koju propisuje § 4 primenjujući pri tom po potrebi i prema prilikama i ostale propise iz §§ 1 do 10.

V) U slučaju §§ 178 i 179 Stečajnog zakona

§ 12.

Kad se stečaj skida po §§ 178 i 179 Stečajnog zakona odmeriće stečajni sudija celokupnu nagradu stečajnom upravitelju s obzirom na njegov trud, obim mase, stanje postupka i eventualni uspeh držeći se propisa §§ 1 do 10, ukoliko je to mogućno.

G) U slučaju smene upravitelja stečajne mase

§ 13.

Kad se upravitelj stečajne mase smeni u toku stečajnog postupka, odmeriće mu se nagrada prema stanju postupka, uloženom trudu i do tada postignutom uspehu imajući u vidu propise §§ 1 do 10.

§ 14.

Svaka odluka stečajnoga sudije i apelacionog kao drugostepenog suda o odmerenju nagrade upravitelju stečajne mase mora biti obrazložena.

II Nagrada upravitelju prinudnog poravnanja van stečaja

§ 15.

(1) Kao osnovica tarife za odmerenje nagrade upravitelju prinudnog poravnanja van stečaja služi sveukupna suma novca postignuta sudski odobrenim poravnanjem za izmirenje svih verovnika a tako i kvota postignuta za njihovo izmirenje, kako sledi:

(2) Visinu nagrade u granicama navedenih stavova odmeriće sudija poravnanja prema obimu, vrsti i uspehu upraviteljevog rada.

§ 16.

Ako je rad upravitelja prinudnog poravnanja van stečaja bio osobito celishodan ili vezan sa izvanrednim trudom ili ako je pokazao vanredan uspeh, može se povisiti tarifni stav iz § 14, ali najviše za 2%.

§ 17.

Ako postupak za prinudno poravnanje van stečaja bude obustavljen pre nego što dođe do glasanja o dužnikovoj ponudi poravnanja ili bude obustavljen zato što sud ne potvrdi poravnanje, sudija poravnanja odmeriće nagradu prema prilikama pojedinog slučaja srazmerno manju od one, koju predviđa § 15.

§ 18.

Ako je sud postavio više upravitelja prinudnog poravnanja van stečaja, podeliće sud nagradu među njih srazmerno njihovom radu i uspehu, u granicama ustanovljenim za odmeravanje nagrade jednom upravitelju.

Postignuta kvota za verovnike	Ukupna suma postignuta za izmirenje verovnika			za svakih daljih 50.000 dinara preko 500.000 dinara
	do 10.000 dinara	preko 10.000—25.000 dinara	preko 25.000—50.000 dinara	preko 50.000—100.000 dinara	preko 100.000—500.000 dinara	
40—45%	8—10%	6—8%	4—6%	2—3%	1—2%	za dinara 600 više
preko 45—50%	9—11%	7—9%	5—7%	3—4%	2—3%	za dinara 700 više
preko 50—55%	10—12%	8—10%	6—8%	4—5%	3—4%	za dinara 800 više
preko 55—75%	11—13%	9—11%	7—9%	5—6%	4—5%	za dinara 900 više
preko 75%	12—14%	10—12%	8—10%	6—7%	5—6%	za dinara 1000 više

§ 19.

Propisi §§ 8, 9, 10, 13 i 14 shodno će se primenjivati i na upravitelja prinudnog poravnanja van stečaja.

§ 20.

Ova Uredba dobiva obaveznu snagu na dan kada stupe na snagu Stečajni zakon i Zakon o prinudnom poravnanju van stečaja.

Br. 33480
5 aprila 1930 godine
Beograd

Ministar pravde,
D-r M. Srškić s. r.

Preštampano iz Službenih novina od 16. aprila 1930.